

Kürdistan’da yeni bir yaşam doğarken
KIZILLAŞAN TOPRAK

Kürdistan’da yeni bir yaşam doğarken
KIZILLAŞAN TOPRAK

WEŞANÊN SERXWEBÛN

Kürdistan’da yeni bir yaşam doğarken
KIZILLAŞAN TOPRAK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Böyle bir yazıyı yazmaya başlarken yaşanan olayları direniş ve fedakârlık örneklerini kalem ve sözle izah edemeyeceğimi, bunları izah etmede çok yetersiz kalacağımı bilerek yeterince aktaramamanın ve izah edememenin acısını duyarak yazıyorum. Eğer ölümden yaşamı yaratmayı bilen onların dayatıcı zorlayıcı anıları olmasaydı böyle bir yazı yazma cesaretini bile kendimde göremeyecektim. Onlara bağlılığın ne bir yazı ne de birkaç eylemle yerine getirilemeyeceğini ancak ve ancak Bağımsız Birleşik, Müreffeh bir Kürdistan'ın yaratılmasıyla yerine getirebileceğini çok iyi biliyor, onlara yeterince layık olamamanın tedirginliğini rahatsızlığını her an yüreğimde beynimde duyuyorum. Onların toprağa düşerken haykırdıkları sözler şimdi bile kulaklarımızda çınlıyor. Anılarına bağlılığın bir gereği olarak yazacağım bu yazı izahatta yetersiz de kalsa onların manevi etkisi altında kendimi zorunlu hissediyorum.

Yazıda yaşanan olaylar ve olayların geçtiği yerler çok sınırlıdır. Yaşanan tüm olayları, olayların geçtiği yerler mücadele içerisinde şu veya bu tarzda yer almış tüm insanları mücadele ve yaşamlarını bir tek yazıda aktarmak olanaksızdır. Bırakalım bunları aktarmayı, yazı, onların her birisinin yaşam ve tanık oldukları olayları zorlukları tümünden kapsamaktan çok çok uzaktır. Ancak ve ancak bu gerçeklerin binde birini o da eksik ve yetersiz bir kapsamla ele alabildim. Olaylar ve yaşanan gerçekleri aktarırken faaliyet içerisinde bulunan tüm şahsiyetlerin durmalarını aktarma ve canlandırma yöntemine başvurmadım ve esasında buna ne zaman ne de gücüm yeterdi. Ağırlıklı olarak, halen hayatta ve mücadele içerisinde olan arkadaşların şehit düşen arkadaşlarla birlikte yaşadıkları anıları bildiğim ve duyduğum kadarıyla aktarmaya çalıştım. Yaşanan birçok olay üzerinden tam 7 yıl gibi bir süre geçti. Yazı 1979 yılının sonlarından 1982 yılına kadar yaşanan belirgin bazı yönleri de alıp işlemektedir. Yazının belirgin simalarından Sinan, Cevdet, Adnan ve Rahim'e, 1982'de yurt dışına çıktıklarından itibaren ayrı ayrı olaylara tanık olacak ayrı ayrı anılar yaşayacaklardır. Bu süreçteki yaşam ve mücadelelerini kabataslak da olsa bilemediğimden anılarının o kesitiyle ilgili bir şeyler aktaramadım. Fakat yurt dışında yeniden sevinçle Adnan, Sinan ve Cevdet yoldaşlarla görüştüğümde birlikte kaldığımız bu süreç içerisinde gördüm ki, özlem duyulan umut inanç gösterilmeye hazır azim, cesaret hep aynıdır. Geçmişte tanık olamadığım fakat bu arkadaşların tanık olduğu olayların birçoğunu ayrı ayrı her birisinin dilinden dinledim. Hep birlikte geçmişe uzandık, orada yaşanan olayları olumlu ve olumsuz yönleriyle birlikte irdeledik. Bugün her şey yeniden beynimde ve gözlerimin önünde canlanıyor, yeniden onları görüyorum. Canlı atak fedakâr alçakgönüllü en içten karşımda duruyor. Anılarına ilişkin birçok şeyi hatırlamak için kendimi alabildiğine zorluyorum ama yine de birçok şeyi hatırlamayıp birçok taraftarın ismini bile unutmuş olarak buluyorum kendimi ve kendi kendine kızıyorum. Ama olsun diyorum anılar, olaylar, fedakârlık örnekleri yetersiz de olsa, hatırlanıp aktarılmalı, kapalı kalmamalı ve şehitlerimiz yaşamlarıyla duygu ve düşünceleriyle tarihe mal edilmeliler. Yazının başlangıcında biraz tereddütlüydüm acaba olayları aktarabilir miyim, ya izahatta çok yetersiz kalırsam ne olacak? Yeterince izah edememenin acısını duyuyorum ve tüm bu düşünceler içerisinde, yazının yarıda kalacağı korkusuyla bir an önce kaleme sarılmak istiyorum. Yazıyı burada bitiremezsem

bile devrimci mücadelenin kızgın alevleri yoğun pratik içerisinde eğer onlar gibi erkenden toprakla kucaklaşsam son nefesime kadar sonunu getirme kararındayım. Yok, eğer şerefle toprağa düşme bize de nasip olursa, o zaman mutlaka bir başka yoldaş yazıyı sonuna götürür. Çalışmamı sonuca götürmek için oldukça acele ediyor ve bir an önce bitirmek istiyorum. Bu da olayları yer yer keserek derin betimlemelerden kaçınarak yazmaya götürüyor beni. Ve yazı bu arada biraz zayıflayarak sürüyor.

Birçok yerde okuyucu zaferin garantisi olan örnekler sıkça rastlayacaktır. Bu örnekler Kürdistan'da PKK önderliğinde yaratılan yüz binlerce örnekten ancak birkaçını oluşturmaktadır. Kürdistan'da yeni adına yaratılan her şeyde artık zaferin garantisi vardır. Zafer için çekilen acılarda, katlanılan zorluklarda, gösterilen direniş fedakârlık ve direniş örneklerinde, birçoğunun ruhunda, konuşmasında partizanın yürüyüşünde, tutturduğu türküde, iyi, güzel, mutlu olarak doğan her şeyde zafere garanti olacak milyonlarca örnek var. Ve tüm bunların yaratıcısı zaferin kesin garantisi partimiz PKK ve Serok Apo zaferin mutlaklığını simgeliyorlar. Bu uğurda ölümden yaşamı yaratmasını bilen şehitlerin birinin veya birkaçının anılarıyla birlikte olmak, insanı mutluluğun en büyüğüne götürüyor. Bu anılar bir yandan da insanda düşmana karşı mücadele azmi öç almayı kin ve nefreti habire körüklüyor ve yükseltiyor. Artık her şey onlarla birlikte akıp gidiyor bağımsızlık ve özgürlüğe doğru. Onlarla birlikte insan sevinçlerinde acılarında konuşma ve davranışlarında. Ve onlar bazen bir hareket, bazen bir söz bazen bir gülümsemeyle jest ve mimikle böylesi anlarda ne söylemek istediklerini ne düşündüklerini açığa vuruyorlar. Paylaşılan duygular paylaşılan ruh hali aynı olduktan sonra aynı şeyleri duymamak yaşamamak görmemek mümkün müdür?

Yazıya başlarken zayıf ince vücudu, yüzü çıkık elmacık kemikleri, kısa boyu, kıvrık saçları, ince siyah kaşları ve ela gözleriyle şimşek gibi yoldaşça bakışlarıyla Sinan'ı karşımda görüyorum. Kendinden emin bir tavırla oturmuş bazen gülümseyerek bazen yüz hatlarına üzüntü, öfke ve öç almanın belirtileri çökerek geçmişe birlikte gidiyor birlikte değerlendiriyoruz. Kalkıp çelik gibi adımlarla birlikte yürütürüz. Yirmi günlük yeraltı mahzenini orada neler duyduğunu o süreç içerisinde geçmişe nasıl gittiğini tavır ve davranışları yaşanan olayları bir bir anlatıyor ve gülerek "belki bir gün bu olayları romanlaştırmak birimize nasip olur" diyor. Çevik hareketlerle yanı başımda yürütüyor, O hep konuşuyor geçmişten birşeyler çıkarıyor mücadeleye bağlılığın zorunlu bir gereği olarak bunu yapıyor.

Sonra Cevdet'i görüyorum. Birlikte kaldığımız süre içerisinde o da olaylara tanık olduğu kadarıyla yaşadıklarının bir kısmını bunlarla birlikte duygularını anlatıyor. Sık siyah ve dümdüz saçları, atletik vücudu, orta boyu, çelik gibi elleri ve bilekleriyle, hiçbir koşulda eğilmeyen, capcanlı kalan güçlü iradesiyle, sarsılmaz inancıyla karşımda dimdik duruyor. Çakmak çakmak siyah iri gözleri, gür kaşları yuvarlık yüzüne ve bronz tenine bir başka anlam veriyor. Cevdet sevecen, gülümseyerek konuşuyor birlikte yürütüyor birlikte konuşuyoruz. Ve O Partiye olan sonsuz bağlılığıyla hiçbir zaman duygularıyla değil objektif durumlara göre olayları aktarıyor.

Ardından Adnan'ı görüyorum. Zayıf, ince sağlıklı vücudu, kıvrık saç, çıkık elmacık kemikleri yüzüne sempatik bir hava veren çakır gözleri ve ince uzun parmaklarıyla silahını kavramış karşımda duruyor. Birlikte çıkıyoruz büyük Zap suyu boyuna hem konuşuyor hem gülüşüyor, mutluluğu acıları birlikte paylaşıyoruz. O da Orta-Kuzey-Batı Kürdistan'a dönmek için yanıp tutuşuyor. "Orada alınacak öcümüz, yapacağımız çok şey var" diyor ve gülümsüyor. Birlikte geçmişe gidiyor, geçmişe yaşıyoruz. O da duyduklarını yaşadığı olayları anlatıyor.

Son kez ülke dışında görüp de konuşmadığım Rahime'yi görüyorum. Bir orman parçası içinde birlikte kalıyor, konuşuyor ve herhangi bir düşman operasyonuna karşı birlikte hazırlanıyoruz çatışmaya. Bazen gülümseyerek bir şeyler anlatıyor. Ve ilk olarak devrimci mücadele içerisinde tanıştığımız günü hatırlıyorum. Çelik gibi bir devrimci görüyorum karşımda. Bugün kendi kendime, keşke ülke dışında konuşabilseydik Rahime'yle, diyorum. O zaman duygularını düşüncelerini belki daha iyi aktarırdım diyorum. Şimdi de görür gibiyim seni soylu insan, uzun ince boyu, endamlı vücudu, yarı beline kadar dökülmüş kumral saçları, mavi gözleri yay gibi ince siyah kaşları, uzun biçimli yüzü ile Rahime'yi karşımda görüyorum. En içten yoldaşça duygularla konuşuyor. Bir kez daha Bakin'in yolunda onun mensup olduğu partinin yolunda son nefesine kadar gideceğine, ona layık olacağına ant içiyor.

Evet, onları yazmaya başlarken onlarla birlikte her şey yeniden canlanıyor. Delil gibi yüce komutanları Zekileri Bakileri, hepsini onlarla birlikte görüyor, birlikte yaşıyor insan. Sanırım her okuyucu ölümde yaşamı yaratmayı başaran Kürdistan'ın yüzlerce şehidinden birisinin bile kişiliğini yazı ve sözle ifade edemeyeceğimizi anlar ve hoşgörüsüyle karşılar. Bu açıdan eksiklik ve yetersizlikleriyle birlikte kendimi yazmak zorunda hissettiğim bu yazıyı okuyucunun hoşgörüsüne sığınarak yazmaya başlıyorum.

Serin bir sonbahar gecesiydi. Gökte yıldızlar parlıyor, Samanyolu sonsuzluğa doğru uzanıp gidiyordu. Gökyüzünde çoğu sonbahar gecesinde olduğu gibi tek bir leke bulunmuyordu. Mavi gökyüzü alabildiğine berrakti. Solmuş meşe ağaçları, kurumaya başlamış otlar sonbaharın yavaş yavaş geldiğine dair birer belirti oluyordu. Hafiften esen yel, ağaçların yarı kurumuş dalları arasında hışırtılar çıkarıyor, uzakta derin vadiler içinden kayalara çarparak akan Peri Çayının sesi duyuluyordu. Yanıbaşlarındaymış gibi öten gece kuşunun sesi, rüzgâr ve suyun çıkardığı seslere karışıyor, sırtüstü uzanmış olan Sinan'ın kulaklarına kadar geliyordu.

Akşam karanlığı bastırdığında artık havada durmadan dönerek keşif uçuşları yapan helikopterlerin seslerinin yerinde doğal sesler yankılanıyordu doğada. Çöken karanlık gece örtüsüyle birlikte faşist askeri güçler de inlerine çekilmişlerdir. Gündüz başlayan operasyonlar geceyle birlikte duruyor, sabahın ilk ışınlarıyla birlikte yeniden başlıyordu. İşkenceden geçirilmeyen insan, baskı görmeyen köy, çiğnenmeyen toprak parçası yok gibiydi. Düşman sıradan köylüleri katlediyor, sakat bırakıyor, devrimcileri hunharca kurşunluyor, halktan insanları, kadın, kız, erkek, yaşlı demeden alıp aylarca insanlık dışı işkencelerin uygulandığı yerlere götürüyor, kimisini tutsak ediyor, kimisini sakat, yara bere içerisinde geride kalanlara “ibret olsun” diye köylerine gönderiyordu. Çoğu zaman hunharca katledilenlerin cesetleri dönüyordu ve köyler mateme boğuluyordu o an. Düşmanın barbarlığından, vahşetinden nasibini almamış ne bir insan, ne de bir doğa parçası vardı artık. “Kuduz köpek” misali ölümün son çırpınışlarını yaşayan düşman tüm hışmıyla her şeye yükleniyor, ne kadar yakıp-yıkarsam mantığıyla hareket ediyordu. Ama bir halk direniyordu. Onların önderleri, devrimciler, ölümde yaşamın en soylusunu yaratarak toprağa düşenler direniyordu. Geride kalanlar, daha bilinçlice direniyorlardı. Her şey zaferi müjdeliyordu. Ve zaferi kesinleştiriyordu artık. Geçici geri çekilmeler, acılar ve akan kanlar pahasına da olsa zafer kesindi. Bu bir devrim şehidinin yaşamında, son nefesindeki haykırışında, binlerce köylünün sonsuz bağlılığında, bir çocuğun minnacık yüreğinde, direnişle canlanan Kürdistan toprağının her karışında kesinleşmişti. Her devrimde olduğu gibi, bizim devrimimizde de zafer kesin kazanılmadan geri çekilmeler, acı kayıplar olacaktı. Bu devrim olayının karşı çıkılmaz bir yasasıydı.

Sinan daldığı düşüncelerden sıyrıldı, yattığı yerden günleri hesaplamaya başladı. Kaç gün oluyordu gündüz yüzü görmemiş, rutubetli, karanlık ve oldukça dar olan bu yerde sıkışarak

bekliyorlardı. Hesapladı, tam 15 günlük bir süreydi bu yeraltı mahzeninde kaldıkları. Ama bu yöntemle her türlü düşman operasyonuna karşı korunmuş, düşmanı acz içinde bırakmışlardı. Yeraltı mahzenleri onlara biraz nefes aldirtmiş, düşman baskınlarından kurtulmalarını sağlamıştı. Onların birbirlerine olan sevgileri, karşılıklı yoldaşça dayanışmaları, hoşgörölü yaklaşımları, Parti, halk ve devrim davasına olan bağlılıkları, sarsılmayan iradeleri bu daracık, rutubetli, karanlık ve güneş yüzü görmeyen yeri şenlendiriyor, etrafı aydınlığa çeviriyordu. Bu inanç, azim ve iradeyle değil bir ay, bir yıl; yıllarca kalabilirlerdi burada. Belki hastalanabilirlerdi ama inanç ve bağlılıklarından hiçbir şey yitirmeyeceklerdi. Günler de ilk zamanlar gibi uzun gelmiyordu onlara, çarçabuk geçip gidiyor, yerlerini geceye bırakıyorlardı. Ara sıra batmakta olan akşam güneşinin kızgın kor gibi gülümseyen yüzünü görüyorlardı, ama yine de ona hasrettiler. Aydınlık yarınlar için güneşi görmemeye katlanmak, hem de aylarca katlanmak neydi ki? Ondandır daha ağır olan şeylere katlanmak, o zorluklar ve acılar içerisinde bile mutluluğu yaşatmak gerekecekti.

Bir grup arkadaşlarının ülke dışına eğitime gitmiş olması, bir grup arkadaşlarının yakalanması, Partiyle ilişkilerinin uzun süreden beri kopmasına neden olmuştu. Onlar da alanda kalan tek grup olarak, devrimci görevlerini gerçekleştirmek, kendi varlıklarını korumak ve ne pahasına olursa olsun düşmanın eline geçmeyerek, düşmanı kahretme görevleriyle karşı karşıyaydılar. Sinan, Vietnam devrimcilerinin yaşadığı geri çekilme yıllarını, bir kez daha düşündü. Evet onlar, koca Güney Vietnam'da 30 bin kişiden 15 kişi kalmışlardı. "Yok, hayır, biz onların durumunu hiçbir zaman yaşamadık... Benzerlikler vardı kuşkusuz, ama biz yine de onlara nazaran çok avantajlıyız... Parti ufacık bir yerde bile onlarca militanını koruyabilirdi... Yaşanan vahşet ortamına ve dünyada eşine rastlanmayan barbarlığa rağmen bu büyük bir başarıydı." Sinan durdu, gözlerini uzun süreden beri diktığı toprak zeminden ayırmamıştı, hafızasından hiçbir zaman silinmeyecek anılara dalıp gitti. Karın aralıksız yağdığı o gece, yorgun argın vardıkları köyde karşılaştıkları manzara canlandı gözlerinin önünde...

... Bir taraftarın evinin önüne varmışlardı. Kapıya hafifçe vurdular. Yaşlı amca kapıyı açmada fazla gecikmemişti. Dışarıda kar altında bekleyen misafirlerini, suratı asılmış, gözleri keder ve üzüntüden buğulanmış olarak karşıladı. Eli, açık duran kapıda asılı kalmış, heykel gibi onlara bakıp duruyordu. Aynı anda bir soru onun bu halinden dönmesine yardımcı oldu.

Sinan:

-Ne oldu amca, korktun mu yoksa?

Amca cevap vermeden önce biraz duraksadı:

-Bu yaştan sonra korkacak neyim var ki oğlum? deyip onları içeri aldı.

Evin kadınları, onları yarı ağlamaklı bir halde karşıladılar. Dolup da boşalmak üzere olan yürekler daha fazla dayanamamış gözlerden boncuk boncuk yaşlar akmaya başlamıştı. Onlar da şaşır kalmışlardı: Bu kadınlar ne diye ağlıyordu?

Sinan daha fazla dayanamadı:

-Ne diye ağlıyorsunuz siz, ne var?

Yaşlı amca üzgün bakışlarla onları süzdü:

-Hele bir geçin oturun, şimdi yorulmuşsunuzdur. Onları oturtuktan sonra:

-Siz olayı duymadınız mı? dedi.

Sinan vücudundaki tüm kanın beynine doğru hücum ettiğini hissetti. Yaşlı amcanın sorusu ona acı, ama çok acı bir olayın yaşandığını çağrıştırmış, aynı anda tüm benliğini saran bir duygu yığınının derinliklerinde ses bulmuştu.

-Ne olayı? diyebildi sadece.

-Hepinizin başı sağ olsun oğlum, Partinin başı, bu halkın başı sağ olsun.

Tüm arkadaşlarda heyecan ve meraktan kaynaklanan bir titreme başlamıştı adeta. Amca hemen ekleyerek:

-Delil şehit oldu, dedi ve yüzünde beliren keder, üzüntü ve ağlamaklı ifadeyi gizlemek istiyormuş gibi başını önüne eğdi.

Düşmana karşı sonsuz bir öç alma arzusu ve kaybın büyüklüğü karşısında duyulan acıdan dolayı tüm arkadaşlar adeta taş kesilmiş, suskunluğa gömülmüşlerdi. Basit bir suskunluk değildi, deniz altında kopan fırtınayı andırıyordu onların suskunluğu. Daha düne kadar birlikte oldukları, birlikte acı ve tatlı anıları, zorlukları, bir parça ekmeklerini paylaştıkları, aynı dava uğruna savaştıkları bir önderlerini, komutanlarını kaybetmişlerdi. Şimdi onun öcünü nasıl alacaklardı? Onun yerini nasıl dolduracaklardı, anısına bağlılığı nasıl tam ve eksiksiz yerine getireceklerdi? Sinan'ın gözlerinde şimşekler çıkmış, yüreğinde ifade edilmesi olanaksız duygular belirmişti. Kendisini zor bela tutarak tekrar sormuştu:

-Olay nasıl oldu?

Ve yaşlı amca olayı olduğu gibi anlatmaya başlamıştı. Anlatırken gözleri buğulanıyor, ara sıra boğazında bir şeyler düğümlenmiş gibi yutkunuyor ve kesik kesik anlatmaya devam ediyordu. Yaşlı amca ağlamamak için epey zorlanıyor, buna rağmen yanaklarından süzülen gözyaşlarına bir türlü engel olamıyordu. O anlatırken evin kadın ve çocukları gözlerinden boşalan yaşlarla ona eşlik ediyor, yüreklerinde biriken ızdırabı gözyaşlarıyla akıtıyor, tüm benliklerini saran üzüntüyü bakışlarıyla ifade ediyorlardı.

-Sabahın erken saatleriydi, diye söze başladı yaşlı amca:

-Köylüler daha doğru dürüst uyanmamıştı. Bir ara köyün alt yamacından bir kadın sesi yükseldi. Önce şaşırarak bu ne sestir diye. Sonra baktık bizim tam karşımızdaki evi çağırıyor ve habire “kız evin yanmasın, koyunlar gitti, içerdeki koyunları dışarı çıkar” diyordu. Telaş ve heyecanla bağıyordu. Karşımızdaki ev sahibi kadın bir şey anlamadı. Diğer taraftaki sinirlenmiş Kürtçe avazı çıktığı kadar bağıyor ve “Allah belanı vermeye, kurtlar geldi, ne duruyorsun” diyordu. Kadın bu sefer anlamıştı, telaşla içeri koştu, iki dakika bile geçmeden Delil arkadaş ile yanındaki bayan dışarı çıktılar. O anda askerler ta damın üstüne kadar gelmişlerdi. Delil dışarı çıkınca, asker ateş etmek istedi. Aynı anda Delil arkadaş sol elini kaldırarak askerlere çağrı yaptı, biraz konuştu. Bir yandan konuşuyor, bir yandan da sağ eliyle silahını kavramış ilerlemeye çalışıyordu. Askerlerin hepsi durmuş, hiçbiri ateş etmiyordu. Delil tam aşağı dereye inmek üzereydi ki, faşist komutan gelip askerlere yetişti, bağırp çağırdı ve ateş etti. Delil hemen yere yattı ve ateşe ateşle karşılık verdi. O esnada bayan arkadaş ateşin etkisinde kalarak yerinde durdu, diye anlattı

Yaşlı amca konuşmasının bu noktasında biraz durdu ve sinirlenerek,

-Allah belasını versin, o olmasaydı Delil'e bir şey olmayacaktı. Mademki korkup duruyorsun ne diye devrimcilik yapıyorsun? diye söylendi. Arkadaşlara dönerek,

-Siz hata yapıyorsunuz hata, bu bayanları niye başınıza bela ediyorsunuz? dedi. Yaşlı amca olay karşısında duyduğu derin acı ve üzüntüyü tepki biçiminde dile getiriyordu. Ve devam etti:

-O gitmeyince Delil döndü, onun elinden tuttu hızla ileri fırlattı, yeniden çatıştı, tekrar bayanın elinden tutup kendisiyle birlikte sürüklemeye çalıştı, böylece dereye kadar indiler. Önde olan düşman askerleri onlara bir şey yapmadılar, fakat her taraf asker ve polisle dolmuştu. O esnada Delil'in arkası bize dönüktü, bir polis ağacın tam arkasında durmuştu ve Delil'in onu fark etmesi mümkün değildi. Polisin ateş etmesiyle birlikte Delil yere düştü.

Yaşlı adam durdu, gözlerinden süzülen yaşları sildi. Sinan ve arkadaşlarının yüreğini kin, nefret ve öç alma hırsı bürümüş, onların yüreğini ağlamayla karışık duygular kaplamıştı. Kendilerini zorbela tutuyorlardı. İçlerinden ağlamak, hem de hıçkırıklarla ağlamak geliyordu. Ama hayır, ağlamak olmamalıydı, onlar ağlamayacaklardı. Onlar daha çok cesaret, daha çok azim, daha çok inanç ve çaba göstereceklerdi.

Yaşlı adam tekrar kesik kesik anlatmaya başladı:

-Altı kayaydı, kayalardan aşağıya düştüğünde, silahı üstte kalmıştı. Kalktı silahını almak için yeniden kayalara tırmandı, güç getiremeyerek aşağıya düştü. Düşman silahın bulunduğu yeri kurşun yağmuruna tuttu. Uzun süre aynı noktayı taradılar. Aradan uzun süre geçmesine rağmen korkup arkadaşın üzerine gidemediler. Ne yapılsa köylüler de gitmedi, en sonunda zorla bir köylüyü gönderdiler. Köylü gidip baktı, askerler ondan sonra arkadaşın üzerine gittiler. Delil tek kurşun almış kan kaybindan gitmişti. Onu getirdiklerinde bir yüzbaşı cenazenin üstüne eğilip baktı ve dedi ki, “Delil bu mudur?” Köylüler, “Evet” deyince başını Öüne eğdi: “Ben senin bu kadar yiğit bir insan olduğunu bilmiyordum, çok değerli bir insanmışsın” dedi ve hızla çekip

gitti. İçlerinden sırtlarını cesede dönüp ağlayan askerlerde vardı. Ama namussuzlar, alçak oğlu alçak olanlar seviniyor, giden yüzbaşıya ve ağlayan askerlere tehditler savuruyorlardı. Köylülerde tam bir isyan havası vardı. Polislerden bazıları köylülerden ekmek istediler. Köylünün biri bağırarak, “Siz yapacağınızı yaptınız daha ne duruyorsunuz? Size verecek ekmeğimiz yok. Çekin gidin” demesine rağmen, polisler bir şey yapmadılar. Herhalde onlar da köylülerin patlamak için bahane aradıklarını farkettiler ki anında çekip gittiler. İt oğlu itler, cenazeyi de göturdüler...

Yaşlı adam mahcup bir tavırla bakışlarını Sinan’ın bakışlarına dikti:

-Oğlum bizim elimizden bir şey gelmez, ama Delil’in öcünü mutlaka almalısınız. Bizim duyduğumuz acıyı biraz hafifletmelisiniz, diyerek acısını dile getirdi

Ardından Sinan konuşmaya başladı. Sözünde derin bir bağlılık, sarsılmazlık, kin, nefret ve cesaret vardı. Konuşurken adaleleri sertleşmiş, düşmanla savaşıyormuş gibi bir hal almıştı. Tüm arkadaşlar aynı şeyi duyuyor, aynı şeyi yaşıyorlardı. Sinan ise onların duygularının tercümanı oluyordu. Evet, değerli bir komutan eşsiz bir direniş göstererek toprağa düşmüştü. Ve orada,

Ne ilk şehit oldum

Ne de son şehit

Kanımla kinimle

Hırsıla yoğrulduğum

Her düşüşte sanki

Yeniden doğdum,

Türküleri yankılanıyordu. Destanlar yaratılmıştı kızıl kanlarla. Nakış nakış işlenmişti bir kez direniş. Onun ardından yüzlerce İnsan yürüyecekti. Yüzlercesi onu anacaktı. İnanılır gibi gelmiyordu yoldaşlarına, sanki geçici olarak bir yerlere savaşılmaya gitmiş, alandan ayrılmıştı. Onlarla birlikte yürüyor, konuşuyor, yol gösteriyor, komut veriyor, birlikte gülüşüyorlardı. Ölüm karşısındaki tavrın ne olması gerektiğini anlatıyor, direniş gösteriyor, ağlayıp sızlamanın basit köylülere özgü olduğunu, savaş erlerine yakışmadığını belirtiyordu. Bir köylüyle bir kez konuşuyor, onu yıkılmaz bir tarzda Parti davasına bağlıyor, her şeyde, her yerde bir yeteneğiyle karşılarına çıkıyor, önderlik ediyor, İdeal kişiliğiyle şekillendiriyordu.

Sinan’ın konuşması bittiğinde ağlama sesleri yatışmıştı. Sinan alnında biriken terleri sildi. Eliyle silahına vuruyordu. Durdu saatine baktı... Odaya tam bir suskunluk çökmüştü, kadınların gözleri kan çanağına dönmüş, yüreklerindeki acı, öfke ve öç alma duygusu dinmemişti. Sinan oturduğu yerden kalktı,

-Siz oturun ben bir dışarı bakayım dedi.

Silahını omuzuna astı ve yavaşça yürüyerek dışarıya çıktı. Yerleri ince bir kar tabakası kaplamış, gökyüzü berraklaşmış, uzaktan çokça duydukları Peri Çayı’nın sesi geliyordu. Sinan çevresine bakındı, dışarıda olağan dışı bir şey yoktu. Tekrar içeri girip oturdu... Zaman oldukça ilerlemişti. Bilal, hafifçe Sinan’ın kulağına fısıldadı:

-Zaman geç oldu Sinan, kalkmayalım mı?

Sinan saatine baktı, nasıl da fark etmemişlerdi saatin epey ilerlemiş olduğunu.

-Evet kalkalım... Tabii.

Yaşlı ev sahibinin gönlü buna razı olmadı:

-Yok, diyordu, siz hiçbir yere gitmeyeceksiniz. Çünkü dışarıda kar var. Burada yatın biz nöbeti tutar, sabaha doğru sizi uyandırırız, kalkar gidersiniz.

Yaşlı adamın ısrarları onların kalkıp gitmelerine engel olamadı. Silahlarını alarak dışarı çıktılar. Yeni yağmış ince kar tabakası üzerinde izler bırakarak köyden uzaklaştılar. Hiç kimse konuşmuyor, herkes sessizlik içerisinde tek sıra halinde birbirini takip ederek yürüyor, yürüyor ve düşünüyordu. Sessizliği ilk bozan Sinan oldu. Delil’le birlikte yaşadığı anılar anlatıyordu. Ardından bir başka arkadaş başlıyordu anıları anlatmaya. Anı anlatmaya başlayan her arkadaş o anıyla birlikte yaşıyor, diğerlerini de ona ortak ediyordu. Her anıda derin bir anlam, yüce militan özellikler vardı. Konaklama noktasına yaklaştıklarında sabahın İlk şafağı etrafı aydınlatmıştı. Hiç kimsenin uykusu gelmiyordu. Yanıbaşlarında köylüler tarafından bir yıl öncesinde kesilmiş, ama götürülmemiş olan meşe ağaçlarını sürükleyerek ince kar tabakasının üzerine getirip oturdular. Durmadan konuşuyor, olaydan sonra ne yapmaları gerektiğini kararlaştırmaya

çalışıyorlardı. Güneş iyice yükselerek karlı doğayı hafiften ısıtmaya başladığında onlar hala konuşuyorlardı. Hepsinin de birleştiği nokta, olayın hemen ardından misilleme eyleminde bulunmak ve bir an önce Delil'in ailesiyle görüşmekti. Halkın bu olaydan olumsuz etkilenmesi durumu da sözkonusu olabilirdi. Şimdilik bir isyan havası yaşayan halk kitlelerinin bu durumu iyi kontrol edilmeli, durumlara müdahalelerde bulunulmalıydı. Konuşma bittiğinde derin ve anlamlı bir suskunluk başladı. İyice yükselen güneş İnce kar tabakasını eritmiş, şurada burada kalan beyaz lekeler dışında, çoğu yerlerde toprağın doğal güzelliği ortaya çıkmıştı. Etrafta ara sıra acıklı sesiyle türkü söyleyen bir çoban dışında insanlar görünmüyordu. Anlaşılan çoban olaydan çok etkilenen bir taraftarımızdı. O kendi dilinden, halkın arasında yaşanan acı ve burukluğu dile getiriyordu. Tüm arkadaşlar, düşmandan öc almak için yanıp tutuşuyorlardı. Ancak onlar Delil'in intikamının bir eylemle alınamayacağını çok iyi biliyorlardı. Onun intikamı bir eylemle alınamazdı. Onun intikamı, yüzlerce devrim şehidinin intikamı gibi, bağımsız, özgür bir Kürdistan yaratmakla alınırdı ancak.

Yeni bir akşam yolculuğu için uyumaları gerekiyordu. Tüm arkadaşlar yattığında Sinan nöbete kaldı. Nöbeti boyunca hep olayı düşünüyor, Delil'le birlikte yaşadığı anılar kafasında canlanıyor, olayın nedenlerini araştırıp duruyordu. Evet, olayın temelinde köyde yatma gibi bir hata yatıyordu. Ve düşman içine girilen hatadan alçakça bir biçimde yararlanmıştı. Sinan, "En ufak bir hata ne büyük kayıplar vermemize yol açıyor" diye düşündü. Dürbünü aldı, çevreyi iyice gözden geçirdi ve dürbünü tekrar yerine indirdi. Delil'in her zaman söylediği sözleri hatırladı "devrime ilk katılanların çoğu ya zindana düşer, ya düşman tarafından katledilir. Çok az insan devrimin sonuna kadar yaşar. Hiçbirimizin zaferi göreceğim tarzında bir güvencesi olamaz. Bunu düşünen insan devrimcilik de yapamaz. Düşmanla karşılaşırken veya ölümle burun buruna gelirken cesur olmak gerekir. Che Guavera'nın şiarı, şiarımız olmalıdır" demişti. Bu sözler ve daha bunun gibi yüzlerce ona da güç, enerji, cesaret ve azim veriyordu. Uzun süre bunları düşünerek uyanık kaldı. Sonra ikinci nöbetçiye kaldırarak yarım yamalak bir uykuya daldı.

Akşama doğru herkes uyanmış, küçücük orman parçası yeniden insan sesine tanık olmuştu. Güneş battığında yola çıkmak için son hazırlıklarını yapmışlardı. Daha karanlık çökmeden meşe ağaçlarının arasından süzülerek Bakilerin evine doğru yöneldiler. Yolda yürürken hep aynı duygulan taşıyor, aynı şeyleri düşünüyorlardı. Biraz sonra kapısını çalacakları bu yurtsever ev, devrim için baştan beri nelere katlanmamıştı ki? Devrimin bin bir zorluğunu daha mücadeleyle tanıştıkları ilk anda tatmışlardı. Ev son derece yoksul olmasına rağmen, her şeyiyle devrimin kalesi durumundaydı. Çoğu zaman bir parça ekmeklerini bile devrimcilerle paylaşıyorlardı. Onlarla aynı umutları, aynı inanç ve duyguları taşıyor, onlardan daha büyük acılara katlanıyorlardı. Ama bu ailedeki bağlılık, sonsuz güven bir anda değil, çok büyük zorluklar uğruna sağlandı. Ve bunu sağlayanlar, toprakla kucaklaşırken arkalarında bir gelecek bırakarak düşmesini bileceklerdi. Yaşlı ananın, iki kızı ve oğlu davaya sonsuz bir inançla katıldılar. Önce Baki direnişin önderlerinden Delil ve Mazlum Doğan'la tanıştı. Ardından Rahime katıldı aynı davaya. Ama ana, onların devrimci mücadeleye katılmalarına ısrarla karşı çıktı. Onları bu işten alıkoymak için elinden ne geliyorsa yaptı. Onları evden kovdu, azarladı, okula giderlerken kıt kanaat bulduğu paraları esirgedi, vermedi. Ama Baki ve Rahime, ananın bu durumunu hoşgörüyü karşılıyorlardı. Sabırla, inatla anayı ve ufak kız kardeşleri olan Cemile'yi bir halkın davasına katmak için uğraşıyor, her adımda, her dakikada onlara gerçeği anlatıyor, tavır ve davranışlarıyla onlara örnek olmaya çalışıyorlardı. Ana tüm bunlara rağmen Baki ve Rahime'nin anlattığı şeylerin gerçekleşeceğine inanmıyordu. Yaşlı ana, bu yaşına kadar birçok acıya tanık olmuş, çok şey görmüş geçirmişti. Dersim katliamını çocukluğunda görmüş, her defasında ayağa kalkın Kürt halkının katliamlarla bastırıldığı canlı dillerden defalarca dinlemişti. Ve sonunda, "Kürtler kekkik cinsidir, hainlik yaparlar birbirlerine, devlet olamazlar" anlayışı onun da beynine yerleştirilmişti. Peki, neydi şimdi çocuklarının ona anlattıkları? Çoğu zaman çocuklarını dinlemiyor "oğlum, kızım siz çıldırmışsınız, başka işiniz mi yok sizin? Size mi kalmış bu ülkeyi kurtarmak?" diye çıkmış ve azarlamıştı onları. Baki ve Rahime gene de yılmamış, Bağımsızlık ve Özgürlük İçin müthiş çarpan yüreklerinde duyduklarını, beyinlerinde yaşadıklarını ona da mal etmeye çalışmışlardı. Bazen eve beraberlerinde getirdikleri arkadaşları da anayla uzun uzun

konusmuş, fakat anayı ikna edememişlerdi. Arkadaşlar gittikten sonra oğluna ve kızına kızmış, neden böyle yapıyorsunuz diyerek sitemde bulunmuştu. Baki ve Rahime önce kendilerinden küçük olan Cemile’yi kazanmış, yavaş yavaş gerçekleri anaya da kabul ettirmeye başlamışlardı.

Bir gün Rahime eve bir romanla döndü. Sessiz bir ortamda romanı açtı ve okumaya başladı. Ana merakla ona bakıyor, kızının ne okuduğunu öğrenmek istiyordu. Sonunda dayanamayarak sordu:

-Kızım o nedir okuyorsun?

Rahime, ananın merakını yenemeyerek soracağını bildiğinden, ona hissettirmeden hafifçe gülümsedi:

-Okuduğum kitap bir romandır ana. Biliyor musun neyi anlatıyor?

Yaşlı ana iyice meraklanmış, Rahime’nin yanı başına kadar gelmişti:

-Neyi anlatıyor?

Rahime zaten anaya okumak için getirdiği romanın İçeriğini gülümseyerek anlatmaya başladı:

-Senin gibi bir ananın başından geçenleri anlatıyor. Onun oğlunun ne için savaştığını, ananın oğlu ve ülkesi için neler yaptığını anlatıyor. Sonra ana, oğul, kız ve tüm bir halkın elele vererek bir ülkeyi nasıl kurtardıklarını anlatıyor.

Rahime Ana’nın tüm dikkatlerini romanın üzerine çekmeyi başarmıştı.

-Ana, kitabı sesli okusam dinler misin? dedi.

Ana biraz sustu, sonra:

-Biraz oku, fazla değil.

Rahime okumaya başlamıştı. Bir yandan okuyor, diğer yandan bazı yerlerde duruyor, açıklama yapıyordu. Bundan yola çıkarak Kürdistan devrimini anlatıyordu. O okuyup izah ettikçe ananın ilgisi de artıyor ve merakla dinlemeye devam ediyordu. Romanı bıraktıklarında bile Rahime bıkmadan usanmadan onun anlayabileceği bir dille gerçekleri anlatıyor ve anayı devrim davasına kazanmaya çalışıyordu. Romanı anayla birlikte okuyup bitirmişlerdi. Roman bittiğinde yaşlı ana derinden etkilenmiş, kızının yaptığı konuşma ve açıklamalar benliğinde yer edinmişti. Daha sonraki günlerde Baki ve Rahime’nin anlattıklarını can kulağıyla dinliyor ve “kitapta anlatılan kadın çok yiğit bir kadıymış, biz çok geri kalmışız çok... Kafamız küflenmiş” diye kendisine kızmış ve daha “Ana” romanı biterken yemin etmiş bulunuyordu. O, anayı kendisine örnek alacağına dair söz veriyordu. Ana artık mücadelenin zorunluluğunu, haklılığını kavramış ve anlamıştı. Mücadele yıllar boyunca onu kat kat aşan direnişler sergileyecekti. O oğulları, kızları yakalanmadan, şehit olmadan bilinçlice davaya sarılıyor, hiçbir gücün yıkamayacağı tarzda mücadeleye bağlanıyordu. Daha önce oğlu ve kızına karşı içine girmiş olduğu tavır ve davranışları kınıyor, tavırlarından dolayı utanıyor ve yılların verdiği eziklik, Özgürlüğe susamışlıkla mücadeleye dört elle sarılıyordu. Gerçekleri öğrendikten sonra duygularını, “Bu Partinin zafer kazanacağına kesinlikle inanıyorum” biçiminde dile getiriyordu, öğrendiklerini bir militanın ustalığıyla çevresindekilere çok basit, onların anlayabileceği bir dille anlatıyor, onları da mücadeleye kazanmak İstiyordu. Artık kesinlikle “Oğlum... Kızım gitmeyin, bu tür işlere karışmayın, bunlar boş işlerdir” demiyor, tersine “gidin mücadele edin, ben yaşlandım, benim yerime de çalışın, bu dava kesin zafere gidecek, siz şehit olsanız da gözüm arkada kalmayacak” diyordu. Ve çocuklarının arkasından sızlanmıyor, ağlamıyor, onlarla gurur duyuyor, onlar gibi genç olup savaşabilme azmiyle yanıp tutuşuyordu.

Ananın en ufak kızı olan Cemile de annesi gibi dava uğruna yanıp tutuşuyordu. Onun gencecik kalbi, beyni, her şeyi Parti uğruna yoldaşlarıyla beraberdi. Ağabeyi, ablası gibi, en zor koşullarda bile mücadeleye katılmayı arzuluyor, onlar gibi olmak istiyordu. Ve sonuna kadar onları izlemeye kararlıydı. Yalnız halen legaldi, o da ayrılırsa ana evde bir başına kalacaktı. Onun için arkadaşlar ondan, evde kalıp ana ile birlikte çalışmasını, arkadaşlara yardımcı olmasını istemiş, o da bunu bir emir olarak kabul edip evde kalmış, içtenlikle görevine sarılmıştı. Arkadaşlara haber taşımış, gece yarılari tatlı uykusundan uyanarak arkadaşları eve almış, ihtiyaçlarını karşılamış, barındırıp nöbetlerini tutmuştu. Hangi görev olursa olsun hepsini yerine getirmiş, annesiyle birlikte hiçbir zorluğa, düşman baskısına boyun eğmeyerek daha 1978-79’larda mücadele içerisinde çelikleşmişlerdi.

*

Sinan ve arkadaşları meşe ormanının hemen yamacında, sarp ve heybetli bir yerde kurulu olan, birkaç hanelik mezraya doğru yol alıyorlardı. Doğasıyla sarp, çetin ve ormanlık, insanlarıyla direngen, davaya eşsiz bağlı olan bu yere adım adım yaklaşıyorlardı. Orada onlarla aynı duyguları paylaşan, davaya gönül vermiş insanlarla karşılaşacaklardı. Grup halinde dikkatlice eve doğru yaklaşıyorlardı. Eve az bir mesafe kalınca Sinan yavaşça:

-Siz burada bekleyin, ben önden gidip bir kontrol edeyim, ondan sonra gelirsiniz, dedi.

Sinan tek başına, iki eliyle silahını öne doğru tutarak adım adım eve yaklaştı. Merdivenlere tırmandı, merdivenin son basamağına kadar çok sessizce çıkmıştı. Aynı anda köşede sessizce yatmakta olan köpek uyanarak Sinan'ın üzerine atladı. Köpek çok kısa zamanda yediği silah darbeleriyle geri çekilirken, zaten hep tetikte olan ana ve kızı da birlikte dışarı fırlamış, köpeğin önünü tutarak arkadaşların kolayca eve girmelerini sağlamışlardı.

Ana her zamanki haliyle dimdik ayakta duruyor, gelen arkadaşları, derin bir hasret ve sevgiyle süzüyor, onlara bir şeyler söylemek istiyordu adeta. Hasret, üzüntü, kin, nefret ve hepsinden de önce inanç, umut, sonsuz bağlılık hepsi bir anda saçlarına aklar düşmüş bu yaşlı ananın yüzünde ifade buluyordu. Bir kitap gibi, bir film gibi, o yüzde çok şey okunabilir, çok şey görülebilirdi. İçi dolmuş, gözleri buğulanmış, belliydi ki ağlamamak için kendisini zor tutuyordu. Ağlamayacaktı, düşmana inat, acizliğe inat ağlamayacaktı. Daha üç gün önce oraya uğrayan, canından çok sevdiği önderleri; hoşgörüsü, sevgisi, tavır davranışları ve bilinciyle onlara çok şey veren Delil yoldaş, ona şehitlerin arkasında ağlamamayı öğretmişti. Bu onun için bir emirdi. Sonra düşman karşısında ağlayıp acze düşmek olur muydu hiç? Daha nice şehitler vereceklerdi. Gözyaşı dökmeye gerek yoktu artık. Gözyaşını içine akıtmak, orada kin, öfke büyütmek, onu bilinçle, inanç ve bağlılıkla birleştirmek, düşmanı boğmak gerekiyordu. Gereken yerde yürek kullanılarak, tırnakla, dişle, silahla, taşla öldürmek, onların -şehitlerin- intikamını özgür bir Kürdistan'la almak gerekiyordu. Ana arkadaşları tepeden tırnağa kadar süzdükten sonra, ağır ağır sandalyeye çöktü. Anlamıştı arkadaşların büyük kayıptan haberdar olduklarını. Delil'in şehit olduğunu çoktan duyduklarını anlamıştı. Cemile odada daha fazla bekleyemezdi, dışarı fırladı ve acele acele bir şeylerle uğraşmaya başladı. O da ananın yaşadığı duruma benzer bir durum yaşıyordu. Tüm arkadaşlar, sandalyede oturmuş buğulu gözlerle kendilerini süzmekte olan yaşlı ananın hal hatırını sormuşlardı. O ana kadar buzlaşmış gibi sessizce oturan Ana, kendisine gelmiş konuşmaya başlamıştı:

-Biz iyiyiz, bize bir şey olmaz, siz nasılsınız onu söyleyin. Diğer arkadaşlar nasıl, onlar ne yapıyorlar? Bizim için önemli olan sizlersiniz, siz olmadan biz neyiz ki? Siz olmadan dünya bize zindandır, dedi ve sustu.

Yaşlı Ana'nın suskunluğuyla birlikte tüm eve bir sessizlik çökmüştü. Cemile yine sağa sola koşuşturup duruyordu. Ana tekrar ağır ağır konuşmaya başladı:

-O olayı duydunuz mu? dedi ve daha fazla konuşamayarak tekrar sustu, gözleri karşı koltuğa ilişmiş orada donup kalmıştı. Bir şeyler görüyordu orada. Evet... Evet, oydu oturan. Delil'di karşısında, koltukta oturan. Silahı yanı başındaydı. Üç gün önce değil de, şimdi karşındaymış gibi geliyordu ona. Ana "oğlum kendini iyi koru sen bize çok lazımsın" diyordu. O da gülerek, "sen merak etme ana, kolay kolay bize bir şey olmaz, ama ölüm geldiyse hoş geldi sefa geldi" diyordu. Sonra oturduğu koltuktan çevik bir hareketle kalkıp, hazırlanmış olan çayı bardaklarla birlikte getirmişti. Aynı anda ana, "dur oğlum ne yapıyorsun, sen yorgunsun, böyle işleri bana bırak" deyip kalkmıştı. Delil, ona bardakları vermeyerek, "asıl yorgun olan sensin ana. Sen şimdilik oturacaksın, çayları ben dolduracağım" demiş ve Delil'in özenle doldurduğu çayları birlikte yudumlamış, karşılıklı sohbet etmişlerdi. Ve çok geçmeden Delil devrimci mücadeleyi, görevleri, güler yüzle anlatmaya başlamıştı. Öyle bir anlatışı vardı ki, insan anlattıklarını yüreğinin ve beyninin ta derinliklerinde duyuyordu. Sanki o anlatmıyor, ana tüm bunları kendisi düşünüyor, gözlerinin önünde canlandırıyordu. Sonra konuşma bitmiş, Delil ve arkadaşları kalkıp gitmek istemişlerdi. Ana, "gitmeyin burada kalın, ben nöbetinizi tutar, sabaha doğru sizi kaldırım gidersiniz" demişti. Ama Delil gülerek, "bu kadar yeter Ana, bizim başka işlerimiz de var" demiş ve kalkıp gitmişlerdi. Ana, işin her şeyden Önce geldiğini bildiğinden "tamam gidin"

demişti, ama onlar gittikten sonra uzun süre kaygıyla acaba sağ salim yerlerine ulaşırlar mı? diye düşünmüştü...

Ana, Delil’le dolu olan anılara dalıp gitmişti. Delil’in şehit olduğuna bir türlü inanamıyor, bu acı olayın doğru olduğuna kendisini inandırmak istemiyordu. Ana, Cemile’nin sorduğu bir soruyla uykudan uyanırcasına daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Cemile’ye cevap verdi ve ardından arkadaşlara dönerek, keder, kin ve öfkeden gerginleşmiş bir yüzle:

-Delil şehit düştü, dedi.

Hemen ardından kendisini tutamayarak buğulanmış gözlerinden, kızgınlıktan al al olmuş yanaklarına doğru gözyaşları dökülmeye başladı. Ama Delil, “şehitlerin arkasından ağlanmaz” dememiş miydi? Ana hemen kendisini toparladı, eliyle yanaklarından süzülen gözyaşlarını sildi, başını önüne eğerek konuşmadan öylece kalakaldı. Sinan bu havayı dağıtmak için konuşmaya başladı:

-Ana, sizler de en az bizim kadar şehit olmanın anlamını biliyorsunuz. Delil arkadaşı çok yakından tanıyor. Onun şehit düşerken koyduğu tavır, bize ne yapmamız gerektiğini bir kez daha gösteriyor.

Sinan konuşmasının bu noktasında susmuş, sözü bir başka arkadaşına devretmişti. Olaydan duyduğu derin acıyı hareket ve tavırlarında olduğu gibi yansıtan bu arkadaş:

-Biliyoruz olaydan hepiniz acı duyuyorsunuz. Bizlerde acı duyuyoruz, ancak bu hiçbir şeyi çözmez. Mücadele zordur, acıdır. Bizler bağımsızlığımız uğruna savaşıyoruz ve hepimiz de biliyoruz ki, bu yolda ölüm, zindan ve yığınca zorluk var. Her an bunlardan biri önümüze çıkabilir. Ama bunlar önemli değildir. Sizler bir fidan dikince ille de meyvesini biz yiyeceğiz diye dikmiyorsunuz, çocuklarınızın geleceğini düşünerek dikiyorsunuz. Eğer herkes sadece kendisini düşünseydi gelecek için savaşmaya ne gerek vardı? Bizim olan, bizim alın terimiz, kanımızla yoğrulmuş bu topraklar üzerinde düşman yüzyıllardır at oynatıyor, insanlarımızın kanını emiyor ve bizi tarihten silmek istiyordu. Bize insanca yaşamın bir tek yolu kalmıştı; o da savaşmak. Savaşarak her şeye yeniden sahip olma. Böyle bir savaş elbette ki zor, geçecek, çok kayıp vereceğiz. Bu savaşta birçoğumuz şehit düşebilir, hatta şu anda yaşayan arkadaşların çoğu şehit düşebilir. Fakat Parti sizleri, bu halkı yalnız bırakmayacak, bu halkı, bu ülkeyi mutlaka kurtaracaktır. Mücadele böyledir, insanlar sürekli olarak değişir, bir kısmı şehit düşer, onların yerine yenileri gelir. Fakat Parti zafere kadar daima gelişir ve güçlenir. Daha bir yıl öncesine bakalım; o zaman bir avuçtuk, bugün öyle midir? Bugün sadece yüzlerce şehidimiz var, zindanlarda direnenler var, dağlarda binlerce silahlı arkadaşımız var. Böyle bir davada şehit düşenler zaferin teminatıdır. Parti mutlaka davayı zafere götürecektir. Onların intikamını alacaktır. Onun için hiçbirimizin ağlamaya hakkı yoktur diyoruz.

Konuşurken düşmanla kavga ediyormuş gibi bir hava estiriyordu. Yüreği dolup taşıyor, silahını elinde sıkı sıkı kavıyor, hareketlerinden davaya güven, Partiye kesin bağlılık yansıyor. Ve ondaki bu tavır ve davranışlar herkese geçen bir elektrik akımı gibiydi. Hepsinde devrimin zorlukları birlikte omuzlamaya dair içilen bir ant vardı ve hepsi de gerçek kişiliğini, yoldaşça sevgiyi, dayanışmayı Parti içinde bulmuş, orada en büyük mutluluğa erişmişlerdi. Şehit olma olayları, onların inancını, bağlılıklarını, aç alma azmini, mücadeleyi yürütme istemini daha da yükseltmişti. Konuşmadan sonra, herkes yarı donuk bir hal almış, adeta sessiz bir saygı duruşuna geçmişti. Sessizliği bozan ana oldu:

-Oğlum ben çok iyi biliyorum ne için savaştığımızı. Kesin zafere ulaşacağımızı da biliyorum. Beni asıl üzen şey; Delil arkadaşın kendisinin basit bir hatası yüzünden şehit düşmesidir. O şehit olmamalıydı. O bizim önderimizdi, her şeyimizdi. O bize çok lazımdı. Onun yerine oğlum Baki şehit düşseydi, kaybımız bu kadar büyük olmazdı. Çünkü o Baki gibi çok sayıda arkadaş yetiştirirdi, kaybımızın yerini mutlaka doldururdu. Ama ya şimdi, ben şimdi ne söyleyeyim, dikkatli olun, dikkatli olun diyorum. Evlerde, köylerde kalmayın, kalırken bile sığınaklarınız olsun. Öyle yapın ki bir daha kayıp vermeyelim.

Yaşlı ana bir yandan konuşuyor, bir yandan da arkadaşları derin bir analık duygusuyla tepeden tırnağa kadar süzüyordu.

Konuşmalar bitmiş, zaman epey ilerlemişti. Gece karanlığında gökyüzü berraktı. Gökte parlayan yıldızlar geceye ışık tutuyor, etrafta büyük bir sessizlik hüküm sürüyordu. Böylesi bir ayda rüzgârın hafif esintisi bile yoktu.

Saçlarına aklar, yüzüne kırışıklar düşmüş ana yine de dipdiri idi. Yerinden kalkarak dışarıya bakmaya gitti, dışarıyı biraz gözledikten sonra tekrar dönüp geldi ve sessizce aynı yerine oturdu. Cemile sofrayı dizme hazırlıklarına başlamıştı. Evde ne var ne yoksa hepsini getirip dizmişti adeta. Sinan biraz kızıp Cemile'ye müdahale etti:

-Ne yapıyorsun Cemile? Evde ne var ne yoksa hepsini getirmişsin. Peki, size ne kalıyor? Allah bilir gene kaç günlük yiyecekleri biriktirmişsiniz. Bir değil, iki değil, hep böyle yapıyorsunuz, olmaz.

Cemile, Sinan'ın müdahale edeceğini bildiğinden cevabı hazırды:

-Ne yapalım sızsiz bir şey boğazımızdan geçmiyor ki. Size ayırmadan yiyemiyoruz. Biz sizin gibi dağda dolaşmıyoruz, yine fazlasıyla yiyoruz. Siz sofraya geleni yiyin, biz nasıl olsa buluruz.

Hâlbuki doğru değildi. Sadece arkadaşların yemesi için yapıyorlardı. Sinan düşündü, davaya sonsuz bağlılığı ve fedakârlığı görüyordu bu tavırdan. Kendi kendisine "Evet, Parti ve mücadele hakkında hiçbir şey bilmeyen bir insan bile, eğer gerçekten dürüstse, bu insanların davaya bağlılıklarını gördüğünde, salt bu bağlılıktan bile çok şey öğrenir ve sonuna kadar direnmek gerektiğine karar verir" dedi.

Yaşlı ana, Cemile ve tüm arkadaşlar sofraya birlikte oturmuşlardı. Cemile kederli bakışlarını arkadaşlar üzerinde gezdirdi, farkında olmadan, kaşığı elinde öylece kalakalmıştı. Neden sonra kaşığın uzun süredir elinde durduğunu fark ederek yere bıraktı. Arkadaşlarla birlikte olmayı, onlarla birlikte devrimci mücadele içerisinde sonuna kadar yürütmeyi düşünüyordu. "Ben de arkadaşlara katılacağım. Delil arkadaşın intikamı için ben de kurşun sıkacağım" diye geçiriyordu içinden. Siyah iri gözleri bir noktada donmuş, yanakları al al olmuştu. Yuvarlak yüzünde yarı intikam, yarı arkadaşlara katılma İsteminin ifadeleri belirmişti. Eğilip yeni bir Lokma aldı ağzına atıp çiğnedi. Fakat tüm bu hareketleri çok ağır yapıyordu. Yemek hiç hoşuna gitmemişti. Ağzındaki lokmalar zar zor boğazını yırtarcasına aşağı iniyordu. Kaşığı tekrar yere indirdi. Oturduğu yerde, omuzlarından dizine kadar dökülen pırıl pırıl ve simsiyah saçlarının ucunu düzeltti, tekrar hasret dolu bakışlarla arkadaşları süzmeye başladı. Gözleri birinden diğerine geçti ve Sinan'ın üzerinde durdu. Kendisini zorlayarak ağır ağır konuşmaya başladı. Sinan kafasını kaldırıp Cemile'ye baktı, ne söyleyeceğini tahmin ediyordu:

-Heval ben de sizinle birlikte geleceğim. Delil'in intikamını sizinle birlikte almak istiyorum. Devrimci mücadelenin zorluklarını biliyorum, onlara rahatlıkla katlanabilirim.

Cemile, çok içten ve heyecanlı konuşuyordu. Ana ve tüm arkadaşlar dönmüş ona bakıyorlardı. Yaşlı ananın şefkatli bakışları çocuğuyla gurur duyduğunu ifade ediyordu. Tüm arkadaşlar da Cemile'ye güveniyorlardı. Çünkü o, bu güveni fazlasıyla vermiş, kendisini defalarca kanıtlamıştı. Daha 16-17 yaşlarındaki bu gencecik kız her şeye göğüs germeye nasıl da hazırlanmış, Delil arkadaşın şehit olmasından nasıl da etkilenmişti. Arkadaşın şehit düşmesi onu derinden sarsmıştı. Onlar, Cemile'nin rahatlıkla her türlü zorluğa katlanacağına inanıyorlardı. Sert doğa koşulları, çetin yaşam mücadelesi, devrimci mücadelenin zorlukları Cemile'yi çelikleştirmişti. O, en genç yıllarını devrimci mücadeleye feda etmeye hazırды. Mücadele içerisinde her koşul altında sarsılmayacak olan arkadaşlık bağlarını, gerçek sevgiyi görmüştü. Ağabeyi mücadeleye katılırken o, daha 14 yaşlarındaydı. Aradan geçen iki yıl çok şeyi değiştirmişti. Çok şey öğretmişti. En iyi devrimciliği ablası öğretmişti ona. Sinan, "O da ablasının yolunu takip etmek istiyor" diye düşündü... "Ama olmaz ki, Cemile'yi de alırsak ana tek başına ne yapabilir? Ananın 'Git kızım sizi böyle günler için büyüttüm' diyeceğinden eminim, ama birilerinin evde de kalması gerekiyor. Evdeki görevler için Cemile'nin yaşlı anaya yardım etmesi gerekiyor. En iyisi Cemile'yi ikna edip evde kalmasını sağlamaktır." Sinan tüm bunları bir anda düşünmüş ve kararını vermişti. Gözlerini Sinan'a dikmiş vereceği cevabı sabırsızlıkla bekleyen Cemile:

-Ben de sizinle gelmek istiyorum heval, diye tekrarlayınca Sinan düşündüğü ve tasarladığı cevabı verdi:

-Bak Cemile, biz senin her zaman gelmeye hazır olduğunu biliyoruz. Arkadaşın intikamını sen de almak istiyorsun. Ve mücadelenin tüm zorluklarına bizimle birlikte katlanacağından da eminiz. Arkadaşın intikamını Parti alacak bundan hiç kuşkun olmasın. İyi düşün, evin önemini sen de en az bizim kadar biliyorsun. Burada da görevler vardır. Sonra ana tek başına ne yapacak onu da düşün.

-Annem hiçbir şey demez ki. Zaten her gün ‘gidin kızım gidin, keşke ben de sizin kadar genç olsaydım, arkadaşlarla birlikte savaşıyaydım. Gidin arkadaşlarınızla birlikte sonuna kadar direnin’ diyor. Sonra, Sinan abi, senin de annen yok mu? O da tek başına kalıyor. O nasıl idare ediyorsa annem de Öyle idare eder. Ne olur beni de beraberinizde götürün.

Cemile’nin son sözleri sanki içinden bir parça koparcasına derinden feryat edip gelen bir çağırışı andırıyordu. Bunları söylerken tekrar yanakları al al oldu. Siyah iri gözleri buğulandı, uzun saçları öne doğru sarktı, yüzü derin bir kedere bürünmüştü. Bir an ağlayacakmış gibi oldu, ama kendisini tuttu. Böyle bir tavır karşısında biraz insani duygular taşıyan herkesin yüreği burkulurdu.

Sinan, çok yumuşak, içten sevgi dolu bir tavırla tekrar konuştu:

-Bak, ağabeyin şu anda devrimcilik yapıyor, ablan aynı şekilde legal çalışıyor, eve pek gelemiyor. Şimdi burada bir yaşlı ana, bir de sen kalıyorsun. Arkadaşlar geliyor, haber götürmek, onları barındırmak, eşya vb şeyleri saklamak, yani birçok iş size kalıyor. Ana bunları tek başına yapabilir mi? Haydi diyelim ana bir yerlere gitti, evde kimse kalmadı, o anda çok önemli bir iş çıktı, kim yapacak? Elbette sen kalsan sen yapacaksın bunları. Dağa çıkıp devrimcilik yapmak istemen, böyle duygular taşıman çok güzel bir şey, her devrimcinin taşıması gereken görevler. Fakat biliyorsun devrimcilik sadece dağda yapılmaz. Burada yaptığınız görevler de devrimciliğin en önemli görevleridir ve herkes bunu yapamaz. Sen evde kalırsan bence daha iyi olur, ha... ne dersin?

Cemile düşüncelere dalmış derin derin bir şeyler tasarlıyordu. Sinan, anaya döndü:

-Ana sen ne diyorsun?

Ana kesin ve kararlı bir tavırla cevap verdi:

-Cemile, Baki ve Rahime gibi benim bir çocuğumdur. Onlar gibi Cemile’yi de doğurdum ve büyüttüm. Eğer benim çocuğumsa sizin de kardeşiniz, bacınızdır. Kardeşlerinin yolunda yürüsün istiyorum. Ben Partinin söylediği bir şeye yok demem. Bana gelince beni düşünmeyin oğlum, ben bugün varım yarın yokum. Ben de sizler gibi genç olup mücadele etmek isterdim, çocuklarım görsün, sizler benim için de savaşıyorsunuz. Ben ne diyeyim ki?

Ve o anda bir türkü çınılıyordu:

Vahşi vadi, mavi dağ doruklarında

Nehir tempoyla uymuştu ağıt sesine,

Ve diyordu:

“Here şoreşê, here kûrê mın, lı te helal be şîre berê mın...” Ve insanlık yeni bir insan türü, yani bir ana doğuruyordu bu ıssız vadi içindeki kara parçasında. Toprağı parçalayıp, kızıl güller gibi fişkırcasına doğuyordu... Bunlar şehitlerin yarattığı değerlerdi. Hangi dağ vardır ki, bu yücelik karşısında ben yüceyim desin. Ve hangi insan vardır ki bunun karşısında yerlere kadar eğilmesin. Yemin etti bir kez daha tüm arkadaşlar: Sinan, Fikret ve diğerleri davaya bağlı kalacaklarına, sonuna kadar direneceklerine dair. Yaşlı Ana’nın ve Cemile’nin tavırları ile Sinan’ın bağrında sonsuz bir güven ve bağlılık ateşi alevlenmiş, saçları diken diken olmuş, dişleri birbirine kenetlenmişti. Başını Cemile’den yana çevirdi:

-Senin şimdilik kalman daha iyi olur Cemile. Legal çalışma olanağın kalmazsa seni hemen alırsın.

Sinan son kararını belirtirken, başka olanağının olmadığını biliyordu. “Keşke olanağımız olsaydı da Cemile’yi de gruba alabilseydik” diye düşündü. Fakat böyle bir şey şimdilik mümkün değildi.

Cemile de artık başka olanağının kalmadığını biliyordu. Zorunlu olarak:

-Siz bilirsiniz. dedi ve durdu. Yemekten çekilerek sandalyelerden birine oturdu. Ardından diğer arkadaşlar yemeği bırakmış geri çekilmişlerdi. Ana, arkadaşların pek yemek yemediklerini fark etmiş,

-Korkmayın evde yiyecek çok, sizin yemenizle bitmez, biçiminde bir espri yapmıştı. Yaşlı Ana, çevik bir hareketle sofrayı topladı ve Cemile'ye çayı getirmesini söyledi. Cemile, yay gibi yerinden kalktı, emin adımlarla odadan çıktı, hızlı hareketlerle, çaydanlığı, ardından şeker ve bardakları alıp getirdi. Çaylar doldurulurken, Bilal çevreyi kontrol etmek amacıyla dışarı çıktı.

Gökyüzü halen berraktı. Yıldızlar parlıyor, yanı başlarında coşkuyla akan Peri Çayı'nın gümbürtülü sesinden başka bir ses duyulmuyordu. Karşı yamaçlarda görünen köylerin ışıkları çoktan sönmüştü. O esnada Bilal'in arkasında kulakları tırmalayan bir tilki sesi yükseldi ve tilkinin sesiyle birlikte avluda tetikte bekleyen köpeğin havlaması ve ayak sesleri birbirine karışmış, ortalık ana baba gününe dönüşmüştü. İçerdekiler gelen seslere pek bir anlam verememiş, neye uğradıklarını şaşırılmışlardı.

Sinan kalkarak çevresindekilere:

-Siz oturun ben bir bakayım hele, dışarıda neler oluyor, dedi ve Bilal'in yanına, avluya çıktı. Bilal dimdik durmuş, seslerin geldiği yöne doğru bakıyordu. Sinan da aynı noktaya bakmaya başladı. Ses seda kesilmişti, köpek geri dönüyordu artık.

-Ne oldu Bilal, o ne bağırtıydı öyle?-

-Hiç. Bir tilki gelip yanı başımızda çılgılığı basınca, köpek de havlayarak onu kovaladı. Ben de ilk etapta birdenbire ne oldu diye epey şaşırdım, meğer bizim tilkilerden birinin karın ağrısı tutmuş sadece.

Bilal ve Sinan çevreyi belli bir müddet daha dinledikten sonra birlikte içeriye geçtiler. İçerdekiler onlara soru soran bakışlarla bakıyorlardı. Bilal, önemli değil anlamında omuz silkti ve durumu izah ettikten sonra, bir Önceki yerine geçip oturdu. Yaşlı ananın eli hala yüreğindeydi.

-Oğlum beni kınamayın ama size bir diyeceğim var. Düşman baskıları çok arttı, çok dikkatli olmanız lazım. Bak biz büyük bir kayıp verdik. Buna düşman çok sevindi, dostlar acıdı, üzüldü. Bunun İçin dikkatli olun ve düşman eline düşmeyin.

Sinan:

-Oldu ana, sen hiç merak etme, biz dikkatli oluruz. Kalkma zamanı gelmişti. Müsaade isteyip kalktılar. Ana:

-Durun hele ben bir etrafa bakayım, dışarıda ne var ne yok, diyerek evden çıktı. Bir şey olmadığına kanaat getirince, tekrar içeri girip,

-Bir şey yok, hava da iyi. Haydi, yolunuz açık olsun, dedi ve teker teker tüm arkadaşların yüzünden öperek onları uğurladı. Ana'yı takiben Cemile de arkadaşlarla tokalaşmış ve ayrılmışlardı.

söker güneş söker
kızgın lav gibi
biter hasret biter
mevzide ay gibi.

*

Cuntanın işbaşına gelişinin ardındaki o ilk kış mevsiminde, unutulmaz zorluklarla dolu günler yaşanmıştı. Partinin, toparlanıp daha güçlü bir mücadele yaratmak için geri çekildiği dönemdi. Halkın geleceğini karartmaya çalışan azgın sömürgeci baskılara karşın, ülkenin birçok alanlarında PKK militanları görkemli direnişler sergiliyorlardı. Ama bu soylu direniş bedelsiz de olmuyordu. Delil gibi nice yiğit yoldaşlar bu uğurda şehit düşüyor, direnişe kan ve can veriyorlardı. Faşist cunta devrimcilere ve halka uyguladığı insanlık dışı işkencelerle, tüm umut ışıklarını birer birer söndürmeye ve aydınlıkları karanlığa çevirmeye çalışıyordu.

Fakat onlar biliyorlardı, devrimci mücadelede karanlık yılların yerini aydınlık günlerin alacağını, yarın güneşin doğacağını, mevsimle ayın biteceğini bildikleri gibi biliyorlardı. Ve bu duygularını mısralarla dile getiriyorlardı. Bilal en Önde, diğerleri arkada aşağıdaki dere yatağına doğru yürüyorlardı. Sular çağladığı için geçitler yol vermiyordu. Zorunlu olarak Peri Çayı'nın üzerindeki asma köprüden geçeceklerdi. Belli aralıklarla tek sıra halinde ilerlediler. Vadinin

içinden yol alacaklardı, fakat vadi çok sarp bir tek keçi yolu dışında yol vermiyordu. Uçurumlu yüksek kayalar, altta geçen azgın çayla üstte yine tırmanılması olanaksız yüksek kayalarla çevrilmişti. Herhangi bir durumda ya İleriye gitmek, ya da gelinen yoldan geri gitmek gerekiyordu. Böyle bir yerde düşmanın her an pusu kurma ihtimali vardı. Bilal hala öndeydi ve bu dar patika yolda ilerliyorlardı. Sesler kesilmiş, herkes eli silahında tetikte bekliyordu. Köprünün başına epey yaklaşıncı Sinan'ın işareti üzerine herkes durdu. Arkadaşlardan bir kesimi mevziye yattı. Herkeste derin bir heyecan ve herhangi bir çarpışmada Partiyi layığıyla temsil edebilmenin suskunluğu vardı. Düşen en ufak bir taş vadide yankılar uyandırıyor, korku filmlerindeki seslere benzer sesler çıkararak dereye kadar yuvarlanıyor, suyun çağlayan sesine karışıp kayboluyordu. İlk dönemlerde bu taşlar pusuya düştükleri imajını yaratmıştı onlarda, hem de kaç kez böyle olmuştu. Sinan, yine böyle heyecanla köprüyü geçmek istedikleri bir gece başlarından geçen olayı hatırladı. O zaman Cabbar, güçlü mizahıyla. “Biz zaten köprüden geçerken ecel terleri döküyorduk, birde siz karşımıza çıktınız” biçiminde bir espri yapmıştı. Böylece köprünün ismi o günden itibaren “Ecel Köprüsü” kalmıştı. Sinan tüm bunları hatırlayınca hafif gülümsedi, tekrar köprüye doğru ilerleyen arkadaşı gözetledi.

Bilal çok dikkatli gidiyordu. Her an kendisini arkadaşları için feda etmeye hazır olduğu yürüyüşünden bile belliydi. Emin adımlarla, inançla yürüdü, köprüye yaklaştı, ardından diğer arkadaş köprünün sağ ayağı yanında pusuya yattı. Bilal köprüye ilk adımını attığında eğildi, silahını sıkıca tuttu, emniyetini açtı, sağ elinin parmağını tetiğin hizasına götürdü. Ölümün üzerine gidercesine yürüyordu, ağır ağır köprüyü geçti. Bir şey olmamıştı. Bilal karşıya geçip mevzilendi, ardından diğer arkadaş da köprüyü geçti, daha ileriye geçip mevzilendi. Ve ardından tümü geçince kalkıp yola devam ettiler. Dikkatlice yollarına devam ederek vadiyi geçtiler. Şimdi bir başka köye gidip Delil'in ablasına haber göndereceklerdi.

Karlar daha yeni erimiş, ağaçlar yer yer yaprak açmış, yumuşak toprak zemin, çamur deryasına dönüşmüştü. Kumlu olan yerlerde toprak pek çamurlu değildi. Ormanın arasından süzüle süzüle ahenkli bir tempoyla yol aldılar. Yokuşu tırmanarak yarısına geldiklerinde Sinan komut verdi.

-Arkadaşlar biraz bekleyip dinlenelim, yolumuza öyle devam edelim.

Tüm arkadaşlar oturmuştu. Kimi silahını temizliyor, kimi kütüklüğünü düzeltiyor, kimi de silahını dizine koymuş, oturduğu yerden ayağıyla toprağı eşeliyordu. Hepsinin tavırlarından oc alma gibi bir hava esiyordu. Sinan, biraz önce çıktıkları köye doğru baktı, ayrıldıkları evin ışığı hala sönmemişti. Oysa gece epey ilerlemişti. Gece karanlığında gökyüzüne, yıldızlara baktı, yeniden Delil arkadaşı düşündü, diğer arkadaşların ne yaptıklarını tasarladı, tekrar oturan arkadaşlara baktı. Sinan, Delil arkadaşla ilgili bir anısını anlatmaya başlamıştı. Anlatırken dinleyen arkadaşlar Delil ve Sinan'ı Filistin tabyalarında görüyorlardı. Eğitim görmüş, birlikte İsrail siyonizmine karşı çatışmış, eğitimlerini birlikte tamamlamışlardı. Partiden gelen emir üzerine bir grup arkadaşlarıyla birlikte ülkeye gidişlerinin hazırlıklarını yapıyorlardı. Birlikte söz verdiler: Düşerse eğer birimiz, diğerimiz sonuna kadar Partiye bağlı kalarak on kat fazla savaşıyor diye. Kurtarmaya geliyorlardı bu halkı, bu ülkeyi. Sonra birlikte sınırı geçmiş, rehbersiz, bir pusula ve bir haritayla günlerce yol alarak ülkenin bir ucundan öbür ucuna kadar gelmişlerdi. Bin bir tehlike atlatmış, zorluğa katlanmış, yol şaşırdık dedikleri noktalarda Delil pusula ve harita vasıtasıyla yeniden yolu bulmuştu. Günlerce yol yürüdükten sonra esas ulaşmaları gereken noktaya ulaşınca sevinçten uçmuşlardı adeta. Önce onlar da şaşırmışlardı “acaba gerçekten doğru mu geldik” diye. Akşam köye inmiş bir taraftarın kapısını çalmışlardı. Köy halkı onları görünce sevinç çılgınlıklarıyla, yaşlı, genç, kadın, kız hepsi birlikte boyunlarına sarılmışlardı. Ardından taraftarlarla birlikte dağa arkadaşların yanına gitmişlerdi...

Sinan'ın anlattığı anıların her birisinde direniş, yetenek, fedakârlık öğeleri vardı. Ve bu yüce insan, güçlü komutan şimdi şehit düşmüştü. Delil'in şehit düşmesi sıradan insanları bile derinden etkilemişti: “Daha nice arkadaşları bu uğurda vereceğiz, yanı başımızda en değerli arkadaşlarımızın toprağı kucaklayışlarına tanık olacağız.” Sinan derin düşüncelere dalmıştı. Oturdıkları epey oluyordu. Üzerlerindeki ter soğumuş, üşümeye başlamışlardı.

-Üşüdük Sinan, kalkmayalım mı? Bilal'in bu sorusu üzerine Sinan kalktı. Silahını omzuna attı ve:

-Haydi, arkadaşlar, gidelim tabii, deyince grup hazırlandı ve yola çıktılar.

Bir buçuk saat sonra gidecekleri yere yetişmişlerdi. Köy tümden Parti taraftarıydı. Dikkatlice köye girdiler, köpekler işi karıştırmamasın diye dolanarak köye girmişlerdi. Dış görünüşünden bile çok yoksul olduğu belli olan bir evin kapısını çaldılar. Küçük odada da aynı hava esiyordu: Üzüntü ve kederin içice geçtiği bir hava... Onlar da duygularını dile getiriyor ve dikkatli olmaları gerektiğini belirtiyorlardı. Burada kısa bir süre kaldıktan sonra kalkıp yollarına devam ettiler.

Sabah saatleri yaklaşıyordu. Sabahın ilk serin havası, iki gündür yatmamalarına, yürürken gözlerinin kendiliğinden kapanmasına rağmen uykularını kaçırmıştı. Oysa bir saat öncesine kadar, oturdukları yerde dalıp gidiyorlardı. Sabah şafak söktüğünde onlar da artık dağa vurmuşlardı. Dik yamaçta belli bir süre daha yürüdükten sonra konaklayacakları noktaya vardılar. Köye inip Delil'in ablasıyla görüşmek için mola yerinde akşamı bekleyeceklerdi. Delil'in ablası kendisine gönderilen haber üzerine şehirden gelmiş, köyde onları bekliyordu. Sinan yorgun ve uykusuz olmasına rağmen o anda tüm arkadaşları gibi o da, ne uyumaya, ne de dinlenmeye ihtiyaç duyuyor, bunları düşünmüyordu bile. Tek düşündüğü şey Delil'in şehit olma haberini ablasına nasıl iletecekleriydi.

*

Sinan, Feride'yi teselli etmeye çalışıyordu:

-Kaybımız büyük, acımız sonsuzdur. O bağlı olduğu dava uğruna seve seve canını feda etti. O mücadeleyi bir çoğumuzdan daha iyi biliyor ve layıkıyla bizlere önderlik ediyordu. Bir çoğumuzu O bu davaya kazanmıştı. Parti O'nun intikamını mutlaka alacaktır. İntikamını alacağız bundan emin olmalısınız.

-Bana teselli vermene gerek yok. Çünkü ben kardeşimin niye şehit olduğunu biliyorum. O bir dava uğruna, ülkenin bağımsızlığı, özgürlüğü uğruna savaşıp şereflice şehit oldu. O'nun intikamı, uğruna ölüme gittiği davayı sürdürmeyle, bağımsızlığa ulaşmayla alınabilir.

Sinan bu kararlı tavır karşısında sevinmiş, biraz da utanmıştı. Bu insanlara böyle cesaret veren, en zor anlarda sarsılmaz kılan bağımsızlık, özgürlük davası mutlaka zafere ulaşacaktı.

Toplumdaki lümpen ve sarhoş insanları bile bu denli etkileyebilen bir olay olmamıştı. Olayı duyan bu insanlar, içki içip sarhoş olduktan sonra, şehrin göbeğinde "Kahrolsun Sömürgecilik!", "Deliller Ölmez!" diye bağırarak, düşman tarafından işkenceye alınmalarına rağmen aynı sloganları atarak düşmanın suratına tükürmüşlerdi.

Sinan'ın gözlerinin önüne topyekûn ayağa kalkmaya hazır bir halk geliyordu. Bunun için de büyük direnişler, görkemli kahramanlıklar ve kararlı tavırlar canlanıyordu belleğinde. İşte şimdi karşısında duran insan bunlardan sadece bir tanesiydi. Ve halk arasında ona benzer binlerce örnek vardı.

Sinan, öne eğik dizindeki silahta olan bakışlarını yavaşça karşısında duran Feride'ye doğru çevirdi. Feride ayakta durmuş bir şeylerle uğraşıyordu. O anda başını kaldırıncı Sinan ile göz göze geldiler. Sinan'ın bakışları acı, öfke ve öc alma hırsıyla doluydu. Feride onun kendisinden daha fazla acı hissettiğini fark etmiş, bunu şimşek gibi çakan gözbebeklerinde okumuştı. Hafifçe mırıldandı, Sinan'a bir şeyler anlatmaya çalışıyordu:

-Hiç... Hiç fark etmez sizler de benim kardeşlerimsiniz. Delil ve Mazlum bize bunları öğrettiler.

Sinan sesini çıkarmadan durdu, düşündü:

-Evet, dedi, Delil ve Mazlum, herkese... Bir halka öğrettiler bunları. Böyle bir yüceliğe saygı duymamak, arkalarından acı çekmemek mümkün mü? Ha... Siz arkadaşın nasıl şehit olduğunu duydunuz mu?

-Hayır, tam değil.

Sinan olayı duyduğu gibi anlattı. Son sözleri tamamlayınca, Feride dişlerini sıkmış, içinde kopan tufanı dizginlemeye, gözlerinden akacak yaşı tutmaya, içine dolmuş hüznü'ü dindirmeye çalışıyordu. -Evet, dedi, evet ona layık olmak için elimden geleni esirgemeyeceğim.

Kinle, nefretle dolmuş yüreği. Delil'le tek bir anadan doğmuşlardı. Birlikte uyumuş, birlikte kalkmış, birlikte acı ve tatlı anıları olmuştu. Sonra devrimci mücadele onları ayırmıştı birbirinden. Delil bilinmeyen yerlere, uzak bölgelere gitmiş, ardından Mazlum da aynı yolu

seçmişti. Uzun süre nerede olduklarını bile öğrenememişlerdi. Şimdi ise kahpe düşman kurşunları bu yüce canlardan birini almıştı. Ama O ölmemişti; anılarda, türkülerde, patlayan kurşun seslerinde ve hayatta olan binlerce arkadaşla birlikte yaşıyordu.

Zaman epey ilerlemiş, saat gecenin birine doğru geliyordu. Ailenin diğer fertleri de uyumamış onları dinliyorlardı. Yaşlı amca, yaşlı ana ve genç çocuklar derin bir sessizliğe gömülmüşlerdi. Ancak son anda, gözyaşlarını bırakmamak, hıçkırıkla ağlamamak için tüm çabalarını harcamaktaydılar. Feride'nin gözleri uzun süre fark etmediği aile üyelerine ilişti, sessizce ağladıklarını fark etti. Onlara katılmamak için kendisini zor tutuyordu.

-Siz neden ağlıyorsunuz? Şehitlerin arkasından ağlanır mı hiç? Bu dünyada kim sağ kalacak, herkes ölecek, ama ölümden ölüme fark var. Delil'in ölümü gibi bir ölüm herkese nasip olacak mı bakalım? Bize nasip olabilecek mi? Ağlamayı bırakın artık... Konuşma etkisini göstermiş ağlama durmuş, yerini İçten içe kaynayan bir nefrete bırakmıştı.

-Kızım o sizin kardeşiniz, bizim oğlumuzdu. Ağlama bir şeyi halletmez, geri getirmez ama ne yapayım baba yüreği, içimizdeki acıyı bu yolla dindirmeye çalışıyoruz, bunu bize çok görmeyin.

Delil'in mücadeleye kazandığı değerli taraftarlardan biri olan bu yaşlı adam bir baba şefkatiyle duygularını dile getirmiş, Delil'in kendi dört oğluna bedel olduğunu söylemişti. Bu yüce duygu ve sözler karşısında daha fazla ne söylenebilir ki? Sinan ve Feride seslerini çıkarmadan susmuşlardı. Ancak o zaman yaşlı adamın yanında oturan Bilal cevap vermek zorunda kalmıştı:

-Amca, doğru söylüyorsun insan ağlamasa patlayacak gibi oluyor, gözyaşı insanın İçindeki üzüntüyü dışarı akıtıyor ne de olsa, ama biz üzüntümüzü kine ve öc alma hırsına dönüştürmek zorundayız.

Sinan saate baktı, saat ikiyi geçiyordu. Daha yeni çıkmaya başlayan ayın ilk ışıkları camdan içeriye vuruyor, dışarıyı aydınlatıyor, insana haz veren bir manzara oluşturuyordu. Çaylar içildikten sonra Sinan kalkma zamanının geldiğini düşünerek yerinden doğruldu. Zaman epey ilerlemişti, Feride'ye dönerek:

-Bizim gitmemiz gerekir, bir diyeceğiniz varsa konuşabiliriz. Siz burada kalır, yarın sabah arabaya biner gidersiniz.

-Ben de geleyim bu gece birlikte kalırız, yarın döner giderim.

-Hayır. Siz burada kalın. Biz dağa çıkacağız, sizin yorulmanıza gerek yok.

-Önemli değil siz bu kadar zorluğa katlanıyorsunuz, ben bir gece mi gelip dağda kalamayacağım, bana ne olacak ki?

-Yok, gereği yok. Siz burada kalın, gidince anne ve babaya selamlarımızı söyleyin. Onları üzülmemeleri için teselli etmelisiniz.

-Onlar çok cesur davrandılar. Haberi ilk duydukları gün biraz ağladılar, ama uzun sürmedi.

O esnada kapı açıldı, içeriye köylü bir genç girerek:

-Sinan abi, arkadaşlar, Hasan'ın evinde sizi bekliyorlar, dedi.

Sinan kalktı, çevik bir hareketle silahını omzuna astı, vedalaşarak kapıya doğru yürüdü. Evin tüm fertleri kalkmış onunla birlikte kapıya yönelmişlerdi.

Sinan:

-Siz oturun, oturun niye kalkıyorsunuz? dedi. Eğilerek ayakkabılarını giydi, dış kapıdan çıkarak, karanlıkta gözden kayboldu. Ardından Feride çıkmış karanlıkta tekrar Sinan'ı durdurmuştu. Sinan durunca, Feride el çantasından on bin lira para çıkardı ve Sinan'a doğru uzattı.

Sinan:

-Ne oldu Feride, ne yapıyorsun?

-Al bu paralan.

-Ne parasıdır, niye veriyorsun bize?

-Tabii ki yardım veriyorum.

-Bak Feride, biz maddi durumunuzu biliyoruz. Bize değil, para size gerekli.

-Hayır, Sinan, durumlar senin sandığın gibi değil, bize para gerekmez. Hiç yoktan bir şeyler temin eder kendimizi aç bırakmayız. Ama size birçok şey gerekiyor, al bu paraları... Delil şehit olmuşsa bu bizi üzmez, bizi daha çok Partiye destek vermeye zorlar. Öyle bir kardeşim olduğu için övünüyorum. Al bu paraları...

Sinan istemeye istemeye paraları aldı. “İnsan türü kadar direngen, cesaretli bir yaratık daha var mı?” diye düşündü. Hayır yoktu. Bu halkın sinesinde daha ne değerler yatıyor, toprağın bağrında saklı duran cevherler gibi. Ama bir işlenmeye görsün, o zaman en değerli şeyler oradan fişkirir. Saygıyla eğilmek, bir kardeş gibi sarılmak, kutlamak, yüreğinde biriken sonsuz sevgi, duygularını boşaltmak istiyordu. Ama sadece elini uzattı. Feride de elini uzatmıştı, elleri karanlıkta birbirini buldu, ay ışığında gözleri sevgiyle, kederle birbirine ilişti, tüm duygularını birbirinin elini hızlı ve sert sıkarak dile getiriyorlardı. Sinan böyle insanlar uğruna-ölünmeli diye düşündü ve:

-Haydi, allahaismarladık, anne onlara sonsuz selamlarımı söyleyin, deyip ay ışığında evlerin gölgesinde yürümeye başladı. Feride arkasından uzun süre baktı. Delil gelmişti gözlerinin önüne. Bir an yetişip, “Sinan ben de sizinle birlikte gelmek istiyorum” demeyi düşündü. Ama arkasından ufak çocuklarını, anne ve babasını, onları ne yapacağını, şehirde gördüğü diğer işleri düşündü, döndü ve evin merdivenlerine doğru ilk adımını attı. Delil şehit düşerken bile duymadığı ağlama isteğini Sinan ve diğer arkadaşlardan ayrılırken yüreğinin ta derinliklerinde duymuştu. Merdivenleri ağır ağır tırmandı. Evdeki tüm insanlar dış kapıda Feride’nin dönmesini bekliyorlardı.

Sinan köyün sokaklarında kerpiçten yapılmış evlerin arasında yürüdü. Sokaklar oldukça çamurluydu. Eve yaklaşınca nöbetçi onu gördü:

-Geldin mi Sinan?

-Biraz geciktim değil mi?

-İyi ki gecikmişsin de köyden ayrılmamışsınız. Bakiler de az önce geldiler. Yanlarında Adnan ve Deniz arkadaş da var.

-Öyle mi? Gelmeleri çok iyi oldu. Geciktiler diye epey meraklanmaya başlamıştık. Merdivenlerden yukarıya doğru birlikte çıktılar. Sinan içeriye geçmeden önce, nöbetçiyle bir iki sohbet etti:

-Ne diyor arkadaşlar, Baki ne diyor? Şehirde ne var ne yokmuş?

-Bilmiyorum, nöbetteydim pek konuşamadık. Yalnız içerden sesleri geliyordu. Baki halkın durumunu anlattı. Her yerde aynı hava varmış, arkadaşları hiç tanımayan yerlerdeki halk bile, ‘böyle yiğit insanlar, nasıl alçakça vurulur?’ diyorlarmış. Adnan, ‘düşman şehirde çok sıkı önlemler almış’ diyordu. Kayseri’den komando birlikleri getirilmiş, herhalde misilleme yapmamızdan korkuyorlar. Ha... Feride nasıldı, olaydan çok etkilenmiş miydi?

Sinan, soruyu duymuş ardından derin bir düşünceye dalmıştı. Nöbetçi arkadaş sesini çıkarmadan uzaklara baktı. Bir yandan etrafı kontrol ediyor, bir yandan da düşünüyordu. Sinan’ın konuşmaya başlamasıyla düşüncelerinden sıyrıldı. Hüzünlü bakışlarını Sinan’a dikmiş söylediklerini dinliyordu.

-Durumları çok iyi, ben Feride’yi teselli etmeye gittim, ama o beni teselli etmeye çalıştı. Düşünüyorum da... Böyle insanların umutlarını, inançlarını canlı tutmak, şehit olan arkadaşlara bağlılığı yerine getirmek için bize çok görev düşüyor. Eğer biz bu insanlara layık olmazsak, lanetlenmiş oluruz. Biz onları bu davaya çektik, şimdi onlar bizden daha kararlı tavır takınıyorlar...

Nöbetçi arkadaş konuşulanları dinleyip dalmıştı. O da geleceği bu değerlerin yaratıcılarını, bu insanların davaya olan sonsuz inancını düşünüyordu. Bu canım memleket, bu değerli halk için işkence, ölüm nedir ki? Korku denilen bir şey olabilir miydi hiç?

Ay ışığı epey yükselmiş, gökyüzünde toplanmış hareket halindeki bulutların arasına bir giriyor, bir çıkıyor, adeta saklambaç oynuyordu. Yıldızlar seyrekleşmiş, en parlakları dışında diğerleri gözükmiyordu artık. Rüzgarın hafif esintisi, iğde, söğüt ve meyve ağaçlarının dallarında uğultular çıkararak yankılanıyor, ay ışığında karşıdaki tepelerde şuraya buraya serpilmiş meşeli yerler göze çarpıyor, dere yatağındaki sular hıştırlar çıkararak her zamanki akışlarına devam ediyordu. Yakın köyden köpeklerin havlama sesleri geldi. Bu, insanlara giden köpeklerin havlama sesiydi. Nöbetçi saatine baktı, sabaha iki saat kalmıştı.

Sinan:

-Arkadaşları uyandırıp gidelim artık, deyince, nöbetçi yavaşça içeriye girdi, ilk uyanan Baki oldu, yumuşak bir ses tonuyla nöbetçiye sordu:

-Sinan geldi mi?

-Evet... Dışarıda sizi bekliyor.

Nöbetçi arkadaşın söylediklerini Adnan ve Deniz de duymuş, kalkıp hazırlanmışlardı. Köşede yatmakta olan arkadaşın uyanmaya pek niyetli olmadığını farkedenden Bilal, ona doğru yaklaştı, her zamanki şakacı tavrıyla bir türkü tutturdı:

-Sabah oldu, güneş doğdu uyaaaan... uyaan!

Yatmakta olan arkadaş Bilal'in bir an önce susması için anında fırladı:

-Bilal alışmış... Müzikle kaldırıyor insanı. Bundan sonra sırf o güzel sesini dinlememek için saat üçte ayaktayım.

Odadakiler kahkahadan kırılıyor, gülme sesleri dışarıya Sinan'ın kulağına kadar gidiyordu. İçerdekiler teker teker ayakkabılarını giyerek dışarı çıktılar. Çok geçmeden dere yatağına vurup karşı dağa tırmanmış, köyü arkalarında bırakmışlardı. Dağda uygun bir nokta seçip konakladılar. Konakladıkları yer bir parça meşelikten ibaretti. Sık meşelerle, içi daire şeklinde boş olan konak yerlerinin uzaktan hiç mi hiç fark edilmesi mümkün değildi. Yanına gelip iyice bakıldığında bile zor farkedilebiliyordu. Nöbetçinin dışında herkesin yatıp dinlenmesi lazımdı, çünkü gecenin yorgunluğuyla daha fazla yol almaları olanaksızdı. Yalnız Sinan bir iki saat uyuduktan sonra tekrar kalkmıştı. Adnan'ı da uyandırıp onunla konuşması gerekiyordu. Adnan da kalkmış, silahlarını alarak, uyumakta olan arkadaşlarını rahatsız etmemek için biraz uzaklaşmışlardı.

-Bak Adnan, Delil arkadaş şehit oldu. Şehirde legal kalanımız sensin. Sana çok önemli bir görev düşüyor. Bu görevi yapabilir misin?

-Kesin güveniniz olsun.

-Bize şehirden polis karakolu ve garnizon hakkında istihbarat getireceksin. Hangi noktalarda kaç tane nöbetçi var, giriş çıkışlar nasıldır vb konularda ayrıntılı bilgi toplamaya çalışmalısın. Görevini çok gizli yürütecek, kimseyi haberdar etmemeye çalışacaksın.

-Ben böyle görevlere her zaman için hazırım. Bunları en iyi şekilde yerine getirmeye çalışacağım, bundan kuşkunuz olmasın.

Sinan, Adnan'ın bu görevi başarıyla yapacağına kesinlikle inanıyordu. Adnan kararlı bir tavırla Sinan'ın karşısında oturmuş daha o andan itibaren görevini nasıl yapacağını tasarlıyordu. Bakışları önüne düşmüş, bir çubukla toprağı karıştırıyor, bir şeyler çizip çizip siliyor, aynı işlemi hızlı hızlı tekrarlıyordu, Sinan:

-Ne yapıyorsun Adnan, daha şimdiden karakol planı mı yapıyorsun? diye takıldı. Adnan hafifçe gülümsedi, fakat cevap vermedi. Sinan cebindeki not defterini çıkarmış ufak ufak harflerle bir şeyler yazmaya başlamıştı. Adnan uzun süre Sinan'ı seyretti, sonra bakışlarını dağlara, yemyeşil ormanlığa çevirerek dalıp gitti.

Adnan, mücadelenin Öğrenci gençlik içerisinde yaygınlaştığı dönemlerde mücadeleye katılmıştı. Daha o zaman kavgalara katılmış, durgun fakat işlerin üzerine yürümedeki kararlılığı, fedakarlığı ve cesaretiyle arkadaşlarının güvenini kazanmıştı. Diğer birçok arkadaş gibi o da ailesini, kardeşlerinden annesine kadar hepsini devrimci mücadele saflarına çekmiş, aynı zamanda onların derin sevgisini de kazanmıştı. Delillerin ailesi gibi onların evi de şehirdeydi. Bu da onun sürekli Delil ve Mazlum'la görüşmesini, mücadeleyi derin ve köklü kavramasını sağlamıştı. Babası Almanya'daydı. Oğullarının devrimci mücadeleye katıldıklarını duymuş, izine geldiğinde onları vazgeçirmek için ne gerekiyorsa onu yapmıştı. Tehdit etmiş, eve almamış fakat sonuçta hiçbirisine de boyun eğdirememişti. Adnan düşünüyordu. Evet, Almanya'ya gitmek belki kurtuluş sayılabilir, insanoğlu bu yolla postunu belki kurtarabilir, ama devrimci mücadeleden, arkadaşlardan, doğup büyüdüğü topraklardan uzak kalacaktı. Bu kadar bağlı olduğu bir davanın uzağında sadece seyirci olarak yaşayacaktı. Oysa birlikte söz vermişlerdi, bağımsızlık ve özgürlük uğruna savaşılmaya birlikte karar vermişlerdi. Bunun için en tehlikeli görevlere birlikte gitmiş, mitinglerde, boykotlarda gür sesleriyle "Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın bağımsızlık!" diye haykırıyorlardı. "Ya özgür vatan ya ölüm" onların dönülmez şiarı olmuştu. Oysa şimdi Almanya'ya gitme sorunu çıkmıştı. "Hayır, Almanya'ya gitme sorunu benim sorunum olamaz." Tüm bunları düşünmek bile ona büyük bir acı veriyordu. "Ben asla bu davanın kaçkını, haini, yüzkarası olmayacağım, biz söz verdik, bilerek davaya bağlandık, insanları bu yola çektik. Peki, ne diyecek bu insanlar, arkadaşlar ne diyecekler? Bir an için bu

kadar alçalabilir miyim?” Bir an ülkeden, sevdiği arkadaşlardan ayrıldığını düşündü. Serseri bir mayın gibi yabancı ellerde dolaştığını görür gibi oldu. İçi doldu taşı, gözyaşlarında ifade bularak aşağıya süzüldü ve önünde duran Serxwebûn gazetesinin üzerine damladı. “Ne oluyorum, ağlamak da olur mu hiç?” Ama kendisini tutamamıştı. O anda ansızın kapı açılmış, ortaokul ikinci sınıfa giden sevecen, ufak boylu, kıvrıkcık saçlı, çekik gözlü kardeşi girmişti. Adnan başını hafifçe çevirip kardeşine baktı. Çay getirmişti ağabeyine. O da henüz ufak olmasına rağmen ağabeyi gibi yanıp tutuşuyordu dava uğruna. Ağabeyine bakınca ağlamış olduğunu gördü:

-Hey... Ne oluyor ağabey, niye ağlamışsın, arkadaşlardan birisi şehit mi oldu? Söylesene önemli bir şey mi oldu? Bir Apocu, bir PKK’li hiç gözyaşı döker mi ağabey?

-Gel hele Hamit, gel otur da sana bazı şeyler sorayım. Adnan küçük kardeşini yanına oturtmuş, duygularını anlatmış, neden gözyaşı döktüğünü izah etmişti.

-Ne dersin Hamit, böyle bir şey olabilir mi? Böyle bir tavıra girene ne denir ha... Sen söyle.

-İhanetçi, kaçkın denir ağabey, başka ne denir ki? Gördün mü, bak ne kadar açık işte, böyle bir tavra girmeyi düşünmek bile çok kötü bir şeydir.

Adnan, uzun uzun kardeşine baktı, daha bu yaşlarda bu ufacık yürek nasıl da müthiş çarpıyor, dava uğruna nasıl da yanıp tutuşuyordu. O ufacık yüreğiyle bile ihaneti lanetliyor. Ama yok... Onun yüreği biçimde ufaktı, özünde çok büyük şeyler duyan tertemiz bir yürekti... Derin bir düşünceye daldı, ilk olarak orada bağımsızlık, özgürlük davasının ne kadar derinliklere işlediğini gördü. O dava ki, karşısında duran ufacık yüreğe işlenmiş, ak saçlı ninelerin kalbinde yer edinmişse, biz olmasak da mutlaka zafere ulaşır. Adnan’ın kafasında ilk kez şimşek gibi bir düşünce çaktı. Gidip çalışacak, faaliyet yürütecek çok zor durumda kalırsa dağlara, ormanlara, kırsal kesimdeki halkın içine koşacak, şehrin dışında faaliyet yürütecekti. Başka ne yapabiliirdi, kendisiyle İlişkide olan arkadaşlar uzun süreden beri yakalanmış, alana yeni arkadaşlar gelmemiş, kendiliğinden bir araya gelen arkadaşlarla yine de bir şeyler yapmaya çalışmışlardı. Hamit’e baktı, bakışları durgun bir hal almıştı. Bir şeylere üzülüyor, bir şeyler düşünüyordu.

-Ağabey, babam seni ve Ayhan ağabeyimi Almanya’ya çağırmış, gidecek misiniz?

Adnan, kardeşinin neye üzüldüğünü anlamıştı. Tereddütsüz ve kesin bir cevap verdi:

-Hayır, Hamit, hiç kimse beni Almanya’ya götüremez. Kalıp burada birlikte mücadele edeceğiz. Sen de var mısın? Hamit sevinçten uçacak gibiydi:

-Yaşa be... Ağabey, elbette varım. Şimdiye kadar ispatlamadım mı? Nereye kadar dersin oraya kadar.

Adnan düşündü “öyle ya doğru söylüyor. O bu ufacık yaşında kendisinden çok çok büyük işler yapmıştı, haber götürmüş, okullardaki çatışmalara katılmış, birçok yayın okumuş, hiçbir şeyden geri kalmamıştı. Tekrar kardeşine dönüp:

-Söyle bakalım Hamit, okulda ne var, ne yok?

Hamit okulda olup bitenleri anlattı. Öyle bir heyecanlı ve sepmatik anlatıyordu ki, Adnan kardeşıyla övünüyordu. Aynı şekilde Hamit de ağabeyiyle övünüyor, ona derin bir saygı duyuyordu. Konuşma bittikten sonra Adnan, Serxwebûn gazetesini kapattı. Hamit de boşalmış çay bardağını alıp dışarı çıktı, kapıyı arkasından yavaşça örterek diğer odaya geçti.

Adnan bir kere kararını vermişti. Yarından itibaren gidip ilk bulduğu işte çalışacak, para bulup bir silah alacaktı. Serxwebûn gazetesini alıp eski yerine sakladı, yatağına uzandı, uzun süre derin düşüncelere dalıp gitti. Uykusu gelmiyordu, bir uçtan girip bir uçtan çıkıyor, düşüncelerini bir türlü sonuçlandıramıyordu. Yatağında sağa döndü sola döndü, kendiliğinden düşünceleriyle birlikte uyuyakaldı. Sabah erkenden kalkıp iş aramaya gitti.

Uzun uğraş ve didinmeler sonucu Adnan amacına ulaşmış, para biriktirerek 25 bin lirayı tamamlamış bir Çek marka tabanca almıştı. O zaman sevinci sonsuz olmuştu. Artık bir silaha kavuşmuştu. Kendisine güveni daha fazla artmıştı şimdi. Yanında bir arkadaşı varmış gibi kendisini emin ellerde hissediyordu. Silahını aldı sağ kalçasının üstüne kemer arasına taktı, sokak aralarında güvenle ilerledi. O anda önüne bir polis arabası çıksa hemen hiç durmadan tarayacak, hincını, nefretini üzerlerine kusacak, sokak aralarından kaçıp kurtulacaktı. Şehri de avucunun içi gibi biliyordu. Etrafta loş bir hava, gece karanlığında sessizlik vardı. Yol boyu bahçe aralarından ilerliyor, sevincinden göklere uçacakmış gibi oluyordu. Bir ara bir ayak sesi

duydu, durdu bekledi “ah bir polis olsa da, beynine sıkıp silahını alıp gitsem” böylece iki silah elde etmiş olurdu. Tekrar yoluna devam etti. Çok dikkatli yürüyordu. Adnan bir polisle karşılaşmak için can atıyordu. Çünkü onlar çok çektiymişti bu halka, kendilerinin olmayan bu güzelim ülkede en alçakça uygulamalarda bulunuyor, yok yere insanları işkenceden geçiriyorlardı. Zindanlardaki arkadaşlara yapmış oldukları uygulamalar, ırza geçme olayları, Sakine ve Aysel’e yapılan adice işkenceler aklına gelince kan beynine sıçramış gibi oldu. “Seni kahpe düşman, sizi adi köpekler” diye söylendi. Farkında olmadan dışlarının arasından kendiliğinden çıkmıştı bu sözler. Adaleleri gerginleşti, dişleri kenetlendi, yüreği kinle, nefretle çelik gibi sertleşti ve o anda bir tek şeyi düşündü: “Bir mikrobu temizlemek.” Adam yaklaştıkça o daha bir hazırlandı. “Eğer polisseyse iyice yanaşmasını bekleyeyim ki namluyu şakağına dayayıp beynini dağıtayım namussuzun” diye düşündü. Ayak sesleri iyice yaklaştı, adam sokak lambasının ışığında iyice farkedilince, Adnan içinde okkalı bir küfür savurdu. Gelen bir sivildi. Adnan ıssız, dar şehir sokaklarında yavaş yavaş yürümeye başladı. Düşüncesi yeniden Diyarbakır zindanlarına uzanmıştı, bayan arkadaşların sapık ve sadist işkencecilerin elindeki görüntüleri canlandı kafasında, bağırta, çılgılık ve slogan seslerini işitir gibi oldu. “Yemin ederim ki yoldaşlar, bağırta seslerinizi dindireceğiz, intikamımız korkunç olacak” dedi.

Diner acılar senle,
Ey ülkem
Söz vermişiz sizlere yoldaşlar
yemin etmişiz
Eğer düşersek birimiz
Diğerimiz, daha gür
Yükselteceğiz sesimizi.

Adnan karmaşık duygular içerisinde, şehirde uzun bir müddet daha dolaştıktan sonra, geç saatlerde eve dündü. Yorgun argın evin kapısını çaldı, tetikte bekleyen ablası koşarak geldi.

-Neredeydin Adnan, başına bir şey geldi diye telaşlanıp durduk. Yakalanmışsındır diye ödümüz kopacaktı nerdeyse.

-Yok, abla bir şey yok. Bir arkadaşın evine uğradım sadece, biraz oturup konuştuk hepsi o kadar.

Adnan ablasına cevap verdikten sonra içeri kendi odasına geçip oturdu. Ardından ablası girdi odaya ve karşısındaki sandalyeye ilişip Adnan’ı süzmeye başladı. Ablası iyi bir Parti taraftarıydı. Adnan’ı seviyor, tavırlarına, çalışmasına, devrimciliğine saygı duyuyordu. Adnan’ı biraz dalgın ve bitkin görmüş meraklanmıştı:

-Arkadaşlara bir şey mi oldu dersin Adnan? Uzun süredir hiç gelmediler.

-Merak etme abla, arkadaşlara bir şey olmaz, bir gün mutlaka gelirler, önemli olan arkadaşların olmadığı zamanlarda cesaretimizi yitirmeden bir şeyler yapabilmemizdir.

Ablası bir şey demeden söylediklerini başıyla onayladı, sonra:

-Aç değil misin? diye sordu.

Adnan kendisini hiç aç hissetmiyordu;

-Sağol abla aç değilim.

-Bir ihtiyacın var mı, ben yatmaya gidiyorum.

-Yok, sen dinlenmene bak, bir işim olursa ben kendim yaparım.

Ablası kapıyı hafifçe örtüp kendi odasına gidince Adnan “teslimiyet ihanete, Direniş Zafere Götürür” başlıklı Serxwebûn bültenini çıkardı, yatağına uzanarak okumaya başladı. Bir kere başlayınca, elinden bırakamadı ve sonuna kadar götürdü. “... Evet, yolumuz Hakilerin, Halillerin... Yolu mu, yoksa... Döneklerin yolu mu olacak? Elbette direnişçilerin yolu...” satırları üzerinde durdu, bir daha bir daha okudu ve bu satırlar bilincinde iyice yer etti. Kendi kendine “Bir gün böyle bir tavır sergilemek bize de nasip olacak mı acaba?” diye düşündü. Kalktı saate baktı, saat 02.30’u geçiyordu. Adnan yatağını düzeltti, Serxwebûn gazetesini eski yerine sakladı, yatağına uzanıp düşüncelere dalmıştı. Yine öylece farkına varmadan uyuyup gitmişti.

Böylesi bir yaşamla kaç gün, kaç gece geçirmişti. Çalışmalar İçerisinde yığınla insan deşifre olup yakalanırken, o gösteriştense uzak, illegal çalışmalara uyararak uzun süre legal konumunu sürdürmüştü. Üstelik her görevi seve seve eksiksiz bir biçimde yerine getirmişti. Devrimci mücadelede onu en çok etkileyen kişi ise amcasının oğlu olan Bilal arkadaşıydı. Bilal'ı çok yakından tanıdığı için, devrimciliği tüm yönleriyle onun şahsında görüyor, çok etkileniyordu. Onun devrimci mücadeleye katılmasını sağlayan da Bilal'di.

Adnan, tüm bunlardan sonra, tabancayı alıp şehre İndiği günü tekrar hatırladı. O günkü duygularını, içine girdiği tavırları düşündü kendi kendine “aslında o tarzda ufak bir silahla polis aramam doğru değildi” dedi. Şimdi ise bir arkadaş şehit olmuştu, hem de en değerli, en çok bağlı olduğu, devrimci mücadelede onu en çok etkileyen arkadaşlardan biri. Düşmandan öç almak için ona önemli bir görev öneriliyordu. Doğrusu o da olaydan sonra bir şey yapamamanın derin sıkıntısını yaşıyor, Özellikle Delil arkadaşın ailesiyle görüştüğünden sonra, sıkıntıdan patlayacakmış gibi oluyordu. Şimdi verilen bu görev karşısında içi rahatlamış, çok sevinmişti. Gözlerinin önüne polis karakolu gelmiş, kafasında geçmiş yılların anıları canlanmıştı. Sinan doğru bir teşhis koyunca hafif gülümsemişti. Kesin başaracaktı bu görevi, istek, azim, cesaretle sarıldı görevine. Sinan da o esnada yazdığı yazıyı bitirmiş, katlayarak cebine yerleştirmeye çalışıyordu. Ansızın Adnan'a döndü:

-Nasıl Adnan sence başarabilir miyiz bu eylemi?

Adnan düşüncelerinden sıyrılarak:

-Başarmamız gerekiyor, dedi.

Sinan'ın inancı da sonsuzdu. Özellikle Adnan'ın görevini layıkıyla yerine getireceğinden emindi. Çünkü O, Adnan'ın devrimciliğinin bir kesitine tanık olmuş, anlatılanlardan onu iyi tanıyordu. Bu konuda Bilal'in görüşleri de bu yönlüydü: Adnan'ın kesin başaracağından emindi. Bilal teşhislerinde kolay kolay yanılmayan, duygularıyla değil, mantığıyla kesinkes objektif duruma göre hareket ederdi. Alçak gönüllülük, fedakarlık, araştırmacılık kısacası bir devrimcide bulunması gereken özellikleri şahsında somutlaştıran örnek arkadaşlardan biriydi. Sinan bunları çok iyi bildiğinden Bilal'in değerlendirmelerine içten inanıyordu.

O ana kadar tüm arkadaşlar uyanmış, kendi aralarında sıcak bir sohbet başlatmışlardı.

Baki, şehir merkezindeki gelişmeleri anlatıyor, arkadaşların ilgisini çeken pratik örnekler veriyordu:

-Bizim taraftarlardan biri Delil arkadaş üzerine bir türkü çıkarmış, oldukça etkili bir türkü, kendisi çalıp kendisi söylüyor. Daha neler söylenecek, neler çıkarılacak. Başka alanlarda neler oluyor, bunlardan hiç haberimiz yok tabii.

Baki, Bilal'in söylediklerini onayladı ve gelişmeleri sohbet biçiminde aktarmaya devam etti.

Yemek saati geldiğinde akşam köyden beraberlerinde getirdikleri yiyecek paketini açarak sofrayı hazırladılar. Ancak Sinan ve Adnan halen konuşuyorlardı. Baki biraz acıkmışa benziyordu, birkaç sefer onlardan taraf baktı. Sonunda dayanamayarak seslendi:

-Sinan yemek hazır, bir an önce gelin de yemeğimizi yiyelim.

Sinan, Adnan'a son talimatı veriyordu:

-Şimdi gidecek olan arkadaşlarla köye inersin, zaten kimliğin sağlam, akşamüstü arabaya biner gidersin tamam mı? Yalnız istihbaratı, en kısa sürede iletmeye çalış.

Adnan:

-Olur, diye cevap verdi.

Öğlen saat 12.30'a geliyordu. Güneş yükseliyor, bulutlar akşamın tersine görünmüyordu. Yere vuran güneş ışınları kabarmış toprağın sinisini yararak fişkıran rengarenk çiçeklerin kokusu toprağın kokusuna karışmış, etrafa bir hoş bir koku yayılmıştı. Yaprakları açmış, meşe ağaçları dallarını dört bir yana salmış, kolları arasına saklanmış partizanları gizliyordu. Karşı yamaçlarda otlayan mor ve beyaz koyunlar, çobanların yanık kaval sesleri doğanın muhteşem güzelliği içinde hüzünlü bir hava yaratıyordu. Haz, hüzün, keder, sevinç, mutlulukla üzüntü, yani zıt kutuplar birlikte varlık sürdürüyordu, bu doğa üstünde bu halkın bağrında. Baki, gözlerini uzaklara, çok uzaklara dikmiş, narin narin süzülen Peri Çayı'nı, yer yer çıplak ve ormanlık tepeleri izliyordu. Baki duruşuyla, bakışlarıyla sanki gelen birilerini gözetliyor ve sanki Peri Çayı'ndan bir selam, bir mesaj getirmesini bekliyordu. Evet, dalıp gittiği çay oradan geliyordu,

kanı karışmıştı Delil'in, bulanık akıyordu suyu. O çok sevdiği Kürtçe şiirin mısralarını mırıldanmaya başladı Baki:

Ey, habur habur
Sen de benim gibi
Dertli olsaydın eğer.
Benim gibi Kürt olsaydın
Anlardin Kürdün derdini.

Şiirin mısralarını okudukça sanki içinden bir parça sökülüp geliyordu. Duygu vardı, kin ve öfke vardı uzayıp giden mısralarda. Güneşin sıcaklığı bir hoş ısıtıyordu onları. Saatler ilerledikçe güneşin etkisi kırılıyor, soğuk hava yavaş yavaş insanın bedeninde hafif bir titreme yaratıyordu. Köyden gelen taraftarlar, kapkacağı toplamış köye geri dönmeye hazırlanıyorlardı. Ama bir yandan da dönüşü biraz geciktirip arkadaşların yanında hiç olmazsa yarım saat daha kalmayı arzuluyorlardı. Adnan da aynı şekilde, bir an önce şehre ulaşip görevini gerçekleştirmek için sabırsızlanmasına rağmen, dağda o canından çok sevdiği arkadaşlarının yanında bir yarım saat daha kalabilmek için adeta oyalanıyordu. Sinan durumu fark etmiş ve gülümseyerek Adnan'a seslenmişti:

-Haydi, Adnan gitmeyecek misin yoksa? Hazırlan arkadaşlarla köye in, oradan da arabaya biner şehre gidersin... Oldu? Son olarak bir şey söylemek istiyorsan konuşabiliriz.

-Hayır, her şey tamam. Konuşmak istediğim herhangi bir şey yok.

Sinan ve Adnan kendi aralarında konuşurlarken, Bilal de dönmüş, Adnan'a yardımcı olmaları için taraftarlarla konuşuyordu:

-Arkadaşı, kalkacak olan ilk köy arabasıyla göndermeye çalışın, şehre ne kadar erken ulaşırsa o kadar iyi olur.

-Biz gerekeni yaparız heval, siz hiç merak etmeyin.

Gidenler köye doğru yürürlerken gün epey ilerlemiş, dağlar akşamüstü güneşinin kızılığına bürünmüştü. Sinan gidenlerin arkasından belli bir süre baktı. Sonra arkadaşlarına dönerek:

-Yolcu yolunda gerek, şimdi de sıra bizde, hazırlanıp bir an önce yola çıksak iyi olacak. Hiç olmazsa karanlık basmadan biraz yol almış oluruz, dedi.

Kimseden ses çıkmamış, herkes büyük bir sessizlik içinde anında hazırlanmakla cevaplamıştı Sinan'ı.

Güneş batmaya doğru giderken, son ışınlarını etrafa saçıyor, adeta aydınlığın önemini ve karanlığa olan üstünlüğünü anlatıyordu. Eğer koruyamazsanız aydınlığı, iyi koruyamazsanız ışığı, karanlıklar tarafından yutulur. "İyi koruyun aydınlığı, göz nuru gibi" dercesine bir duygu yaratıyordu. Çevik hareketlerle eşyalarını toplayıp sırt çantalarını hazırladılar, silahlarını kontrol ederek yola çıkmak için son hazırlıklarını yaptılar. Bilal bir ezgiyi mırıldanıyor, hafiften, içten ve hüzünlü söylüyordu. Neşesini hiçbir şart altında kaybetmeden grubun moral kaynağı olan bu güçlü insan her zamanki gibi yine grubun en önünde yürümeye hazırlanıyordu. Sinan:

-Haydi arkadaşlar, deyince, Bilal,

-Haydi, deyip silahını ustaca bir hareketle omzuna attı. Bir gece yolculuğu daha böylece başlamış oldu. Delil'in şehit olduğu alana ulaşmadan önce indikleri dağın hemen eteğine kurulu olan köye uğradılar. Köydeki taraftarların hepsi onları sevinçle, neşeyle karşıladı. Yemeklerini yiyip biraz konuştuktan sonra, tekrar kalkıp yola koyulacakları esnada içeriye 40-50 yaşlarındaki orta boylu, tıknaz, saçlarına aklar düşmüş Kenan adlı taraftar girdi. O daha Delil'in şahadetini duyduğu anda sazına sarılmış, içinde biriken duyguları ağıtlaştırmış, sazıyla. Sözüyle büyük kayıptan duyulan acıyı dile getirmişti. Sazın teline her dokunuşunda gözlerinden yaşlar süzülmuş, duyguları mısralar haline gelmiş, türküleşmişti. Şimdi de arkadaşların geldiğini duymuş ve koşarak gelmişti. İçeri girerken bir yandan arkadaşları görmeyi sevincini, bir yandan da olaydan duyduğu acıyı yansıtıyordu yüz ifadelerinde. Arkadaşlar saygıyla yerlerinden kalktılar, o gelip teker teker arkadaşların yüzünden öptü. Odanın uygun bir yerine geçerek oturdu. Arkadaşlara bakarken içi dolmuş, dayanamayarak konuşmaya başlamıştı. Hırsla, Öfkeyle konuşuyordu:

-Delil şehit olurken söylediği son sözleri duyduk, buna nasıl dayansın yürek? Düşman bize büyük bir darbe vurdu. Bunu düşmana pahalıya ödetmeli. Bire yüz, bire bin olmalı.

Yaşlı ozanın sözleri üzerine Bilal konuşmaya başladı:

-Hiçbir Parti taraftarının şundan kuşkusu olmasın ki; Delil arkadaşın intikamı alınacaktır. Her şeyin bir bedeli vardır. Devrimci mücadelenin bedeli de şereflice ölüm, zindan ve olağanüstü zorluklardır. Sizler tüm bunları biliyorsunuz. Bunun için de kaygılara ve karamsarlığa kapılmanıza gerek yok.

Gece epey ilerlemişti, içerdeki harareti sohbet sesleri dışarıda, evin civarında nöbet tutan sempatizanların kulağına kadar gidiyor ve gecenin sessizliğinde halka halka yayılarak duyulmaz oluyordu. Köpek seslerinin gelmesiyle birlikte kapıya yakın olan nöbetçi yer değiştirdi ve sesin geldiği yöne doğru kulak kabartarak olup bitenleri anlamaya çalıştı. Köpek seslerine hiçbir anlam veremeyen nöbetçi, içerdekilerin “Ne oluyor?” sorusuna “Bir şey yok” diye yanıt verdi. Oysaki köpekler başka bir köyden oraya doğru yol alan arkadaşlara havlıyorlardı.

Baki yavaşça yerinden doğruldu, kapıya yöneldi ayakkabılarını giyerek dışarı çıktı. Dışarıda hava epey karanlıktı. Bulutlar toplanmış, gökte tektük yıldızlar dışında yıldız görünmüyordu. Biraz ilerleyince nöbetçiyle karşılaştı:

-Herhalde yağmur yağacak, çok karanlık değil mi? Gökyüzü deminden beri bir açılıp bir kapanıyor. Boşalmaya niyetli herhalde.

Baki’nin çevreyi kontrol etmeye niyeti vardı. Bahçedeki köpeğin havlamaması için nöbetçiye:

-Sen köpeği tut havlamasın, ben bir çevreyi kolaçan edip geleyim, dedi.

Nöbetçi köpeği tutunca Baki uzaklaştı. Havaya baktı, gökyüzünü inceledi: “Gök boşalmaya niyetli gerçekten de, çok karanlık olursa yol almak biraz zorlaşacak. Bakalım fazla gidemezsek başka yerde konaklarız” diye düşündü. Kendi kendisine. “Acaba şimdi diğer yerlerdeki arkadaşlar ne yapıyorlar, durumları nasıldır, herhangi bir tehlikeyle karşılaştılar mı, hiç bilemiyoruz ki” diye söylendi. Dışarıda biraz daha bekledi, tekrar dönüp nöbetçi sempatizanın yanına geldi. Çok içten, alçakgönüllü bir ses tonuyla nöbetçiyle konuşmaya başladı;

-Üşüdüysen içeri geç, ben senin yerine nöbet tutarım.

-Hayır, siz yol gideceksiniz yorulacaksınız. Bu görevi de biz yapalım, kaldı ki hiç üşümüyorum.

Baki nöbetçiye baktı, gülümsedi:

-Devrimin görevlerini layıkıyla yerine getirmek en güzel şeydir. İnsan hiçbir zaman o kadar mutlu hissetmez kendisini. Öyle değil mi Veli?

Duyguların ve derin düşüncelere dalmış olan nöbetçi, sevgi dolu gözlerini Baki’ye dikti. Saygı, sevgi ve bağlılıktan dolayı nasıl hitap edeceğini bilemiyor, içinden geldiğince konuşuyordu:

-Öyledir abi, devrime hizmet etmekten daha güzel bir şey olamaz. Yalnız... Bizi ne zaman gruba alacaksınız. Bekleye bekleye sabrımız tükendi.

-Bu yaptıklarınız da görevdir Veli. Bak birçok iş yapıyorsunuz, hepimiz dağa çıksak olur mu? Sonra sabırsızlanmayın, gerektiği zaman gruplara alınacaksınız. Şimdi böyle çalışmanız daha iyidir.

Baki bunları öyle yumuşak, içten söylemiş, onun duygularına öylesine hitap etmişti ki, Veli kalbinde Baki’ye karşı büyük bir sevgi, bağlılık duydu. Böyle arkadaşlarla her an birlikte olmak için yanıp tutuşuyordu; içinden “keşke ben de bu arkadaşlarla birlikte olsaydım, ölüme kadar birlikte giderdim” diye düşündü. Baki içeri girince Veli hafiften bir türkü tutturd.

Sinan, Baki’nin içeriye girdiğini görünce havanın durumunu sordu. Baki, soruyu yanıtladıktan sonra, uygun bir yere oturdu ve Sinan’ın vereceği kararı bekledi. Sinan da artık kalkıp gitmeleri gerektiğini düşünüyordu. Nitekim çok geçmeden:

-Bize müsaade, çok geç kaldık, gitmemiz gerekiyor” diyerek ayağa kalktı. Sinan’ın kalkmasıyla birlikte tüm arkadaşlar da kalkmış ve silahlarını omuzlarına atmışlardı. Köylüler, arkadaşlarla kucaklaşıp, vedalaştı ama arkadaşların kendilerinden ayrılmasını istemiyorlardı. Bu, yüz hatlarından, tavırlarından açıkça belli oluyordu. Bu duygularını bir tek sözle ifade etmiyorlardı. Köylüler onları dış kapıya kadar uğurlamış, ancak Bilal’in zorlaması sonucu geri dönmüşlerdi. Fakat grubun önünde giden birkaç sempatizan genci geri çevirememişlerdi.

Gençler, köpekleri etkisizleştiriyor, ses çıkarmamalarını ve arkadaşların köyden rahatça çıkmalarını sağlıyorlardı. Çevik hareketlerle bir bu yana, bir o yana koşuyor, köpekleri kovalıyorlardı. Köyün çıkışına geldiklerinde Sinan, artık geri dönmeleri gerektiğini söylemiş, gençler istemeyerek de olsa geri dönmek zorunda kalmışlardı.

Gece karanlığı gökte toplanan bulutlarla daha bir artıyor, gittikçe zifiri karanlığa dönüşüyordu. Yağmur ha yağdı, ha yağacak psikolojisiyle yürüyor, ara sıra gidecekleri noktaya kaç saat kaldı diye saate bakıyorlardı. Sık sık yerdeki ufak taşları fark etmeden onlara takılıyor ileri fırlıyor, tekrar dengelerini sağlayarak yola devam ediyorlardı. Bazen fark edemedi taşlara çarpıyor birdenbire yere yuvarlanıyor, tekrar kalkarak yol alıyorlardı. Yollarını aydınlatacak bir tek yıldız bile yoktu. Çok geçmeden yüksek gök gürlemeleri ve şimşekler çakmaya başladı. Yağmur, gök gürlemesi ve şimşek çakmalarıyla birlikte, göze parmak sokulsa fark edilemeyecek tarzda bir karanlık basmıştı. Karanlıkta artık birbirinin ayak seslerinden ve ara sıra birbirilerine seslenişlerinden başka bir şey duyamaz, göremez olmuşlardı. Belli aralıklarla çakan şimşek yolda biriken sulara parıltılar yaratarak yolu gösteriyor, tekrar kayboluyor ve gözlerde yarattığı kamaştırmayla insanı daha bir körleştiriyordu. Böylesi havalarda onları doğru yönde yürüten tek şey, araziye taşlarına kadar tanınmaları ve ayakları altındaki diğer yerlere nazaran sert olan yol zeminiydi. O fırtınada birbirlerini kaybetmemek için yanlarında bir ip bile yoktu. İnanç vardı, azim vardı, cesaret ve fedakarlık vardı. Ve tüm zorluklara rağmen onları yürüten her zorluğa katlanmaya götüren de buydu. Baki arkadan seslendi:

-Bilal arkadaşı, şimdi körlerin dünyasını anlıyor musun?

-Unutma Baki, körler bile şu andaki durumumuzla bizden daha avantajlıdır.

-Alış Bilal karanlığa iyice alış, belki bir gün karanlık bir mahzene düşersin.

-Yapma yahu... Baki, biz kolay kolay oralara düşmeyiz, daha çok, son kurşunumuza kadar çatışarak şehit düşeriz. Eğer kısmet olur da o karanlık mahzenlere düşersek bir gün o zaman arkadaşlarımızın yürüdüğü yoldan yürütürüz. Öyle değil mi?

Bilal'ın bu düşüncelerini Sinan:

-Söylediklerin çok doğru, elbette öyle olmalı biçiminde onayladı.

Bilal, hemen arkasında yürüyen Sinan'dan hala ses çıktığını duyunca, sevinçle bu sefer de Sinan'a takıldı:

-Arkadaşlar... Bizim Sinan'ın ufak boyluluğu işe yarıyor, yere yakın olduğu için rüzgardan, yağmurdan pek etkilenmiyor herhalde diyorlar.

Sinan güldü:

-Boyumun avantajlı yönü, sadece o değil ki, her deliğe girip çıkma, kolay gizlenme, gelen kurşunlardan korunma olanağı gibi avantajlı yönleri de var. Ama sizin öyle mi, birer hedef tahtası gibi vücudunuz var.

-Ama nehirlerden geçme, karda yürüme gibi dezavantajları unutuyorsun. Sinan, olmaz ki şimdi. Nehirlerden nasıl geçtiğini hatırlatırım sana...

Birlikte gülerek, birlikte aynı zorlukları göğüsleyerek, birlikte yürüyerek yolu bitirmeye çalışıyorlardı. Tepeden tırnağa kadar sınısıklam olmuşlardı. Fakat hiç kimse zorluktan şikayetçi olmuyor, of demeyi akıllarının ucundan bile geçirmiyorlardı. Düşündükleri tek şey silahlarının aralıksız yağın yağmur nedeniyle ıslanmış olmasıydı. Bilal kararlılıkla silahını eliyle yokladı:

-Silahlarımız çok ıslanmış, herhangi bir durumda çalışmayacaklarından korkuyorum.

Sinan:

-Korkma çalışırlar. Silahları ters astığımızdan suyun içlerine işlememesi gerekir, dedi.

Yağmur durmuş, gecenin kör karanlığı gitmiş, gökyüzünde yıldızlar görünmeye başlamıştı. Yağmurdan sonra hafiften soğuk bir rüzgâr esiyordu. Ondan önce hiç üşümedikleri halde esen rüzgâr vücutlarına işlediğinden üşümeye başlamışlardı.

Baki:

-Sinan, arkadaşlar üşütüp hastalanacaklar. Önümüzdeki köye uğrayıp bir taraftarımızın evinde kurutalım kendimizi, sonra yola yine devam ederiz, dedi.

-Olur, öyle yaparız. Sahi... İyi ki geldiğimiz yol uçurumlu değildi, yoksa düşüp ölme tehlikesi de vardı, dedi Sinan.

Sonra yürüdüler...
Islak beden
Yüklü vücut
Çelik iradeyle...

Düşünüyorlardı; Ölüm, zindan ve devrimci görev dışında ne koparabilirdi onları birbirinden? Ne bir kişisel çıkar, kaygı, ne bir korku, yılgınlık ne de inançsızlık vardı grupta. Zangır zangır titriyor, dişleri birbirine çarpıyor, titremeyi durdurmak için istemeye istemeye hafiften bir şeyler mırıldanıyorlardı, fakat bunun da bir faydası olmuyordu.

Sinan:

-Ne dersiniz, biraz koşalım mı, belki ısınmamızı sağlar, dedi.

Ve koşmaya başladılar. Evet, koşmanın faydası olmuştı. Biraz ısınmışlardı, ama aynı zamanda yorgunluk, uykusuzluk da kendisini göstermişti. Geçen her dakika uykusuzluğun habire artmasına neden oluyor, iradelerini zorlayarak yol alıyorlardı. Köye yaklaştıklarında, Sinan köye uğramak için zamanın kalıp kalmadığını anlamak için saatine baktı. Evet, biraz dinlenmek ve kurulanmak için henüz zamanları vardı. Bir taraftarın evine dikkatlice yanaşarak hafiften pencereyi çaldı. İçerdekiler derin bir uykuya dalmış olduklarından, bu hafif tıkırtı sesini duymamışlardı. Anlaşılan evin fertleri o gün epey yorulmuştu. Her zaman bundan daha yavaş çaldıkları halde evin yaşlı anası fırlayıp geliyor, önce kimsiniz diye soruyor, kesin ve emin cevaplar alınca kapıyı açıyor ve onları içeri alıyordu. Sinan camı üçüncü sefer eskisinden daha hızlı tıklatınca, yaşlı ana her zamanki gibi yataktan ilk fırlayan oldu. Hiç sormadan perdeyi hafifçe araladı. Dışarıya baktı, onları, duruşlarından, silah tutuşlarından tanıdı. Yaşlı ana koşar adım kapıya yöneldi, yanılmamıştı, gelenler her gece dört gözle beklediği gece misafirleriydi. Yaşlı ana:

-Çabuk içeri geçin. Çabuk gelin, yağmur sizi sırsıklam etmiş, şöyle geçin bu oda daha sıcak, deyip onlara yolu gösterdi. Hemen çelik sobayı yaktı, o ana kadar evin genç kızı da uyanmış, kalkıp yanlarına gelmişti. Hepsini teker teker selamladıktan sonra, bir şeyler hazırlamak için mutfığa yöneldi. Baki, genç kız ve yaşlı kadının aceleyle sağa sola koşuşturduklarını görünce:

-Acele etmenize gerek yok, biz o kadar acıkmadık, dedi.

Yaşlı kadın Baki'yi duymuş, şefkatli bakışlarını Baki'ye çevirerek sadece gülümsemeyle yetinmişti.

Arkadaşlar ısındıkça, soğuğun içlerine işlemiş olduğunu fark ediyorlardı. Bir yandan ısınırken, diğer yandan da evin diğer fertleri tarafından sorulan sorulara cevap veriyorlardı. Sorulan sorular hep aynıydı. Her taraftarın, davaya bağlı bir insanın sorduğu sorulardı bunlar. Cevaplar genellikle onların acılarını dindirecek nitelikte oluyordu. Sohbet derinleştiği esnada Baki dalmış bir şeyler düşünüyordu, geçmişe ve geleceğe ilişkin tasarıları bunlar: “Acaba Parti ne yapıyor şimdi, gelecekte durumlar nasıl olacak? Bir kere bu halkı mücadeleye çektik, o zaman onları kurtuluşa kadar götürmek de bize düşer” diye düşünüyordu. O esnada yaşlı ana, teybi getirdi, üstüne bandı koyarak düğmeye bastı. Ve banttan Baki'nin en çok sevdiği “Kela kela germa havine” türküsü yükselmeye başladı. Baki türküyle birlikte derin düşüncelere daldı. Düşmana karşı kini, nefreti daha bir devleşmişti. “Onlar her şeyimizi elimizden aldılar, güzelim değerlerimizi ayaklan altında çiğnediler. Ama her şeyimizi söke söke alacağız onlardan.” Evet, “tırnak ile diş ile kurşun ile söke söke alacağız” diyordu. Çalınan türkünün yaşamının bir parçasıydı. Güneş altında kaynayan günler yoksul, perişan yaşam ve çoğu zaman sobasız geçen soğuk kış günleri geliyordu aklına. Sazın tellerinden çıkan sesi türkünün ezgisini, çağrışımını her titreşmeyi ta içinde duyuyordu. Duymazlık edemezdi ki, çünkü yaşamıydı onun, milyonlarca Kürt insanının çilekeş, ezik, buruk, perperişan yaşamının bir parçası. Ama bu onda yılgınlığı basit ezikliği çaresizliği değil, kin, öfke ve davaya bağlılığı geliştirmişti. Yaşamı ona, yeni bir yaşam için savaşmayı vaat ediyordu. O bu inançla annesini kardeşlerini eğitmiş evini devrimin bir kalesi haline getirmişti. Baki düşüncelerden sıyrılarak başını kaldırdı. Çevresine baktı arkadaşların hepsi kendilerini kurutuyorlardı. Fakat o halen sobadan uzak oturuyordu. Arkadaşları ısrar edip, “gel biraz da sen ısın” demelerine rağmen, Baki onların yerini daraltmak istemediğinden, “siz ısının ben üşüyorum” diyordu. Aslında o da arkadaşları gibi üşüyordu,

ama önceliği onlara veriyordu, kendisini düşünmüyordu bile. Arkadaşları hala geçip ısınması için ısrar ediyordu. Çünkü onlar Baki'yi tanıyor, bu tavrının nedenini anlıyorlardı. Her zaman en zor işlere kendisi koşuyor, arkadaşları için her türlü fedakarlıkta bulunuyor, onları incitmemek için elinden ne geliyorsa onu yapıyordu. Onun için de arkadaşları arasında her zaman sevgi ve saygıyla anılıyordu. Arkadaşları onu öyle içten seviyorlardı ki çoğu zaman söylediklerini bir emir olarak kabul ediyor ve ölüm pahasına olsa yerine getiriyorlardı. Baki, arkadaşların ısrarı üzerine istemeyerek de olsa yerinden kalktı. Sobanın başına geçerek kendisini kurutmaya başladı, fakat henüz beş dakika bile geçmemişti ki, Sinan'a döndü:

-Geç olmadı mı Sinan, kalsak iyi olacak.

-Evet, biraz ısın gidelim

-Yeterince ısındım gidebiliriz artık

Baki sobanın yanından ayrılarak geçip Bilal'in yanına oturdu. Yaşlı ana, gideceklerini anlayınca hazırladığı yiyecek paketini getirerek kendilerine verdi. Kalkalım sözüyle birlikte herkes doğruldu ve son hazırlığını tamamladı. Evin fertleri de her zamanki gibi içten tavırlarını takınarak "yolunuz açık olsun kendinize dikkat edin" diyerek düşüncelerini duygularını dile getiriyorlardı. Sözlerin dökülüşünden yüz ifadelerinden ne kadar içten konuştukları, arkadaşlara bir şey olacak diye ne kadar kaygılandıkları okunuyordu.

Hava açılmış, gökyüzünde sabahın yıldızı belirmişti artık. Yağan yağmurların etkisiyle killi ve humuslu toprakla karışık olan yer zeminde yapışkan bir çamur oluşmuştu. Yol boyu önlerine çıkan tarlalar sürülmüş yerler yürümeyi güçleştiriyor, hayvan izlerinin içinde göllenmiş sular basılmayla birlikte yukarıya doğru basınçla fırlıyor üstlerini başlarını çamura bulaştırıyordu. Gece karanlığında ayak sesleri ayaklarına yapışarak kalkan çamurun çıkardığı sesle bütünleşiyor, yankılanarak uzaktan bir odunun gelişini andırıyordu. Sinan düşünüyordu: Böylesi kaç gün kaç gece geçirmişlerdi, belli değildi. Yaşamlarının birer parçasıydı böylesi gün ve geceler. Kaç defa yol şaşırmış kaç defa tepeden tırnağa kadar ıslanmışlardı. Sabahlara kadar yağmur altında ıslak bedenle beklemişlerdi. Biraz ısınmak için sağa sola gidip gelmiş sabahlamış hatta bazı zamanlar gündüz bile ateş yakma olanakları olmamıştı. Ama ne önemi vardı bunların "gülü seven dikenine de katlanır." Devrimci mücadelenin en basit ve doğal zorluklarıydı bunlar. Sabah şafak söktüğünde yerlerine varmışlardı. Birkaç arkadaş sağa sola doğru koştu taşların arasındaki kuru dallardan toplayıp ateş yaktilar. Yerler çamur olduğundan serip yatabilecekleri bir şeyleri de yoktu ateşin etrafındaki taşlara daire şeklinde oturarak bir yandan ısınyor, bir yandan da sohbet ediyorlardı. Anılarından başka yerlerdeki direniş örneklerinden halkın mücadeleye bağlılığından bahsediyor, ara sıra da birbirlerine takılarak gülüyorlardı.

Güneş kızgın bir kor halinde karşı tepelerin arasından çıkıyor, adeta karanlığa "beni tutsak edemezsin, ben yeniden doğarım senin perdeni yırtarak" dercesine doğuyor, ilk ışınlarını onların bulunduğu noktaya vuruyordu. Meşe yaprakları üzerinde birikmiş su damlacıkları da parıltılar saçıyor, akşamın soğuşunu sürükleyip götürüyordu. Baki kalkıp bir kucak odun daha getirdi. Arkadaşların hepsi uykuya dalmış nöbetçi ve kendisi dışında uyanık olan yoktu. Getirdiği odunları ateşin üstüne attı. Çok geçmeden alevler yükseldi ve ateşten çıkan duman giderek azaldı ve gözden kayboldu. Baki geçip güneşin karşısında oturdu, güneşi, çevreyi doğanın muhteşem güzelliğini seyretmeye başladı. Tekrar kalktı Sinan'ın yanında bulunan dürbünü aldı. Yanı başlarında bulunan yüksekçe yere çıkıp çevreyi gözetledi. Olağandışı bir şey yoktu. Dönüp geldi tekrar yerine oturdu. Yemyeşil doğayı, ormanı, uzaktan görünen cıvı cıvı köyleri seyredildi. Her şey onda derin duygular yaratıyordu. Güneşi aydınlığı yemyeşil doğayı seyretilikçe yeni yaşama, doğruya, güzele karşı sevgisi daha bir artıyordu. İçinden türkü söylüyor, "Biter bu dertler acılar sorarlar bir gün sorarlar" diyor, türkünün mısralarını hafif hafif mırıldanıyordu. Hemen yanında oturan nöbetçi de katılmıştı ona. Türkü bittiğinde Baki "biter biter" diye tekrarladı içinden. Ama yetersiz ama eksik duygularını döküyordu söze. Bir anlık suskunluktan sonra Baki kendisi gibi uyanık olan nöbetçiye:

-Eh bu kaderlik yeter. Şimdi güzel bir çay yapıp arkadaşları kaldıralım, onlar da epey acıkmıştır" dedi.

İkisi birlikte kalktı, birisi ateşi gürleştirmek için odun topladı, biri de çaydanlığa su doldurup getirdi. Biriken kızgın közler üzerinde yerleştirdikleri demlikten beş dakika sonra buhar fişkırmaya başlamıştı. Güneş yükselmiş meşe yaprakları kurumuş güneşin ısıyla yerlerden buhar kalkıyor etrafta bir hoş koku yükseliyordu. Çayı demledikten sonra arkadaşları kaldırdılar. Hepsi acıkmıştı. Yaşlı ana ne bulmuşsa paketlemiş kendilerine vermişti. Manzara karşısında hayretini ilk belirten Bilal oldu:

-Yahu bunlar ne bulmuşlarsa hepsini koymuşlar. Evdeki en iyi yiyeceklerini bize vermişler. Sanki ilk defa veriyorlarmış gibi.

-Kaç defa söyledik, dedi Sinan. Başka yerlerde de aynı şeyi yapıyorlar.

Baki her zamanki yumuşaklık ve içtenliğiyle:

-Bir halkı örgütledin mi, kalplerini kazandın mı, o her şeyini, hatta en değerli varlıkları olan evlatlarını bile bu uğurda verir. Yoksulluk onların her şeylerini mücadeleye vermeleri önünde engel değildir, dedi

Onlar kendi aralarında konuşup kahvaltılarını yaptıkları esnada uzaktan koyunlara seslenen çobanın sesi yükseldi. Baki sesin geldiği yöne doğru baktı, çoban bir aşağı bir yukarı koşturup koyunları bir araya topluyor, koyunlar yeniden dağılıyor, çoban tekrar koşturuyor ve bıkmadan usanmadan bağırıp çağırıyordu. Sürüsüne belli bir rota tutturarak çoban bu sefer de durmadan türkü söylüyor, her telden çalışıyor yalnızlığını bağırıyor, türkü ve koyunlara seslenişle gidermeye çalışıyor. Çobanın yaşamı, sabahdan akşama kadar durmadan dinlenmeden hep koşturması, yanık türküler söylemesi yalnız ona özgür bir şey değildi. Milyonlarca Kürt insanının yaşamının basit tekrarı tarzında bir şeydi. Baki doğruldu etrafına bakındı:

-Sinan, bu çoban tanıdığım biridir. Gidip görelim köyde ne var ne yok, biraz bilgi almış oluruz.

-Tanıdık biriye gidilebilir tabii.

Baki yanında bir başka arkadaşı da alarak silahları omuzlarında ormanın içinden süzülerek çobanın yanına gittiler.

Çobanın yanına yaklaşmalarına beş on adım kala durdular. Çoban yüksekçe bir kayanın başına oturmuş bir elini alt çenesine dayamış, dirseğini dizine koymuş gözlerini sürüye dikmiş öylece düşünüyordu. Elindeki sigarayı ara sıra ağzına götürüyor, dumanını ciğerlerine kadar çekiyor, tekrar havaya üfleyerek dalga dalga yayılıp gözden kaybolmasını seyrediyordu.

-Remzi... Remzi...

Seslenen Baki'ydi. Çoban "ha" deyip hızla döndü, görmüştü onları. Hemen fırladı. Baki'ye doğru koştu sevinçle heyecanla eline yapıştı öpmek istedi. Ama Baki bırakmayınca bu sefer de o küçük elleriyle Baki'nin ellerini hararetle sıkmaya başladı.

-Hele bir oturalım sen nasılsın bakalım köyde ne var ne yok?

Baki'yle birlikte küçük çoban da oturdu. Sevinçle heyecanla, saygıyla bakıyordu onlara. Baki ve yanındaki arkadaşını görünce elindeki sigarayı yavaşça yere atmış ve utangaç bir hal almıştı.

-Ağabey neredeydiniz, hiç görünmüyorsunuz. Gözlerim hep sizi arıyordu. Ha çıktı ha çıkacaksınız diye sizi ormanda aradım ama bulamadım. Sizleri bayağı özlemiştim.

Çoban son sözleri söylerken gözleri buğulandı, yüz ifadeleri mahsumlaşmıştı, ama kendisini tuttu yeniden konuşmaya başladı.

-Biraz önce ben de sizi düşünüyordum. Acaba arkadaşlara ne oldu, niye gelmediler diyordum.

Baki bir yandan çobanın köydeki gelişmelere ilişkin anlattıklarını dinliyor bir yandan da onu ilgi dolu bakışlarla baştan aşağı süzüyordu. Sarışın zayıf yüzlü bu çoban henüz 12-13 yaşlarındaydı. Ama tavır ve davranışlarından 60-70'lik bir dedenin havası esiyordu. Üstünde gri bir parka kırmızı kazak ve kadife bir pantolon vardı. Ama hepsi de şurasından burasından yırtılmış yığınla yama vurulmuştu. Bu da yoksul yaşamın ona verdiği 'hediye' adeta. Çocukluğunun en güzel çağlarında henüz 5-6 yaşlarında çobanlığa başlamış babasının anasının ağabeylerinin arkasından işe koşmuş kendisinden çok büyük işler yapmıştı. Ne de olsa yoksul Kürdistan köylüsünün çocuklarından biriydi o da. Çocukluğunun köydeki tüm yaşlıları gibi o da yaşamamıştı. Ne zehir zemberekti onların "yaşamı" o çocukluğunda oyuncak diye dahreyle, baltayla, taşla sopayla oynamıştı. Kaç kez bunlarla bir yerlerini kesmiş olduğunu kim bilirdi ki, belki kendisi de bilmiyor hatırlamıyordu. Kuzu gütmeye taş toplama kesilen yaprakları teker teker de olsa taşıma ve buğday tarlalarını beklemeye geçirmişti çocukluğunu. Bazen tam bir çocuk

gibi oynadığı da olmuyor değildi hani. Çamurlar içinde takla atıp oynamış üstünü başını çamura buladıktan sonra eve dönmüştü. İşte o zaman da anasından kaç defa dayak yediğini hatırlamıyordu. Yoksul ve zorlu yaşam onu asi yetiştirmişti. Şurasında burasında kalan yara izleri ve çiziklerden bile nasıl bir asi yaşam sürdürdüğü görülüyordu. Onlara reva görülen yaşam çocuk yaşta büyükler gibi hareket etmelerini istediğinden o da buna kendisini adapte etmiş, daha doğrusu yaşam onu büyükler gibi yetiştirmişti.

Sorulan sorulara seri ve net cevaplar veriyordu. Konuşmaların havasına dalmış olacak ki, birden bire elini cebine atmış sigarasını çıkarmış, fark edince utana utana tekrar cebine koymuştu. Onun bu hareketi Bakinin gözünden kaçmamıştı.

-Utanma, utanma çıkar sigaranı iç, ama sigara zararlıdır, daha bu yaşta içmemelisin en iyisi hiç içmemendir.

Baki biraz çocuğun sıkıntısını gidermek biraz da vazgeçirmek amacıyla yumuşak bir tavırla söylemişti bunları.

Küçük çoban, Baki'ye duyduğu derin saygı ve sevgiden dolayı onun yanında sigara içmiyordu. O toplumdaki saygı geleneğini sürdürüyordu. Hele bu bir de çok bağlı oldukları ve yakinen tanıdığı bir arkadaş ise, içmesi mümkün müydü? Daha düne kadar kimse anlatmamıştı ona yaşamın anlamını, ezikliğin, burukluğun açlığın yoksulluğun kör cahilliğin anlamını o da bilmiyordu ki bunların hiçbirisinin anlamını. Bildiği tek şey ilahi güçlerin varlığı zengin ve yoksulluğun onlar tarafından yaratıldığıydı. Okul yıllarında de hep "Türküm doğuyum" "bir Türk dünyaya bedeldir" teranelerini okutmuşlardı ona. Doğrusu o da bilmiyordu bunların neden öğretildiğini. Kürdistan'ın Kürt halkının varlığını da bilmiyordu. Gerçi konuştuğu dil Kürtçeydi. Sonra zaman zaman Dersim katliamını da anlatmışlardı onlara. Bir de neydi bu okullarda Kürtçenin yasaklanması olayı, neden evlerinde bile Kürtçe konuşma yasaklanıyor, konuştukları duyulduğunda dövülüyorlardı. O zaman öğretmenlere inat, onlara tepki biçiminde hareket etmişti ama yine de bilmiyordu bunların niye yapıldığını ufacak yüreği taze beyni çocuk yaşta ne bilecekti ki Kürdistan'ın Kürt halkının varlığını sömürgeciliği, talanı, asimilasyonu nerden bilecekti? Ama şimdi öyle değilmiydi? Deliller öğretmişti onlara gerçeği onların anlayacağı dilden mücadeleyi anlatmışlardı onlara. Sonra anlattıkları onların yaşamıydı, başka yerlerin değil. Onların ufacak yürekleri taze beyinleri de artık kurtuluş için atıyordu. Onlara tüm bu şeyleri öğretenlere derinden bağlanmışlardı. Ve dağda hep onları arıyorlardı.

Baki saatine baktı gitmelerinin zamanı gelmişti kalktı:

-İyi biz gidiyoruz, haydi eyvallah, diyerek küçük çobanın elini sıktı, diğer arkadaş da aynı şeyi tekrarladı. Küçük çoban koyunlarını unutmuş onların arkasından yürüyordu. Baki çocuğun arkadan geldiğini fark edince:

-Sen nereye geliyorsun? Dön artık, dön bak koyunların hep dağılmış, deyince çoban istemeye istemeye döndü. Değerli bir şeyini kaybetmiş gibiydi. Yüzünde üzgün ve buruk bir ifade vardı. Sessizce yürüdü yürüdü ve meşe ağaçlarının arasında kaybolup gitti. Ardından yanık ince matemli sesiyle bir türkü yükseldi. Böyledir işte çocuklarımız bir kazanmaya görsün o zaman yıkılmaz kale olur. Duyguludur eziktir, bağı dertle dolu asidir. Bir bağlandı mı davaya her şeyiyle bağlanır. Eskiden buralarda kim bilirdi ki Kürdistan'ı Kürt halkını? Ama şimdi öyle mi, dağdaki 12 yaşındaki çocuk bile özürlük bağımsızlık davasını biliyor, onun türkülerini söylüyor. Evet, öyleydi şimdi:

Özgürlük türküsü çağırıyordu yükseklerde
Meydan okuyordu düşman olan her şeye
Zulme inat, baskıya inat,
Kuracağız şimdi geleceğimizi ellerimizle
Dikeceğiz anıtlar kızıl kanda
Diye homurdanıyor bir halk.
Kadını erkeği yaşlısı genci çocuğu ile...

Grubun yanına yetiştiklerinde saat 12.00'yi geçiyordu. Arkadaşlar yemeği hazırlamış onları bekliyorlardı. Sinan hemen sordu:

-Ne var ne yok? Ne anlatıyordu çoban?

Baki çobanın anlattıklarını detaylarıyla aktarınca Sinan:

-O zaman bu akşam M... köyüne gidelim, dedi.

Gökyüzü akşamın tersine oldukça duruydu. Güneşin etkisiyle yer zemini ince bir tabaka şeklinde kurumuş toprak ısınmış hafiften bir yel esiyordu hazırlanan yemeği yedikten sonra bazıları uyumuş birkaçı ise uyanık kalmıştı. Saatler ilerledikçe soğuk tekrar başlıyor güneş batmaya doğru gidiyordu. Güneş kızılılaşarak battığında çoktan tüm arkadaşlar kalkmış eşyalarını sırt çantalarını hazırlamışlardı. Çok geçmeden tek sıra halinde yola koyuldular, yollar alışkın oldukları yollardı. O anda Sinan, Baki'nin biraz dalgın olduğunu gördü.

-Yolda dalgınlık zararlıdır. Bak o gün başımdan geçen bir olayı anlatayım, biraz sonra da oraya gideceğiz, olay yerine.

Sinan'ın anlatacağı olay tüm arkadaşlarda merak uyandırmış, herkes pür dikkat dinlemeye başlamıştı.

Meşe ağaçları arasında yol alıyorlardı. Gece karanlığı yeni çökmüş gökyüzünde çok seyrek yıldızlar belirmişti. Sinan anlatıyordu.

-Delil arkadaşın şehit olduğu zamandı. O zaman çok dalgındım. Bir yandan düşünüyör, bir yandan da yol alıyordum. Biraz da karanlıktı. Birdenbire ne olduğunu bile fark etmeden bir boşlukta uçtuğumu hissettim ve kendimi silahımla birlikte uçuşumun dibinde buldum. Yere düşer düşmez silahım elimde kolum alnımın altına gelecek tarzda çarptım. Kendimden geçmişim, herhalde bayılmamla ayılmam arasında fazla uzun bir zaman girmedi. Hemen kalktım, silahımın kırılmış olmasından korktum. Silahıma baktım, hiçbir şey olmamış. Biraz kendimi yokladım bana da bir şey olmamış. Kalkıp yukarı çıktım. Bereket versin uçuşum taşlı değil, topraktı. Su derin bir uçuşum yaratmıştı. Onun için kazayı ucuz atlattım. O günden bugüne dalgın yürümeyeceğime dair yemin içtim. Salt onun için de değil, insan dalginken kolaylıkla düşmanın pususuna düşebilir. Ondan sonra ne kadar dalgın yürürsem aklıma hemen o olay geliyor.

Biraz yol yürüdükten sonra Sinan'ın düştüğü noktaya gelmişlerdi.

-İşte düştüğüm yer, görüyor musun ne kadar derin.

Bilal iyice eğilerek uçuşumun dibini görmeye çalıştı gülümseyerek Sinan'a döndü:

-Gerçekten abarttığın kadar varmış yahu, tam bir uçuşum burası. Ama altı yumuşak toprak, onun için de ölümden tesadüf eseri kurtulmuşsun.

Baki, Sinan'ın gerçekten de tesadüf eseri kurtulduğunu düşünüyor, bir yandan da gözlerini dikmiş tam bir tuzak olan uçuşumu seyrediyordu. Özellikle dalgın olanlar için tam bir tuzaktı. Sinan, Bakiye yanaştı:

-Nasıl... Dalgın yürümenin sonuçlarını anladın değil mi?"

Birlikte gülerek, sohbet ederek yollarına devam ettiler. Aynı gece bir başka köye uğrayarak, epey konuştuktan sonra çıkıp ormanın içinde bir yerde konaklamışlardı.

*

Aradan günler geçmiş, Adnan'ın şehirden gönderdiği önemli istihbarat bilgileri almışlardı. Her şey eylem planına son hazırlıklara bağlanmıştı. Zaman geçirmeden uygun bir tarzda eylemi mutlaka gerçekleştireceklerdi. Her arkadaş düşmandan önce almanın arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Delil'in alçakça katledilişi akıllarına geldikçe kan beyinlerine sıçramış gibi oluyor, adaleleri gerginleşiyor, dişleri kenetleniyor, iradeleri çelikleşiyordu. Feride'nin yüz hatları, tavırları kararlı tutumu Sinan'ın gözleri önünde canlanıyor kaybın acısını yüreğinin derinliklerinde duyuyordu. "Evet, ne olursa olsun Delil ve tüm şehitlerin intikamı Bağımsız ve Özgür bir Kürdistan yaratmakla alınacaktı. Onun içinde düşmana darbe üstüne darbe vurmamız" diye düşünüyordu. Sinan düşündükçe anılar, halkın, taraftarların kayıptan sonraki tutumları, intikam çağrıları bir film şeridi gibi yeniden kafasından geçiyor anılarında Delil'in yanına Filistin tabyalarına uzanıyor ve düşmanın üzerine yürümeyi hem de en önde yürümeyi düşünüyordu. Arkadaşları da Sinan'la aynı duyguları paylaşıyorlardı. Bilal aklından düşman güçlerinin üzerine korkusuzca yürümeyi onları parçalamayı, silahından çıkan kurşunlarla ikiye parçalamayı

canlandırıyor, o anda bile sanki düşmanla savaşıyordu. Sinan aldığı bilgiler doğrultusunda öncelikle Baki ve Bilal ile konuşmuş onların görüşlerini de alarak ortaklaşa bir plan çıkarmışlardı. Belirledikleri plana göre iki ayrı yerde birden eylem yapılacaktı. Plan şaşırtmaca ve hedefe yönelmekten ibaretti. Bir yönde polis ve askeri garnizonun dışında bomba patlatılacak, eğer düşman oraya çekilebilirse kurulan pusuya düşürülerek imha edilecek, eğer istenilen noktaya çekilmeze şaşırtılarak ininde saldırılacaktı. Plan herkese sonunda açıklandı görüşler alındı kimsenin plana diyeceği yoktu.

Eylem için toplanmışlardı. Toplandıkları yer uygun bir yerdi. Hava eylem için oldukça elverişliydi. Ormanın içinde son hazırlıklarını yaptılar. Malzemeler bölüştü, kimin hangi görevi yapacağı ve eylem sonrası nerede toplanacağı karar altına alındı. Tepeden aşağı doğru baktıklarında şehir ayaklarının altındaymış gibi geliyordu onlara. Düzde kurulmuş olan bu şehir üstten bakıldığında bahçeliklerin içinde kaybolmuş gibi görünüyordu. Uzaktan yemyeşil ova, işleyen asfalt yol, şehrin dağınık evleri, mahalleri, şehrin ortasından gidip gelen arabalar, dolaşan insanlar ve eylem hedefi görünüyordu. Yukardan ara sıra dürbünle baktıklarında her şey sanki yanlarındaymış gibi geliyordu. Hemen hepsi de bu şehri iyi tanıyordu. Çoğunluğunun devrimciliği o şirin şehirde, o direniş beldesinde, okul yıllarındayken başlamıştı. İnsanlık uğruna, bağımsızlık, özgürlük davası için ilk adımlarını bu yemyeşil ovaya yerleşmiş, bahçelikler içinde saklanmış gibi duran yerde atmışlardı. Bu şehir ufak olmasına rağmen nelere ve kimlere tanık olmamıştı ki? Direnişin kahramanlarına, devrimci eylemlere ve yine alçakça ihanetlere tanık olmuştu. Biraz sonra çökecek olan karanlığın kör ortamında devrimci eylemin kurşun seslerine, devrimcilerin haykırıışlarına ve düşmanın ödleklğine tanık olacaktı.

Sinan, basılacak olan karakolun küçük bir maketini yapmış, baştan planını detaylarıyla açıklıyor, görev belirliyor, kimin nasıl hareket edeceğini geniş geniş izah ediyordu.

-Bakın arkadaşlar, garnizon ve polis karakolunun planı şudur: Buna göre, E. R, A. banka tarafına çıkan orta sokağı tutacak, oradaki nöbetçileri imha edecek. Bilal, Baki, A. üst taraftan saldırarak, biz birkaç kişi de ana caddeye çıkan kapıları tutacağız. Bu tarzda her çıkan, hedef olmuş olacak. Biz saldırmadan bir saat önce, yeni mahallede de A. ve C. arkadaşlar bombayı patlatacak ve orada pusu kuracaklar. Baskın gerçekleştikten sonra tüm arkadaşlar ... Noktasında toplanacaklar.

Nereden nereye ne kadar zamanda gidileceğini ve tüm eylem planını ayrıntılarıyla belirledikten sonra yeniden tekrarladı, kalkıp dürbünü alarak eylem hedefine baktı. Arkadaşlarına gösterdi, gerçi hepsi de aşağı yukarı biliyordu. Sinan bilmeyenlere de göstererek eylem hedefini tanıtıyor, izah ediyordu. Yeniden herkesin görevini ayrıntılarına kadar izah ettikten sonra:

-Herhangi bir şey sormak isteyen var mı? diye sordu.

Kimseden ses çıkmamıştı. Herkes o kadar dikkatlice dinlemiş, kendisini eylem havasına o denli kaptırmıştı ki, plana ilişkin hiçbir husus gözden kaçırılmamış, hepsi anlaşılmıştı. Sinan son konuşmasını yapıyordu artık:

-Eylem planımız iyi. Fakat yine de, herhangi bir aksiliğe karşı hazırlıklı olmalıyız. Arkadaşlardan yaralananlar olabilir. Yaralıları kesinlikle eylem yerinde bırakmak yok. Herkes grubun kayıp vermeden toplanma noktasına gelmesinden sorumludur. Tüm arkadaşlar silahlarını bir kez daha kontrol etmeli, kirliyse temizlemelidirler.

Güneş batmış, hava soğumuş, hafif bir rüzgâr esiyor, kuşlar ara sıra ağaçtan ağaca, daldan dala konarak cıvıldaşıyorlardı. Her şeyde bir bekleyiş var gibiydi. Batan güneş “ben yerimi karanlığa bırakıyorum, gidin artık özgür geleceğin evlatları, katledenlerden öc alın. Nasıl olsa ben yarın yeniden doğarım” diyor ve onları itiyor gibiydi. Sinan, “karanlık tam çöksün öyle gidelim” diye söylendi. Beklediler, ama saniyeler saat, saatler gün olmuştu sanki. Zaman prangalara çıkardığı zembereğinden çıkan tik tak sesleri ağır prangaların çıkardığı sesleri anımsatıyordu. Zaman tutsak edilmişti. Gözler ikide bir gökyüzüne dikiliyor, yeniden saatlerin üzerine iniyor, tekrar kalkıyordu. Ama nafile, zaman, “ben gitmiyorum” dercesine ayak diretiyordu. Sabırsızlık had safhaya varmış, gidip gelmeler başlamıştı. Bilal elindeki sigarayı dudaklarının arasına aldı, derin bir nefes çekti, tur atmaktan vazgeçip durdu, bir gökyüzüne, bir saatine baktı, dönerek şehirde hedefin bulunduğu noktaya hırsla baktı. Öyle bir bakışı vardı ki, avının üzerine atlamaya hazırlanan bir şahinin bakışlarını andırıyordu. Yumruğunu sıktı, boşluğa doğru sallamak

geliyordu içinden. Sonra tekrar tur atmaya başladı. Gözünde geçmiş anılar ve bir gelecek canlanıyordu. Dersim katliamını hatırladı, yaşlı amcaların anlattığı vahşeti, diri diri mağaralara konularak yakılan insanları, bugüne varan kemik yığınlarını, yaşlı amcanın göz pınarlarından boşalan gözyaşlarını, düşmanın eline geçmemek için kendilerini uçurumlardan atan genç gelinleri, kızları hatırladı. Sonra süngü uçlarında ilk gülüşleri dona kalan bebeleri görür gibi oldu. Ve bugün... Evet, bugün düşmanın eline geçmemek için kendilerini uçurumların başından atan Beseyleri, Azimeleri düşündü. Son olarak Delil ve tüm şehitleri düşündü. Hepsi bir ağızdan “yürüyün, yürüyün düşman üstüne, öcümüzü alın” diyorlardı. Bilal elindeki izmariti attı, ayağının ucuyla basarak söndürdü ve hafif bir sesle, “ay ay limin. Li Dersim’e li Koçgiri” türküsünü söylemeye başladı. Durdu, bu karanlık da bir türlü çökmüyordu. “Allah belasını versin” diye söylendi. Sinan deminden beri Bilal’i izliyordu.

-Ne yapıyorsun sen Bilal? Daha şimdiden düşmanla hesaplaşıyorsun bakıyorum da.

Bilal önce hafif gülümsedi, sonra hırsıyla, öfkeyle

-Hele bir gidelim de o zaman gösteririm onlara hesaplaşmanın nasıl olduğunu, dedi.

Karanlık çöküp gökyüzünde yıldızlar belirince herkes sevinçliydi. Sinan:

-Haydin arkadaşlar gitmenin zamanı geldi. Herkes görevini biliyor. Bu görevleri eksiksiz bir biçimde yerine getirmeye çalışmalıyız.

Onlar yürüdükçe, rüzgâr da hızlanıyor, meşe ağaçları yerlere eğilircesine sallanıyor, yerlere kadar eğilip tekrar düzeliyor, adeta saygıyla eğilip gidenleri selamlıyordu. Orman uğultular çıkarak, “gidin öc almaya gidin, benim de alınacak öcüm var” der gibiydi. Şehir ışıkları selama durmuş, karşıda duran yüce dağ “gelin ben sizi barındırırım” diyerek kollarını açmıştı. Kürdistan’ın her şeyi, yürüyen partizanlara “gidin öcümüz var” diyordu. Şehre nasıl yaklaştıklarını fark etmemişlerdi bile. Sinan işaret verdi. Tüm arkadaşlar durmuştu.

-Evet, arkadaşlar burada belirttiğimiz plan doğrultusunda ayrılalım, hepinize başarılar.

Herkes anında gruplar halinde dağıldı. B., M., A. üçü de kaç kez bu şehirde eylem gerçekleştirmişlerdi. Hepsi de aynı biçimde şehri avuçlarının içi gibi biliyorlardı. Belli bir süre sonra herkes yerine ulaşmıştı. Patlayacak bombanın sesini heyecanla bekliyorlardı. Tetiğe basmamak için kendilerini zor tutuyorlardı, ama komutanın işaretini beklemek zorundaydılar. Bir anda şehrin diğer ucunda bomba sesi yükseldi. Yankılanarak sac damlarda ve camlarda zangırtılar yaratarak durdu. Bomba sesi, arkadaşlarla birlikte şehir halkını, taraftarları sevince boğdu. Halk sevinç içindeydi. Onları biliyor ve bekliyorlardı, düşmana karşı misilleme eylemlerinin gerçekleşeceğine olan inançları sonsuzdu. Bomba sesiyle birlikte anlamışlardı partizanların şehre girdiklerini.

Adnan’ın ufak kardeşi sevinçten uçuyordu.

-Abla... Abla müjde, Bilal abiler Delil arkadaşın intikamı için eylem yapıyorlar, deyip duruyordu.

Ablasının etrafında fır dönüyor, kendisini sokağa atmak, eylem yerine gitmek için can atıyordu. Ama ablası buna müsaade edemezdi. Tam iki gündü Adnan da uğramamıştı eve. O da eylemde bulunuyordu. Eylem anını sevinçle, heyecanla beklemişti. Görevini ince ayrıntılarına kadar yerine getirmişti, plan için gerekli olan tüm istihbaratı toplamıştı.

Düşman korku ve telaş içindeydi. Tir tir titriyordu, bombanın patladığı yere gitmeye cesaret edemiyordu. Aradan epey zaman geçmiş, olay yerine kimse gelmemişti. Oradaki arkadaşlarda müthiş bir heyecan başlamıştı. Çok geçmeden Sinan’ın işaret mermisi patladı ve nöbetçi kulübesi önündeki askeri buldu. Asker ses çıkarmadan yere yuvarlanmıştı. İşaret mermisiyle birlikte diğer gruplar da ateşe başlamış, bir anda üç nöbetçi saf dışı bırakılmıştı. Bilal ve Baki tetiğe her basışta intikam diye haykırıyorlardı. Namludan boşalan hınçları, öfkeleriyle “gebereceksiniz it sürüleri, gebereceksiniz, yaptıklarınızın karşılığını çok pahalı ödeyeceksiniz.” Izdıraptan titreyen yaşlı ana, Feride, Cemile’nin tavırları geliyordu gözlerinin önüne “Koymayın” diyorlardı, “zulmün intikamını yanlarına.” Yüce komutan Delil Doğan canlanınca gözlerinin önünde, daha bir isabetli sıkıyorlardı. Binanın pencerelerini hedef almışlardı şimdi de. Fakat hiç kimse karşılık vermiyordu. Düşman korkmuş sinmişti. O esnada ana kapıdan birkaç polis çıkmak istedi. Sinan şimşek gibi atladı: “Alçaklar yaptıklarınızı pahalıya ödeteceğiz” diye haykırıyor, üzerlerine yağmur gibi kurşun yağırdıyordu. Sinan’ın haykırışları caddelerde, şehrin

üstünde yankılanıyordu, dalga dalga uzaklara ulaşıyordu. Tüm gruplardan “Kahrolsun Sömürgecilik”, “Deliller Ölmez” sloganları yükseldi. Bir noktada birleşerek şehir evlerinin içine kadar işledi. Birleşen sesler gürleşmişti. Haykırışlarda bir ordunun, bir halkın sesi vardı. Çıkan sesler onların duygularıydı, yankılanan onların öfkesi, küçülen ve gözlerinden giderek silinen düşmandı. Fareler gibi saklanacak delik arıyorlardı. Sinan’ın kurşunlarına hedef olan polislerden birkaçı, “vay ana yandım” bağırtılarıyla birlikte yere yuvarlandılar. Kurşun sesleri sustu ama ne garnizonda, ne de karakolda ses seda vardı. Ölüm sessizliği, korku ve sinme vardı sadece.

Sinan’ın işaret mermisi geri çekilmeyi emrediyordu. Şehrin dar sokaklarında partizanların gürleyen seslerinden, “Kahrolsun Sömürgecilik Yaşasın Bağımsızlık!”, “Deliller Ölmez!” sloganları yükseliyor, şehrin üstünde bir isyan havası esiyordu. Şehrin dört bir yanında, sokaklarda, pencerelerde de bağırانlar vardı. Atılan sloganlar, paylaşılan duygular aynıydı. Her yerde aynı sevinç ve heyecan yaşanıyordu. Çünkü partizanların ayak sesleri, kurşun, bomba patlayışları ve haykırışları duyulmuştu.

Gece karanlığında narin ve ahenkli ötmüştü namlular. Bir müzikti namludan çıkan, alevli bir müzik. Çakan alev aydınlık yaratıyor ve gecenin kör karanlığında aydınlık yarınlara doğru adeta yol alıyordu. Hırsla, öldüresiye çınlayan haykırışlar çok şeyler anlatıyordu. Ve kentin üstünden ovayı sararak dağa ulaşıyordu yankıları. Namludan çıkan sevdaydı, yüz binlerin intikam türküsü, körpe yavruların feryadıydı. Şehirde yükselen ses, ülkenin dört biryanında yükselen seslerin sadece bir parçasıydı.

Eylemden sonra randevu yerinde buluşmuşlardı. Kayıpları yoktu, sevinçleri ise sonsuzdu. Çünkü eylemi başarmışlardı. Biriken kin ve öfkelerini birazcık da olsa kusmuşlardı. Uzaktan ahenkli ama hiç kesilmeyen sesiyle Peri Çayı’nın akışı duyuluyordu. Şehrin tam ortasından akıp giden suyun sesi şimdi daha bir hoş geliyordu insana. Sanki mutlu ama çok mutlu bir türkü tutturmuştu. Rüzgarla kucaklaşıp selamlaşan ağaçların dallarından çıkardıkları ses “yaşa yaşa” der gibiydi. Asi dağlar, kollarını uzatmış, bağrını açmış, “gelin işte size söz verdim bağrıma basacağım, koruyacağım koruyacağım diye, sözümü tutuyorum işte” diyordu. Samanyolu gökyüzünde sonsuz aydınlık bir yol çiziyor ve “onlar yaşamın öz suyuydular toprağa düşmeyle sonsuz bir gelecek yarattılar, tıpkı benim sonsuzluğum gibi” diyordu. Yaşam ve mücadele böyledir işte, sonsuza dek sürer gider, ama sürekli yenilerek sürekli gelişerek. Gökyüzü, dağlar, ormanlar, toprak, bitki, su ve hava ve tüm canlı varlıklara varana dek, sonsuzluğunda yerlerini buldukları gibi, zaferin kesinliğini de biliyordu onlar. Bir hoş olmuştu gönülleri, mutluluktan coşuyor, coşkularını yüreklerine sığdıracabilecek gücü bulamıyorlardı kendilerinde. Bir kez daha baktılar şehre. Ve Sinan’dan bir ses yükseldi:

-Haydi arkadaşlar gidelim.

Bilal’in gözleri hala şehrin üzerinde dolaşıyor, düşmanın harekete geçip geçmediğini merak ediyordu. Ama şehirde hareket halinde olan bir tek nokta bile yoktu.

-Ne kadar korkak bir düşmanımız varmış baksanıza bu kadar zaman geçti, kimse cenazeleri kaldırmaya bile gelmedi.

Sinan, Bilal’in söylediklerini doğruladı:

-Bunda düşmanın ne kadar basit ve ödlele olduğu görülüyor. Ne eylemde karşı koyma cesaretini gösterdi, ne de eylemden sonra olay yerine geldiler. Bakalım sabaha kadar ne yapacaklar? Herhalde bizim yollara pusu kurduğumuzu düşünüyorlar, yoksa şimdiye dek çoktan harekete geçmişlerdi.>>

Nihayet sık ormanlık arasındaki dar patika yola vurmuşlardı. Gece karanlığında ormanın içinde yürümeye devam ettiler. Yolculukları sabaha kadar sürecekti.

Sonbaharın son aylarıydı. Gecenin karanlığında yıldızlar ışık saçıyor, ay yavaş yavaş gökyüzünde beliriyor, sabah saatleri yaklaştıkça soğuk bir rüzgâr esiyor, kurumuş meşe yapraklarından hışırtılar yaratarak yankılanıyordu, gökteki yıldızlar giderek seyrekleşiyordu. Sabahın ilk ışınları meşe dalları arasından süzülüp toprakla kucaklaştığında çoktan yerlerine varmışlardı. Gece boyu bir iki dakikalık dinlenme dışında ne mola vermiş, ne de konuşmuşlardı. Herkes sessizlik içinde yürüyor, sevinçten konuşmamak için kendisini zor tutuyordu, ahenkli bir tempoyla dere tepe, yokuş demeden yol alıyordu. Güneş, ışınlarını yükselttiğinde akşamın tersine neşeli ve hareketli bir hava etrafı sarmıştı. Güneşin mutlu bir gülümseyişi vardı, ilk

ışınlarını sırtüstü uzanan Mazlum'a vurmuştu. Mazlum bir ara elini kaldırıp gözlerine siper etti, güneşe doğru baktı. Güneş gözlerini kamaştırınca gözlerini yumdu. Ve tekrar yere baktı. Bu sefer de yerde duran ince çubuğa uzandı, elinde ufacık parçalara ayırarak fırlatıp attı, ardından kalktı dolaşmak istiyordu, ama kararından vazgeçip tekrar yerine oturdu. Sinan ve diğer arkadaşlara doğru bakmaya başladı. Bakışlarında sevinç kıvılcımları uçuşuyor gibiydi, başını hafif bir gülümsemeyle sağa sola salladı, silahını dizinin üstüne koyarak aynı sevgi dolu bakışlarla bu sefer de silahına bakmaya başladı. O esnada Baki de bir şeylerle uğraşıyordu. Elindeki bıçağı dişleriyle açtı, yanında bulunan ince meşe dallarından birini kesti tekrar geçip yerine oturdu. Seri ve hızlı bir biçimde elindeki ağacın incecik dallarını kesti, bir yandan da düşünüyordu. Baki, ayağının topuğuyla yeri eştirdi, elindeki ince dalın her iki ucunu sivrilterek birleştirdi ve yere sapladı. Bir çubukla hafif dokundu, ağaç havaya fırlayınca yüzünü bir zafer tebessümü kapladı. Bir çubuğa, bir arkadaşlarına baktı. Baki'nin yüzü gülüyordu.

Baki ve Mazlum'un ruh hali, dışa yansıyan hareket ve tavırları her zamanki gibi Sinan'ın gözünden kaçmamıştı. Mazlum'a baktı, Baki'ye baktı, belli ki her ikisi de düşmanla savaşı düşünüyordu. Biri düşmanın acizliğini; silaha olan sevdasını, aydınlık günleri, diğeri ise, düşmanı alt etmenin yöntemlerini, bubi tuzaklarını düşünüyor, basit bir denemesini yapıyordu. Sinan duygularını, sevincini açığa vurarak hafifçe gülümsedi, tekrar düşüncelere daldı. Arkadaşlarının girişkenliği, fedakârlığı, cesareti ve her an devrimi düşünmeleri Sinan'ın içinde onlara karşı sonsuz bir sevgi dalgası yükseltiyordu. Sinan diğer arkadaşlarına baktı, hiçbir uyumamış, herkes bir şeylerle uğraşıyor, bir şeyler bekliyordu. Sinan'ın

-Haydi arkadaşlar biraz uyuyalım, ondan sonra kalkıp eylemi değerlendireceğiz, demesiyle herkes bir yere uzandı.

Yerler kuruydu, meşe ağaçlarından dökülmüş, sonbahar yaprakları bir yorgan gibi yere serilmiş, yumuşak yay gibi bir yatak oluşturmuştu. İnsan o doğal yatağa uzanınca bir hoş oluyordu. Meşe dallarında halen dökülmemiş yapraklar vardı. Bunlar üstte birleşerek doğal bir çadır oluşturmuşlardı. "Evet" diye düşündü Sinan "düşman gelse de hava güçleriyle etkili olamaz. Bir kere cesaret edip bu sık ormana giremez, cesaret edip girse bile çatışarak kurtulma olanaklarımız çok büyüktür. Çünkü pusuya yatan onun gelmesini gözetleyen biziz." Sinan da tüm arkadaşları gibi uzanmış yatmaya, birazcık da olsa dinlenmeye çalışıyordu ama uyuyamıyor, yay gibi gerilen yumuşak toprak üzerinde durmadan sağa sola dönüyordu. Neler düşünmüyor ki o anda; geçmiş anıları, devrimci mücadeleyi ve geleceği canlandırıyordu kafasında. Sonra gözlerini hafif araladı, etrafına bakındı. Sessizce konuşan iki arkadaş dışında kimseden ses çıkmıyordu. "eminim ki onlar da benim gibi uyumamış, düşünüyorlardır." dedi. Nöbetçi arkadaşına baktı, meşe ağaçları arasında yavaş adımlarla dolaşıyordu. Sinan her ihtimale karşı seslenmeden edemedi:

-Eğer bir şey olursa önce beni kaldır, nöbeti dikkatli tutmak gerekir, unutma diğer arkadaşlara da söylersin, dedi.

Ancak nöbetçiden "olur" yanıtı aldıktan sonra doğrulduğu yere uzandı ve gözlerini yumdu.

Güneş ışınları su üstünde ayna gibi parıltılar oluşturarak, gökkuşağına benzer renkli bir görünüm yaratıyordu. Şahin kuşu kanat çırparak dans ediyordu havada. Sonra tekrar hızla sağa sola ileriye geriye kayıyor, tekrar yerinde durarak havada oynuyor, yerde av arıyordu. O gökte oynayınca kuşlardan ses seda kesiliyor, kendilerini dalların arasına gizliyorlardı. Gökyüzünde oynayan şahin kurşun hızıyla dala konan serçe kuşuna saldırdı. Havayı yararak vuu diye ses çıkarınca nöbetçi hızla o yöne baktı. Ufacık serçe kuşu daldan yere sıçradı ve ağacın kökleri arasında saklandı. Şahin avını yakalayamamanın verdiği kızgınlıkla kanat çırparak yeniden yükseldi. Ağaçlar serçe kuşunu bağrına basarak kurtarmışlardı şahinden. Kuşların sesi de kesilmişti, ama şahin kaybolunca yeniden ötmeye başladılar. Ormanda bir şenlik başlamış gibiydi. Havada nefis bir koku vardı. Nöbetçi yeni bir ses daha duydu, sesin geldiği yöne doğru baktı, bir tavşan narın narın zıplaya hoplaya kendisine doğru geliyordu. Ara sıra duruyor, yerde bulduğu birşeyleri ayakları arasına alıp sevimli sevimli dişliyor, sağına soluna bakıyor, tekrar zıplayarak ilerlemeye devam ediyordu. Doğayı renklerinden bu sevimli yaratık minnacık bir bebeğin emziğiyle oynaması gibi ön ayakları arasına aldığı yiyeceklerle oynayıp emmeye çalışırken yanı başında bir partizan gurubun konakladığının farkında bile değildi. Nöbetçi

tavşanı seyrederken gülümsüyordu “kendisini ne kadar özgür hissediyor, ama diğer yandan tehlikelere karşı nasıl uyanık davranıyor. Aklına akşamki eylemden sonra dikkatli ve temkinlice yaptıkları yürüyüş geldi. Bilinçli inançlı bir dava uğruna arkadaşlarının cesaretle yürümeleri, direngenlikleri diğer arkadaşları gibi onu da sevindiriyordu. Güçlünün zayıfa üstünlüğü yasası doğada bile gözlemleniyordu. O ufacık serçe zayıflığını kaçıp saklamayla göstermiş tavşan da aynı yolu deneyerek saklanmamış ama kaçarak gözden kaybolmuştu. Böylece kendilerini ölümden korumuş kurtarmışlardı. Yalnız hayvanlar aleminde insanlar alemindekinin tam tersi olan şöyle bir durum vardı. Güçlüler hep güçlü, güçsüzler hep güçsüz kalıyordu. Ama insan yaşamında, sınıflar savaşımında böyle değildi. Bir zamanın güçlülere zayıfları yeniliyor, güçsüzleri güçlü haline geliyor, İnsan bilinci, direngenliği sınıf savaşımında konumlarına göre değişiyordu. O anda önemli olan güçlü gibi görünen ama özünde gittikçe çürüten değil önemli olan o anda güçsüz gibi görünse de gelişen güçlenen yeniye temsil edenlerdir. Gelişmenin yönünü de bunlar temsil eder. Düşmanın durumunu düşündü, “alçaklar nasıl fare gibi saklanıp çıkmadılar. Bir tek kurşun bile sıkma cesaretini gösteremediler.” Buradaki durumu serçe kuşu ve tavşana benzetti. Evet, düşman da şu anda belki güçlü gibi görünüyordu, ama devrimci savaşçılar güçlüyü ve yeniye temsil edenler üzerine yürüyünce nasıl da pusmuştu... Nöbetçi gözünü uzaktan geçen yola dikti. Hayır, yolda gidip gelen araba yoktu. Çevrede olağan yaşam sürüp gidiyordu. Nöbetçi biraz daha dolaştıktan sonra uykusunun geldiğini fark etti. Bir arkadaşı uyandırıp yatmak amacıyla nöbet yerinden geldi. Yanlarına çok yavaş yavaş yaklaşmasına rağmen Baki her zamanki hassas uykusundan uyanmıştı bile, Gözlerini açtı:

-Ne oldu Fikret, ne var?

-Bir şey yok. Sadece uykum geldi, birinizi kaldırayım dedim.

-İyi gel benim yerime yat, ben zaten nöbeti devralmak için kalkacaktım.

Baki doğruldu oturduğu yerden vücudunun sağa sola dönderdi. Üzerindeki uyuşukluğu atmak istiyordu.

-Baksana Baki, hayret ediyorum, düşman köylere bile çıkmadı. Düşmanımızın korkak olduğunu biliyordum, ama bu kadarını tahmin etmezdim.

-Düşman da şaşırdı. Nereye çıkacak, hangi yöne gideceğini bilmiyor ki. Tam ininde darbeyi yedi. Şimdi çılgına dönmüştür. Gece karanlığında gerillalar vurup kaçtı, nereye gittikleri belli değil. Yeri yurdu belli olmayan bir güçle nasıl savaşsın? Karşısındaki güç görünmüyor ama sürekli vuruyor. Gerilla savaşı böyledir işte, düşmanı çılgına çevirir. Düşman sürekli panik içerisinde ne yapacağını şaşırır. Ama gerillalar öyle değil, biz düşmanın yerini yurdunu biliyoruz. İstedğimiz yerde saldırır, istediğimiz yerde geri çekiliriz. Onun için düşman gerilla savaşıyla baş edemiyor.

Fikret, Baki'nin anlattıklarını başını sallayarak onayladı. Baki'nin alçakgönüllü eğitici tavırları Fikret üzerinde de her zaman için derin bir iz bırakmıştı. Böyle değerli insanlarla omuz omuza savaşmak kadar yüce bir şey düşünemiyordu. Fikret Baki yerinden kalktı, çevik bir hareketle silahını aldı ve nöbet yerine doğru emin adımlarla yürümeye başladı. Fikret Baki'nin kalktığı yere uzanmıştı. Güneşin okşayıcı sıcaklığı, yaprakların yumuşaklığı yorgunluk ve uykusuzluk Fikret'in çabucak uykuya dalmasını sağlamıştı.

Baki, dürbünü aldı ve çevresine bakındı, uzakta nehrin kenarında duran tek tük insanlar gözüne ilişti. Balıkçılar balık avlıyorlardı. Onlar da havanın güzelliğinden yararlanarak balık tutmaya gelmiş nehir kenarında yer yer kümelenmişlerdi. Uzaktan görünen köyün civarında günün hareketliliği en hızlı temposuyla devam ediyordu. Etrafa dağılan keçi sürüleri çift süren çiftçiler sağa sola koşuşturan çocuklar köyde hüküm süren olağan yaşama renk katıyordu. Baki dürbününü biraz sağa çevirdiğinde daha yeni tarlasına gelmiş bir çiftçi ilişti gözüne. Adam tarlada dikili olan karasabanı her iki öküze bağlıyordu. Çarçabuk bağlayıp tarlanın geri kalan kısmında çift sürmeye başladı. Oldukça hızlı gidip geliyordu. Tarlanın bir başına gidiyor tekrar dönüp geliyor pulluğu topraktan kaldırarak temizliyor, tekrar çift sürüyordu. Sol eliyle karasabanın kuyruğundan tutmuş bastırıyor, sağ eliyle ucunda çivi olan sopayla öküzleri dürtüyordu. İkide bir “ho bavemin hoo” diyerek öküzlere sesleniyor, geç kalmışlığın, yaşamın acı intikamını topraktan alıyordu adeta. Hırsla karasabanın kuyruğuna yapışırken belli ki geleceğini karakışı ve kendisinin eline bakan onlarca nüfusu düşünüyordu. Hiç nefes aldığı da

yoktu, sanki koca tarlayı bir anda bitirmek istiyor gibiydi. Çok geçmeden yanık ve dertli bir ısıklık sesi yükseldi çiftçiden. Tarladan dağa taaa Baki'nin yanına kadar ulaşmıştı bu ses. Ardından bir türkü, Kürtçe bir türkü söylemeye başlamıştı: “Lo lo bırano” diye dur durak nedir bilmiyordu. Toprağın sinisini yararak hıncını almak istiyordu. “hıncımız var sana kara toprak” der gibiydi. O kadar büyük bir hızla sürmüştü ki kendisinden önce gelen çiftçilerin sürdüğünden daha büyük bir bölümü arkasında bırakmıştı. Doğrusu girişkenliğinin çalışkanlığının karşılığını ‘hakkıyla’ almıştı kara topraktan. Yolda biri kız biri erkek iki köylü çocuğu kır çiçekleri ve yemyeşil bir doğayı süsleyerek geliyorlardı. Baki, yaşça ufak olduklarını dürbünle bakmazsa fark edemeyecek, büyük insanlar sanacaktı. Ama taşıdıkları yiyecek paketleri yürümelerine engel olmuyordu hiç. Tarlaya babalarının yanına gelince eşyaları bırakıp oturdular. Baba da çocuklarının geldiğini görünce öküzleri durdurarak onların yanına geçip oturdu. Getirdikleri bohçayı açarak içindeki yiyecekleri tek tek toprağa serdikleri bezin üstüne bıraktı. Ve birlikte yemeye başladılar. Çiftçi çok susamış olacak ki dönüp sağında duran testiye aldı. Tüm suyu içecekmiş gibi testiye kafasına dikti, uzun uzun içtikten sonra tekrar yanına koydu. Demek insan en çok muhtaç olduğu şeye saldırır, onu elde etmek ister. Soğukta ateşe, aç iken yemeğe, susuz iken suya, yorgun iken dinlenmeye, sıcak günde gölgeye ihtiyaç duyar. Su, hava ve yemeksiz nasıl yaşayamazsa insan kölece bir yaşama da’ yaşam denilemez. “Hiçbir şey bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli olamaz” sözleri aklında şimşek gibi çaktı Baki'nin. Evet diyordu, onun için bu halk bağımsızlık ve özgürlük uğruna en değerli şeylerini veriyor. İnsanın canından daha değerli bir şeyi olabilir mi? Ama insanlar canlarını da bağımsızlık özgürlük uğruna veriyorlar. Dürbüne daa uzaklara baktı, orada da aynı uğraş çaba ve didinme vardı. Tek düze yaşamın tekdüze uğraşlarının bir parçasıydı olanlar. Her tarla tekrarlanırdı aynı şeyler. Yaşamları köy sokaklarıyla evleri, tarla ile dağlar arasında bin bir zorluğu katlanarak didinmeyle geçip giderdi. Acının ızdırabın dert ve kaderin, yaşamın en zorlusuna katlanmak zorunda bırakılmışlardı. Ve daha düne kadar şu çift süren çiftçi, şu koyun güden çoban, şu yaşlı ana, şu ufacak dağ çiçekleri erkek ve kız çocuklar ve yaşamlarının en genç, en taze yaşlarındaki genç Kürdistan insanı ne biliyordu ki bu ızdıraplı yaşam ve ortaçağ düşüncelerinden başka. Ama şimdi nasıl da çağırıyorlar her yerde kara sapana yapışırken bile mücadeleyi duyuyor, onunla birlikte yeni bir yaşam, yeni bir dünya yeni bir insan türü tanıyorlardı. Baki dürbününü gözlerinden indirdi arkadaşlardan taraf bakındı, hepsi mışıl mışıl uyuyorlardı.

Güneşin sıcaklığı doğadaki tüm canlıları hareketlendirmiş canlı bir ortam yaratmıştı. Bir kaplumbağanın ayak sesleri ağır ağır yaklaşan biri varmış gibi izlenim yaratarak Baki'nin hızla o tarafa dönmesine yol açtı. Bir kaplumbağanın hantal hantal yol aldığını görünce kendi kendine güldü ve “herhalde diğer arkadaşları da yanıltan yaratık bu olmalı” diye düşündü. Kaplumbağa ağaçların arasında kaybolunca Baki de nöbet yerini değiştirmiş çevreyi kontrol ediyor, bir yandan şehri düşünüyordu. “Acaba şimdi şehirde ne oluyor, ne olabilir ki? Olsa olsa halka baskı ve devrimcilerin yeni saldırılarından dolayı korku ve panik olabilir. Başka ne olabilir ki?” Baki derin düşüncelere dalmıştı ki uzaktan bir araba sesi duyuldu. Aceleyle dürbünü gözlerine yanaştırdı. Yola baktı hayır gelen bir askeri araba değildi. Şehirden gelip köye giden bir sivil arabaydı. Fakat bu saate kadar arabalar şehirden köye çoktan gelmiş olmalıydı, acaba ne olabilirdi? Başka köylerden insanların arabayla bu köye gelmeleri ihtimali zayıftı. Şehirden ise akşamüstü arabalar geliyordu. O zaman ne olabilir, ya birisinin köyde acil işi çıktı özel araba tutup geldi, ya da Almanya’dan izine gelen işçiler olabilir. Kim bilir belki de polistir. Köye giren araba bir evin önüne yanaştı içinden kadınlı erkekli çocuklu insanlar indi. Evet, Bakinin tahmini doğrudu. Almanya’dan izine gelen işçi aileleriydi. Şüphesi yarı yarıya inmişti. Biraz sonra da evden kadın ve erkeklerden oluşan bir topluluk koşarcasına yola arabanın yanına indi. Yeni gelenlerle evden çıkanlar hararetle birbirlerini kucaklamaya başladılar. Bir şenlik mutlu bir buluşma anı başlıyordu. Uzun süre çekilen bir hasretin, ayrılığın acısını o bir anlık kucaklaşmayla gidermek istercesine sarılmışlardı birbirlerine. Ama fazla sürmeyecekti bu birleşme, sevinç ve mutluluk. Çok geçmeden yeniden başlayacaktı sıra hasreti, ayrılık. Yeniden yaban ellere gidecekti gelenler. “Beş metelik” karşılığında en zorlu işlerde çalışacak, hakaretlere katlanacak, günlük yaşamın acı pençesinde kıvrılacaklardı. Giderken geride bırakacakları acının pençesinde kıvrılacaklardı. Giderken geride kalanların gözyaşları olacaktı.

Yol üzerindeki hararetili kucaklaşma ve öpüşmeler son bulmuştu. Gelenlerin bavulları arabadan indirildi, yokuşa doğru çıkmaya başladılar. Bir durup bir gidiyor, her halleriyle konuştuklarını yansıtıyorlardı. Beş on dakikalık yolu tam yarım saatte ancak alabilmişlerdi. Onlar eve yetişir yetişmez sokak aralarında, evlerin kapılarında çoluk çocuk, kadın ve erkekler belirdi. Hepsi de yeni gelenlerin bulunduğu eve doğru gidiyorlardı. Biraz öne sessiz sedasız olan köy yeri birdenbire şenlenmiş yoğun bir trafik başlamıştı. Anlaşılan yine en çok sevenen çocuklardı. Sokaklardan Almancıların geldiği eve doğru koşuyorlardı. Ömürlerinde şehir yüzü görmemiş bu üstleri başları yırtık pırtık sömürgeci talanın, yoksulluğun kurbanı sevecen yumurcakları koşuşturan şey, Almanya'dan gelenleri görme isteği değildi elbette. Onları ne ilgilendirsindi ki bu? Onları koşuşturan tek şey bir an önce yetişip dağıtılan şekerlerden, elmalardan bir tane elde etmektir. İçlerinde şu Almancıların çocuklarını merak edenlerde yok değildi hani. Acaba nasıl insanlardır diye düşünenleri de vardı. Ama onları esas ilgilendiren şey bayramdan bayrama ya da babalarının ara sıra şehirden getirdiği o tatlı şekerlerdi. Onların dünyası benzemezdi hiç, şehirlilik ve köydeki zorluklarla örülü dünyaları, bambaşkaydı. Onlar çocukluklarını bile yaşayamıyorlardı. Hepsi de gelen Almancıların çocuklarının düzgün giyinişine ve onlara üstten bakmalarına içerliyor, kendilerinin de öyle elbiselerinin olması için yanıp tutuşuyorlardı. Ama yoksulluk çoğunlukla çilekeş analarının üst üste vurduğu yamalı elbiseleri giymelerini zorunlu kılıyordu. Baki'nin aklına kendi çocukluğu geldi. Kendi çocukluğu da tüm yoksul çocuklarınkinden pek farklı değildi. O da onlar gibi şehirden Almanya'dan birileri geldi mi hemen koşuyor bir şeker vermeleri için saatlerce bekliyor, vermedikleri zaman içinden küfrettiği bile oluyordu. Çocukluğunda o da, şimdi koşuşturan çocukların dünyasını yaşamıştı. İyi hatırlıyordu bir gün kendilerine boy gösterisi yapan bir Almancının çocuğu ve yanındaki arkadaşının üstlerini başlarını çamura bulamış alay etmişlerdi. Baki çocukken ne kadar yoksul ve sefil bir yaşam sürdürdüğünü anımsadı. Ama o zaman hiçbir şeyin anlamını bilmiyordu. Toplumdaki eşitsizliği, zenginlik ve yoksulluğu kendi perişan yaşamlarını kaderin cilvesine bağlıyordu. Ama o zamandan bile baskıya zulme karşı nefret duyuyor, onlara karşı koymak için yanıp tutuşuyordu. Yaşamında hep yoksuldan halktan yana tavır takınan kahramanlara karşı sempati duymuştu. Çünkü yaşamı ona öyle öğretmişti. Bu yaşam büyüdüğünde onu Delillerle, Mazlumlarla tanıştırmış ezilen ve sömürülen yoksullar için bir sınıf savaşımına itmişti.

Baki gülümsedi: “Hey sizi sevecen yumurcaklar, şimdilik koşun bakalım Almanya'dan gelenlerin yanına. Ama bir gün gelecek büyüyecek sizler de bizler gibi her şeyi öğrenip savaşıacaksınız. Önderimiz PKK yaşayacak ve sizleri mücadeleye çekecektir. Bu mücadelenin kuralları da böyledir işte. Kahramanlar düşer toprağa, kahramanlar doğar yeniden ve mücadele böylece devam eder. Bizler belki bağımsızlık ve özgürlüğü göremeyiz ama sizler göreceksiniz görmelisiniz. Çocuklar özgür büyümeli çocuklar.” Baki hızlı hızlı gidip geliyor, farkına varmadan düşüncelerini sesli bir biçimde kelimelerle ifade ediyordu. O esnada uyanmış kendisini seyretmekte olan Fikret'i fark etmemişti bile.

-Kendi kendine ne konuşuyorsun Baki?

-Eh. Ne yapalım kimse olmayınca ben de kendi kendimle konuştum. Biraz önce Almanya'dan köye gelenler oldu. Bir görmeliydin, çocuklar onların girdiği eve doğru öyle bir koşuyorlardı ki, gören düşün var sanırdı.

Fikret gülümsedi, Baki'yi konuşturan manzaranın ne olduğunu hemen anlamıştı.

-Fukaralar ne yapsın ayda yılda zor bela bir şeker buluyorlar. Mutlaka yine şeker almak için koşmuşlardır. Ha... Baki, herhalde sen de çocukluğunda öyle koşmuşsun, onlar sana çocukluğunu hatırlattı öyle mi?

-Öyle. Öyle ama kimin çocukluğu öyle geçmemiş ki? Kürdistan'da istisnalar dışında çocuklar hep böyle büyür. Bence öyle büyüdüğümüz için biraz da şanslıyız. Bizi erkenden devrimci mücadeleye iten o yaşam koşulları değil midir?

-Haklısın. Öyledir tabii. Bu çocukların hepsinin geleceği şimdiden belli. Yoksulluk ve sefalet içinde büyüyen insan, bir yaşamın bir halkın öcünü anlamamazlık eder mi?

Baki ve Fikret, ikisi de susmuşlardı. Biraz ön konuştukları şey kendi yaşamlarının bir parçasıydı. Bir zamanlar onlar da aynı çocukluğu yaşamışlardı. Ve şimdi savaşımaları böylesi bir

yaşamı çocuklara bile reva gören sömürgeciliği Kürdistan'ın ve Kürt halkının yaşamından silip atmak içindi. Baki saatine baktı, vakit epey ilerlemişti.

-Arkadaşları uyandıralım mı, ne dersin geç oldu.-

-Kaldırılalım tabi. Eylemin değerlendirmesi için toplantı yapmamız gerekecek.-

Mavi gökyüzü bir atlas gibi uçsuz bucaksız duruyor, karşıda görünen ufuk çizgileri üzerine oturmuş gibi bir görünüm arz ediyordu. Baki yavaşça Sinan'a yaklaştı:

-Sinan... Sinan geç oldu kalkmayacak mısınız?

Sinan gözlerini hafif aralayıp Baki'ye baktı, dönüp bir çevresine göz gezdirdi arkadaşların hepsi derin bir uykuya dalmış mışıl mışıl uyuyorlardı. Sinan yay gibi ayağa fırladı üzerindeki hantallığı atmak için birkaç hareket yaptı. Ellerini ceplerine koyarak ağır ağır ileri geri tur atmaya başladı. Baki'nin hizasına gelince durdu:

-Bugün nereye gidelim

Baki biraz düşündü:

-Aşağıya düz köylerine inelim. Orada bir şey olmaz

-Bence de en uygun yer oralar. Tabi öyle yaparız.

-Yalnız arkadaşları kaldırıp, değerlendirme toplantısına başlamayalım mı?

-Yok, biraz daha yatsınlar, baksana ne kadar derin bir uykuya dalmışlar. Bu arada biz de bir çay yapalım.

Baki hala elinde durmakta olan dürbünü indirdi. İkiisi birlikte odun topladılar. Sonra her zaman yaptıkları gibi ince ve kara dalları çapraz biçimde birbirine çatıp ateşi yaktilar. Közler oluştuktan sonra suyun kaynaması fazla uzun bir süre almamıştı. Çayı demledikten sonra arkadaşlarını kaldırdılar. Doğanın hoş kokulu ortamında yemeklerini iştahla yedikten sonra akşamki eylemin yarattığı sevinçle toplantıya başladılar. İlk sözü alan Bilal olmuştu. Bilal önce önündeki kağıda bakarak konuştu. Konuşması giderek canlandı. Düşünerek, objektif ortaya koyuyordu meseleleri.

-Bence biz eylemi planlarken biraz eksik planladık. Önce bomba patlatıp düşmanın gelmesini, pusuya düşmesini bekledik. Oysa şunu düşünmeliydik: Düşman her an bizden bir saldırı bekliyordu. Böyle bir durumda gelmeyeceğini hesaba katmalıydık. Ardından düşman gelmeyince gücümüzün bir kesimini oradan alıp diğer noktaya göndermek zorunda kaldık. Daha başlangıçta karakol ve garnizona göre bir eylem planı oluşturmalıydık. Böyle yapsaydık daha etkili bir sonuç alabilirdik. Bir de şu var, biz bu kadar büyük bir hedefe saldıracağımıza daha ufak çaplı bir hedefe, örneğin kırsal kesimdeki karakollardan birine saldırısaydık hem bu gücümüzle karakolu imha edebilirdik, hem de silah elde edebilirdik. Fakat başlangıçta bunu düşünemedik. Bir de eylemde Fikret arkadaşın takındığı tavır var. Eylem yerinde heyecan ve paniğe kapılmak doğru değildir.

Gruptaki tüm arkadaşlar Bilal'in belirlemelerine yakın eleştiri ve görüşlerini belirledikten sonra Sinan konuşmuş, bazı noktaları izah ederek bazılarını da reddetmişti. Sinan, Bilal'in belirttiği son husus, eylemde panik ve heyecana kapılmamak gerektiği üzerine uzun uzun konuştuktan sonra öyle bir tutum sergileyen Fikret'i sert bir şekilde eleştirerek toplantıyı sonuçlandırmıştı.

Toplantı bittiğinde zaman epey ilerlemişti. Baki dürbünü aldı, yerinden kalkarak çevreyi kontrol etmeye gitti. Peri Çayı'nın kıyısında ince bir duman tütüyordu. Dumanın başında kümelenmiş insanlar vardı. Baki, "ya üşümüşler veya balık pişiriyorlar" diye düşündü. Tekrar dönüp arkadaşlarının yanına geldi. Kurumuş yapraklar üzerinde bir insanın ayak seslerine benzer sesler yükselince herkes birden sesin geldiği yöne doğru dönüp baktı. Baki güldü, ne de olsa nöbeti boyunca deneyim sahibi olmuştu.

-Bu kertenkelelerle, kaplumbağalar adamı amma da yanıltıyorlar. Özellikle yapraklar dökülmeye başladığından beri bir solucan bile ne kadar ses çıkarıyor.

Baki nöbeti esnasında yanından gelip geçen kaplumbağanın marifetini anlatınca Sinan güldü. Belli ki daha önce kendisinin de başına gelmişti.

-Anlatmaktan belli ki, küçücük kaplumbağa seni bayağı korkutmuş.

Baki sesini çıkarmadan kafasını onaylar mahiyette salladı ve güldü.

Bilal'in doğadaki canlı yaratıklar içerisinde özellikle dikkat çekici ve ilginç bulunduğu hayvanlardan biri de kaplumbağaydı.

-Şu kaplumbağalar biraz gerillalara mı benziyorlar ne? Onlar da bizim gibi evlerini sırtlarında taşıyorlar, istedikleri yerde durup yatıyorlar.

Baki,

-Amma da yaptın ha... Bilal, şu hantal yarattığı gerillaya benzetmeseydin olmayacaktı yani, dedi ve ardından ekledi:

-Herhalde sen biraz kaplumbağaya özendin. Bir yönüyle gerillaya benziyor tabii. Gerilla da evini sırtında taşıyor nerede sabah orada akşam diyor, tekrar gece hareket ediyor. Yalnız kaplumbağa çok hantaldır. O yönüyle gerilla biraz çekirgeye benzer.

-Ama yine de adamı korkutuyor değil mi? Grupta bir kahkaha tufanı kopmuştu adeta. Bilal tekrar konuştu:

-Biz de daha tam gerilla olmadık. Hani bizde nerede sabah orada akşam yok. Gündüz bile köylerde evlerde kalıyoruz.

Sinan, Bilal'in son söylediklerini kafasını sallayarak onayladı:

-Şimdilik öyle tabii, dedi.

Sohbetleri bitmiş, ortalığı derin bir sessizlik kaplamıştı. Herkes bir şeyler düşünüyor, bir şeylerle meşgul olmaya çalışıyordu. Bilal hızla yerinden kalktı Fikret'in elini tuttu, ayağa kaldırdı:

-Haydi Fikret kalk da şöyle bir govend turalım, dedi.

Fikret kalktı, ardından diğer arkadaşlar da sevinçle kalktılar. Baki yine dürbünü alarak nöbete çıkmıştı. Bir şenlik başlamıştı ormanda. Bir türkü yükseliyordu yankılanarak. Yüzyıllık birikimi olan bir halk türküsüydü çınlayan. Ve onlar savaşlarında, sevinç ve umutlarında yaşayan şehitlerle yaşıyorlardı halkın tertemiz geleneklerini. Çok geçmeden "Cane cane cane were meydane, dile min pır xweşe bı ve dilane" türküsü yükseliyordu koro halinde. Orada bir tek ses vardı, derinden yankılanarak gelen bir tek ses, olumsuzza zorluğa düşmana meydan okuyan, mücadeleye çağıran bir tek ses... Evet, bu Delil'in sesiydi, "ben ölmedim yaşıyorum, yalan söylüyor cellatlar" diye sesleniyordu. "İşte bakın sizinle birlikteyim, anılarla türkülerle duygularla sizinleyim." Sinan duygulanmıştı. Onun sesini duyuyordu. "Evet, yoldaş sen ölmedin yaşıyorsun, işte aramızda türkülerin çınlıyor, insanlık yok edilemez ki, hayat durdurulamaz ki," Sinan yerinden kalktı, o da halaya katıldı. O ölmedi yaşıyor, ne ilk şehit oldu ne de son şehit türkülerini söylemeye başladı. Ahenkli bir tempoyla, tek bir ağızdan çıkan bir ses vardı orada, susmayacak bitmeyecek bir sestir bu. Baki de katılmıştı onlara, mırıldanarak gözlerini ta uzaklara dikmiş, bir şeyler arıyormuş gibi bekliyordu. Ya da uzatan gelecek olan birilerini gözetliyordu. Gökyüzünde gülümseyen aydınlık güneş de katılmıştı onlara ve adeta "onlar mutlu gittiler, ölüme benden daha mutlu" der gibiydi. Sinan, Bilal, Adnan, Fikret ve diğerlerinin sesleri alçalmıyordu bir türlü. Bilal'in bir çınar ağacını andıran deve gövdesiyle sallanışı, Fikret'in ise boynunu kıvrıya kıvrıya oynayışı folklorla bir başka renk katıyordu. Birbirine sıkı sıkı kenetlenen ellerle oluşan halay ekibi rüzgârda sallanan yetişmiş buğday başaklarının hafif esintiyle, yerinde dans edip duran narin çiçekleri andırıyordu. Türküleri bitince halay durdu. Oynamaktan vücutları terlemiş şakaklarından, alınlarından aşağıya doğru terler akıyordu. Uzun boylu etine dolgun esmer yüzlü Bilal'in alnından siyah iri gözlerine doğru ter damlacıkları süzülüyordu. Mendilin çıkardı, iri gözlerine, alnına, şakaklarına götürüp terleri sildi. Sinan'a baktı, dönüp Adnan'a baktı. Ufak zayıf vücutlu beyaz tenli kıvrır kıvrır saçlı Sinan, hiç mi hiç terlememişti. Ya Adnan, orta boyu atletik vücudu, zeytin gibi siyah gözleriyle karşıda oturmuş ama terlememişti. Bilal güldü:

-Niye böyle oluyor peki? Siz de bizim kadar oynadınız ama sizin yerinize de biz terledik. Şu halimize bak bizler taş taşıyanları, sizler de oturup seyreden kâhyaları andırıyorsunuz. Eh biraz da öyle olur tabii. Toprağa dökülen alın terini ancak döken bilir dökmeyenler ne bilsin.

Bilal her zamanki sevecen ve mizahçı tavırlarıyla yine güldürmüştü arkadaşları. Sinan bir yandan gülümsüyor bir yandan da yan gözle Bilal'i süzüyordu. Duruşu çelik gibi sert ve kararlı, davaya en içten duygularla bağlı, arkadaşlarına karşı hoş görülü, sevgi saygı dolu bir insan görüyordu karşısında. Onu arkadaşlar arasında, halk arasında bu kadar sevilen sayılan bir duruma getiren de bu özellikleri değil miydi? Bilal'in üstün özellikleri sadece bunlar mıydı? Hayır, cesaret, fedakârlık, alçak gönüllülük, her şeyiyle partiye bağlılık ve daha yığınca

özelliklerini görüyordu. Sinan içinden, kendisine örnek alıyordu Bilal'i. "Evet" diyordu Bilal'den öğrenilecek çok şey var. O kesinlikle devrimin en zor anında en çetin koşullarda sonuna kadar yürür. Onu tek bir şey ayırabilir mücadeleden o da fiziki olarak ölümdür. Şuna kesinlikle inanıyorum ki, o zindanda da sonuna kadar direnir. Sinan bir an dönüp nöbette duran Baki'ye baktı. Baki ve Bilal sahip oldukları özelliklerle birbirlerine ne kadar çok benziyorlardı. Belki de onları ayıran tek nokta Baki'nin Bilal'e nazaran biraz daha durgun oluşuydu. Baki'deki sonsuz hoşgörü olaylar karşısındaki serinkanlılığı ve grup içerisinde her zaman birleştirici eğitici bir rol oynaması onu grupta öne çıkaran özelliklerdir. Sinan olanlar karşısında sinirlerine hâkim olmadığı anları düşündü, bu arkadaşların özellikleri yanında ne kadar da geri bir durumdu. "Grup içerisinde sorumlu v komutan da olabilirim ama onlar bu özellikleriyle çok öne çıkıyor ve hepimize örnek oluyorlar. Ben de en az Baki kadar hoşgörü olmalı ve sinirlenmemeye çalışmalıyım. Ama çoğu zaman öfkeli ve kırıcı oluyorum." Sinan bunları düşündükçe onlara karşı saygı ve sevgisi daha da büyüyor ve onların şahsında bir gelecek canlandırıyordu kafasında. Yeni bir insan en erdemli değerleri şahsında somutlaştırmış bir insan görüyordu. Ve böylesine yüzlerce binlerce insan yaratmış bir parti zaferi garantilemiştir diyordu. Sinan bu düşüncelerle dalıp gitmiş zamanın nasıl geçtiğini anlayamamıştı bile.

Güneş kızgın ve yuvarlak bir kor halinde karşı tepelerin arkasında ha battım ha batacağım der gibiydi. Doğada sabahın ve öğlen saatlerinin açıklığı yoktu artık. Baki ara sıra gözünün hizasına getirdiği dürbünüyle çevreyi ve aşağıları gözetlemeye devam ediyordu. Çiftçiler çift sürmeyi bırakmış, derenin yanı başındaki balıkçılar köyün yolunu tutmuşlardı bile. Çok geçmeden güneş tepelerin arkasında batıp yerini akşamüstünün alacalı karanlığına bıraktı. Günün yorgunluğunu gidermek için köy yolunu tutan çiftçiler köye yetişir yetişmez öfkeli bağırırlar, kerpiçten yapılmış toprak damlı duvarlar arasında yankılanacak, tarlada öküz vurmaya hafiflettikleri kızgınlık ve bezginliklerini bu sefer de kadınlardan çıkarmaya çalışacaklardı. Bu kerpiçten küçücük evlerin içinde yaşam genellikle böyle sürer giderdi. Erkekler tüm hınçlarını sabahın akşamına kadar koşturup duran, emdikleri süt burunlarından gelecek kadar yorulan, ezik yoksul işkenceci yaşamın pençesinde kıvranan kadınlardan çıkarırlardı. Çoğunluğunun yaşamı dört duvar arasında ortaçağdan kalma gelenekler ortasında geçen ama Kürt milli değerlerinin en çok yaşatıcıları olan bu insanlar bir de tarladan yorgun dönen erkeklerin dayığına maruz kalıyorlardı. Öldüresiye dövüldükleri anlar da olmuyor değildi hani. Daha düne kadar da neyi niçin yaşadıklarını tüm bunların sorumlularının kim olduğunu bile bilmiyorlardı. Ama şimdi değişen çok şey oldu. Artık aile sorunlarını dertlerini ızdıraplarını devrimcilere açıyorlar ve onlardan çözüm istiyorlardı. Baki daldığı düşüncelerden sıyrıldı, aşağılara bakmaktan vazgeçerek dürbününü çaprazlama boynuna astı. Artık akşam olmuştu, kalkıp Sinan'ın yanına gitti. O da deminden beri derinden bir şeyler düşünüyordu. Yanına iyice yanaştı, fakat Sinan'ın daldığı derin düşüncelerden sıyrılmaya pek niyeti yok gibiydi. Baki bunu görünce seslendi:

-Sinan... Sinan...

-Ha ne oldu bir şey mi söyledin?

-Çiftçiler, çobanlar herkes köye indi, biz de kalkmayalım mı?

Baki sorusunun ardından biraz durdu gülümsedi.

-Köye inmesine indiler ama yorgun argın her an yığılacakmış gibi bir halleri vardı. Şimdi eve yetişmişlerse vay kadınların haline tüm hınçlarını yorgunluklarını onlardan çıkaracaklar, dedi.

Başını kınar mahiyette salladı, durup Sinan'ın bir şeyler söylemesini bekledi. Ama cevap veren Bilal olmuştu:

-İnsanlarımız bu duruma getirilmiş işte adam düşmanına karşı boşaltmadığı hıncını kendisinden zayıf olan karısına, kızına çocuklarına karşı boşaltıyor. Böylece içindekilerini biraz hafiflettiğini sanıyor. Zavallı analarımıza karşı babalarımızın durumları bu değil miydi? Öyle değil mi Sinan?

Sinan önce hafif gülümseyerek konuşmuş, yüz hatları daha sonra ciddileşmişti.

-Toplumumuzda kadınlara reva görülen durum çok ağır. Bunlar tanık olmadığımız şeyler değil. Onun için de toplumumuzda kadınların devrimcileşmesi biraz zor oluyor. Şöyle bir gerçek vardır. İnsanın içinde yaşadığı yaşam koşulları insanın şekillenmesine direkt etkide bulunur. İnsan içinden çıktığı koşulların zayıf ve güçlü yönlerini olumlu ve olumsuzluklarını olduğu gibi

üzerinde taşır. Bu açıdan örneğin devrimcileşmek isteyen bayanlara baktığımızda bu yapıdan sıyrılarak devrimciliğe ulaşmaları oldukça zor oluyor.”

Sohbetleri derinleşmiş, buna diğer arkadaşlar da katılmışlardı. Yalnız yola çıkmak için hazırlanmaları gerektiğinden bir yandan konuşuyor, bir yandan da eşyalarını hazırlıyorlardı.

Gece karanlığında meşe ağaçları arasında yol alıyorlardı. Orman gittikçe seyrekleşiyor, engebeli elverişli arazi yerini çıplak ormansız yerlere bırakıyordu. Hava biraz sıcak ve durgundu. Daha önce kendi aralarında anlaştıkları gibi tümünden Parti denetiminde olan köylere gireceklerdi. Saat gece yarısına geliyor, grupta tam bir sessizlik hüküm sürüyordu. Uzaktan köpek sesleri duyuldu ve uzatan farları görülen bir araba geceye hakim olan sessizliği bozdu. Sinan olup bitenleri anlamaya çalışıyordu.

-Bir askeri araç olacağını sanmam. Çünkü bu saatte askerler tek bir arabayla buralara kadar gelmeyi göze alamazlar.

Fikret:

-Öyle olması gerekir, dedi. Baksana köye girdi şimdi de bir evin kapısına yanaştı.

Grupta tekrar bir suskunluk başlamıştı. Herkes arabanın durduğu noktaya bakıyordu. Çok geçmeden arabanın farları söndü. Onlarda yollarına devam ettiler. Gidecekleri köye yaklaştıkça köyün altından geçen suyun sesi dere yatağında yankılanarak yükseliyor, köpeklerin sesini boğuyordu. Buna rağmen dere suyunu bu mevsimde geçmek çok kolaydı. Önce Bilal kocaman adımlarla taştan taşa atlayarak geçti, ardından Baki, Adnan ve diğerleri geçti. Son olarak Sinan geçmeye hazırlandı. Sinan son taşa atlayacağı esnada dengesini kaybederek suya düştü, ama silahını ıslatmamıştı. Sinan’ın tepeden tırnağa ıslanmasına en çok gülen yine Bilal olmuştu.

-Görüyor musun Sinan, dere suyu bile senin iyi bir banyoya ihtiyacın olduğunu anladı. Yoksa seni bu kadar ıslatır mıydı?

-Eh... İşte nasıl olsa geçtim deyip dikkat etmeyince cezasını ödedim. Dikkatsizliğin bedeli böyledir işte, iyi oldu. Neyse nasıl olsa köye çok az kaldı. Uğrar hem yemeğimizi yer hem de kurulanırız.

Köye yanaştıklarında köpekler bir velvele kopardı. Köy bir anda köpeklerin havlama sesleriyle dolmuştu. Köpeklerin sağdan soldan saldırısına uğramalarına rağmen evine gidecekleri taraftarın kapısına yanaşmayı başardılar. Kapıya yanaşır yanaşmaz, taraftar onları pencereden fark etmiş, koşarak gelmişti bile. Kapıyı açtı sevinç ve neşeden uçuyor gibiydi. Arkadaşlara sarıldı tekrar tekrar tokalaşarak içeri aldı onları. Evin hanımı da kalkmış arkadaşlara hoş geldiniz dedikten sonra çarçabuk diğer tarafa gidip birşeyler hazırlamaya başlamıştı, o da sevinçliydi. Gözlerinde gülümseyen yüzünde, canlı hareketlerinde bir bayram havası yaşıtıyordu adeta. Sinan hafif gülümseyen yüzü ve sempatik tavrıyla:

-Anlatın hele köyde ne var ne yok, halk ne söylüyor düşmanın durumu nedir?” dedi.

Ev sahibi gelişmelerin etkisiyle hızla ve heyecanla başlamıştı anlatmaya:

-Burada olumsuz bir durum yok. Köylülerin durumları çok iyi Şehirde karakol, askeri garnizona karşı eylem düzenlenmiş halk sevinçten uçuyor sömürgeciler eylemi gizlemek istiyorlar ama daha şimdiden her tarafta duyuldu. Şehirde bazı insanlara kayıplarının iki asker iki polis olduğunu söylemişler. Ama aslını gizliyorlar, alçaklar fare gibi korkuyorlar. Diyorlarmış ki “Apocular daha çok eylem yapacaklar, biz Kayseri ve Bolu’dan komando birlikleri getireceğiz, ondan sonra operasyona çıkıp onları teker teker yakalayacağız.” Bok yemişler, zaten hep yanı yalanı savuruyorlar, kim inanır ki onlara? Kahvede bir polis anlatmış bazılarına demiş ki: “Biz biliyorduk, Apocular boş durmaz mutlaka eylem yaparlar, onun için çekindik çatışmadan.” Polisin anlattığına göre karakolda bazı azıllı faşist polisler varmış en çok korkanlar da onlarmış. Bomba patladığında masaların altına gizlenmişler sabaha kadar masanın altında tir ti titiyorlarmış. Bunu anlatan polisin kendisi de “bir ekmek kapısı bulsam bir gün bu görevde kalmam” diyormuş. Şehirdeki halk da çok sevinçliymiş. Sömürgeciler birkaç insan yakalamışlar, biraz dövüp bırakmışlar o kadar. Bizim duyduğumuz bu kadar. Yalnız diyorlar çok asker yığılmış düşman operasyona hazırlanıyor. Ne olur ne olmaz, siz yine tedbirinizi alın düşmana hazırlıksız yakalanmamaya çalışın.

Sinan yurtsever köylünün anlattıklarını pür dikkat dinlemişti. Eylemden sonra halkın tutumu ve düşmanın muhtemel hazırlıkları son derece önemli olan noktalardı. Yalnız bir eylemle Delil’in

intikamı alınmış sayılmazdı daha halk bunun coşkusunu yaşıyordu ama o gerçeği de onlara kavratmak gerekecekti.

-Bu eylem düşmanı korku ve panik içine boğdu. Kitlelerin öfkesi birazcık da olsa dindi, ama Delil'in intikamı tümünden alınmış sayılmaz. Onun intikamı ancak ve ancak mücadelenin yükseltilmesiyle günden güne geliştirilmesiyle alınabilir.

Sinan'ın ardından Bilal almıştı sözü:

-Kahvede eylemi anlatan polisin, o tarzdaki yaklaşımına aldanmamak gerekir. Gelip size anlatan insanları uyarın kimse ağzından bir şey kaçırmamasın. Adam bilinçli olarak söz almak için de böyle davranıyor olabilir. Dolaylı yollardan bize bazı şeyler iletmek amacıyla da yapabilirler. Korku içine işlemişse ölümden kurtulmak için de yapabilir. Ne olursa olsun açık vermemek gerekir. İsterse iyi niyetinden kaynaklansın öyle uluorta konuşması boşuna değil. Bu tip yöntemler polisin her zaman başvurduğu yöntemlerdir. Yakaladıkları insana şunu uyguluyorlar. Örneğin birisi baba rolüne girer bir başkası da habire vurur. Baba rolüne giren, "yahu vurma günahtır, ne istiyorsunuz adamdan suçu olsa zaten itiraf eder" diyerek koruyucu pozisyona girerek ve tutukluyu bu yöntemle teslim almaya çalışır. Buna benzer yığınla örnek vardır.

Bilal düşmanın bu sinsi politikaları karşısında yurtseverlerin ve parti taraftarlarının nasıl tavır takınmaları gerektiğini anlatıyor, doğruları tek tek örneklendirerek izah ediyordu. Bilal'in içten, onun anlayabileceği tarzda ayrıntılarıyla anlatması taraftarın üzerinde derin ve silinmez bir etki yaratıyordu. Konuşma bitince Bilal yavaşça başını önüne eğdi dizinin üstündeki silahına baktı. Hasretli bir bakışı vardı ve "sevdamsın namludan çıkan, kinimsin alev saçan" der gibi bir hali vardı. Bilal yakın arkadaşı silahını yanından ayırmıyordu dizlerinin üstüne koyuyor, her an konuşturmak için tetikte bekliyordu. Bunu bir alışkanlık haline getirmişti. O, "bir gerilla her şart altında silahını yanında bulundurmalıdır" ilkesini içten benimsemiş her zaman vazgeçilmez bir kural olarak uygulamıştı. Öyle ya bir savaşçı her yerde savaşçıydı, düşmanla her an karşılaşacağını hesaba katarak hareket etmeliydi onun için o sağ yakalanmayı aklından bile geçirmiyordu. Herhangi bir aksilik çıkarsa son mermisine kadar çatışacaktı. Eğer mermisi biter de şehit olmazsa silahıyla yürüyecekti düşmanın üzerine son nefesine kadar yürümeye kararlıydı.

Taraftar Kenan durmuş birşeyler düşünüyordu. Birden:

-Çok doğru söyledin, deyip sustu.

Söyleyişinde salt bir onay yoktu. İçine sindirme, söylenenleri yapmak isteme ve "ben de bir gün düşmanın eline düşersem öyle direneceğim" demek istemi vardı. Ve bu her halinden belli oluyordu. Yemeğin geciktiğini fark edince hanıma seslendi:

-Kız çabuk yemeği getir. Sen ne yapıyorsun öyle, arkadaşları aç bıraktın.

-Gözüm kör olsun. Hemen getiriyorum, ne yapayım ipragaz yanmıyor ki çabuk getireyim.

O tür ortamlarda pek konuşkan olmamakla tanınan Baki ev sahiplerine müdahalede bulunarak "o kadar acele etmeyin, biz o kadar acıkmadık" demiş ve onları yatıştırmaya çalışmıştı.

En basit tavırlarında bile kendilerinin bir parçası, hatta kendilerinden daha çok değer verdikleri arkadaşlara sonsuz bağlılık, onların biraz aç kalmalarına bile tahammül edemeyen yüreklerin müthiş çırpınıları vardı. İnsanı derinden etkileyen, iz bırakan tavırlar kendisini en basit olaylarda bile göstermekteydi.

Taraftar Kenan, hanımına bir kez daha seslenmeye hazırlanıyordu ama Sinan'ın konuşmaya başlaması onu durdurdu.

-Diğer arkadaşlardan haberiniz var mı? Hiç gidip gelen olmadı değil mi?

-Birkaç gündür uğrayan olmadı. Yalnız bugün Veli, M.A köyünden geldi, arkadaşların orada olduğunu söyledi. Kendisi arkadaşların yanından geliyordu zaten.

-Peki, hangi arkadaşlar varmış orada söylemedi mi?

-Ben sormayınca kendi de söylemedi. Fakat hangi evde olduklarını biliyordur.

Zaman epey ilerlemiş, sohbetsiz bir geceden sonra dinlenme ve uyuma ihtiyacı kendisini dayatmıştı. Ama onlar için harekete geçme saati yeni başlamıştı. Bilal yavaşça saatine baktı. Aynı anda gözleri köşede oturmakta olan Baki'ye ilişti. Baki'nin masmavi gözleri uykusuzluktan kızarmış ve biraz küçülmüş gibi geldi Bilal'e. Gerçi kendisi de aynı durumdaydı

ya, yine de gülümseyerek Baki'ye "saat kaç" diye sordu. Baki uykulu gözlerle saatine baktı. Saat üç buçuğa geliyordu. Taraftar Kenan oturduğu yerden doğruldu:

-Yatakları sereyim biraz dinlenin. Biz nöbet tutarız, korkmayın nöbeti biraz dikkatli tuttuk mu hiçbir şey olmaz.

Sinan silahını omzuna almıştı bile.

-Yok, gitmemiz daha doğru olur. Hem yapılacak işlerimiz var daha.

-Eğer dağda yakın çevredeyseniz yarın size yemek getirelim.

-Siz hazırlayıp Veliye verirsiniz o bizi bulacağı noktayı bilir.

-Oldu, yarın erkenden Veli'yi bulayım ki köyden başka yerlere gitmesin.

Grubun hepsi dışarıda yürümeye hazır bir vaziyette Sinan'ı bekliyordu. Sinan ev sahibiyle tokalaşarak ayrıldı. Çevik adımlarla arkadaşlarının yanına ulaştı. Kenan umut dolu gözlerle arkalarından bakıyordu. Yürüyüşlerinde bile kararlılık, atılganlık yığıtlik saçıyorlardı. Düşmanın sessizliği taraftar Kenan'ı kaygılandırıyor, huzursuz ediyordu. "İnşallah arkadaşların başına bir şey gelmez" diye düşündü. O anda vücudunun bir parçasını kaybetmiş gibi yüreğinde derin bir acı hissetti. Gökyüzüne baktı, sabah yıldızı süzülerek çıkmıştı dağın arkasından. Gökyüzünde yıldızlar seyrekleşmiş ama bir tek bulut parçası bile görünmüyordu. Köpekler sabah uykusuna dalmış arkadaşların köyün diğer ucundan çıktıklarını bile fark etmemişlerdi.

Taraftar Kenan yatağına uzandı, tatlı bir uykuya daldıran serin sabah havasında bile uykusu gelmiyordu. Yatağında sağa sola dönüyor, daldığı düşüncelerden sıyrılarak uyuyamıyordu. Bilal'in anlattıklarını düşünüyor, gözünde canlandırıyor. "Bir gün ben de düşersem cezaevine aynen arkadaşlar gibi Partiye ve mücadeleye bağlı kalarak sonuna kadar direneceğim." Bir an aklına hanımı ve çocukları geldi, "ben içeri düşersem bunlar ne olacak?" diye düşündü. Sonra, "bu insanlar bu genç yaşlarında mesleklerini okullarını ve ailelerini bırakarak ülke uğruna, halk uğruna devrimcilik yapıyorlarsa ben niye her şeyimi feda etmeyeyim? Çocuklarım ailem feda olsun, canım partim uğruna gitsin ben onlardan çok mu iyiyim? 48'inden sonra benim canım onlarınkinden daha mı değerlidir?" dedi. Aklına Baki geldi. Onun ailesini düşündü, "iki kardeş, bayan erkek devrimcilik yapıyorlar. Üstelik biri bayan" diye kafasında tekrarladı. "Gerçi fark etmezdi, devrimcilikte bayan erkek diye bir şey yoktu, ama yine de onlar o halleriyle kalkıp mücadele ediyorlarsa bizim gibilerin elinden geleni hayli hayli yapması gerekir." Sonra Sinan'ı düşündü. "İki kardeşin ikisi de devrimcilik yapıyor anneleri tek başına kalmış. Onun da Baki'nin de ailesi onlara devrimcilik yapmayın demiyor. Hele Baki'nin annesi kardeşleri onlar bile devrimcilik yapmak için yanıp tutuşuyorlar. Daha böyle nice örnekler var" dedi. Ve yemin etti. Sonuna kadar bu davaya, bu insanlara bağlı kalacağına dair. Çünkü bu dava ona, insanlığını ülke halk gerçekliğini çileli yaşamının sorunlarını öğretmişti. Gerçek dayanışmayı sevgi saygı ve bağlılığı bu insanların arasında görmüş yaşamıştı. Taraftar Kenan uyumadan sabaha kadar tüm bunları düşündü durdu.

Sabah şafak sökünne hemen yatağından kalktı, elbiselerini giyerek dışarı çıktı. Bakışları kendiliğinden dağa, arkadaşların olduğu yöne doğru kaymıştı. Bir kuş olup uçmak istiyordu oraya doğru kaç defa söylemişti, "bir silah satın alıp bende geleyim sizinle" diye. Ama arkadaşlar müsaade etmemişlerdi bir türlü. Köyde ilk uyanan oydu belki de. Hanımı da hemen arkasından kalkmış odanın içindeki işleri yapmaya başlamıştı. Kocasının kapının eşiğinde "arkadaşlara birşeyler hazırla, Veli uyandığında hemen alsın götürsün" demesiyle birlikte hızlı hızlı yiyecek paketini hazırlamaya başlaması bir oldu. Taraftar Kenan da yavaş ve temkinli adımlarla Veli gilin evine doğru yöneldi. Veli'nin babası da kendisi gibi köyün erkencilerindendi. O da sabah şafağıyla birlikte uyanmış bahçede birşeylerle uğraşıyordu. Taraftar Kenan, "Veli evde mi?" diye sorunca yaşlı adam hemen anlamıştı, arkadaşların geldiğini. Gidip oğlunu kaldırdı. Yaşlı adam oğlunu göndermemeyi aklının ucundan bile geçirmiyordu. Başlangıçta o da diğer ana babalar gibi oğlunun devrimcilerle ilişkiye geçmesini, onlar gibi devrimcilik yapmasını engellemek için çok çalışmıştı, çok dil kökmüş evden kovmaya kadar gitmişti. Ama sonunda baskın çıkan oğlu ve devrimciler olmuştu. Hayriler, Mazlumlara, Deliller gibi güçlü devrimcilerle tanışma olanağına sahip olmuş, bu devrimcilerin inatçı çalışmalarından etkilenmişti. Veli de babasını ikna etmek için çok uğraşmıştı. Daha 17 yaşlarında gencecik birisi olmasına rağmen devrim uğruna çok şeylere katlanmıştı Veli. Daha

sonra babası da davaya içten bağlanmış, kendisi oğlunu zor görevlere koşturmuştu. Şimdi de sevinçle koşmuştu oğlunun yanına, yüreği bir çocuğunki kadar tertemiz bir sevinçle dolmuştu.

-Oğlum Veli, çabuk kalk arkadaşlar gelmiş seni çağırıyor.

Veli daha arkadaşlar sözünü duyar duymaz ayağa fırladı, çarçabuk elbiselerini giydi, heyecandan gömleğinin düğmelerini bile iliklemeyi unutmuştu.

-Hani arkadaşlar, neredeler baba?

-Git dışarıda Kenan bekliyor, o sana söyler nerede olduklarını.

Veli koşar adım dışarı fırladı, babası arkasından sevinç ve mutluluk gözyaşlarını heran dökecek bir vaziyette bakıyordu. Yaşlı adam başını hafifçe sağa sola salladı:

-İlahi Veli... Ben artık kesin inanıyorum ki, bunlar bizi kurtaracaklar. Hanımının hemen arkasında durduğunu fark etmemiş kendi kendisine konuşmuştu. Yaşlı kadın kocasına biraz da “yeni mi fark ettin” der gibi.

-Tabii ki kurtaracaklar, koca Apo gibi önderleri var, Mazlum, Hayri, Deliller var, onlar bizi kurtaracaklar, dedi.

Veli, Kenan’ın yanına vardığında düğmelerini hala iliklememiş olduğunu fark etmemişti. Onun bu tip durumlardaki heyecanını bilen taraftar Kenan gülümseyerek:

-Ne oldu Veli, yine heyecanlanmışsın bakıyorum. Hele şu gömleğinin düğmelerini önce bir ilikle, dedi.

Veli düğmelerini çabuk çabuk ilikliyor bir yandan da konuşuyordu:

-Arkadaşlar nerede, niye daha erken haber vermedin?

-Dağda daha önce bildiğin yerde seni bekliyorlar. Ben yemeklerini hazırlattım, bize uğrayalım, yemeği alır oradan gidersin.

Veli cevap ermeden tekrar eve doğru koştu.

-Anne sende birşeyler hazırla arkadaşlara götüreceğim. Biraz bolca koy, şimdi epey acıkmışlardır.

Yaşlı ana vakit geçirmeden en güzel yiyeceklerinden bir paket hazırladı.

-Arkadaşlara selam söyle oğlum, gözlerinden öperim. Kendilerine çok dikkat etsinler.

Baba da selam söylemeyi ihmal etmemişti. Sanki yıllardır arkadaşları görmemiş gibiydiler. Hâlbuki henüz bir hafta önce görmüşlerdi onları. Ama yine de hasret duyuyorlardı. Onları kendi oğullarından farklı görmüyor hatta daha üstün tutuyorlardı. Veli yiyecek paketini aldığı gibi Kenan’ın evine gitti, oradaki yiyecekleri de aldı. Köyden çıkmak üzereyken ona birkaç genç sempatizan daha katıldı, birlikte dağ yoluna vurarak arkadaşların olduğu noktaya doğru tırmanmaya başladılar. Hepsi de uçarak gidiyorlardı adeta. Bir nefeste dağı tırmanmışlardı bile. Arkadaşların olduğu yere yaklaştıklarında arkadaşlar onları fark etti. Nöbeti Fikret bekliyordu, bir işaretle gruba beklenenlerin geldiğini haber verince arkadaşlar kalkıp onları karşıladılar. Gelenler getirdikleri eşyaları bırakmış harareti bir kucaklaşma başlamıştı. Yeni gelenler arkadaşları belli bir süre görememenin hasret ve sevinciyle ne yapacaklarını bilmiyor, heyecandan yerlerinde duramıyorlardı. İlk konuşan yine Sinan olmuştu:

-Anlat bakalım Veli, şehirden geliyorsun oralarda ne var ne yok?

Veli hemen hemen Kenan taraftarın anlattığı şeylerin aynısını anlattı, fazladan anlattığı tek şey, okuldaki heyecan ve sevincin verdiği düzey ve Delil arkadaşın ailesinde yaşanan durumdu. Sinan tekrar sordu:

-Peki, şehirdeki giriş çıkışların durumu nasıl, fazla arama yapıyorlar mı?

-Hayır, biz çıkınca bir şey yoktu, sonradan başlatmışlarsa bilemiyorum.

-Hımm... Adnan o zaman sen yarın şehre git ha ne dersin?

Adnan belli bir süre daha dağda kalmayı, şehrin o bunaltıcı havasından uzak durmayı arzuluyordu ama örgüt işleri neyi emrediyorsa öyle yapmak zorundaydı. Sinan’a bir döndü hafif bir ses tonuyla:

-Olur hazırlanırım” dedi.

Adnan’ın sevecen fakat buruk yüz ifadesi Sinan’ın dikkatinden kaçmamıştı. Onun duygularını, iç dünyasını çok iyi anlıyordu Sinan, “biz hem çok şanslı hem de biraz şansız bir nesiliz aslında, atıldığımız dava uğruna daha nice olumlu ve olumsuz umutlarımızı içimize gömmek zorunda kalacağız kim bilir” diye düşündü.

Saat öğlenin on ikisine doğru yaklaşıyordu. Sonbaharın doğa üzerindeki solukluğu gözün görebileceği noktaya kadar uzanıyordu. İlkbaharın yeşil örtüsünün yerini sonbaharda sararıp kuruyan bitkiler, yaprakları dökülen ağaçlar almış yaprağı dökülen ağaçlar etsiz bir iskeleti andırmıştı. Doğadaki manzara bir yaşamın solup bir yaşamın başlayacağına işaret ediyor uzaktan kanat kanat çırparak uçan kınalı keklğin bir hoş ötüşü duyuluyordu.

Sinan Veli ve diğer sempatizanlara döndü:

-Bizim biraz işimiz var, biz gideceğiz. Sizler burada Bilal ve Baki arkadaşların yanında kalırsınız. Biz gecikebiliriz onun için siz istediğiniz zaman köye dönersiniz, dedi ve Adnan'a döndü; şehre gitmesi gerektiğini bir kez daha hatırlatmak istiyordu. Adnan niyetini hemen fark etmişti gülümseyerek, "anlıyorum" der gibi kafasını salladı ve tekrar yere bakarak bir noktaya dalıp gitti.

Sinan her zamanki gibi canlı yapısıyla hızla ayağa kalktı silahını omzuna astı.

-Haydi, Mazlum, Fikret bizler de gidelim artık, dedi.

Yola çıkmadan önce arkadaşlara ne zaman döneceklerini söylemiş olduklarından sadece vedalaşarak ayrıldılar.

Çıplak tepelerden ovaya doğru iniyor yavaş yavaş köye yaklaşıyorlardı. Yol yürürken bir yandan konuşuyor bir yandan da çevrelerine bakıyorlardı. Birden karşıdan üç askerin belirdiğini fark ettiler. Sinan komutu anında vermişti:

-Gizlenmeye kaçmaya gerek yok direkt ilerleyeceğiz. Eğer tersi bir tavra girersek onları cesaretlendirmiş oluruz. Kaldı ki onlar üç biz de üç kişiyiz, bizim silahlarımız onlarınkinden daha üstündür.

İstiflerini bozmadan direkt askerlerin geldiği yola doğru yürüyor bir yandan da her an tetikte bekliyorlardı. Herhangi bir durumda onlardan daha atik davranarak onları etkisizleştireceklerdi. İşin en kötü yanı üs alanında bulunuyor olmalarıydı.

-Eğer bu alanda onları vurursak bu kadar arkadaşı imhayla karşı karşıya bırakacağımız gibi, üs alanının düşmanın yoğun baskısına maruz kalmasına da yol açmış oluruz. Kaldı ki, askerler de gidip konuşamazlar, konuşurlarsa bizlere çatışmadıkları için onları idam bile ederler.

Askerlere iyice yaklaştıklarında biraz daha dikkatli yürümeye başladılar. Sinan'ın aklına güneyde Mehmet Celal Bucak'a karşı savaş içinde bulunduğu yıllarda askerlerle birkaç sefer aynı tarzda olan karşılaşmaları gelmişti. O zaman da çatışmadan birbirlerini geçip gitmişlerdi. Askerler onlara yaklaştıkça ölüm korkuları artıyor ara sıra dönüm arkalarına bakıyor, acaba kaçsak mı diye düşünüyorlardı. Ama kaçsalar da kurtulamayacaklarını bildiklerinden mecbur yollarına devam ediyorlardı. Yüzleri fark edilecek kadar yanaştıklarında bembeyaz olmuş ve korkudan düşüp bayılacakmış gibi bir halleri vardı. Öyle ya devrimcilerle karşı karşıyaydılar. Üstelik de Apocuydu bunlar. Apocular kuş uçurtmazlardı, daha onlar ellerini kaldırmadan beyinlerinden yerlerdi kurşunu. "Vay anasına ne silahlar varmış ellerinde" dercesine hayretle silahlara bakıyor. Hiçbir aksi harekette bulunmayarak dümdüz yürüyorlardı. Ama hani Tevfik isminde Urfalı askerin biri gizliden "eğer karışmazsanız efendi durursanız Apocular size hiçbir şey yapmaz" demişti ya onlara. "Oğlum sakın ha bir el mel hareketi yapalım demeyesiniz vallahi alnınızdan vururlar" diye uyardı askerin birisi. Yanlarına iyice yaklaştıklarında benizleri tümünden soldu bir iki adım kala tam yoldan çıkacakları esnada Sinan onlara yol verdi kenara çekilerek "selamun aleyküm askerler" dedi. İçlerinden dili zorbela dönen birisi kekeleyerek "aleykümselâm" diye cevap verdi. Onlar yollarına askerler de yollarına devam ettiler. Birbirlerinden on on beş adım uzaklaşmışlardı ki, Sinan seslenerek onları durdurdu:

-Bak asker buralarda dolaşma. Bu ülke bizim ülkemiz, sizler ise yabancısınız. Türk devleti ülkemizi zorla egemenliği altına aldı. Sizler de aynı şekilde kölece muameleye maruz bırakılıyorsunuz. Sizlerin de anneleriniz, babalarınız var şimdi onlara da baskı yapmaktadırlar. Biz devrimciyiz, PKK'liyiz. Kürdistan'ın kurtuluşu için savaşıyoruz böyle bir davanın karşısında durmak sizin çıkarınıza değildir, şeklinde bir konuşma yapınca askerlerin dili çözülmüş konuşmaya başlamışlardı:

-Abi, biz de biliyoruz sizin davanızın haklılığını. Biz de halk çocuğuyuz, bu devlet bize de çok çektiyor. Anasını s. namusuz devleti. Eş... ib.... komutanlar it gibi uzakta duruyor bizi öldürtmek istiyorlar. Biz mecbur kalıyoruz gelmeye, yoksa anamızı ağlatırlar abi.

-Neyse asker güle gidin, yalnız biryerde konuşursanız gerçekten ananız ağlatırlar.”

-Yok, abi, canımızı yerde mi bulduk gidip konuşalım. Enayi miyiz?

Ters istikametlere doğru yollarına devam etiler. Sinan, Mazlum ve Fikret katıla katıla gülüyorlardı. Köye yaklaştıklarında birkaç kişi birden karşıladı onları, içlerinden biri heyecanla:

-Askerler geldi. Yolda karşılaşmadınız mı, hayret ama daha demin yola çıkmışlardı.

Sinan,

-Hayret edilecek ne var, dedi. Onları gördük, konuştuk onlar yollarına biz kendi yolumuza devam ettik. Zaten korkudan ölüyorlar, bir de bizimle mi uğraşacaklar. Biz arkadaşları sormaya geldik köydeler mi?

-Köydeler. Onlar da sizi bekliyorlar, onun için ayrılmadılar.

-Kimin evindeler peki?

-Muhtarın evindedirler.

Sinan köyün en aktif sempatizanlarından olan Deniz’i çağırttı. Deniz arkadaşların geldiğini duyar duymaz koşarak geldi. Sıcak ve yoldaşça bir selamlaşmadan sonra, köyün en yoksul evi olan Deniz gile gittiler. Deniz’in annesi ve ablası kapıda sevinçle gülüyor, arkadaşların aşağıdan gelişlerini seyrediyorlardı. arkadaşlar yanlarına vardıklarında yaşlı ana kollarını boyunlarına doladı, sarılarak üçünü de teker teker öptü. Deniz’in ablası da sevecen bir hareketle:

-Hoş geldiniz arkadaşlar, diyerek onlarla tokalaştı ve birlikte eve doğru yürüdüler.

Evin kapısında ufacık çocuklar arkadaşların yolunu kesmiş “abi abi” diye bağırıyor, arkadaşların ceketlerine sarılarak “abi hani bize silah getirmemişsin, ya biz neyle polis asker vuracağız” diye feryat ediyorlardı. Sinan silahını omzundan çıkardı afacanlardan birisinin koluna astı.

-Haydi, bakalım bu senin olsun taşıyabilecek misin?

Zavallı çocuk boyu kadar olan silahı nasıl taşıyacaktı? Ama yine de karınca gibi silaha yapışmış havada tutuyordu. çok geçmeden daha fazla tutamayacağını anlayarak:

-Bana ufak bir silah getir bu çok ağır, dedi. Tavşaninkine benzer ufacık dişlerini göstererek gülüyordu.

-Siz çabuk büyümeye bakın. Büyüyünce size kocaman silahlar buluruz.

Çocuk durdu düşündü, nasıl çabuk büyüyeceğinin hesabını yapıyordu. Tekrar Sinan’a döndü:

-Peki, nasıl büyüyeyim?

Sinan:

-Bundan sonra, annen ablan sana güzel şeyler, iyi şeyler versin ye çabuk büyürsün, deyince herkeste bir gülme tufanı başladı. Bu ufacık yoksul kulübelerde yaşayan ama içten, davaya bağlı, fedakâr ailenin ufacık çocukları bile bağımsızlık mücadelesinden etkilenmiş düşmana karşı savaşıma azmi beyinlerinde yüreklerinde yer edinmişti. İçeri geçip oturdular. Hemen hemen her evde karşılaştıkları gibi yaşlı ana ve genç kız oradan oraya koşturarak birşeyler hazırlamaya çalışıyorlardı. Yoksul olmalarına rağmen evlerinde bulunan en güzel şeyleri arkadaşlara sunuyorlardı. Yoksul olmalarına rağmen evlerinde bulunan en güzel şeyleri devrimcilere vermekten çekinmiyorlardı. Ana ve kız yemeklerin hazırlandığı bölmede bir yandan yemekle uğraşılıyor bir yandan da konuşuyorlardı. Ellerinden geldiğince sessiz konuşmaya çalıştıkları halde Sinan, belli belirsiz, söylenenleri anlıyordu.

-Kızım bir şey yok ki arkadaşlara güzel bir yemek yapalım. Ayıptır bunları arkadaşların önüne nasıl götürelim? Yoksulluğun gözü kör olsun, ne yapalım elimizden hiçbir şey gelmiyor.

-Sus anne bak duyarlarsa iyi olmaz. Ne yapalım başka bir şey yok, sen de her seferinde böyle yapmazsan olmaz. Arkadaşlar ne olsa onu yerler sen bilmiyor musun niye?

Sinan’ın kafasında ünlü şair Ahmet Arif’in “Utandırım, utanırım fukaralığım, ele güne karşı utanırım” mısraları canlandı. Yüreğinde bu insanlara karşı ne kadar derin bir sevgi ve bağlılık olduğunu hissetti. Halkın bu yoksulluğunun sorumlusu olan sömürgecilığe karşı olan bir kin, öç alma ve nefret yükseliyordu içinden. Yetim yalınayak yırtık elbiseler arasında vücudunun yarısından fazlası açığa çıkmış körpe çocuklar, ekmek bile bulamayan, çoğu zaman hayvanlarla bir arada yaşayan ama buna rağmen mert yiğit Kürdistan insanı canlanıyordu gözlerinin önünde. Her canlanıp bilincini biraz daha netleştiriyor, halk arasındaki sayısız kahramanlıkları hatırladıkça düşmana karşı savaşıma azmi daha da büyüyordu. “Evet” diyordu kendi kendine,

“bağımsızlık ve özgürlük davası uğruna bu insanlar her şeye katlanırlar.” Sinan düşüncelerden sıyrıldı, biraz sinirlenmiş gibiydi. Deniz’e dönerek:

-Git söyle onlara ne varsa siz ne yiyorsanız onu getirsinler. Biz buraya yemek için gelmiyoruz, bir şey yoksa kuru ekmek getirsinler. Utanmalarına gerek yok, biz yabancı değiliz durumunuzu sizden daha iyi biliyoruz. Kaldı ki fazla aç da değiliz, dedi.

Deniz’in başı önüne eğilmiş cevap vermemişti. Halinden, biraz utandığı, biraz da alındığı belli oluyordu. Kalkıp diğer odaya geçti. O da annesine kızıyordu.

-Ne varsa onu getir anne, arkadaşları hala tanıyamadın mı?

Deniz yaşlı anasını incitmemeye çalışarak biraz daha konuştuktan sonra odada ses seda kesilmişti. Deniz dönüp geldi, eski yerine oturdu. Bakışlarını önüne eğmişti. Sofrayı getirdiklerinde yine de birkaç çeşit yemek koymuşlardı üstüne. Buna rağmen yaşlı kadının başı öne eğilmiş, her halinden utandığı belli oluyordu. Bu seferde sıra Sinan’daydı, gülümseyerek:

-Bak ana biz buraya yeni gelip gitmiyoruz. Sizi çok iyi tanıyoruz. Sizi her şeyinizi hatta canınızı bile devrime adayacak durumdasınız. Maddi durumunuzu da biliyoruz. Buraya geldiğimizde siz ne yiyorsanız onu getiren biz de onu yiyelim. Bir şey yok diye utanman, üzülmene doğru değil, yeter ki gönlünüz beyniniz devrimle birlikte olsun, o zaman kuru ekmek bile olsa insana bal gibi gelir. Eğer öyle olmazsa bal bile insana zehir gibidir. Bak ana eğer sen bir daha böyle yaparsan artık buraya gelmeyeceğiz. Biz düşmanımızı topraklarımızdan kovup özgürlüğümüzü kazanıncaya kadar çok yoksulluk ve eziyet çekeceğiz, ama sonunda kazanan yine biz olacağız...

Sinan gülümseyerek yaşlı kadının anlayacağı dille konuşuyordu.

-Ne yapayım oğlum sizi görünce içim yanıyor. Bizim için bu kadar zorluklara katlanıyor, canınızı bile feda ediyorsunuz, biz de buna layık olmayınca utanıyoruz.

Yaşlı kadın konuşmasını tamamlayamadan, boğazı düğümlenmiş gözlerinden soluk yanaklarına doğru gözyaşları süzölmeye başlamıştı.

-Eee ana olmaz. Sen de ne çabuk ağlıyorsun. Durduk yerde ağlamak olur mu hiç? Adam acınacak insanlara ağlar, ama biz acınacak insanlar mıyız? Davamızı biliyor kurtuluşumuz için savaşıyoruz. En mutlu insanlarız biz. Çünkü bir önderimiz var, sonra bu mücadelede ağlamayı unutmak gerekir artık. Ağlama ne bir şey kazandırır ne de bir şeyi geri getirir. Bak Delil Doğan’ın ailesi hiç ağladı mı? Oğulları şehit oldu bir tek gözyaşı bile dökmediler. Daha çok partiye bağlandılar, düşmana karşı kinleri daha çok arttı ama onlar ağlamadılar. Onları örnek almak gerekir.

Yaşlı kadın Sinan’ı pür dikkat dinlemişti.

Daha sonra Deniz’le birlikte evden ayrılarak muhtarın evine gitmiş orada arkadaşlarla buluşarak tekrar dağa çıkmışlardı.

*

Sabahın soğuk havasının etkisi kırılmış, güneş ışınlarının etkisiyle ısınan toprakta yeniden bir canlanma başlamıştı. Köydeki hayvanlar otlamak için dağın yolunu çoktan tutmuş, yuvalarından çıkan karıncalar hummalı bir kış hazırlığına başlamışlardı. Bahardan sonbahara kadar durmaksızın yiyecek taşıyıp duran, yuva yapan bu ufak canlı varlıklar çalışkanlıklarıyla insanda büyük bir sempati uyandırıyorlardı. Kendilerinden üç dört kat büyük yiyecekleri bazen kaldırarak bazen sürükleyerek ama hiç durmaksızın taşıyıp duruyorlardı. Tek başlarına götüremedikleri şeyleri dört bir koldan saldırarak kolektivistlik kendi içgüdüleriyle uyguluyor ve öylece alıp götürüyorlardı. Çoğu zaman kendi yuvalarına girmeye çalışan yabancılarla kıran kırana bir “savaş”a girişiyorlardı. Kendilerinden birkaçının ölümü pahasına yabancıları kovalıyor, gidiş gelişleriyle kendilerine belirgin bir yol çizerek hep o yolu takip ediyorlardı. Yaşamları çalışmaları insana birşeyler anımsatıyor, birşeylere çağrışım yapıyordu. Ama öte yandan havada insanın başı üstünde asalak asalak vınlayıp duran, kışın sert ikliminde dayanamayarak yitip giden sinekler vardı. Karıncanın çalışkanlığı ve dayanışmasının tersine sinekler tembellikleri, asalaklıkları ile insanda tiksinti uyandırıyor ister istemez insanı bazı benzeştirmelere götürüyordu.

Baki bir karınca yuvasının yanı başında oturmuş hayran haran onları seyrediyordu. Bir ara başını hafifçe çevirdi Fikret'e baktı:

-Bak Fikret, görüyor musun en az bunlar kadar çalışkan olmak gerekiyor. Karıncalar nasıl kendilerinden üç dört kat büyük yükleri kaldırıyorsa, bizim de aynen öyle yapmamız gerekir. Onlar nasıl çizdikleri belirgin yolda yürüyorlarsa nasıl yuvalarına girmek isteyen bir yabancıyla savaşıyor, durmadan çalışıp kışa hazırlanıyorsa bizim de öyle çizilen devrim yolunda yürümemiz, ülkemize giren yabancı barbarlarla öyle savaşmamız ve devrimin zor günlerine hazırlanmamız gerekir.

Baki gülümseyerek konuşuyor, karıncalara bakarak güzel benzeştirmeler yapıyordu.

Fikret,

-Öyle olmak gerekir tabi, dedi.

Hemen yakınlarında oturan Sinan başını kaldırarak onlara baktı “arkadaşlar birbirlerine karşı ne kadar eğitici davranıyorlar” diye düşündü. Yine de Baki'ye takılmadan edemedi.

-Nedir gene Baki, durmadan doğayı inceleyerek bir şeyler çıkarıyorsun? Seni devrimden sonra jeolog yapmak gerekir aslında.

Baki'nin yüz hatlarında her zamanki gibi içten ve samimi bir gülümseyiş vardı.

-Doğadan öğrenilecek şeyler varsa neden incelemeyelim ki?

-İyi o zaman sen incelemene devam et, doğayı incelemek güzel bir şey.

Nöbetçi uzaktan iki keklik avcısını görmüş, grubu haberdar etmişti. Sinan,

-Belki tanıdığımız avcılardır, diyerek dürbünü aldı arkasından Baki ve Fikret kalktılar, çıktıkları tümsekçe tepeden avcıları kolaylıkla görebiliyorlardı.

*

Sonbahar ayları bitmiş, kış kapıda görünmüştü artık. Doğa bembeyaz kar örtüsüyle süslenmiş leylekler göçmen kuşlar çoktan göçüp gitmişlerdi. Doğada canlılık yerini durgunluğa bırakmış, köyler arası gidiş gelişler azalmış, yaz aylarında dağlarda görünen çoban ve sürülerin tümü köylere çekilmiş, bir dahaki bahara çıkma bekleyişi içindeydiler. Gündüzleri beyaz kar örtüsü üzerinde oradan oraya koşuşturan yüzlerce insan keklik avına çıkıyor, akşam olup havalar soğuyunca yeniden evlerine dönüyorlardı. Arkadaşlar böyle havalarda yol aldıklarında bazen yolları şaşıyor, dönüp dolaşıp aynı noktaya geliyor, zor bela yol bulabiliyorlardı. Bazen dondurucu kışın tehlikeleri ile karşılaşılıyor gece yollarda kurtların tilkilerin izlerinden başka ize rastlamıyor, o vaziyette yine de yol alıyorlardı. Bereket versin köyler çoğunlukla birbirlerine yakın olduklarından donma tehlikesi ile karşılaşmıyorlardı. Cuntanın gelişinden bu yana epey zaman geçmesine rağmen halen üs olarak seçtikleri alanda bir tek operasyon olmamıştı. Çünkü bulundukları alanın önemi ne düşman tarafından biliniyordu ne de ajan yapı vardı. Bundan dolayı gündüz hareket ediyor, köylerde kalıyor ama bir tehlikeyle karşılaşmıyorlardı. Oysa cuntadan önce buralar yapılan ihbarlar sonucu sık sık basılıyordu. Ajan yapıyı etkisizleştirmeyeyle birlikte operasyonlar azalmıştı. Köylerde belli evlerde sığınakları da vardı ama yetersizdi. Halkın hepsi yediden yetmişe devrimci faaliyetten derinden etkilenmiş küçük çocuklardan yaşlı insanlara kadar hepsi şu veya bu oranda eğitimden geçirilmişlerdi. Gençler hatta çocuklar kendi aralarında eğitim çalışmalarını yapıyor olumsuz tavırları eleştiriyor kendi aralarında topladıkları paraları getirip arkadaşlara veriyorlardı. Yüzlerce binlerce insan “heval biz de sizin yanınıza gelelim” diye feryat ediyorlardı. Onlar da sürekli, “bahara kadar bekleyin” diyerek erteliyorlardı.

Sinan o dönemde tanık olduğu bir olayı hiç unutmuyordu. 12 yaşlarında bir çocuk yanına gelmiş:

-Sinan abi biz Murat'ı cezalandırdık, birkaç günlüğüne eğitim çalışmalarına sokmayacağız, demişti.

Sinan da hayret etmiş fakat gülerken nedenini sormuştu:

-Neden tecrit ettiniz, o nasıl şey öyle?

Çocuk da bayağı soğukkanlı ve kararlı bir tavırla:

-Biz görev verdik yapmadı. Ondandır tecrit ettik.

Sinan tekrar sormuştu:

-Ne görevi vermiştiniz ki öyle?

-Hepimiz kendi aramızda yardım topladık. Herkes verdi ama o vermedi, biz de parayı getirinceye kadar kendisini tecrit ettik eğitim çalışmalarına almayacağız.

-Belki ailesi vermemiştir, bulamamıştır.

-Hayır, ailesi verir, durumları çok iyidir. Kendisi getirmemiş, üstelik özeleştirisini de vermiyor. Sinan gülerek:

-İyi o zaman özeleştirisini verirse ikna edin eğitim çalışmalarına da alın. Öyle hemen tecrit edilir mi? deyince çocuk da kabul ederek gitmiş ve Sinan'ın söylediklerini harfiyen uygulamıştı. Bu ufacık çocuk şehirden şehre verilen adreslere gitmiş haber taşımış bildiri paketlerini bir yerden diğer yere götürmüş olağanüstü uyanıklık göstererek verilen işleri layıkıyla başarmıştı. Sinan aynı alanda cuntanın gelişyle birlikte koydukları bir eylemi hatırlamıştı bu sefer de.

Köylerin yoğun olarak basıldığı, yüzlerce insanın dağlara çıkarak Partiyi aradıkları ve düşmanın azgın bir durumda kitlelere saldırdığı bir dönemdi. Üç arkadaş Z. köyünden çıkmak üzereydi. Birden bire caminin hoparlöründen gür bir ses yükseldi. Arkadaşlar hızla dönerek o yöne doğru baktılar, evet yanılmamışlardı gelen ses gerçekten de caminin hoparlöründen yükseliyordu. Ve halka yapılan bir çağrıydı bu: “Ey köylüler, 12 Eylül geldi, anarşiyi terörü ortadan kaldırmak istiyorsanız teröristleri yakalayın devlete teslim edin devlet sizi mükâfatlandırarak, bakın karşıdan gidenler terörist anarşistler onlar dinimizin devletimizin düşmanıdır onları yakalayın!” O esnada arkadaşlar da uzaktan bağırlıyorlar: “Düşmanın sesine kulak asmayın alçaklar cezasız kalmayacak!” tarzında bir konuşma yapıyorlar ama hoparlörün sesi onlarınkini bastırıyordu. Arkadaşlar da ihbar yapıldığını zannederek hızla oradan uzaklaşıyorlar. Daha sonra aradan birkaç gün geçmiş, konuşanın cami imamı olduğunu öğrenmişlerdi. Ama köylülerin hepsi, “bu seferlik affedin vurmayın” diye yalvarmışlardı. Onlar da köyün durumunu düşünerek buna göre bir eylem planı yapmışlardı.

Akşam saatleri çökmüş, doğada ılık bir hava esiyordu. Bahçelerin içinde adeta kaybolmuş köy evleri yeni yeni ışıklarını yakmış herkes yemeğe oturmuştu. Kimisi hocanın yaptığı alçaklığı kimisi devrimcilerin durumunu konuşuyor ama hepsi de imamın cezasız bırakılmayacağını söylüyordu. O esnada arkadaşlar evlerin arasından süzülerek bahçelerin içinde gölgeli yerleri siper ala ala yürüyorlardı. Camiye adım adım yaklaşıyor etrafı dinliyor, asker getirip pusu kurdurtabilir düşüncesiyle temkinlice ilerliyorlardı. Kapıya iyice yanaştılar, Sinan komutu verir vermez, Bilal iriyarı gövdesi güçlü kollarıyla hızla kapıya dayanmış, G-1'in bir dipçik darbesiyle kapıyı sonuna kadar açmış ve içeri girmişti. İmam yemek üstünde gafil avlanmıştı. Elleri ayakları titremiş, dili tutulmuş korkudan donunu ıslatmıştı. Karşısında iri yarı, öfkeli bakışlı partizanı görünce neredeyse düşüp bayılacakmış gibi olmuştu. Bilal, imamın üzerine yürüdü:

-Kalk ayağa ulan, hain köpek. Görürsün şimdi ‘terörist yakalayın, bunlar dinsizdir imansızdır’ demenin cezasını...

İmam kekeledi, birden ayağa fırladı:

-Elinizi ayağınızı öpeyim. B.uzu yiyeyim beni öldürmeyin. Ben bir namussuzluk yaptım, devlet bana baskı yaptı, bana öyle söyletti. Ben de sonunu düşünmeden delilik ettim.

İmam ödleke ağlıyordu, hemen yanında duran hanımı ise adeta şoke olmuştu. Kadın bir anlık şokun etkisinden kurtulur kurtulmaz, “Kocamı öldürmeyin” diye bağırarak Fikret'in üstüne atılmış, Fikret'ten sert bir tokat yiyerek yere yığılmış bayılmıştı. Esasında Fikret onun silaha sarılmasını engellemek ve korkutmak amacıyla tokatlamıştı kadını. İmam hala yalvarıyordu. Bilal öfkelenmişti:

-Kes ulan it gibi ulumayı, bir de alçakça yalan söylüyorsun. Bunları başta düşünseydin ya, şimdi bu kadar yakarma gereği duymazdın.

İmamın yalvarması ağlamaya dönüşünce, Sinan'dan son komut yükseldi:

-Yeter kes dedik sana ağlamayı yalvarmayı. Dinle bak, şimdi seni hoparlöre çıkaracağız. Hainlik yaptığını alçak olduğunu, devrimciler hakkında böyle konuşmaktan pişman olduğunu söyleyecek ve devrimciler aleyhinde bir daha konuşmayacağına dair dinin namusun üzerine söz vereceksin. Bu bir; ikincisi evini buradan alıp geri geldiğin yere defolup gideceksin ve bunu hoparlörde halka açıklayacaksın. Haydi, bakalım kaybedecek vaktimiz yok.

-Elinizi ayağınızı öpeyim, beni öldürmeyin ne dersiniz yapmaya hazırım.

-Peki, mademki bu kadar ölümden korkuyordun ne diye hainlik yaptın?

-Ben bir kere b. yedim. Size sığınıyorum ne olur affedin beni.

İmam ölümden dönmüştü ama onların istediği her şeyi hopörlerden konuşmuş hemen ertesi gün de evini yükleyerek köyden ayrılmıştı. Arkadaşlar da daha sonra imama ait olan tüm malzemelere el koymuş köylülere yönelik bir konuşma yaparak geri çekilmişlerdi. O gün halk gerçek bir bayram sevinci yaşamıştı. Çünkü köylerindeki tek hainden böylece kurtulmuş oluyorlardı. İmamın başına gelenler o gün akşama kadar köylüler arasında konuşulan tek konu olmuştu:

-Nasıl? Ben sana demedim mi hoca hapyı yuttu cezasız kalmayacak diye.

-Babam, bunlar her şeylerini bu halk uğruna vermişler, hiç cezasız bırakırlar mı suçluları, niye başkasına karışmıyorlar?

-Bunlar bizim için çalışıyor. Bunlar ergeç devlet kuracaklar.

Sabah olur olmaz, imamın kaçtığını duymayanlar da duymuş, köylülerin sohbeti giderek daha da derinleşmişti. Kimi köylüler ağza alınmadık küfürler savuruyor kimisi de imamın taklidini yaparak topluluğun gülmekten yerlere yatmasına neden oluyordu.

-Ulan eş. oğlu eş... imam olacakmış, ulan senin neyine gerek Apocularla uğraşmak? Devlet Apocularla baş edemiyor, sen gelmiş ortaya girmeye çalışıyorsun.

-Ulan o... çocuğu sana iyi bir ders vermeliydik ki, yaptığın yetmiyormuş gibi bizi de kendi yoluna çağırıyordun.

-Neyse zaten fazlasıyla barındırdık o namussuzu, iyi ki defolup gitti.

Benzeri şaka ve gülüşmeler üs alanına doğru yol alan arkadaşların sohbetlerine de hakimdi. Konuşulan konu yine imamın durumuydu. Sinan grubun önünde yürüyor bir yandan da Bilal'e takılarak şakalaşıyordu:

-Adam bizim Bilal'i karşısında görünce silahtan değil, ondan koktu. Acaba beni dişleriyle, pençeleriyle parçalayacak mı diye ödü patladı.

O esnada Fikret de katılmıştı Sinan'ın yaptığı şakaya:

-Bizim Bilal'de sanki motor gücü var arkadaş. Bir darbeye kapıyı karton gibi iç içe geçirdi. O zaman bana uzay filmlerindeki Dev Güc'ü, çocuk romanlarındaki Teksas'ı hatırlattı. Adamcağız ne yapsın elbette ki altına edecek.

Fikret'in öyle demesiyle birlikte grupta bir kahkaha tufanı kopmuştu. En çok gülenlerden biri de Bilal'di.

Ondan sonra gece boyu yıldızların altında sık meşeler arasında vadiler, dere tepeler inip çıkarak yol almış, suyu geçerek karşı tarafa vurmuş, böylece düşmanın operasyon alanının dışına çıkmışlardı. Daha sonra operasyonlar başlamış ama düşman hiçbir şey elde edememişti.

*

Sinan, şimdi operasyon alanında bulunan Bilal ve Nihat'ı düşünürken, geçmişe uzanmış ve imama karşı birlikte gerçekleştirdikleri eylemi hatırlamıştı. "Onları oraya göndermekle büyük bir hata işledik, karın bu mevsimde en çok düştüğü alanlardan biri, üstelik operasyonlar başladı. Altlara inerlerse pek bir şey olmaz herhangi bir aksilikle karşılaşmazlar. Gerçi bir şey olursa Bilal sonuna kadar direnir, buna inancım sonsuzdur ama ona çok ihtiyacımız var" diye düşündü.

Öğlen güneşi kar örtüsü üzerinde gözleri kamaştırıcı bir etki yaratmış Sinan'ın bulunduğu odaya kadar yansımış odanın içini ısıtmıştı. Sinan ve arkadaşları bulundukları bu köy evinde, herhangi bir aksilikte bodruma inecek orada sığınağa gireceklerdi. O esnada odaya Ethem girdi:

-Nöbete kimi göndermiştiniz Sinan?

Sinan 13 yaşlarında bir çocuğun ismini vererek,

-Onu gönderdik, diye cevap verdi.

Ethem'in gelişiyile birlikte Sinan daldığı derin düşüncelerden sıyrılmış fakat tamamen etkisinden kurtulamamıştı. Ethem biraz duraksadı:

-Ama nöbete kimse yok. Şimdi köy basılsa haberimiz bile olmayacak.

Sinan tek kelime konuşmadan öfkeyle ayağa fırlamış ve çocuğu çağırılmış. Çocuk fazla gecikmemiş hemen gelmişti.

-Niye nöbete çıkmadın?

-Şey... Sinan abi vallahi unuttum. Arkadaşlar top oynuyordu dayanamadım ben de gittim. Nöbeti unutmuştum.

Sinan öfkeyle bir tokat indirdi çocuğun suratına:

-Git nöbete bakayım. Oyunu unutmuyorsun da nöbeti unutuyorsun.

Çocuğun gözelerinden yanaklarına boncuk boncuk yaşlar süzölmüş, ağlayarak nöbete gitmişti. Nöbetten sonra eve gitmiş devrimcilik yapan ağabeyi Cemal'e olanları bir bir anlatmış Sinan'ı eleştirmişti.

Sinan'ın da öfkesi hemen dinmiş çocuğun ağlayıp gidişini görünce içi parçalanmıştı. Yaptığı hareketten dolayı kendini cezalandırması, kendi kendisine kızmıştı. "Kendime hakim olamıyorum, ne yapıyorum ben sinilerime hakim olmalıyım. Çok çabuk sinirleniyorum" diye saatlerce düşünmüştü. Bilal'i ve Baki'yi hatırlamıştı. "Evet, o arkadaşlar bana samimi ve çok içten yardımcı oldular. Bu yönümü gidermem için sürekli eleştirmişlerdi. Ama ben her zaman üzerinde fazla durmayarak geçiştirmiştim, bu eksikliğimi mutlaka gidermeliyim."

Karın yağdığı sisin çöktüğü, çevrenin bile fark edilmediğı bir havada yol yürüyerek bir gecede o köyden başka bir köye gittiler. Arada günler geçmiş arkadaşların bulunduğu alanda olumsuz bir durum çıkmamış daha doğrusu hiçbir haber alamamışlardı. Sadece şehir merkezinden haberler geliyor. Adnan, durumların iyi olduğunu bildiriyordu. Jako da birkaç defa gidip gelmiş durumların çok iyi olduğunu belirtmişti.

Yine yağışlı bir gecede yol alıyor, bir yandan da ortaya çıkan gelişmeler hakkında konuşuyor, ara sıra şakalaşüyor, gülüyor türkü söylüyorlardı. Kışın dondurucu soğuşunu bile fark etmiyor durmadan yol yürüyor, düşüyor kalkıyor, suları buz gibi soğuk dereleri geçiyor ve nihayet yorucu bir yolculuktan sonra bir taraftara uğruyorlardı. Taraftar her zamanki neşeli haliyle onları karşılamış içeri almış en içten tavırlarıyla arkadaşlarla sohbet etmeye başlamıştı. Sohbetin belli bir noktasında birdenbire durdu, yüz hatları donuklaştı, çok önemli bir şey belirtecekmış gibi sağına soluna bakındı. Başta Sinan olmak üzere tüm arkadaşlar şaşırmış kaygılanmışlardı. Sinan kendi kendine "acaba ne oldu ben mi kırıncı bir tavırda bulundum yoksa durduk yerde adamın aklına bir şey mi geldi veya arkadaşlar, Bilal... Böyle bir şey olamaz" dedi ve yutkundu. Aklına şehit olma olayları gelmiş ve ayrı ayrı alanlara dağılmış olan arkadaşlara bir şey olmuştur diye kaygılanmıştı. Nihayet taraftar konuşmaya başlamıştı, ama konuşmasında tavırlarında girmiş olduğu heyecanın zerresi yoktu. Sinan'ın içindeki kaygılar, bir anlık da olsa biraz hafıfledi. Herkes pür dikkat taraftara bakıyordu.

-Arkadaşlar çatışmaya girmiş, dedi ve sustu. Sinan heyecanlanmış biraz da sinirlenmişti.

-Ne olmuş arkadaşlara niye susuyorsun konuşsana, bir şey olmuşsa çekinme açık açık konuş.

Taraftar konuşmaya başladı. Bu sefer sevinçle anlatıyordu. Sinan içinden "Allah belanı versin adamı meraktan çatlatıyorsun söyleyeceğın iki kelimeyi eveleyip gevelemesen olmayacak mı yani" diyordu.

-Arkadaşlar çatışarak kurtuluyorlar. Söylentiye göre çatışmaya girenler Bilal'lermiş.

Sinan:

-Böyle olacağını tahmin etmiştik, dedi. Ama Bilal'e söz geçiremedik ki.

Gözünde Bilal'in savaşçılığı gözü pek fedakâr ve alçak gönüllülüğü canlandı:

-Vay Habeş Bilal vay, seni kayıp olarak düşünmek bile çok zor geliyor insana. Sen ki grubumuzun morali, neşesi, sevinci örnek insansın. Uzakta kalınca sanki güçlü özelliklerin insanın gözünde daha iyi canlanıyor. Evet, hepimizin sana inancı sonsuzdur. Sen direnirsin, sen Partimizin verdiği görev için ölüme bile gidersin, dedi ve Sinan taraftara döndü:

-Çatışma nerede çıkmış?

-B... arkadaşın abisinin evinde.

-Bu çok kötü oldu işte. Peki, Hoca yakalanmış mı?

-Evet, onu yakalayıp götürmüşler. "Sen terörist besliyorsun, kardeşin de teröristtir." deyip götürmüşler

Daha önce aynı evde kalan Rahime gelmişti Sinan'ın aklına.

-Ya Rahime, Rahime'yi yakalamışlar mı?

-Hayır, Rahime yokmuş orada. Ama onu da arıyorlarmış.

Evet, böylece illegalleşen Rahime bundan böyle şehirde legal faaliyet yürütemeyecekti.

*

Sinan daracık sığınaktan, geçmiş anılara uzanmış, arkadaşların yaşamlarından önemli kesintileri kafasında canlandırarak onlarla birlikte tekrar yaşamıştı. Tam burada daldığı geçmiş anılardan sıyrıldı, hemen yanında uzanmış yatan Rahime'ye baktı. Onu derin düşüncelerden, geçmişini irdelemeden alıkoyan Rahime idi. Uzanmış mışıl mışıl yatıyordu. Döndü, yatan arkadaşlardan Cevdet ve Adnan'a baktı, onlar da hareketsiz, günün verdiği yorgunlukla derin bir uykuya dalmışlardı. Onun için bayağı sıkışmış, sağa sola bile dönemiyor, ama birbirlerinin sıcaklığıyla ısınmak için sırt sırta vermiş yatıyorlardı. Her üçü de birbirinden güçlü özelliklere sahip, kararlılık ruhlarının sonsuzluğuna dek işleniş, cesaretli, fedakâr, alçakgönüllü, dava uğruna gözlerini kırpmadan ölüme gidecek arkadaşlardı. Yaşamın sonsuzluğunu, direnişçiliği ve özgür yarınları bazı yönleriyle kendi benliklerinde gösteriyorlardı. Sinan "bu insanlar tek başlarına kalsalar bile son soluklarına kadar direnirler, savaşır ve Partiye bağlı kalırlar. Ölüme gitmeye bile gülerek, sloganlar haykırarak giderler" diye düşündü ve tekrar geçmiş anılara geçmişle hesaplaşmaya dalıp gitti. Sinan bazı sonuçlara ulaşmaya çalışıyordu. Olayları izlemekte zorlanıyor muğlâk bir biçimde de olsa yeniden canlandırıyordu kafasında. Doğayı, havayı, insanları, bireylerin fedakârlığını, olumlu ve olumsuzluğunu tartışıyor, canlandırıyor ve kendisini düşünüyordu tüm bunların içinde. Eksik, belli belirsiz de olsa yeniden Bilal'e döndü, taraftarın çatışmaya ilişkin anlattıklarını düşündü.

*

Mevsimin artık bahara doğru dönmesine, hatta aşağılarda, ovalık yerlerde karların yavaş yavaş erimeye yüz tutmasına rağmen kış boyu yağan metrelerce kar yükseklerde hala olduğu gibi duruyordu. Yüksek zirveler ve dağlar adeta 'kuş uçmaz kervan geçmez'liğini bir kez daha kanıtlıyor gibiydi. Hava oldukça soğuktu, yağan kar ve çöken sisten adeta göz gözü görmüyordu. Sanki yeniden kışa geri dönülecek gibiydi. Bu mahşer gününde yolda yürüyen sadece üç partizandı. Ara sıra yürüdükleri patika yolu şaşıyor, tekrar buluyor ve güçlükle yürüyorlardı. Ama yürüyüşleri, inançları, zorluklara göğüs germeleriyle sanki bir halk ordusuyla yürüyordu onlar. Bir an önce bir yerlere yetişebilsek diye düşündükleri bir anda, uzaktan köpeklerin havlama sesini duydular. İşte buna sevinmişlerdi. Bilal durdu her zamanki neşeli haliyle:

-Hah işte, nihayet bir köye ulaştık yanılmıyorsam, Z. köyü olacak gider orada kalırsınız.

Z. köyü dışında başka yere de gidemezlerdi zaten. Herhangi bir yerde sığınakları da yoktu ki gidip girsinler. Köye yaklaştıkça sevinçleri biraz daha artıyor, Bilal ise korkunç soğuğa rağmen yanındaki arkadaşları güldürüp neşelendirmekten geri kalmıyordu.

-Ben size demedim mi Cebrail yardımımıza gelir, ne kar ne tipi bizi durduramaz diye.

-Devrimcilerin inancı, zorluğa göğüs germe durumları olmazsa senin Cebrail'i gördük de...

Bilal güldü arkadaşı haklıydı. Köye iyice yaklaştıklarında Z. köyün olduğuna dair şüpheleri kalmamıştı artık. Nihat'ın abisinin evine doğru yöneldiler, görünmemek için çok dikkatli yürümeleri gerekiyordu, ama köpekler buna engel oluyorlardı. "Bizi ilk görenin evine gireceğiz" diye kararlaştırdılar, fakat o dondurucu soğuk havada köyün sokaklarında bir tek insan bile yoktu. Çok dikkatli yürüyorlardı. Bir ara yolda fenerli biri göründü hızla yolun kenarına çekildiler, adam onları görmeden geçip gitmişti. Tekrar yollarına devam ederek, çırıl çıplak iskelet gibi duran ağaçların arasından süzülerek okula yanaştılar. Bilal pencerenin önüne yanaştı, içeriyi dinledi, odadan ses seda çıkmıyordu. Camı yavaşça tıklatınca Hoca oturduğu yerden kalktı. Pencereye yanaşıp merakla sağa sola bakınmaya başladı. Arkadaşların olduğunu fark edince, onları kimse görmesin diye aceleyle koşup kapıyı açtı. Uzun süreden beri arkadaşları görmediği için çok sevinmiş, ne yapacağını bilemiyordu adeta. Onları içeri aldı, sıcak bir çay ve yemek hazırladı. Onlar yemeklerini yerken Hoca da sohbet ediyor köyde olup bitenleri anlatıyordu. Bir ara kalktı yanmakta olan sobaya bir iki odun daha attı tekrar oturarak kaldığı

yerden sohbetine devam etti. Arkadaşlar ancak ısınıp karınlarını doyurduktan sonra ne kadar acıkmış ve üşümüş olduklarını fark ettiler. Uzun bir sohbetten sonra Bilal saatine baktı, kalkıp dışarı çıktı. Hava oldukça kötüydü, dondurucu bir soğuk vardı. Bu havada yol almaları oldukça riskliydi. Yorgunlukları da eklenince yol almaları oldukça zorlaşacaktı. Bilal yine de gitmekten yanaydı. Yanındaki arkadaşları süzdü yol için hazırlıklı görünmüyorlardı ama yine de Bilal haydi derse kalkmaya hazırdılar. Kaldıkları yer hem köyün öğretmeninin evi hem de arkadaşlardan birisinin ağabeyinin evi olduğundan dikkatleri çekiyordu. Kalkma zamanı geldiğinde Bilal tekrar saatine baktı yanındakileri süzdü, Hoca'ya baktı. O bir şeylerle uğraşıyordu.

-Kalkalım arkadaş yolcu yolunda gerek.

Hoca arkadaşlardan önce davranmıştı:

-Hayır olmaz. Bu havada gidemezsiniz, ben havaya baktım çok kötü göz gözü görmüyor. Fırtına da var üstelik yolu şaşırırsınız yüzde yüz boğulursunuz. Burada kalın yarın akşama gidersiniz. Ben sabah olunca kapıyı kapatır derse girerim. Siz de yemeğinizi yapar yersiniz. Biraz da dinlenmiş olursunuz hiç olmazsa.

Hoca düşmanın baskı ve işkencelerini göze almaya hazır bir kararlılıkla onların kalmalarını istiyor, ne yapmaları gerektiğini izah ederek evin içindeki eşyaların yerini tek tek gösteriyordu. Bilal tereddütlüydü. Düşünceli bakışlarla Nihat'a ve diğer arkadaşına baktı. Evet, onlarda kalmaktan yanaydı. O korkunç yolculuktan sonra az yorulmamışlardı. Gece nöbetleşerek sabahlamışlardı. Sabahla birlikte ortaklık şenlenmişti. Akşamın tersine havada ne duman vardı ne de dondurucu soğuk. Güneşin doğmasıyla birlikte okulun bahçesine altı ile on iki yaş arası, yarı Türkçe yarı Kürtçe konuşan kendilerine zorla dayatılan medeniyet dilini konuşmak için oldukça zorlanan, takıldıkları yerde hemen arasına bir kelime Kürtçe sıkıştırarak sıyrılan erkekli kızlı çocuklar dolup taşmış, her biri burada açılan çiçekler gibi doğaya renk veriyorlardı. Ama onların rengini bile tutsak etmişti sömürgeciliğin karabasanı gibi üzerlerine geçirilen siyah önlükler. Bilal görünmemeye dikkat ederek pencereyi hafif aralayıp bu ufacık afacanları seyretmekten alıkoyamadı kendisini. Onlar daha bu ufacık yaşlarında sömürgeciliğin ağır baskısına maruz kalıyorlardı. Ama pek bir şeyin farkına varmadan yine gülüp eğleniyor koşuşturup duruyorlardı. Konuştukları kırık, yarım yamalak Türkçeleriyle alay edecek kimse de yoktu hani. Hepsi de aynı şeyi konuşuyordu çünkü. Ama öğretmenleri iyiydi ya kendilerine “Türküm, doğruyum, çalışkanım”, “Bir Türk dünyaya bedeldir” gibi teraneleri öğretmiyordu. Üstelik öncekiler gibi Türkçe bilmedikleri için onları dövmüyor, kendi ana dillerini konuştukları için bir odaya kilitlemiyor, hatta onlarla Kürtçe konuşuyor, bir şeyler anlatıyordu. Bunun için aldırıyorlardı okul bahçesinde olduklarına, yine de Kürtçe konuşuyorlardı. Birbirlerine küfür de etmiyorlardı. Öğretmenleri buna kızardı işte. Ama onlar yine de kendilerine zorla dayatılan okulu Türkçeyi sevmiyorlardı. Biraz sonra zil çaldı, gülücükleri dona kaldı, yüzleri asıldı. Sevinçleri bir anda uçup gitti. Kelepçeye vurulmuş tutsaklar halini aldılar. Artık ne gülerken “Miho topu buraya at”, ne “Were em bire bileysin”, ne de koşup oynaşmaktan eser kalmıştı. Neden uçup gitmişti her şey birden bire? Neden donuk bir hal almıştı bu ufacık afacanları? Ama Bilal bunların nedenini biliyordu. Kendi yaşamını hatırlıyordu, okul çağlarında o da onlar gibi koşup oynuyor, arkadaşlarıyla bir arada olmayı seviyor, ama zil çalınca ‘ders’ başlayınca öyle donuk bir hal alıyor neşesinden bir parça bile kalmıyordu. İlkokul yıllarını hatırladı. Okulda Kürtçe konuşmak kesinlikle yasaktı. Köyde de yasaklanmıştı Kürtçe konuşmak, kaç defa bu yüzden dayak yemişti. Her dövüldüğünde öğretmene, ama hayır hepsine değil, birer baskıcı olanlara, alçak olanlara küfürler savurmuş, Türkçeye, Türklüğe karşı kini habire artmıştı. Öyle ya o zaman ne bilecekti Türk halkıyla Türk egemen sınıfları arasında fark olduğunu. Bunu idrak edemezdi ki, O ufacık yüreği, beyni ile hepsinin bir olduğunu bildiği için küfür ediyordu hepsine birden. Bunun böyle olmasının sorumlusu kimdi elbette barbar Türk egemen sınıflarıydı. Onlar yaptıkları barbarlıkla tüm Türklere karşı nefret uyandırıyorlardı herkeste. Sonra ne yapıyorlardı okullarda öğrenciler arasında ihbarcı oluşturuyor o da gidip Kürtçe konuşanları ihbar ediyor, hatta pencere ve bacaları bile dinliyordu. Sabah olup okula gidince, ilk dersleri her şeyden habersiz bir ton dayak yemek oluyordu. Ama inada inat diye konuşuyorlardı Kürtçeyi. Sonra evde Türkçe konuşsalar da anneleri babaları anlamıyorlardı ki. Daha o zamandan nefret

ediyorlardı ihbarcılardan. Ama bir keresinde bir tanesini nasıl dövmüşlerdi? Ondan sonra ihbarcı çocuğu içlerinden tecrit etmiş, aralarına almayarak arkadaşlıklarını kesmişlerdi. Daha sonraları o çocuğu yola getirmiş, yaptığı kötü şeyden vazgeçirmişlerdi. Bilal o günleri hatırlayınca kendi kendisine güldü: “Öyle ya bizim uyguladığımız, haklı zordu, başarılı oldu. Demek ki onların gerici zoruna karşı biz haklı bir zor uygulamasaydık başarılı olamazdık” dedi. Gülümseyerek tüm bu anıları düşünüyor odanın içinde volta atarak ara sıra pencereden dışarıyı denetliyordu. İki parmağının arasına sıkıştırdığı sigarasından derin bir nefes aldı. Düşünüyordu: “Etki tepkiyi doğurur, çok doğru bir söz. Baskı olmazsa direnişe ne gerek kalır, direniş de olmaz. Oradan devrimci mücadelenin çıkışına gidiyordu. Sömürgeci egemenlik, sınıfsal baskı beraberinde zıddını da yaratmıştı. Başlangıçta bir ideolojik grup olarak şekillendik. Birkaç insanla bir araya geldik. Sonra birkaçlar yüzler, yüzler binler, binler milyonlar oldu. Parti ilan edildi. Mücadelemiz şehirden köyü, dağı, ovayı her yeri sardı. Düşman da bunun karşılığında faşistleri, ağaları destekleyerek UGD’ler oluşturarak saldırdı. Sosyal-şoven örgütlerin saldırısına maruz kaldık. Sıkıyönetim ilen edildi faşist cuntalar başa getirildi, ama Parti kayıplar pahasına kan dökerek zorluklara göğüs gere gere bu günlere geldi.” Bilal durmadan tur atıyor, derin düşüncelere dalarak durmadan belli sonuçlara ulaşıyordu. Nihat ve diğer arkadaş ise gazete okuyorlardı. O esnada çocuklar yine güle şakalaşa koşarak dışarı çıkmışlardı. Ders bitmiş 20 dakikalık teneffüsleri başlamıştı. Bu yirmi dakikalarını çok iyi değerlendirmek için ara vermeden oynuyorlar, derslerin verdiği yorgunluk ve bıkkınlığın acısını oyunla gidermek istiyorlardı. Bilal tekrar pencereye yanaşarak onları seyretmeye başlamıştı. Oynamalarında, bağırıp çağrışmalarında hoş bir hava vardı. Okulun bahçesini şenlendirmişlerdi. Zil çalınca okulun bahçesi yeniden sessizliğe gömülmüştü.

Bilal pencerenin önünden çekilirken gülerken biraz da sesli bir şekilde:

-Yeniden tutsak edildiler, dedi. Nihat elindeki gazeteyi indirdi merakla Bilal’e baktı:

-Bir şey mi söyledin Bilal?

-Çocuklar için söylüyordum.

-Nasıl? Ne olmuş çocuklara?

-Önce teneffüse çıktılar. Öyle sevinçli koşup oynuyorlardı ki, görmeliydiniz. Zil çalınca yeniden dona kalmıştı. Adeta tutuklanmışlar gibi bir halleri vardı.

-Öyle değil mi, niye? Bizler de öyleydik. Aslında bu okul dedikleri yerler gerçek birer hapisane, baskı ve yok etme yuvasıdır. Üzerinde okul yazmaları bir şeyi değiştirmez.

Bilal, Nihat’ın söylediklerini başıyla onayladı.

-Bunların iç yüzünü bilmeyenler, ya da yabancı birileri dış görünüşlerine bakarak okul zannedebilirler. Ama onun iç yüzünü bilenler asla öyle düşünmezler. Nasıl en ünlü işkence merkezleri üzerinde girip çıkan arkadaşların söylediğine göre “8. Bölge Trafik Şube Müdürlüğü” diye yazmışlarsa işte bu okul yazısı da aynen onu anımsatıyor. Eğer orada kum torbası, asma elektrik, falaka vb işkence yöntemleri uyguluyor, insanlar davlarından vazgeçirilmek, teslim alınmak ve kişiliksizleştirilmek isteniyorlarsa, burada da öğretmenin dayağı, cezaları, çocuğunu okula göndermeyen babaya baskı yapılması küçücük beyinlere Kemalizm’in şırınga edilmesi yöntemiyle aynı işkence ve baskı uygulanmaktadır.” Konuşmasını bitirince dönüp dışarıya baktı.

Dışarıda güneş yükselmiş, hava oldukça sıcak, güneşin vurduğu kar gözleri kamaştırıyor uzaktan karın tutmadığı ormanlık engebeli arazi görünüyordu. Köy evleri arasında insanlar dolaşüyor, damların üstüne toplanmış insanlar bir yandan dama oynuyor bir yandan da güneşleniyorlardı. Köyün hemen dışında eriyen karların üstüne yığılmış otların etrafında koyunlar hayvanlar bulunuyor boşalan yerlere leş kargaları serçe kuşları inip kalkıyordu. Bir köylü elinde av tüfeğiyle konan kuşları avlamaya çalışıyordu. Birkaç kişi dışında hiç kimse av peşinde koşan köylüye dikkat bile etmiyordu.

Birdenbire okulun hemen arkasından geçen yolda bir araba sesi duyuldu. Çocuklar teneffüse çıkmış okulun bahçesine dolmuşlardı. Tüm gözler birden arabanın geldiği yöne çevrilmişti. Çocukların gülüşleri, bağrıışları, çığlıkları durmuş, gözleri fal taşı gibi açılmış, oyunlarını durdurmuşlardı. Hayret dolu ve ürkek bakışlarla arabaların olduğu yöne bakıyor, sanki her an kaçacaklarmış gibi hazır vaziyette bekliyorlardı. Bilal durumu hemen anlamıştı. Bu bakışlar, bu ürkek ama kinli bakışlar kürdi insanının asker görünce içerisine girdiği tavırlardır. Damdaki

insanlar da teker teker damlardan iniyor ve birdenbire ortalıktan kayboluyorlardı. Bilal hızla pencereye geçti. Görünen sadece bir askeri cemse idi. İçinden başçavuşla birlikte on iki asker inmişti yavaş yavaş. Okulun bahçesine çocukların içerisine kadar gelmişlerdi, hocaya yaklaştılar. Çağırıp bağırırmaya başladılar. Çocuklar korkudan titreyerek hocalarını ve askerleri seyrediyorlardı. Ama Hoca oldukça soğukkanlı bir tavır takınarak “buyurun” diye cevap verdi. Hoca bir yandan heyecanını gizlemeye çalışıyor bir yandan da Bilal onlar duyup tedbirlerini alsınlar diye yüksek sesle konuşuyordu. Bilal pencerenin önünden yana çekildi. Arkadaşlarına baktı onlara cesaret vermeli, herhangi bir paniği engelleyerek kendisini ve arkadaşlarını mutlaka kurtarmalıydı.

-Arkadaşlar galiba ihbar edildik. Askerler okulun bahçesine kadar gelmişler.

Herkes birden ayağa fırlamış ama kimsede fazla bir panik havası görülüyordu. Nihat elindeki gazeteyi indirdi. Pencereye doğru bir iki adım attı ve tekrar Bilal’e döndü:

-Allah kahretsin nereden çıktılar bunlar, nasıl düşünemedik böyle bir şeyi hangi taktiği uygularsak uygulayalım Hoca’nın başını belaya sokmuş olacağız.

Bilal silahını her an çatışmaya girecek vaziyette tutmuş, pencerenin sağ sütununa dayamış mevzilenmişti.

-Durun bakalım, olabilir ya buraya gelmez çeker giderler. O zaman ne çatışmaya girmiş oluruz, ne de bu yüzden Hoca’ya zarar vermiş oluruz. Ama eğer eve yaklaşırlarsa geldikleri gibi ben tararım, sonra pencereden atlar şu çeperin arkasına geçerek çatışmaya devam ederim, siz de hemen arkadan atlar dereyi geçersiniz.

Bilal kafasını hafif eğerek bir daha dışarı baktı.

-Ama yok, Hoca’yla eve doğru geliyorlar hazırlanın.

Döndü elindeki çantayı, daha birkaç gündür öğretmenliği bırakarak mücadeleye katılmış fakat aranma durumu olmayan M... Hoca’ya verdi. Hazırlandı. Anlaşılan rastgele bir baskın vardı. Askerler adım adım yaklaşıyorlardı ama yığınla çocuğun içerisindeydiler. Bilal silahını pencereden doğrulttu. Çocukları isabet etmemesi için üstten ateş edecekti, ama bu mümkün değildi. Aklına yeni bir fikir gelmişti. Yan pencereye baktı. Evet, buradan görülmeden arkaya çıkma ihtimali vardı. Böylece bir çatışmayı önleyebilirlerdi. Hızla yan pencereye geçtiler. Önce Bilal çıktı, ama hemen fark edilmişlerdi. Birkaç metre aralıklarla çıkmışlardı. En son Hoca da çıktı. Askerler neye uğradıklarını şaşırmışlardı, doğrusu hiç de istemedikleri bir karşılaşmaydı. Komutandan ürkek bir ses yükseldi.

-Durun! Teslim olun!

Bilal tam komutanın başına nişan almıştı. Dur demesiyle birlikte tetiğe bastı. Bir anda silahın emniyette olduğunu fark etti. Silah patlamamış, hedefi kesin vuracağı anda kaçırmıştı. Oysa hırsıyla nefretle parmağını tetiğe basmıştı. “Tüh Allah kahretsin unutulacak şey mi yani?” dedi. Aynı anda emniyete açarak karşılık verdi. Askerlerden bağırıtı sesleri yükseldi. Öten G-1’in sesi kesildi. Bilal öfkeyle soluyordu:

-Alçak namusuz, o yöntemle pis canını kurtaracağını mı sanıyorsun, dedi ve o hırsıyla tekrar tetiğe bastı. Mermi komutanın ayağının dibini bulmuştu. Faşist komutan toz duman içinde kalmış sesi soluğu kesilmişti. Ardından Bilal’in gür sesi yükseldi.

-Ateş etmeyin askerler, bakın sizi vurmak istemiyorum ama ateş ederseniz tümünüzü vururum.

Konuşma derhal etkisini göstermiş askerlerin ateşleri bir anda kesilmişti. Köylüler sevinçli, tedirgin ve ürkek gözlerle kafalarını uzatıp bakıyor bir yandan da ne yiğit insanlar. Tek başlarına yığınca askerle çatışıyorlar. Keşke bir şey olmadan kurtulsaydılar. Onlar gitse bu it sürüleri dönüp bizi dövecekler” diyor diğer yandan, “Partizanlar kurtulsun da bize ne yaparsa yapsınlar” diye içlerinden geçiriyorlardı. Çocuklar da “yaşa be abi vurun jandarmaya” der gibiydiler. Çocuğun biri görünmeden askere bir taş fırlatınca jandarmanın korkudan ödü patladı. Asker atılanların bir el bombası olduğunu sanmıştı. Ama korktuğu sadece bir taşı.

Nihat’ın elinde 7.65 çapında map marka bir tabanca vardı. Çok geçmeden mermileri tükenmiş ellerinde bir tek G-1 silahları kalmıştı. Bilal arkasına dönüp baktı, Nihat hala orada duruyordu.

-Ne duruyorsun dereye atlasana.

Bilal’in öyle demesiyle birlikte Nihat dereye doğru yöneldi ama dere dik yamaçlı, karlar eridiğinden oldukça çamurlu ve kaygandı. Buna rağmen uçurumdan atladı, yamaçtan 50-60

metre yuvarlanarak dereye indi. Bilal bir kez daha ateş ettikten sonra o da aynı yerden atladı. Çamurlar arasında o da yuvarlanarak aşağıya düştü. Her ikisi de çamurdan insanlar haline gelmişlerdi, ama morallerinden, cesaretlerinden hiçbir şey kaybetmemişlerdi. Bilal yuvarlanırken bile silahına sıkı sıkı sarılmış, yuvarlanırken silahı koruma kurallarına bağlı kalarak aşağıya kadar inmeyi başarmıştı. İradeleri dışında rastgele yuvarlanmalarına rağmen kurtulmayı başarmışlardı. Bilal Boşalan şarjörü çıkardı, doldurması için Nihat'a uzattı yerine hızla başka bir şarjör taktı. Uçurumun kenarında askerler belirince yeniden ateş etti. Faşist komutan elindeki telsizle durmadan yardım istiyordu. Bilal bir yandan ateş ediyor bir yandan da geri çekiliyordu. Büyük bir güç dengesizliğine rağmen orada çatışan; inanç ve inançsızlık, cesaret ve ödlelik, haklılık ve haksızlık, hareketlilik ve hantallığı temsil edenlerdi. Teknik üstünlüğe rağmen kazanacak olan partizanlar, kaybedecek olan da ödlek faşist düşman olacaktı. Partizanların cesaretle, gözlerini kırpmadan ateş etmeleri ve isabetli atışları karşısında faşist komutan üzerlerine gitmeyerek yardım istiyordu.

Hava açık, akşama daha epey zaman vardı. Yüksek yerlere nazaran aşağılar açık ve fazla kar tutmamıştı. Dereler eriyen kar sularıyla coşkun akıyor, patlayan her mermi suların sesine karışıyor, dereler yankılar yaratıyordu. Bir savaşı, ama güç dengesizliği ortamında süren bir savaşı yansıtıyordu yaşananlar. Böyle bir savaşı seçmek hem de bu tarzda açıktan açığa gerilla için istenen bir şey değildi. Ama bir kere olmuştu. Hatalarından, eksikliklerinden kaynaklansa da bir kere olmuştu. Oysa açık çatışmadan kaçınmak gerillanın temel kurallarından biriydi. Şimdi yeniden manevra ve hareketlilik kabiliyetini göstererek sıyrılmaları gerekiyordu. Coğrafya bunun için elverişliydi. Asker peşlerinden gelmiyordu artık. Dere tepe ve ağaçlar arasında hızla yol alıyor ara sıra dönüp arkalarından bakıyorlardı. Çatışma ortamından uzaklaşmışlardı artık. Ama onları derinden düşündüren şeyler vardı kendileri kurtulmuştu, fakat geride mücadeleye daha yeni katılan Hoca ve B...'nin abisi kalmıştı. Onlar yakalanmış, ve şimdi onları akıl almaz işkenceler bekliyordu. Gerçi direneceklerine dair inançları sonsuzdu, fakat sorun bu değildi. Böylesi bir durumun ortaya çıkmasına meydan vermemeliydiler. Bir yandan tüm bu noktaları düşünüyor, bir yandan da hızla çatışma alanından uzaklaşıyorlardı. Karlı alan geride kalmış, ayakları toprağa değmiş hızları daha bir artmıştı. Çok geçmeden coşkun akan bir derenin kıyısına vardılar. Eriyen karlarla coşan dere "ben yol vermiyorum" der gibiydi. Adeta düşmanla işbirliği yapmış gibi gümbür gümbür akıyor, dere yatağında yankılar yaratıyor, suyun sesinden başka bir ses işitilmiyordu. Bu arada sık sık havaya bakmaktan da geri durmuyorlardı. Öyle ya helikopter kaldırabilirlerdi. Aynı anda gökte beyaz duman bırakarak yaylar çizen bir keşif uçağı görüldü. Doğrusu helikopter bekliyorlardı. Keşif uçağının etkinlik derecesini bilmiyorlardı. Yine de dere kıyısında daha fazla aşağı yukarı gitmekten vazgeçerek karşıya geçmeye karar verdiler. Bilal uzun boyu, iri gövdesi ve cesaretiyle suya vurdu. Geçmeleri gerekiyordu. Bulundukları yer de tehlikeli sayılırdı üstelik. Coşkun sular Bilal'i sürüklüyordu. O sulara kapılmamak için var gücüyle boğuşuyor karşıya geçmeye çalışıyordu. Bir ara düşecekmiş gibi sendeledi, tekrar dengesini sağlayarak düşmeden zorbela karşıya geçmeyi başardı. Ardından Nihat suya vurdu. Ama o geçemiyordu az daha sulara kapılacaktı.

Bilal hemen koştu uzun bir dal kopardı, karşı tarafa uzatarak Nihat'ın tutmasını sağladı. Çekip karşıya geçirdi uzaktan ne top sesleri geliyor ne de yollarda arabalar görünüyordu. Karşı kayalardan acı acı öten bir kuş sesi duyuldu. Gökyüzünde keşif uçağı habire dönüp dolaşıp onları arıyordu. Sarp kayalar sık meşeler arasına yetiştiklerinde rahatlıkla gizlenebiliyor, görünmeden yol alıyor, dönüp uçağın gittiği yöne doğru bakıyorlardı. Bir kez daha asi dağlar sık ormanlar bağrına basıyordu onları. Akşam saatleri yaklaştıkça yeni bir çatışma ve tehlike olanağı azalıyordu. Azalıyordu azalmasına ama yeni bir gün vardı. Ve onlar düşmanın operasyon yapacağını hesaplıyor, her şeye rağmen yeni dönemin tedirginliğini üzerlerinde taşıyorlardı. O kadar zorluğun içinde yakalanan arkadaşları ise bir türlü unutamıyor, kendilerini suçlu hissediyorlardı. Güneş gökyüzünde kaybolup giderken onlar başka bir alana geçme hesapları yapıyorlardı. Akşama kadar herhangi bir tehlikeyle karşılaşmadan yol alabilmişlerdi. Gece karanlığında yıldızlar pırıldıyor soğuk bir hava, iğne gibi insanın vücuduna işliyor, bir irkinti yaratıyordu adeta. Zaman öğle saatlerine yaklaşırken çatışma çıkmıştı, onlar ise sabah kahvaltısından başka bir şey yememiş olmalarına rağmen açlık akıllarına bile gelmiyordu.

Akıllarına takılan tek şey yakalanan arkadaşların durumuydu. Saatlerce yürümelerine rağmen vücutları ısınmıyor tam tersine soğuk giderek vücutlarına işliyordu. Gece karanlığında zaman, yıldızlar ve ağaçlar kayıp gidiyor ama yol sanki giderek uzuyordu. Nihat'ın müzikli saati ahenkli bir biçimde çalmaya başlayınca Bilal kendi fosforlu saatine baktı. Saat gecenin 11.00'ine gelmişti. Çatışma çıkmalı tam 14 saat olmuştu. Onlar hala durmadan koşar adım yol alıyorlardı. Bilal, Nihat'ın yorulmuş olabileceğini düşündü, biraz durup dinlenmeleri en iyisi olacaktı.

-Tehlikeyi atlattmış sayılırız, biraz dinlensek iyi olur her halde.

-Dinlenelim tabi. Tam 14 saattir yol yürüyoruz. Birden bire düşersek daha kötü olur.

Karanlıkta uygun bir yer arayarak nihayet iki kayanın arasına geçip oturdular. Belli bir suskunluktan sonra Nihat konuştu:

-Acaba bizimkiler çatışmayı duydular mı? Duymuşlarsa şimdi çok tedirgin olmalılar. Biz kurtulduk ama Hoca onlara felaket işkence yapacaklar.

Nihat her iki hocadan bahsederken, başı önüne eğilmiş daha fazla konuşmamayı tercih etmişti. Bilal de onun gibi durmuş bir şeyler düşünüyor ara sıra dizine koyduğu silahıyla uğraşıyordu. Nihat'a baktı, yüzü karanlıkta fark edilmiyordu.

-Bu tip olaylar hep bizlerin hatasından kaynaklanıyor. Bir sığınağımız olsaydı böyle bir olay yaşanmayacaktı. Sonuçları önceden düşünmeli, ne olursa olsun evde kalmamalıydık. Eğer bu çalışma tarzımızı değiştirmesek daha çok kayıp veririz.

Nihat sesini çıkarmadan Bilal'i dinliyordu. Bilal oturduktan sonra 14 saatlik yol yürümenin yarattığı yorgunluğu yeni fark etmemiş, hava sıcak gelmişti onlara. Terleri soğudukça havanın sert soğuğu kendisini hissettiriyor geçen her dakika titremeyi daha da arttırıyor yavaş yavaş açlığın belirtileri de baş gösteriyordu. Pek uzak olmayan bir noktadan tilkinin bağırması sesleri duyuldu. Bilal Nihat'a bakıp güldü.

-Tilkinin uğurlu olduğu söyleniyor. Bakalım bizim için ne uğur getirecek, önümüze neler çıkacak kim bilir.

Artık iyice üşümüşlerdi. Daha fazla oturmaktan vazgeçerek kalkıp yürümeleri gerekirdi.

Bilal:

-Kalkalım artık. Daha fazla oturursak hastalanacağız, üstümüz başımız da halen kurumamış, dedi. Nihat da aynı görüşteydi. Kalkıp tekrar yola koyuldular.

Gece karanlığında berrak gökyüzü, parıltıyan yıldızlar altında meşe ormanı arasında yılan gibi kıvrılarak giden patika yolda bir inip bir çıkarken yol alıyor, çok az konuşuyor, hep düşünüyorlardı. Takriben üç buçuk dört saat sonra bir köye yaklaştılar. Köyde ara sıra havlayan köpeklerin sesleri dışında ses seda yoktu. Gece karanlığında sac çatıların, pencere çamlarının parıltıları, köyün hemen altındaki Peri çayının çağlayan sesi bir şeyler hatırlatıyordu onlara. Kaç defa geçmişlerdi buralardan, kaç defa boğulma ve çatışma tehlikesi atlattmışlardı. Biraz sonra da coşkun akan Peri Çayı'nı geçeceklerdi. Çatışmadan sonra o ufacık dere bile neredeyse onları dalgaları arasına alıp götürecekti. Yüzme de bilmiyorlardı doğru dürüst. Gerçi yüzme bilseler de bu geniş ve dondurucu çayı, üzerlerindeki eşyalarla yüzerek geçemezlerdi ya. Belli köprüler var olmasına var ama sabaha ancak yetişebilirlerdi köprü yerlerine. Üstelik düşman köprüleri tutmuş da olabilirdi. Bulundukları tarafta kalmaları ise çok tehlikeliydi. Ne yapıp edip geçmeleri gerekiyordu. Ama her şeyden önce köye bir taraftarın evine uğrayıp bir şeyler yemeleri ve durumları öğrenmeleri lazımdı. Yoksa başka bir noktaya bir dahaki akşama ancak ulaşabilirlerdi. Kararlarını verdiler, köye bir taraftarın evine uğrayacak öyle gideceklerdi. Adım adım çevreyi dinleyerek ağaçların arasından eve doğru yaklaştılar. Köy de oldukça elverişli bir yerde kurulmuştu doğrusu. Peri Çayının hemen yanı başında ormanlarla kaplı engebeli bir yere dağınık tarzda kurulan köye rahatlıkla girip çıkabilirlerdi. Üstelik taraftarın evi köyde ayrı ve tekti. Bilal, sine sine pencerenin önüne kadar yanaştı. Nihat'ı bekledi. Çevresine bakındıktan sonra camı tıklattı, içerdekiler hemen duymuşlardı.

-Kimsiniz?

-Biziz, korkmayın. Ben Bilal.

Taraftar, Bilal'in sesini duyar duymaz koşarak gelip kapıyı açtı. Vakit geçirmeden onları içeri aldı ve kapıyı tekrar sessizce örttü. Işığın dışarı sızmaması için perdeleri sıkı sıkı örttü, ardından ışığı yaktı. Sonra sevinçle arkadaşlarla kucaklaşıp hal hatırlarını sordu. Onları uzun süreden beri

görmemiş olmanın hasretini gideriyordu. Hemen hanımını uyandırdı. Hanımı da onun gibi mert ve cesur biriydi.

Çatışma haberi aynı anda tüm çevrede duymuş onlar gelmeden önce köylüler çatıştıklarının haberini almışlardı. Taraftar bir yandan seviniyor bir yandan da üzülüyordu. Bilal:

-Ne var ne yok, diye sorunca anlatmaya başlamıştı:

-Siz yaman çatışmış bir kaç asker yaralamışsınız. Komutanın da ödünü patlatmışsınız tabi. Çatışmadan sonra peşinizden gelmeye korkmuşlar. Demişler ki “Vallahi biraz daha çatışsalaradı adamlar hepimizi vururlardı.” Komutan da “arkadaş bunlar özel eğitim görmüş öyle bir isabetli ateş ediyor öyle bir takla atıyorlar ki baş etmek mümkün değil” diyormuş. Akşama doğru şehirden gelen köylüler böyle anlatıyorlardı. Bir de onlardan önce cemseler dolusu asker geldi, biraz tehdit savurdular, “görürseniz bildirin, eğer bildirmezseniz topunuzu atarız” deyip gittiler. Gelen köylüler alt köprülerin tutulduğunu söylüyorlardı.

Bilal:

-Peki olaydan sonra köylülere baskı falan yapmışlar mı? Ya yakalanan Hoca onlar. Onlar için bir şey söylemiyorlar mıydı?

-Ha... Onlar için de, bir taraftarımız şehre getirilip bırakılan bir köylüyü görmüş o anlatmış. Demiş ki, hoca ile yanındakine -o da yakın köylerden birinin öğretmeniymiş- işkence yapmışlar. Komutan habire dövüyormuş. Diyormuş ki, “ulan sen neredeyse anamızı ağlatıp topumuzu öldürtecektin. Terörist besliyorsun öyle mi?” Hoca da hiçbir şey söylememiş sadece “ben onları tanımıyorum. Gece evime silahlı girdiler. Bende korktum içeri aldım. Bir geceliğine evimde kalacaklarını söylediler. Korkudan bir şey diyemedim” demiş. Komutan, “niye bize bildirmedin” deyince. O da “ölmek istemiyordum da ondan. Peki, sen niye peşlerinden gitmedin, adamların ne yöne kaçtıklarını da gördün” demiş. Hocanın öyle söylemesiyle birlikte faşist komutan çılgına dönmüş, “ben sana gösteririm” diyerek hocayı ayrı bir yere götürmüşler. Diğer K köyünün hocası da “ben diğer hocanın arkadaşımı evine kendisini ziyaret etmeye gitmiştim. O silahlı adamlar gelince bende korktum. Zaten oradan ayrılmama müsaade etmediler” demiş. Ona çok işkence yapmışlar. Faşist komutan ona demiş, “ulan eş. Oğlu eş... görevinin başında değilsin, kaç gündür kayıplara karışmışsın. Senin teröristlerin yanında olduğunu bilmediğimizi mi sanıyorsun? Peki mademki öyleydi niye teröristlerle birlikte kaçıyordun” demiş. O zaman hoca “hayır ben onlarla kaçmıyordum. Dışarı çıktım siz bana ateş ettiniz. Millet dedikodu yapıyorsa ben ne yapayım yani” tarzında ifade vermiş. Sonra onu da alıp götürmüşler.

Taraftar anlatmasına devam ediyor, Bilal ve Nihat merak ve heyecanla kendisini dinliyorlardı. O esnada taraftarın hanımı içeri girdi. Elinde yemek dolu tepsiyi getirip arkadaşların önüne koydu. Yemeğe başladıklarında ne kadar acıkmış olduklarını fark ettiler. Taraftar ve hanımı bunu bildiklerinden yiyecekleri habire önlerine kaydırıyor ve hepsini yiyip bitirmelerini istiyorlardı. Yemeklerini yedikten sonra aceleyle çaylarını da içtiler. Suyu vurup karşıya geçmeleri için çok az zamanları kalmıştı. Yanlarına biraz yiyecek alarak kalktılar.

Çok hızlı yol alıyor, bir an önce çayı geçmek için acele ediyorlardı. Bilal daha önce gözüne geçebilecek bir yer kestirmişti. Nehir’e yaklaştıkça suların daha bir coşkun aktığını hissediyorlardı. Bilal geçmek için suya vurdu. Ama suyu geçmek olanaksızdı. Coşkun sular onu biraz sürükledi. Silahını ıslatmamak için havada tutarak tekrar geri çekti. Bu tarzda suyu geçemeyeceklerini anlamışlardı. Fakat mutlaka bir yöntemini bulmaları gerekiyordu. Bilal’in aklına köylülerin kullandığı su botu geldi. Ama botun yeri oldukça uzak sayılırdı. Zamanları az kalmıştı, fakat başka çareleri de yoktu. Eğer yetişemezlerse ormanın bir yerine çekilecek gizleneceklerdi. Hızla ve azimle koşuyorlardı. Botun yerine yetişmişlerdi, hem de çok kısa bir zamanda. Çevrelerine bakındılar bota benzer hiçbir şey yoktu. Bilal umudunu yitirmeden var gücüyle arıyor ve bulmaya çalışıyordu. Birden bire durdu, üzerinde otlar yığılmış bir şey gözüne ilişti. Umutla otlara yaklaşarak kaldırdı. Evet, otun altına konularak kamufle edilen bottu. Böylece karşıya geçebilecekleri için sevinmişlerdi. Bir tehlikeyi daha atlatmış sayılıyorlardı. Fakat aksilik bir türlü yakalarını bırakmıyordu. Bu sefer de botu hareket ettirecek ip ve ağaçlar yoktu. Arasalar da hemen bulmaları çok zordu. Bilal’in aklına yeni bir fikir gelmişti. Botu kaldırdı suyun içine götürdü, arkadaşının binmesine yardımcı olduktan sonra silahını kesin güvenceye almak için boynuna astı ve yüz üstü botun üzerine uzandı. Her iki eliyle yüzer gibi

yaparak botu hareket ettirdi, bot bir anda sulara kapılmış, su dağları arasında inip kalkıyor, coşkun sularla boğuşuyordu. Ama Bilal cesaretinden ve soğukkanlılığından hiçbir şey yitirmemişti. O anda aklına gelen tek şey düşman kurşunuyla değil de sulara kapılarak boğulmalarıydı. Bu durumda kimsenin haberi bile olmayacaktı boğulduklarından. Bu onu biraz üzüyordu ama hayır o umudunu azmini cesaretini yitirmeyecekti. Ölüm nereden gelirse gelsin hoş geldi sefa geldi şiarı kulağında yankılanıyor, inancı, davası ona olağanüstü bir güç veriyordu. Hırsla inançla soğukkanlılığını yitirmeyerek elini köpüklü sulara doğru uzatıyor, suyu hızla kendisine çekiyor, bot çağlayan suları yarararak biraz daha ilerliyordu. Karşı kıyıya yaklaşıncı Bilal gülerek,

-hain su, nasıl... Kim baskın çıktı? deyince ikisi birlikte gülmeye başladılar. Kıyıya yaklaşmışlardı artık. Nihat:

-Yaklaştık, ben inip botu çekeyim, dedi. Nihat ayağa kalkar kalkmaz yayık gibi sallanan botun içinde dengesini kaybetti. Ve kendisiyle birlikte botu da devirerek sulara kapıldı. Bot devrilince Bilal de neye uğradığını anlayamadan kendisini suların içinde bulmuştu. O zaman suyun çok derin olduğunu fark ettiler. Sular botu kapmış götürmüş onları da sürüklüyordu. Nihat'ın ayakları yere değmiş kıyıya geçmişti. Bilal de epey sürüklendikten sonra dalgalar onu kıyıya atmıştı. Suyla olan boğuşmasına rağmen silahına sıkı sıkı sarılmış bırakmamıştı. Silahları, mermileri, kendileri tepeden tırnağa sırlıslam olmuşlardı. Birbirlerine bakıyor, kahkahalarla gülüyor, gülmekten konuşamıyorlardı. Her ikisi de sudan çıkmış balığa dönmüşlerdi. Bilal bir yandan gülüyor, bir yandan da derin derin soluyarak konuşuyordu.

-Şu işe bak yahu, tam kıyıya çıktığımızı sandığımız noktada sulara kapıldık. Boşuna dememişler acele işe şeytan karışır diye.

-Eh işte ava giderken avlandık misali oldu.

Bilal silahına baktı sırlıslam olmuştu.

-Haydi gidelim. Zaman çok az kalmış sabaha karşı ormana yetiştik mi tamamdır. Bir gür ateş yakar kendimizi kuruturuz.

Birden aklına yiyecek paketleri geldi. Dönüp Nihat'ı baktı, ekmek torbası elinde yoktu. Nihat biraz da yorgun görünüyordu.

-Hı... Nihat ekmeği unuttuk galiba.

Bilal oldukça yumuşak bir ses tonuyla sormuştu.

-Hayır, unutmadık, suda gitti.

Bilal, Nihat'a baktı biraz durdu umursamaz bir tavırla omuzlarını silkerek:

-Neyse önemli değil, insan bir gün toprak da yiyerek dayanır. Sonra ilerdeki dağ başında taraftarlarımızın zomları var, gider orada birşeyler atıştırabiliriz.

Döndü yürümeye başladı, hızlı hızlı yürüyordu. Nihat da hemen arkasında yürüyordu.

Onlar dur durak demeden, ıslak beden ve yorgunluklarıyla ha bire yol alıyor gidecekleri hedefe adım adım yaklaşıyorlardı. Şafak söküp güneş kızgın bir kor halinde yüksek tepelerin arkasında doğduğunda hedeflerine az bir mesafe kalmıştı. Hedefe tam yetişebilmeleri için daha gündüz gözüyle bir iki saat yürümeleri gerekecekti. Yerlerine ulaşır ulaşmaz ilk işleri bir çukur bulup gür bir ateş yakmak, kendilerini ısıtmak ve biraz kurulanmak oldu. Bilal ateşin başında oturmuş silahını temizliyor, bir yandan da ahenkli ahenkli birşeyler mırıldanıyordu. Silahın parçalarını silerek yanına diziyordu. Nihat ise mermileri kuruyor, o da bir başka makamdan mırıldanıyor, birlikte bir orkestra oluşturuyorlardı. Ama pek bir şey anlaşılmayan bir orkestraydı bu. Bal arılarının vınlayışı çiçekten çiçeğe konarak bal toplamasına benzer bir şeydi. Yükselen güneş, bulundukları güney yamacında ısını arttırdığında yaşam her tarafta biraz daha renkleniyor, karşı yoldan geçen arabaların sayısı gittikçe çoğalıyor, köyde görünen insanların sayısı artıyor, gündüz geceye üstünlüğünü her şeyiyle kanıtlıyordu. Yalnız onlar açısından önemli bir husus vardı. Gecedeki hareketlilik ve gizlenme avantajı gündüzle birlikte azalıyor bir dezavantaj yaratıyordu. Bilal silahını kurutmuş temizlemiş yanına koymuştu. Yerinden kalktı bir kucak odun getirerek ateşin üstüne koydu. Çevresine bakındı. Çevrede olağanüstü bir şey yoktu. Gökyüzü mavi ve berraktı. Öyle ki bulut adına bir tek leke yoktu. Hava berraklığıyla yaz günlerini andırıyordu. Etrafta ötüşen kuşlar, sınav çeker gibi durmadan hareket eden kertenkeleler görünüyor, sağda solda tek tük biten bahar çiçekleri göze çarpıyor, parça parça

yeşillenmiş yerler görünüyordu. Bilal çatışmadan önce bulundukları yeri düşündü. Dönüp Nihat'a baktı o da doğayı seyrediyordu.

-Baksana buralarda bahar yaşanıyor yükseklerde ise kış tüm şiddetiyle devam ediyor. Şimdi daha aşağılarda tam bir bahar havası vardır.

Nihat durdu:

-En iyisi biz aşağılara arkadaşların yanına gidelim, dedi.

Bilal de aynı şeyi tasarlamıştı kafasında.

-Ben de öyle düşünüyordum. Gidip arkadaşları görmemiz daha doğru olacak. Epey zaman oldu görüşmeyeli. Şimdi onlar da merak ediyor, bizi bekliyorlardır.

Zaman ilerledikçe acıktıklarını hissediyorlardı. Yanlarında tek bir lokma ekmekleri bile yoktu. Bilal yerinden kalktı çevreye göz gezdirdi, etrafta biten otlardan yiyilebilen nevrez çiçekleri gözüne çarptı. Gülererek Nihat'a baktı:

-Bak şimdi Nihat sana neler bulacağım.

Nihat merakla Bilal'in gittiği yöne baktı, Bilal nevrez çiçeklerini ve yenebilecek otları özenle çekiyor ve avucunda buket halinde bir araya getiriyordu. Bilal neşeyle işine devam ediyor, gülümsüyor, Nihat'a bakarak sesli sesli konuşuyordu:

-Bak görüyor musun Nihat, baharın zenginliği nasıl da kurtardı bizi. Her tarafa bahar gelince doğa şenlenecek, leylekler, kırlangıçlar gelecek, kuşlar cıvıldaşacak, ağaçlar da çiçekler açacak doğayla birlikte insanlar da şenlenecek, her şey ama her şey bir başka güzel olacak şu güzelim bahar mevsiminde.

-Bayağı romantikmişsin be Bilal, niye bir roman yazmıyorsun?

-Eee, dur bakalım bizde her şeye savaş içinde şekillenecek, romancısı da çıkacak şairi de çıkacak. Diğer halklarda nasıl olmuşsa bizde de aynen öyle olacak. Ama şimdilik bize sanatın silahlı yönünü geliştirmek düşünüyor. Biz onu geliştirdik mi gerisi kolay.

İkisi birlikte gülmüş, güzel nevrez çiçeklerinden demetler oluşturarak birlikte temizlemeye başlamışlardı. Otları iştahla yediler ama karınlarının doyduğu falan yoktu. Sadece midelerini birazcık da olsa kandırmışlardı. Ama yine de mutlu sevinçli ve capcanlıydılar. Katlandıkları zorluklar onların yaşamının sadece doğal bir parçasıydı.

Zaman geçip gidiyordu. Akşam saatleri yaklaştığında sıcaklık azalmış, hava derece derece soğumuş, güneş batmaya doğru yol alıyordu. Onlar çoktan hazırıldılar hareket etmeye, ama akşamın karanlığını beklemek zorundaydılar. Akşam olunca bir köye uğrayacak, ondan sonra köprüden geçip aşağılara ineceklerdi. Akşam çökünce hemen hareket ettiler köye ulaşmaları için birkaç saat yol yürümeleri gerekecekti. Açlık giderek etkisini gösteriyor yol almalarını zorlaştırıyordu. Dizlerinde bir gevşeme hissetmelerine rağmen yine de inançlarına, direngenliklerine dayanarak yol yürüyor, bir yandan da türkü tutturluyorlardı açlık üstüne. Gündüz köye uğramayı göze alma yerine gün boyunca aç kalmayı yeğlemişlerdi. Dakikalar ilerledikçe açlıkları artmasına rağmen dayanabiliyorlardı.

-Evet, diyordu Bilal,

-İnsan inançlı oldu mu, iradesini zorladı mı, azim, istek ve çaba birleştirildi mi başılamayacak hiçbir şey yoktur.

Karşılaştıkları her zorluk karşısında bunları hatırlıyordu Bilal. Köye adım adım yaklaşıyordu. Uzaktan tek tük görünen ışıklar giderek çoğalıyor, insanların uyanık olduğuna dair birer işaret oluyorlardı. Bilal gidecekleri evi göstererek:

-İşte gideceğimiz taraftarın evi, köyde ihbar falan yok. Görseler de bir şey olmaz, çünkü köy genel olarak çok iyidir. Ama biz yine de dikkatlice gidelim, görünmememiz en doğrusu olacak, dedi.

Köyün üstünden dolanarak etrafını dinleye dinleye eve yaklaşıyor, karanlıkta etraflarını kontrol etmekten geri kalmıyorlardı. Fark edilmeden eve epey yaklaştıkları bir esnada iriyarı vahşi köpeklerin havlamasıyla saldırına uğramaları bir oldu. Yedikleri taş, silah, sopa darbeleriyle biraz geriliyor tekrar saldırıyorlardı. Köpeklerin kudurganlığı karşısında bir yandan kendilerini koruyor bir yandan da ilerlemeye çalışıyorlardı. Evin sahibi olan taraftar da geç çıkmıştı hani. Fakat çıkar çıkmaz arkadaşları tanımıştı, koşarak yardımlarına yetişti. Köpekleri kovalayarak uzaklaştırmıştı. Köpekler hızlarını almayarak ilk etapta sahiplerine bile saldırmış, daha sonra

tamamen etkisiz hale getirilmişlerdi. Bu boğuşma esnasında köyde birçok insan onları görmüş böylece gizli girme planları köpekler tarafından altüst edilmişti.

Sevinçli karşılaşmadan sonra geçip oturdular. Taraftarlar hal hatır soruyor sevinç ve mutlulukla onları seyrediyorlardı. Öyle ya onları çoktan görmemiş bu insanlar, şimdi karşılarında oturuyor ve kendileriyle sohbet ediyorlardı. Cuntanın tüm baskıları, bu insanların sevgi ve bağlılıklarından hiçbir şey götürmemiş, onların kinini, nefretini, savaşıma azmini, bağlılıklarını daha çok bilemişti. Böylesi yıllarda sayıları çok az da olsa korkup sinen insanlar da yok değildi tabii. Zaten kimse de beklemiyordu bunu, “Elbette sağlamin içinde çürük de çıkacak” diyordu bir taraftar. Daha yeni oturmuşlardı ki, köyden insanlar teker teker gelmeye başladılar. Onların gelişini birçoğu görmüştü. Oda birden tıklım tıklım dolmuştu. Her taraftan sorulan sorular bir ve aynıydı. Adeta daha önce sözleşmiş gibiydiler. “Bundan sonra ne yapacaksınız, bizler ne yapacağız?” tarzında sorular soruluyor, sormayanlar da anlamlı bakışlarla izliyorlardı. İnanç ve umuttan yitirilen bir şey yoktu. Sorulan sorularda anlamlı bir bekleyiş vardı. Bilal içinden düşünüyordu: “Bu insanlar nasıl bir bekleyiş içerisinde, nasıl da bizlerin birşeyler yapmasını istiyorlar. Bizlere bağlanan umutları ve inançlarıdır. Peki, buna nasıl cevap vereceğiz?” Gerçi gerilla savaşımdan bahsediliyor, insanlar coştukça coşuyorlardı. Ama o da bu konularda net bir şey bilmiyordu henüz. Sonra yaşanan süreci düşündü. Evet, bu süreçten sıyrılmak gerekecekti. Bu düşünceler arasında dönüp dururken yan odadan küçük bir bebeğin ağlama sesi duyuldu. Düşüncelerden sıyrıldı saatine baktı. Zaman epey ilerlemişti. Çok geçmeden yemekler getirilmiş ve hep birlikte yemek yemeğe başlamışlardı. Bilal biraz konuşmadan sonra saatine baktı, kalkma zamanının geldiğini hesaplayarak topluluk üzerinde göz gezdirdi, yaptıkları konuşma epey etkili olmuştu anlaşılan. Gidecekleri yere bir an önce ulaşmaları gerektiğini düşünerek müsaade isteyip ayağa kalktı. Ardından Nihat da kalkmıştı. Tüm odadakiler de onlarla birlikte kalkmış, birşeyleri kaybedecek insanların ruh halini yansıtıyorlardı.

-Haydi, eyvallah, deyip dışarı çıktıklarında geride kalanlardan “yolunuz açık olsun” sesi hep bir ağızdan çıkmıştı adeta. İçlerinden birisi:

-Bizleri unutmayın yeniden gelin bekleriz sizi, diye yüksek sesle söylemişti.

Onları yalnız bırakamaz, terk edemezlerdi elbette. Onları kurtarmaya, bağımsız özgür bir ülke uğruna ayağa kaldırmaya söz vermişlerdi. Nasıl bırakırlardı onları, içinden “hayır” diye geçiriyordu. Bilal:

-Sizleri asla yalnız bırakmayacağız. Belki bazıılarımızı ölüm ve tutuklama ayırabilir ama Parti varlığını koruyacak, size ellerini uzatacaktır. Kesin bir sesle devam eti: elbette yalnız bırakmayacağız sizleri. Belki ölüm bizi alır götürür ama Parti sizi mutlaka kurtuluşa götürecektir, diye cevap verdi.

Taraftar en önde, arkasından Bilal ve Nihat çıkmışlardı. Köpeklerin önü tutulduktan sonra vedalaşarak sessizce çıktılar. Köyün altındaki yola indiler. Yol, suyun tam kenarında kıvrıla kıvrıla ufak dere ağızlarından ve elverişli yerlerden geçiyordu. Belli bir noktada araba köprüsünden geçmek zorundaydılar. Düşmanın köprüye pusu kurma ihtimali büyüktü. Fakat su başka da geçit vermiyordu.

-Bu gece yetişebilir miyiz O köyünün arazisine?

Bilal durdu, yolun muhtemelen kaç saat tutabileceğini hesapladı.

-Yetişmemiz gerekir. Yalnız şimdi geçeceğimiz köprünün dışında başka bir köprü daha var. Oradan geçmemiz gerekeceği için biraz zaman alır. O köprü epey de tehlikelidir.

Az sonra “geçeceğimiz” dedikleri köprüye yanaştıklarında ay ışığı yeni yeni beliriyordu, gökyüzünde yıldızlar seyrekleşmiş, yer yer bulutlar belirmişti. Yalnız görünen bulutlar yağmur bulutlarına hiç benzemiyorlardı. Köprünün başına geldiklerinde Bilal durdu.

-Burada biraz durup köprüyü dinleyelim öyle geçeriz. Pusu falan atmış olabilirler.

Birlikte köprünün sağ ayağına çömelip sessizlikte etrafı iyice dinlediler, bir şeyin olmadığı kanaatine vardıklarında Bilal ayağa kalktı ilk önce o geçecekti. Köprüye doğru yürümeden önce Nihat’a döndü hafif bir ses tonuyla:

-Önce ben geçeceğim, karşıya geçip mevzilendikten sonra sen geçersin, dedi.

Tam köprünün başında hafif eğildi, silahını saldırıya geçiyormuş gibi önde tuttu, gözlerini ileri dikti, her an çatışmaya hazır vaziyette yürümeye başladı. Nihat her zamanki gibi heyecanlı,

olacakları bekliyordu. Bilal karşıya geçince heyecanı biraz dinmişti. Ardından o da kalktı köprüden geçti. Birkaç yüz metre uzak olan ormana yetiştiklerinde Bilal silahını omzuna astı,
-Artık diğer köprüye kadar tehlike kalmadı, deyip yürüdü.

Sinan sigaranın dumanıyla birlikte sığınağın nemli havasını ciğerlerine kadar çekiyor, daldığı derin düşüncelerden sıyrılarak uyuyamıyordu. Sırtüstü uzanmış olmasına rağmen vücudunda bir ağırlık ve yorgunluk hissediyor, arkadaşları uyandırmamak için deprenmemeye özel bir itina gösteriyordu. Gözlerini sığınağın alçak duvarına dikti, Bilallerle karşılaştıkları hafif bulutlu, serin bahar akşamını hatırlamıştı.

Birdenbire köpek sesleri duyuldu. Gelenlerin kimler olduğu biraz sonra anlaşılacaktı. Sinan dışarıda nöbet tutan arkadaşına seslendi, gelenlerin kimler olduğunu soracaktı.

-Halil bir bak bakalım bu saatte gelenler kimlerdir.

Halil koşarak gitti. Başka bir taraftarın evine gelen gece misafirlerinin kimler olduğunu öğrenmişti. Tekrar dönüp geldi, heyecan ve sevinçle Sinan'ın beklediği odaya girdi.

Sinan, Sinan gelenler Bilallermiş.

Sinan da en az onun kadar sevinmiş yerinde duramıyordu:

-Çabuk koşarak git, onları al buraya getir.

Halil hızla odadan çıkarken Sinan da, ev sahibi taraftara döndü:

-Evde birşeyler varsa hazırlayın, arkadaşlar şimdi çok acıkmışlardır. dedi. Gerçi daha Sinan söylemeden onlar ateşe çayı koymuş, birşeyler hazırlamaya başlamışlardı bile. Onlar da sevinçliydi. Öyle ya arkadaşlar bir çatışmadan başarıyla çıkmışlardı. Daha önce şehit olan arkadaşları düşündüklerinde bu sefer kayıp vermediklerine şükrediyor ve seviniyorlardı. Bu kadar sevdikleri insanları kayıp olarak düşünmek onlara çok acı geliyordu.

Bilaller, arkadaşları orada görececeklerini tahmin etmemişlerdi. Halil koşarak eve varıp aceleyle kapıdan içeri girdiğinde epey şaşırmışlardı. Halil'i böyle heyecanlandıran ne olabilirdi ki? Ama Halil'in yüzündeki sevinci gördüklerinde hayırlı bir haber getirdiğini anlamışlardı. Halil içeri girdiğinde hal hatır sormadan nefes nefese soluklanarak konuşmaya başladı:

-Bilal abi, Sinan arkadaş sizi çağırıyor.

Bilal, Sinan'ı bir an önce görebilmenin sevinciyle anında silahını kapmış ve ayağa kalkmıştı.

-Arkadaşlar hangi evdedirler?

-Hemen şu arkadaki bir evde fazla uzak değil.

Onlar ayrılmak üzere kalktıklarında ev sahibi oturmaları için ısrar ederek onlara engel olmaya çalıştı.

-Nereye böyle, daha hoş geldiniz bile diyemedik. Bir şeyler yemeden hayatta bırakmam.

Nihat ev sahibinin kararında direteceğini anlayınca işin kolayına kaçarak onu ikna etti:

-Çok sağolun biz yemiş sayılırız. İşimiz var gitmemiz gerekiyor. deyince ev sahibi sustu. Öyle ya işleri her şeyden önce gelirdi arkadaşların. İş deyince akan sular dururdu onlar için. Artık onları durdurmak mümkün değildi.

Sinan onları heyecanla bekliyordu, içeri bile geçmemiş kapının önünde "ha geldi ha gelecekler" deyip bekliyordu. Çok geçmeden Bilal iri gövdesi, uzun boyu, güler yüzüyle kapıda belirmiş, yoldaşça kucaklaşmışlardı. Taraftarlar da aynı sevinçle Bilalleri karşılamış, içtenlikle kucaklamışlardı. İçeri geçtiklerinde yemek sofrası çoktan hazırlanmış, onları bekliyordu. Bilal manzarayı görünce her zamanki sevecenliğiyle:

-Bu ne yahu niye zahmet ettiniz. Hele biraz nefes alsaydık, dedi.

Taraftar gülümseyerek onlara yer gösterdi. Bir yandan yemeklerini yiyor bir yandan da sohbet ediyorlardı. Sinan,

-Çatışma nasıl çıktı, diye sorunca Bilal anlatmaya başladı. Ama taraftarları dikkate alarak her şeyi anlatmaktan kaçınıyordu.

Kalkma zamanı geldiğinde tüm arkadaşlar birlikte çıkmışlardı evden. Sayıları dokuza çıkmıştı. Havada yağmur bulutları toplanmış, zifiri bir karanlık çökmüştü. Yine “ecel köprü”sünden geçeceklerdi. O kadar gelip geçmişlerdi ki artık alışmışlardı bu köprüye. Köprünün başına her gelişlerinde bir sessizlik çöküyor, bir saldırıya geçme havası esiyor, çatışma ha çıktı çıkacak diye hareket ediyor ama her defasında da geçmeyi başarıyorlardı. Yine büyük bir sessizlik ve heyecan içinde köprüyü geçmiş, G. köyünün içinden geçerek yol alıyorlardı. Buralarda karlar yer yer kalmış ve toprak çamur deryasına dönüşmüştü adeta. Bir yamaca geldiklerinde birdenbire,

-Dur kimsiniz? sesi yükseldi.

Yol araba yoluydu. Ses yolun hemen alt tarafından yükselmişti. Yolun üst tarafı da uçurumdu. Hızla yere yattıkları gibi karşıdakilerin kim olduklarını da anlamışlardı. Evet, arkadaşlardı, seslerinden tanımışlardı ama karşıdakiler onları tanıyamamışlardı. Bilal’in kuş gibi öten ısılk sesi duyulduğunda karşıdakiler sevinçle ayağa kalkmış, “Bilal” diye ses vermişlerdi. Onlar iyi tanıyorlardı bu ısılgın sahibini. Ondan başkası çalamazdı bu ısılgı. Bilal onlarda ayağa kalktılar, karanlıkta selamlaşma ve yoldaşça kucaklaşmalardan sonra birleşerek tek bir noktaya doğru hareket ettiler. Sayıları on ikiye çıkmıştı, hepsi de silahlıydı. Sinan yeni gelen arkadaşlarla yan yana yürüyordu.

-Aşağılarda ne var ne yok?

-Aşağıda durumlar iyidir. Yalnız dün şehirden Adnan, Jako bir de Müzeyyen adlı bir bayan arkadaş geldi.

-Ben kendisi hakkında fazla bir şey bilemiyorum. Fakat Adnan biraz anlattı. Bundan iki yıl önce okulda bayağı aktifmiş. Legal olarak çalışıyor, epey iş yapıyormuş. Ailesi de durumu fark edince zorla evlendirmek istemiş. Kendisi daha sonra gelip Adnan onlara durumu anlatmış. Zafer de yakalanınca ne olur ne olmaz diye üçü birlikte şehirden ayrılmışlar.

-Peki, nasıl gelmişler?

-Herhalde dağ yolundan gelmişler. Yalnız kesin bilemiyoruz. Nasıl geldiklerini, niye geldiklerini fazla sormadık.

Sinan susmuştu, kaşlarını çatmış düşünüyor, kafasında durmadan birşeyler tasarlıyordu.

Şafak sökünce C köyüne varmışlardı. Denizlerle görüşüp durumu ayrıntılarıyla öğrendiler. Sinan bu sefer de olayın iç yüzünü düşünüyordu.

Karlar erimeye başlamış, dere ağzları, vadiler, alçak yerler tümünden bahar çiçekleriyle süslenmiş, dağ yamaçları yemyeşil eteklerini giymişlerdi. Güneşin, doğada pırıltılar yaratarak, ışınlarıyla ormanı mis gibi bir kokuya boğduğu esnada Sinan, Bilal ve Baki ormanın seyrek ağaçlı bir yerinde oturmuş güneşleniyorlardı. Uzun bir süredir oturmuş olmalarına rağmen üçü de hiç konuşmadan düşünüyor, ara sıra yerden aldıkları bir çubukla oyalanıyorlardı. Sinan döndü, Baki ve Bilal’e baktı, derin düşüncülere dalmışlardı.

-Biliyor musunuz olay nasıl olmuş?

Baki önce Sinan’ın neyi kastettiğini anlayamamış, biraz durmuştu.

-Ha şu bayanın geliş meselesi mi, yok fazla bir şey bilmiyoruz. Sadece anlatıldığı kadarıyla biliyoruz.

-Senin tanıyor olman gerekir.

-Evet, biraz tanıyorum fakat son durumunu değil.

-Durumlar gelen arkadaşların anlattığı biçimde gelişmiş. Bizimkiler de Deniz’i göndermişler, gidip evden alıp getirmiş. Kızın ailesi Deniz’i ve köyünü tanıyorlarmış. Bizimkiler kızı iki üç köyde dolaştırmışlar. Deniz kızla konuşmuş söylediğine göre akıllı bir karış havada olan birisiymiş. Tabi kızın ailesi de hemen bir araba tutup Deniz’in köyüne gelmişler, Deniz’in yakasına yapışmışlar. Bizimkiler de hemen kızı ailesine verip tekrar evine göndermişler, kendisi gitmek istemiyormuş, arkadaşlar dayatınca geri gitmiş. Bu arada kızın nereye gittiği herkes tarafından duyulmuş. Haber de polisin kulağına gitmiş. Buna rağmen evine gönderilmiş.

Sinan olayın gelişimini olduğu gibi aktarınca, gelişmeler karşısında her zaman somut ve net yorumlarıyla dikkatleri üzerine çeken Bilal konuşmaya başlamıştı:

-İnsanların saflarımıza o tarzda alınmaları ve getiriliş biçimleri doğru olmadığı gibi açık hedef haline getirildikten sonra geri gönderilmeleri de doğru değildir. Bak, bir kere kızın getirildiği

alan üs alanımızdır. Kitleler yediden yetmişe hepsi Parti taraftarıdır. Şimdilik tüm arkadaşlar da bu alanda kalıyor. O insanı buraya getirmek doğru değildi. Kolaylıkla bir başka alana götürebilirlerdi. Bir de mademki kız fazla tutarlı değil ve akli bir karış havadadır deniliyor, bu durum önceden araştırılıp öğrenilemez miydi? Diyelim her şeye rağmen getirildi. Deniz yerine başka biri gönderilseydi, tanımayan bir arkadaş. Evinden değil de okul çıkışından alınabilirdi. Sonra birçok köyde dolaştırılmış birçok şey öğretilmiş veya gösterilmiş. Ailesi peşine düşünce de evine gönderilmiş. Peki, bu yakalanmayacak mı? Yakalanınca ne olacak? Aslında gönderilmesi hiç de iyi olmamış mademki gelmiş gelsin savaşınsın, ne yapalım toplumumuzda ideal insan nereden bulalım.

Baştan beri anlatılanların dikkatlice dinleyen Baki başıyla Bilal'i onayladı. Bilal'in anlattıklarını doğrulayan bazı noktalara değindi ve:

-Eğer yakalanıp çözülürse bu köylerin hepsi basılır, çok zor durumda kalırsınız, dedi.

Ama daha sonraki günlerde epey zaman geçmesine rağmen aynı bayan yeniden kendi başına kırsal alana gelmişti. Şehre gönderildiği dönemde polis tarafından yakalanmış, sorgulanması yapıldıktan sonra serbest bırakılmıştı. Bu sefer de ailesi peşine düşmüş tekrar yakalanıp şehre götürülmüştü. Ardından tekrar polisin eline ve oradan da işkencehaneye düşmüştü.

Sinan sığınağın rutubet kokulu havasını ciğerlerine solumaya devam ediyordu. Ama o bunun farkında bile değildi. Tıpkı halen mışıl mışıl yatmakta olan üç yoldaşı gibi. Sinan dönüp onlara baktı, ne de derin yatıyorlardı bu nemli ve havasız yerde, öyle baygın yatmalarında sığınak havasının boğucu etkisi vardı ama esas nedeni bir hafta boyunca yollarda epey yıpranmış olmalarıydı. Sinan tekrar düşündüğü konuya dönmüştü, yanlış çalışma tarzının yarattığı sonuçları düşünüyordu. Aklına Baki'nin sesi gelmişti: "Eğer yakalanır çözülürse buraları hep bastırır." Kendi kendine "Bizler insanları savaştıramamanın en iyi örneğini burada görüyoruz" dedi. "İnsanlar zorla kalmak istiyorlar ama biz savaştıramıyoruz. Yok, şu şöyleydi, yok bu böyledir diyerek çoğu insanı heder ediyor, bir kenara atıyoruz. Bilal ne kadar da doğru konuşurdu: 'İdeal insan nereden bulalım.' Sinan bu sözleri kendi kendine tekrarladı, geçmişle hesaplaşıyordu. Ama geçmişi hatırladıkça kini nefreti daha bir artıyor birçok şeyi başaramamanın vicdan azabını çekiyor birçok yönüyle yaptıklarından utanıyordu. Kendi kendine kızıyor, sinirleniyor ve cezalandırıyordu kendisini içten içe. "Evet" diyordu, "bu olay bardağı taşıran son damla oldu." Adeta bir kıvılcımın baruta yaklaşmasını andırıyordu. Bayan işkenceye alındıktan sonra anında çözülüyor ve her şeyi bir anlatıyordu.

Yeni bir bahar yaşam için tomurcuklanmış uzakta yüksek yerlerde halen beyaz kar örtüsü görünüyordu. İnsanlar ve hayvanlar baharın tadına doymak için yarış halindeydiler adeta. Kış boyu ağıllara kapatılan ve uzaktan beyaz bulutu andıran koyun sürüleri de görünmeye başlamıştı yeşeren dağlarda. Kuşlar bir yerden bir yere uçuşup ötüyor, kırlangıçların ince narin sesi havayı dolduruyordu. Yuvasını yapmayla uğraşan kırmızı gagalı ve kırmızı ayaklı leylek uzun kafasını havaya kaldırıyor, uzun uzun garklıyor, gelen erkek leyleği selamlıyordu. Diğerleri de havada dolanarak gelip uzun ayaklarıyla dışısının yanına konuyor birlikte gak garklayarak yeni bir yuva yapmanın sevincini yaşıyorlardı. İnsanlar da sevinçliydi, yeni bir bahar 'yeni' bir 'yaşam' göreceklerdi. Ama ne yazık ki yeterince faydalanamayacaklardı.

Baharın etkisiyle C köyünde de bir canlanma ve koşuşturma vardı. Sinan, Fikret, Baki, Bilal ve birçok köylü taraftar oturmuş sohbet ediyorlardı. Cezaevinden yeni çıkan bayan arkadaş, cezaevlerindeki durumları anlatıyor, dinleyenler ara sıra sözünü keserek sorular soruyor, o da cevap veriyordu. Sohbetleri tüm sıcaklığıyla devam ettiği esnada ayağa kalkmıştı. Sinan hemen dışarı çıktı arkasından Baki çıkmıştı. Gelen bir sivil arabaydı, içerisinden birkaç köylü taraftar imişti. Araba hemen geri dönmüştü. Gelenler koşar adım evlere doğru yöneldiler. Sinan önemli bir durumun olduğunu anında fark etmişti. Ama ne olabilirdi ki gelenleri bu kadar

heyecanlandıran? Şehirde olağanüstü bir durum olmuş olsa çoktan duyulurdu. Taraftarlar Sinan'ı görünce epey sevinmişlerdi ama yol boyu köyde olmamaları için de dua etmişlerdi. Sinan'a selam verdikten sonra içlerinden birisi soluklanarak birşeyler anlatmaya çalıştı, anlatamayınca durdu derin bir nefes aldı ve sakın sakın anlatmaya başladı:

-Şehirden hemen şimdi geliyoruz. Buraya gelen kızı, Müzeyyen miydi neydi işte onu yakalamışlar. Çok işkence yapmışlar. O da yanınıza geldiğini söylemiş. Hangi köylere, hangi evlere gittiğini bir bir sıralamış. Yalnız evlerine gittiği ailelerin isimlerini vermemiş, "bu kadarını biliyorum" demiş. Oradaki arkadaşlar bize haber getirdiler hemen köye gelmemizi istediler. Sizin burada olduğunuzu tahmin ediyorduk. Askeriye hazırlanıyor köyleri basacak hemen ayrılırsanız çok iyi olur. Biz geldiğimizde konvoylar harekete geçmişti bile.

Baki ve Bilal'in söyledikleri doğru çıkmıştı. Sinan:

-Olacağı da buydu, diye düşündü. Hızla arkadaşların bulunduğu eve yöneldi:

-Çabuk eşyalarınızı toplayın dağa çıkacağız.

Herkes çantasını ve silahını kapattığı gibi dışarı fırlamıştı. Beş dakika içerisinde yönlerini dağa vermişlerdi bile. Yine asi dağlar, özgürlüğün simgesi onları bağrına basacaktı ve partizanları bir kez daha koruyacaktı düşmandan. Dağın eteğine vardıklarında uygun bir noktada mevzilendiler. İki arkadaş köyden ayrılır ayrılmaz ayrı bir yöne gitmişlerdi. Köyün 200 metre uzağında olan dereye inmiş orada birkaç dakikalık zaman geçirmişlerdi. Önce coşkun akan suya vurdular ama bir türlü geçemediler. Dönüp köprüden geçmeyi kararlaştırdılar. Uçurumun arkasında olduklarından daha önce fark edilmeye başlamışlardı. Sinan onların yanına geçmek amacıyla, tekrar köye doğru yöneldiler. Diğer yanda ise bayan arkadaşlardan biri çantasını kaldıkları evde unutmuştu.

-Sinan, ben çantamı unutmuşum çok kötü çanta orada görülürse çevrede olduğumuz hemen anlaşılır.

-O zaman al şu kalaşnikofu, arkadaşlardan birisiyle gidip getirin. Yalnız çabuk olun kaybedecek zamanımız yok.

Onlar bir taraftan diğer iki arkadaş ise bir taraftan köye girmişlerdi. Birdenbire cemse ve panzer sesleri duyulmaya başlandı. Başlangıçta su sesidir diye herhangi bir kaçma veya saklanma girişiminde bulunmadılar. Fakat bir saniye arayla son surat köyün içine giren ve köyü üstten saran panzer ve cemseler görüldü. Aralarında 200 metre bir mesafe kalmıştı. Düşman onları anında fark etmişti. Dere yatağından gelen iki arkadaş tekrar gerisin geriye dere yatağına doğru koşmaya başladılar birisi halen neye uğradığını anlayamamış, şaşkınlık içerisinde önde koşanın peşinden gidiyordu. Bayan arkadaş da düşmanın köye girdiğini fark etmiş Sinan onların yanına doğru koşuyordu. Baki, Bilal, Sinan ve diğer arkadaşlar da savaş düzeni almış mevzilenmişlerdi. Herhangi bir durumda bu kadar uzak bir mesafeden müdahale etmeleri mümkün değildi. Baki ve Bilal Sinan'ın komutu üzerine yerlerinden kalkarak daha aşağılara indiler. Bayan arkadaş nefes nefese yanlarına yetişince o da anında mevzilendi.

Rahime'nin bulunduğu nokta ilk çemberin çok uzağında ve güvencedeydi. Fakat Rahime uzakta duramazdı. Arkadaşları ve can yoldaşı ağabeyi ön mevzide savaşırlarken o durabilir miydi uzakta? Sonra Ana ne diyecekti kendisine "kızım ben sana git onlarla omuz omuza savaş onları uzaktan seyret demedim arkadaşların ve ağabeyin orada savaşırlarken senin vicdanın nasıl rahat ediyordu" diyerek, onu kınayacak ve belki de yüzüne bile bakmayacaktı. Rahime'nin yüreği onların sevgisiyle dolup taşıyor uzakta durmak ona acı veriyordu. Arkadaşlarıyla birlikte aynı mevzide çarpışmak ölürken bile yumruklarını kenetlenerek ölmek hem abisi hem yoldaşı olan o yiğit savaşçının yanında olmak istiyordu. Daha fazla uzakta kalamazdı. "Birlikte doğduk seninle tek anadan ve yine birlikte öleceğiz seninle" dercesine yerinden kalktı, kayaları siper ala ala Baki ve Sinan'ın yanına indi. Sinan Rahime'yi görünce şaşırmış, sinirlenmişti.

-Neye geldin. Sana demedim mi gelme, bekle diye.

-Hayır, bende kalacağım burada sizin yanınızda.

-Bak Rahime silahın yok. Düşman buraya da çıkabilir veya şimdi dereye inen arkadaşlara ateş açabilir. O zaman biz de karşılık vermek zorunda kalırız.

-Olsun ben yine de kalmak istiyorum. Biriniz düşerseniz onun silahını alacağım.

Sinan başını öne eğerek hafif gülümsedi:

-Peki, sen bilirsin.

Baki de kız kardeşiyle övünüyordu. Doğrusu ona bakarken gözlerinin içi gülüyordu. İçinden “sen yiğit bir kardeş ve yoldaş. Ben düşersem de eminim ki sen yoldaşlarına layık olursun” diyordu. Rahime’yle aynı anadan doğmuşlardı, aynı ufacık odada. Aynı yastıkta aynı ananın kolları arasında büyümüşlerdi. Serin yaz gecelerinde bağı bostanı birlikte beklemiş, gelen ayı ve geyikleri birlikte kovalayarak bazen de avlamışlardı. Aynı çetin doğa koşullarında, dağ yamaçlarında ana ve babalarıyla birlikte çalışıp didinmiş birlikte acı ve tatlı anları paylaşmışlardı. Baki’nin ara sıra Rahime’yi dövdüğü de olmuyor değildi hani. Ama hemen sonra kendi kendisine kızar üzülürdü. Kalkar ağlayan kardeşinin yanına gider, onu teselli etmeye ve ağlamasını durdurmaya çalışır, “ağlama Rahime” diyerek kardeşine sarılırdı. Rahime ağlamaya devam edince onun da ağlaması gelir, oturur kız kardeşiyle birlikte ağlardı. Büyüyünce birlikte okula gitmiş birlikte okumuşlardı. Önce Baki, sonra Rahime devrimciliğe başlamıştı. O yaramaz çocuktan ateşli bir devrimci çıkmıştı. Şimdi de en tehlikeli anda silahsız da olsa onların yanı başında kalmak istiyordu. İşte bu Baki’yi daha bir cesaretlendiriyordu.

Çok geçmeden derenin içindeki arkadaşları çıkmıştı Askerler onları çıkar çıkmaz fark etmişlerdi. Üstelik kendilerini savunmaları için üzerlerindeki büyük silahta yoktu. Cemse ve panzerler onları hedef alabilecek tarzda yüksekçe yerlerde durmuşlardı. Sinan olduğu yerde duramıyor habire pozisyon değiştiriyor mırıldanıp duruyordu. “Allah belanızı versin ne diye dereden çıktınız görünmeden dere dere gitseydiniz ya, şimdi size ateş edecek alçaklar. Be hey mübarekler kafanız hiç mi çalışmıyor tam karşıya çıktılar baksana şimdi panzer ateş edecek biz de burada hiç bir şey yapamayacağız.” Tümü heyecanlı bir bekleyiş içerisinde, olabilecekleri bekliyor, hedef tahtası gibi ilerleyen iki arkadaşı seyrediyorlardı. Çok geçmeden panzerden “kaçmayın” teslim olun çağrısı yükselmisti. Fakat gidenler yollarına devam ediyorlardı. Ara sıra dönüp arkalarına bakıyor tekrar yürüyorlardı. Herkes panzerin her an ateş edeceğinin bekleyişi içerisindeydi. Bir dakika, iki dakika, üç dakika, beş dakika... Ama ateş etmiyorlardı. Onlar da şaşırılmışlardı “acaba niye ateş etmiyorlardı” diye, düşman ise “teslim ol” çağrısı yapmış ardından susmuştu. Her iki arkadaş gittikçe uzaklaşmış, kaybolmuş, faşist polis ve askerler geldikleri gibi geri gitmişlerdi.

Sinan çömeldiği yerden doğruldu, ardından diğerleri de kalkmıştı. Bilal namluya sürdüğü mermiyi çıkarırken,

-Şimdi diğer köyleri de basmışlardır, deyince, Baki:

-Bu bir başlangıçtır, dedi. Daha çok basacaklar anlaşılan. Şimdi bu kızın tanıdığı tüm insanların durumu tehlikede. Adnan ve Jako’nun yerlerini ve isimlerini de verebilir.

Sinan yakalanma olayının bilinmesine rağmen bunun karşısındaki ihmalkârlıklarını ve tedbir almama durumunu düşünüyordu.

-Bundan böyle kesinlikle köylerde kalmamalıyız. Bakın haber biraz daha geç gelseydi hepimizi köyde bulurlardı. Köyün içinde çatışmak zorunda kalacaktık ama tesadüf eseri kurtulduk, kendi gözümüzle gördük, diğer arkadaşlar neredeyse vurulacaktı ama düşman ateş etmedi veya ateş etmeyi göze alamadı.

Sinan’ın konuşmasından sonra, Baki bazı hususlara dikkat çekme gereği duymuştu.

-Sinan doğru söylüyor. Biz kitle ilişkilerine güvenerek günlerce köylerde kalabiliyoruz. Çoğu köyde bir sığınağımız bile yok. Böyle giderse kesinlikle kayıp vereceğiz.

Sohbetleri sorunların tartışıldığı bir toplantıya dönüşmüştü adeta. İlk kez detaylarıyla konuşuyorlardı bu sorunları. Sığınak yapmaları gerektiğini, köylerde kalmamaları gerektiğini eskiden biliyorlar da ama yaşadıkları son olay artık kesinlikle uygulamalarını zorunlu kılıyordu. Dönüp köye doğru baktıklarında birkaç taraftarın köyden çıkarak yanlarına geldiklerini fark ettiler. Onlar da heyecanla, korkuyla, tedirginlikle atlatmışlardı baskın anını. Asıl korktukları şey arkadaşların bir çatışmaya girerek şehit olmalarıydı. Yoksa o çok alışkın oldukları operasyon ve işkenceden korktukları falan yoktu. Çoktan alışmışlardı, acıya, dayak ve işkenceye. Her şeyleriyle bağlı oldukları insanların başına bir şeylerin gelebilmesi onları tedirgin eden tek noktaydı. Nitekim operasyon biter bitmez, yaşlısı genci birçok insan yanlarına gelmek için yola çıkmıştı bile. Sinan onların yanına doğru inince bir operasyonu atlatmanın ve arkadaşlara bir şey olmamasının verdiği sevinçle gülümseyerek selamlaştı, hep birlikte yere oturarak sohbet etmeye

başladılar. Baki'nin ilk sorduğu şey,"-size ne sordular ne söylediler" sorusu oldu. Nur yüzlü bir yaşlı gülümseyerek cevapladı Baki'nin sorusunu.

-Bize biraz hakaret edip dövdüler. Eh düşmandır bu kadarı da beklenir artık. Bizim asıl korktuğumuz sizleri fark etmeleri idi. Biz bundan korktuk.

Hemen hemen konuşan tüm taraflar kendilerine yapılan hakaret ve dayakları küçümsüyor, kendileri hakkındaki kaygıları belirtiyorlardı. Oysa düşmanın kendileri üzerindeki uygulamaları hiç de küçümsenecek nitelikte değildi. Faşist cuntanın yaptığı işkenceler akıl almaz boyutlardaydı. Köyler basılıyor, okullarda işkence tezgâhları kuruluyor, insanlar sakat bırakılıyor, öldürülüyorlardı. Çoğu zaman köy meydanlarında işkenceye alınan insanların feryatları yeri göğü inletiyordu. İnsanlar düşmanın eline geçmemek için dağlara çıkıyor köylerde kalan aileler düşmanın yoğun baskısı altında perişan oluyorlardı. Baki yeniden sordu:

-Askerler giden arkadaşları görmemişler miydi?

-Evet, gördüler, dedi köylü taraftarlardan biri.

Herkes hayret dolu bakışlarla onlara bakıyordu. Mademki görmüşlerdi neden ateş etmemişlerdi o zaman. En çok şaşırana da Bilal olmuştu. Köylü anlatmaya devam ediyordu.

-Teslim olun durun, çağrısı yaptılar. Yalnız doğrusu arkadaşlar bayağı soğukkanlı davrandılar. Hiç kaçmamaları iyi oldu. Normal olarak yollarına devam ettiler. Arkadaşlar durmayınca komutan askerlere 'tarayın' emri verdi. Fakat tam o anda K... öne atılarak, 'komutan siz ne yapıyorsunuz onlar demin bizim köyden ayrılan karşı köyün çobanlarıdır suyun sesinden 'teslim ol' çağrısını duymamış olacaklar ki yollarına devam ediyorlar' dedi. Ardından da tüm köylüler aynı şeyleri tekrarlayınca ateş etmekten vazgeçtiler. Arkadaşlarda da büyük silah olmadığı için tam çobanlara benziyorlardı doğrusu. der demez hemen ardından başka taraftar öne atılarak:

-Ne dersiniz birimiz gidip diğer köylerdeki durumu ve arkadaşların durumlarını öğrenebilir mi?

Sinan:

-Çok iyi olur biriniz gidin, der demez birçok insan birden ayağa kalkmıştı. İnsanın son derece içten ve yıkılmaz bir bağlılığı yansıtan bu tavırlarından etkilenmemesi saygıyla önlerinde eğilmemesi olanaksızdı. Üstelik o koşullara rağmen bir görev yapmanın özlemiyle yanıp tutuşuyorlardı. Savaşma azmi vardı hepsinde hem de yanıp tutuşurcasına bir azımdı bu. Sinan içlerinden en yaman olan iki kişiye "sizler gidin" der demez, ikisi de aceleyle gitmişlerdi. Akşam olunca onlar da taraftarlarla birlikte köye dönmüş gönderdikleri iki taraftar köylü de gelmişlerdi. Diğer köylerde olanlar da hemen hemen aynıydı. Oralarda da basmışlar. Arkadaşlar Y. köyünde öğretmenin evinde oturuyorlarmış, orayı basınca arkadaşlar kaçıp kurtulmuşlar. Çatışma tesadüfen çıkmamış.

-Bizim gidişimizden biraz önce olmuş bu olay. Herhalde bizim köyden çıktıktan sonra orayı basmaya gitmişler, akşam çöktüğü için mi, yoksa görmedikleri için midir, kimse bilemiyor ama sömürgeciler ateş açmamışlar. Arkadaşlar onların onların karşısından kaçıp kurtulmuşlar.

-Peki Deniz onlar yakalanmamışlar mı?

-Hayır, onlar köyde değillermiş.

Sinan kendi kendine düşünüyordu. "Bir hata yüzünden düşman neredeyse bütün insanlarımızı imha edecekti bu tip durumlara bir kere bakmak gerekecek." Daha sonraki süreçlerde bu konular üzerinde konuşmuş, almaları gereken önlemleri uzun uzun tartışmışlardı. Aynı dönemde olay esnasında iki arkadaşın dereden çıkıp açıkta yürümelerinin nedenini de öğreneceklerdi. Aynı zamanda oradaki tüm arkadaşların da hayatlarını tehlikeye sokan bu hata dik başlı, laf dinlemez Zuhat yüzünden işlenecekti. Olay esnasında heyecana kapılarak yanındaki arkadaşın ısrarına rağmen kendi başına dereden çıkıyor. Daha önce "biz dereyi geçemeyiz boğuluruz" demesine rağmen düşmanı görünce bir solukta suyu geçmişti. Sinan onlar ne bilsinlerdi ki işin iç yüzünü. Bunu üzerine diğer arkadaşına kızmış o tavırlarını eleştirmişlerdi. Ama Zuhat'ın marifeti sonradan açığa çıkınca, olayın iç yüzü de aydınlanmıştı. Birkaç gün sonra bulundukları alandan ayrılarak başka bir alana geçmişlerdi. Yeni insanların mücadeleye alınması kendisini her açıdan dayatıyordu. Ve artık belli bir süre bu faaliyete ağırlık vermeleri gerekecekti.

Hafif yağmurlu bir gecede karanlık çökmüş inceden yağan yağmurlar silahlarının üzerinde kayıp gidiyor, adeta "ben bahar yağmurlarının başlangıcıyım, arkamdan şiddetli yağmurlar yağacak, önleminizi alın" diyor, güneşte kabaran topraklara her düşüşünde gece karanlığına bir

hoş kuku yayılıyordu. Çiseleyerek yağın yağmur toprakta bereketin yaratıcısı oluyordu. Giderek yaklaştıkları köyün her zamanki sessiz evleri arasında türküler ve bağrış sesleri yükseliyordu. ardından uzun uzun öterek ara sıra gümleyen davul zurna sesleri köyün kerpiç damlı evlerini aşarak dağlara ulaşıyordu. Bir düğün vardı, yeni bir yuva kurulacaktı bu şenlik ortasında. İnsanlar hep kederli, buruk, acı, ızdıraplı geçen günlerin acısını bu günlerden çıkarırcasına neşeyle eğleniyorlardı. Yeni kurulan ailenin neşesi miydi paylaşılan yoksa acı bir türkü müydü tutturulan? Ama yok, neşe ve acıyla birlikte olan, birlikte dağa ulaşan “mutluluk” içinde yeni bir ev kurulacaktı. Yalnız başlangıçtaki gibi sürmeyecekti bu mutluluk süremezdi de. Sömürgeci baskı zulüm düzeni onları da çıkmazın dar boğazına sürükleyecekti. Şimdi düğünde bağrışan türkü söyleyen insanlar da bir zamanlar öyle başlamışlardı. Ama belki de feodal kuralların ağır zincirleri arasında mutsuzlukla kurulan bir yuva olacaktı bu. Uzaktan bilinemezdi ki. Durmadan makam değiştirerek aralıksız çalan zurna sesi duyuluyordu. Bu seferki ‘Velat çuqas xweş u rinde’ türküsünün makamıydı. Zurna sesi bir iniyor bir kalkıyor, her ahenginde bir çağrışım yapıyordu. Köye yaklaştıkça daha iyi bir duyuluyordu sesler. Suskunluğu bozup ilk konuşan Sinan olmuştu.

-Eski düğünler, gelenekler yavaş yavaş yitirildi. Sömürgeciler Kürt kültürünü, geleneklerini kaybettirme doğrultusunda da epey yol aldı. Bizim mücadelemizle birlikte her şey yeni yeni canlanmaya başlıyor, dedi.

Sinan’ın hemen yanında yürüyen K...

-Bu kadar zengin bir Kürt kültürünün olduğunu bizler bile daha düne kadar bilmiyorduk, onun için de gerçekleri öğrendiğimizde kinimiz ve öfkemiz sonsuz oldu. Şimdi halk da yavaş yavaş bu gerçeklerin farkına varıyor. Ondan dolayı faşizm ortamında bile devrimci türküler söyleyebiliyorlar, dedi.

Köyü geçip uzaklaştıklarında davul sesi giderek azalmış ve duyulmaz olmuştu. Kenan hafiften mırıldanarak türkü söylüyordu. Sinan da katılmıştı onun söylediği türküyeye. İnce ve içten mırıldanışları bir hoş geliyordu kulağa uzaktan gidecekleri köy görünüyordu parıldayan ışıklarıyla. Köye girebilmek için coşkun akan bir dereden geçmeleri gerekiyordu. Sinan bahar yağmurlarını da düşünerek köprüden geçmenin daha uygun olacağını düşündü.

-Herhalde derenin suyu şimdi iyice coşmuş en iyisi köprüden geçelim. Neyse önce geçit’e bakalım, geçit yol vermezse döner köprüden geçeriz.

Suya yaklaştıklarının da daha akşam saatleriydi. Su coşmuştu fakat geçilebilirdi. Sinan derenin kenarında bir iki gidip geldi geçmeyi pek göze alamayacağına benziyordu.

-Geçebilir miyiz?

Kenan soyunmaya başlamıştı bile, Sinan’a baktı gülümseyerek:

-Geçebiliriz tabi, dedi.

Sinan da gülüyordu, anlaşılan soyunmaktan başka çaresi kalmamıştı. Bir yandan soyunuyor, bir yandan da “mideyi suyla doldurmadan şu suları geçmeyi bir becerebilsem” diye düşünüyordu. Kenan, Sinan’ın soyunduğunu görüne:

-Hayır, Sinan ben soyundum zaten bir de senin soyunmana gerek yok. Ben seni geçiririm, dedi.

Olmaz, ama taşıyamazsın beni.

-Bilmeyen de yüz kiloluk bir insan taşıyacağını sanacak. Çantayı bırakıp hemen dönüyorum.

Kenan’ın tavrı karşısında Sinan daha fazla ısrar edemeyerek soyunmaktan vazgeçti.

Sular bulanık akıyor ayakların altındaki taşlar sabun gibi kayıyordu. Bahar gecesinin serinliğiyle sular buz gibi akıyordu. Kenan suda çok dikkatlice ayak atıyor ayağını sağlama alınca diğerini atıyor yavaş yavaş suyu geçmeye çalışıyordu. Coşkun suyun ortalarına doğru yanaştıkça düşme ihtimali giderek çoğalıyordu. Neyse ki bu sefer su yutmadan geçmeyi başaramışlardı. Karşı tarafta geçtiklerinde ikisi de katıla katıla gülmeye başlamışlardı. Sinan en çok da kendi haline gülüyordu.

-Suda yürüyen sendin ama en çok korkan da bendim. Bir de düşsek diye düşündüm. Yüzme de bilmiyorum. Su alıp götürecekti.

-Öyle olur mu? Anca beraber kanca beraber, suya öyle kolay adam kaptırmak var mı bizde? Bir yüzme bilen bir bilmeyen birbirimizi dengelerdik.

Kenan çarçabuk elbiselerini giyindi. Köye çok az bir mesafe kalmıştı. Bir tek evin dışında diğer evlerin ışıkları sönük, köyde ses seda yoktu. Köye biraz daha yaklaşmışlardı ki bir taraftarın iki katlı evinin damında gezinen bir insan silueti fark ettiler. Yüksek bir tepenin üstüne kurulmuş olan iki katlı evin damında gezinen bir insan, oldukça uzak mesafeden bakıldığında bile kolaylıkla fark edilebiliyordu. Yağmur durmuş, hava açılmış gökte Samanyolu, yıldızlar görünmüştü. Böyleydi işte bahar aylarındaki geceler. Bir anda bulutlar toplanıyor, yağmur yağıyor bir bakıyorsun bulutlar dağıldı, gökte ay ve yıldızlar belirdi. Açık havada ufukta gezinen bir canlı anında fark edilirdi. Oysa tam tersine yükseklerden aşağılara bakıldığında fazla bir şey fark edilmiyordu. Sinan damdaki insanı hemen tanıdı.

-Bak bu kesinlikle içerde olan arkadaşların nöbetçisidir. Asker olamaz, çünkü askerin öyle yüksek bir yere çıkması 'işte ben buradayım' demesi olanaksızdır. Böyle nöbet tutan bir askeri, komutanı bize haber verdi diye idam bile eder. Bu kesinlikle bizimkilerden bir acemidir. Bak hele, nöbet tutuş biçimine bak. O kimseyi göremez ama herkesin onu görebileceği bir noktaya çıkmış. Bir de mübarek sanki İstanbul sokaklarında dolaşıyor, durmadan gidip geliyor hiçbir noktada durduğu yok. O neyi düşünerek öyle nöbet tutuyor biliyor musun?

Kenan biraz durdu,

-Sanırsam uzaktan gelecek araba farına göre ayarlamış kendisini. Yoksa öyle hedef tahtası gibi nöbetçi mi olmuştur, dedi.

Sinan girdi araya:

-Ya onun için de dama çıkmış işte. Düşman gece baskınlarında çok uzakta durarak arabanın farlarını söndürür, sessiz bir şekilde çemberi oluşturduktan sonra baskın düzenler. Tabi o zaman değil askerleri fark etmesi canını kurtarması bile mümkün olmayacak. Bak şimdi biz gidelim bizi fark edebilecek mi?

Sessizce yürümeye başladılar. Adım adım nöbet tutulan yere yaklaşıyor, nöbetçi hiç mi hiç fark etmiyordu onları. Sinan durdu, Kenan'ın kulağına eğildi.

-Dur bakalım ders olması açısından onu gafil avlayalım nöbetçi ne yapacak. Her ihtimale karşı kendimize birer mevzi bulalım. Olabilir ya bir baktın ateş etti. Hem nöbetçiye hem içerden çıkacak olanlara karşı yerimiz emin olmalı.

Eve iyice yaklaşmış nöbetçiyle aralarında 15 metre bile kalmamıştı. Nöbetçiye görünmeden içeri de geçebilirlerdi ama onların amacı nöbetçiye esir almaktı. Sinan,

-Bak nöbetçide büyük silah da yok. Sen şu tarafa geç ben ise bu tarafa geçeceğim. Ben teslim ol, diye bağırp mermiyi ağzına verir vermez sende bağırırsın dedi. Sinan çok yavaş konuşmasına rağmen Kenan söylenenleri anlamıştı. Bu arada nöbetçi her şeyden habersiz bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Sinan bir mevziye atladı, yüksek ve gür bir sesle bağırdı.

-Teslim olun, etrafınız sarılıdır, bir tarafa kaçamazsınız.

Öyle bir bağırmıştı ki sesi yeri göğü inletircesine yükselmişti. Ardından Kenan da aynı yüksek ses tonuyla bağırmıştı. Bağırıtı sesleri gece karanlığında bir baskın havası yaratmıştı. Nöbetçi Sinan'ın bağırıtı sesiyle birlikte silahın ağzına mermi vermesini duyar duymaz sesin geldiği yöne doğru baktı. Aynı anda bir gümbürtü koptu, silahın ağzına mermi sürüldü ve nöbetçi hızla yere yattı. Sinan kendisini tutamayarak güldü:

-Biziz biz, diye ses verdi.

Nöbetçi neye uğradığını anlayamamıştı. Başlangıçta bir düşman baskını olduğunu sanmış önce ayağıyla hızla dama vurmuş içerde yatan arkadaşları aynı anda uyandırmış ardından elinde bir tek 7.65 mm çek tabanca da olsa mermiyi ağzına almış yere yatarak çatışma vaziyeti almıştı. Bir tek tabancayla da olsa çatışmaya kararlı olduğunu kanıtlamıştı. Bir köylü sempatizan arkadaş bile ne kadar çok şey öğretiyordu onlara, ölüm basit bir şeydi orada esas olan şey arkadaşlarının haberdar edilerek kurtarılmasıydı. Sinan'ın gülerken seslenmesiyle nöbetçi yerinden kalkmış, işin içinde bir oyun olduğunu anlamıştı. Hemen damdan aşağı indi, fakat Sinan yerlerde bir şeyler arıyordu. Kenan yanına geldi.

-Ne arıyorsun Sinan bir şey mi kaybettin?

Sinan elindeki çakmağı yakmış iki büküm yerlere kadar eğilmiş durmadan yeri tarıyor fakat aradığını bir türlü bulamıyordu.

-Ben önceden silahın ağzına mermi vermiştim. Nöbetçiye korkutmak için mekanizmayı bir daha çekince mermi düştü.

Kenan de çakmağını yakmış ikisi birlikte arayarak mermiyi bulmuşlardı. Sinan mermiyi alıp tekrar şarjöre taktı. Kenan'a bakarak gülümsedi.

-Vallahi helal olsun neredeyse bir tek tabancayla bize ateş edecekti.

-Doğrusu umduğumuz gibi çıkmadı. Epey cesur bir tavır sergiledi.

İkisi birlikte eve doğru yürüdüler. Fikret elinde G-1 silahıyla kapıda karşıladı onları. İçeri geçtiklerinde Elif, Aysel ve Mazlum da ayakta durmuş onları bekliyorlardı. Hepsi de bir anda baskına uğradıklarını sanmış uykudan fırlamış dışarıya çıkmışlardı. Nöbetçinin verdiği işaret onları uykudan uyandırmış çemberi yarma çarelerini tartışmalarına neden olmuştu. Onlar nasıl kurtulacaklarını hesapladıkları bir anda yine nöbetçi tarafından gelenlerin arkadaş olduğu belirtilmişti. Elif hafif gülümseyerek:

-Sinan, bu nasıl şakaydı böyle? diye sorunca Sinan da gülerek:

-Tabi o tarzda nöbet tutarsanız öyle yapmak zorunda kalacağız, bu bir ders olmalı, dedi. Sinan sinirlenmiş yüzündeki tebessüm birden bire kaybolmuştu.

-Bakın biz değil de gerçekten düşman da olabilirdi. O kadar yüksek bir yerde nöbet tutturulmaz. Düşman gelir gelmez hemen fark ederdi. Biz on on beş metre yaklaştığımız halde nöbetçi bizi görmedi. Ama biz henüz çok uzaktayken nöbetçinizi fark etmiştik.

Mazlum uzakta oturmuş tartışmaları dinliyor, tavırlarıyla Sinan'ın konuştuklarını onaylıyordu. Sinan'ın konuşması bittiğinde Mazlum başını hafif öne eğerek

-Doğrudur, o tarzda nöbet tutulamaz hatalıyız, dedi. Fikret de hatalı oldukların belirtti, olay esnasında kaçıp kurtulma planının nasıl oluşturduklarını anlatmaya başladı.

-Çıktığımız gibi düşmanı tarayacaktık, dedi. Fikret birden durdu Kenan ve Sinan'a baktı.

-Aslında sizin başvurduğunuz yöntem doğru değil. O tarzda bir yönteme başvurmamalıydınız. Çünkü biz bilmeden ateş de edebilirdik.

Sinan:

-Doğru haklısın başka bir yönteme de başvurabilirdik. Ama bu tarzda davranmayı daha uygun gördük, dedi.

Tartışma ortamında hal hatır sorma selamlaşma unutulup gitmişti. Elif:

-Tartışmayı uzatacağa benziyorsunuz, baksana hal hatır sormayı bile unuttuk, deyince herkes birbirine bakarak gülüştü. Gerçekten de unutmuşlardı birbirlerinin durumunu sormayı. Sinan gülerek,

-Eh bu konular her şeyden önce gelir, dedi ve ancak ondan sonra durumları ve diğer arkadaşların ne yaptıklarını sordu.

Gece karanlığında sessiz bir rüzgâr esiyor, köyün evlerinin çevresinde bulunan tomurcuklanmış ağaç dalları kollarını bir birbirine sürterek baharın sevincini kutluyormuş gibi bir ses çıkarıyor, hafiften eğilip kalkarak gece karanlığında halay çekerek onları selamlıyormuş gibi yaylanıyor yeniden düzeliyordu. Köyün hemen yanı başında çağlayarak bulanık akan suyun sesi duyuluyordu. Ağıtlar yakılıyordu akışında kıvrıla kıvrıla gidiyordu Peri çayı ile birleşmeye. Devrim şehitlerinin kızıl kanı karışmıştı Peri çayına. Onunla birleşmek, onun nefretini kinini paylaşmak, birlikte öç alma marşını okumak için gidiyordu. O da ılık bir bahar gecesinin mutluluğunu tatmak istiyordu. Kaç kez, kaç partizanın üstünden geçtiğini hatırlamıyordu. Okuma yazması yoktu ki onun. Sonra isimlerini yazabilecek bir dosyası da yoktu. Yazabilmek, partizanların direngenliğini, kahramanlıklarını yazabilmek, özgür geleceğe koşuşlarını sonra haykırıışlarını, onun yatağından geçerken konuştuklarını, tüm bunları yazabilmek isterdi. Her şeyi, olumlusu olumsuzuyla yazmak isterdi, tanık olduğu düşman vahşetini de. Ama yazamıyordu bir türlü. Fakat çağırışında, akışında tatlı ve acıyı, dert ve kederi kahramanlık ve alçaklıkları çok şeyi anlatmak istiyordu. "Ah diyordu 'ah', bakmayın böyle akışıma özgür aktığımı sanacaksınız şimdi. Ama özgür değilim ben. Her türlü dert ve yara olduktan sonra nasıl özgür olabilirim. Bende bu halkın acıları vardır onun için inlerim. Evet, bir zamanlar ozanlar şairler sorardı bizlere ama dilimiz yok ki anlatalım." Kızıl bir kanı, acı ve mutluluğu hayat dolu akışı orada yansıyordu. Çağlayışıyla sanki göğe sesleniyor gibiydi. Gökyüzü duru ve berraktı. Yaz gecesinin haz veren berraklığını daha bir aydınlatıyordu Samanyolu. Sayısız yıldızı bir

araya toplayan Samanyolu onların bileşkesinden belirgin yol çizmişti, sonsuzluğa uzanan bir yol, bitmeyen hayat gibi. Birden bire bir yıldız gökten kayarak uzun bir iz bırakıp kayboldu. Sinan mırıldandı

-Karacadağ kulakların çınlasın, yıldızlar düştü düşürüldü. Veysi sordu,

-Ne dedin? Sinan başını hafifçe Veysi'den yana çevirdi:

-Hiç, bir şiirin mısralarını okudum sadece iyice hatırlayamıyorum. Bülten sayı üçte miydi, dörtte miydi, birisinde yayınlamıştı. Oldukça güzel bir şiirdi, cezaevlerindeki arkadaşlar yazmıştı.

Sinan durdu düşüncelere daldı. Cezaevlerindeki arkadaşları ve şehit olanları düşünüyordu. Diyarbakır, Elazığ cezaevleri, Deliller, Salihler ve daha nice direnişçiler canlanıyordu gözlerinin önünde. İntikam intikam diyordu cezaevlerinden gelen direniş mesajları. İnanç, umut, öfke, devrimci ölçüler adına ne varsa, birçok şey gönderiliyordu oradan. Sinan düşündükçe kini öfkesi artıyordu. Her zaman onları hatırlıyor, onlardan güç alıyordu. Birden bire döndü:

-Orhan Aydın'ın cezaevinden gönderdiği mektubu okudun mu?

-Hayır okumadım.

-O zaman hemen arkadaşlardan al oku. Bak orada idama bile giderken devrimcilerin takınması gereken tavır nasıldır. O mektuptan öğreneceğimiz çok şey var çok. Mutlaka okumalısın.

Sinan anlattıkça Veysi, hemen o akşam koşup gidip mektubu bir an önce okumanın özlemiyle yerinde duramaz olmuştu.

-Sizin yanınızda yok mu, hemen okumak istiyorum.

Sinan Veysi'deki istek, azim ve merakı fark etmişti, içten ve etkileyici bir ses tonuyla.

-Yok, yanımızda olsaydı zaten verirdik. Fakat büyük olasılıkla arkadaşların yanında olur. Yarın isteriz, okursun merak etme.

Veysi susmuş, yarın yazıyı alacağını ve nasıl doymamacasına defalarca okuyacağını düşünüyordu. Sinan yeniden yumuşak ve içten tavırlarıyla bir şeyler anlatmaya başlamıştı. Veysi'yi incitmemeye dikkat ederek güçlü bir devrimci olabilmek için nelerle mücadele edilmesi gerektiğini anlatıyor, günlük yaşamdaki bazı yetersizliklerini eleştiriyordu. Veysi ara sıra saygı ve bir şeyler öğrenmenin sevinciyle 'öyledir' veya 'söylediklerin doğrudur' tarzında cevaplar veriyordu. Sinan, konuşmasını bitirince Veysi heyecanla öne atıldı:

-Ben sana bir şey söyleyeyim mi Sinan, sizler bize bu tür şeyleri öğretseniz ne kadar iyi olur. Tecrübesiz ve bilgisiz olduğumuz konularda bize çok şey öğretmeniz gerekir. Ama şimdiye kadar hiç bu tip konular üzerinde konuşmadık, kafa yormadık. Oysaki bu konuları açmanın ne kadar faydası var.

Doğru söylüyordu Veysi. Soru soruşunda, konuşmasında hem ölçüleri kavrama çırpınışları, hem de isabetli bir eleştiri vardı. Sinan bunu fark etmişti.

-Doğru söylüyorsun, eğitim konusunda epey eksikliklerimiz var. Ama merak etmeyin eğitime ihtiyacı olan arkadaşları belli bir süre eğitime tabi tutmayı düşünüyoruz.

Sinan Veysi'yi nöbet yerinde bırakarak kalktı, içeriye, arkadaşların yanına döndü ve eski yerine geçip oturdu. Tüm arkadaşlar da oturmuş gülümseyerek sohbet ediyor, ara sıra bir birlerini taşlamaktan da geri kalmıyorlardı. Sinan onlara baktı yüzünde hafif bir tebessüm belirmişti. Vakit epey ilerlediğinde onların da kalkma zamanı gelmişti. Sinan, Fikret, Elif ve diğer arkadaşlara dönerek:

-Biz gidiyoruz sizler de uygun bir biçimde yer değiştirirsiniz. Burada fazla kalmak iyi olmaz, dedi.

Aynı gece bir başka köye uğrayarak daha önce randevu verdikleri bazı insanları gruplarına katmış sayıları çoğalmıştı. Günler akıp gidiyordu. Geçen süreç içerisinde düşmanın baskıları yoğunlaşmış buna rağmen kitlelerin desteği azalmamıştı. Düşman köylere günlerce karakollar kuruyor devrimcilerin köyleri inip yiyecek almalarını, ilişki kurmalarını engellemek için tek tek evlere asker dağıtıyor, pusular kuruyor, kontr-gerilla taktiklerini hayata geçiriyor, dağ-taş demeden operasyonlar düzenliyordu. Ama buna rağmen kitlelerin devrimcilerle ilişkisini kesemiyordu. Böyle bir ortamda devrimciler zayıflıkları, yetersizlikleri, çözümsüzlükleriyle gelişme sağlayamadan geçici olarak geriliyorlardı.

Sinan elindeki kitabı yere indirdi, konuşacak bir arkadaş arıyordu. Yanı başında kızgın güneş altında oturmuş birşeylerle uğraşan Baki, gözlerine ilişti.

-Baki, diye seslendi.

Baki başını Sinan'dan yana çevirerek, elindeki uğraşını bıraktı, -

-Ne var söyle” diye cevap verdi. Sinan'ın yere bıraktığı kitap Vietnam Kazanacak adlı kitaptı.

-Bu kitabı kaç defa okudun Baki?

-Okumadım. Yalnız okumak için sıradayım, sıra geldi mi hemen okuyacağım.

-Kitabın altıncı bölümünde bizim yaşadığımız sürecin aynısı yansıtılıyor. Bak şöyle ki, Güney Vietnam'da devrimci mücadele bir dönem oldukça geriliyor, “30 bin kişiden 13 kişi kaldık” diyor. Onlar da çok az köye iniyor, “tek tek insanlarla ilişki kuruyorduk” diye belirtiyor. Gerçi bizde halen öyle bir durum yaşanmıyor fakat yoğun operasyonlar, köy baskınları gündeme geldi. Yer yer düşmanla aramızda önemli çarpışmalar oluyor. Kitapta “düşman ilk defa helikopter kullandığında savaşçılarımızda belli bir panik baş gösterdi” diyor. Biz bu konuda da avantajlıyız, gerçi bizde de ilk dönemlerde biraz panik yaşandı ama helikoptere alışkın olduğumuzdan bu fazla uzun sürmedi. Bak yaşlı bir çiftçinin kitabın yazarına söylediği sözleri sana okuyayım.

Baki pür dikkat kesilmiş dinliyor, Sinan ise kelimelerin üzerine basa basa okuyordu. “Benim atalarım, atalarımın ataları bu topraklarda doğduk büyüdük. Burada atalarımızın kemikleri var... Onlar, Yankee emperyalistleri buradan defolup gidinceye kadar burada savaşacağız...” Sinan'ın okuduğu satırlar çevrede başka işlerle uğraşan tüm arkadaşların ilgisini çekmiş Rahime ve Adnan, Sinan'ın ta yanına kadar gelip oturmuş derin bir sessizlik ve heyecan içinde okunan satırları dinliyorlardı.

Hepsi de tüylerinin diken diken olduğunu hissediyor, Sinan'ın dudaklarının arasından dökülen cümleleri kaçırmamaya özen gösteriyorlardı. Sinan okumayı bitirmişti. Kitabı yavaşça yere bıraktı. Baki,

-Çok Yiğit bir köylüymüş, dedi. Ho Chi Min'in “her köy bir direniş kalesi, her fert bir savaşçı olmalıdır” sözünün derin anlamı burada görülüyor işte.

Kitabın en çok etkisinde kalan da Rahime'ydı. Sinan'a baktı.

-Sen bu kitabı nereden buldun Sinan?

-Kitapların içine baktım dikkatimi çekti aldım okudum. Çok güzel bir kitapmış. Bakın bir tek olayda bile ne kadar derin anlam vardır. Aslında topluca okuyup üzerinde biraz durabilirdik.

Sinan durdu yüzü al al olmuştu. Tekrar konuşmaya başladı. Gözlerini ta uzaklara dikmiş bakışları donakalmıştı. Orada bir şey görüyor gördüğünü içinde hissediyordu.

-Bakın size yirmi gün önce yaşadığım bir olayı anlatayım. Güneşli bir gündü. Güneş havayı oldukça ısıtmıştı. Öyle ki terden sıırsıklam olmuştuk. Konakladığımız yer de Peri Çayı'nın hemen yanıydı, koşarak gidip suya atlamayı öyle bir arzuluyoruz ki. Çevre de yemyeşil, birilerinin bizi görmesi mümkün değildi. Kendimizi daha fazla tutamayarak ormanın içinden çıkıp çayın kenarına indik. Beş dakika içerisinde nöbetçinin dışında herkes suya dalış yapmıştı. Bir de baktık ki yaşlı bir adamla genç bir kız tam yüzdüğümüz yönde çayın kenarına indiler. Bizi görünce durup seyretmeye başladılar. Tabi bu arada nöbetçimiz de adamın yanına inmişti. Yaşlı adam ve kızı öyle kederli ve mahsum bakışlarla bize bakıyorlardı ki, uzaktan gören ağladıklarını sanırdı. Adam bir bize bakıyor bir nöbetçi arkadaşına bir silahlarımızı. Surdan çıkıp giyindik ve adamın yanına gittik. “Bak” dedik “amca burada sen ve kızın dışında kimse bizi görmedi, gidip bir tarafta konuşursanız bir şey olursa sorumlu siz olacaksınız en iyisi bizi gördüğünüzü hiçbir tarafta konuşmayın.” Sinan biraz durdu bakışları donuklaşmış konuşması ağırlaşmıştı.

-Tabi biz bilmiyoruz adam kimdir neyin nesidir. Adam çok üzgün ve ağlamaklı gözlerle bize bakmaya devam etti, tekrar döndü hafifçe gülümsedi. Ben içimden “Ulan soytarı herif bizimle alay mı ediyorsun?” demeyi geçirdim ama kendimi tuttum. Adam gülümseyerek konuşmaya başladı. İlk söylediği söz şu oldu: “Bakın arkadaşlar devrimci oluşunuza çok sevindim.” Yanımızda bulunan bir arkadaş anıyormuş meğerki. Kızı da on sekiz-on dokuz yaşlarında olmasına rağmen babasının yanında gelmişti. Daha sonra anladık ki bizi uzaktan fark etmişler ve bizimle görüşmek için gelmişlerdi. Adam “Sizin birkaç gündür buralarda olduğunuzu biliyorduk, daha doğrusu bu tüm köylüler tarafından biliniyor, ama köylüler iyi olduğu için ihbar etmiyorlar” dedi. Aslında biz o alana yeni gitmiştik, bizden önce başka arkadaşlar kalmış ve

epey açık hareket etmişler. Tabi ki biz bunu bilemiyorduk. Adam konuşmasına devam etti: “Devrimci olmasına biz de devrimciyiz. Ama bakın böyle gündüz ortası herkese görünmeniz gündüz suya inmeniz doğru değil. Her gün operasyon oluyor, araziye didik didik tarıyorlar şimdi bir operasyon olsaydı ne olacaktı?” Yaşlı adam durdu gözleri buğulandı, gözlerinden yanaklarına doğru yaşlar süzölmeye baladı. Kızı da çok üzgün ve kederli bakışlarla bize bakıyor hepimizi teker teker süzüyordu. Onun da gözleri buğulanmıştı. Ben o zaman anladım ki, çok derin bir dertleri var. Çünkü acı çektikleri her hallerinden belli oluyordu. Kendi kendime bu birkaç gün önce şehit edilen TİKKO’dan ayrılma isyancılarından Y.M.’nin babası olmasın dedim. Sadece tahmin ediyordum. Adam konuştuğça tahminim daha da güçleniyordu. Bir ara şöyle dedi: “Arkadaşlar sizler benim oğlumun yerindesiniz. Nasihat vermek gibi olmasın, siz bizden daha iyi biliyorsunuz. Düşman gelse çatışacağınızı biliyoruz. Son mermiye kadar ölümden de korkmuyorsunuz, ama bakın ölmek basittir çok basit. Sizin yaşamınız bile bizler için büyük bir umuttur. Düşman çok sayıda asker getirir, onun için askerin ölmesi mesele değil, onlar için önemli olan tek şey sizlerin alçakça katledilmenizdir.” Ben kendi kendime bu adam mutlaka devrimcilerle içli dışlı olmuş birisidir dedim. O esnada bir arkadaş, “Amca sen Y.M.’nin babası değil misin? Diye sordu. Adam “evet” dedi “onun babasıyım.” Oğlunun nasıl şehit edildiğini sorduk. Adam anlatmaya başladı. Öyle bir kararlı tavra girmiş, öyle bir kin kaplamıştı ki içini anlatılamaz. “Biliyorum Sizler PKK’lisiniz, ama benim için hiç fark etmez. Kim direniyorsa, kim savaşıyorsa onların yanındayım. Şehit olan benim oğlumdu yalnız ben hiçbir fark görmüyorum. Sizler de onun yerindesiniz. ,Onlar kendi hataları yüzünden şehit oldular.” Adam sanki oğlunu değil başkasını anlatıyordu: “Olay şöyle oluyor: Bunlar gündüz hareket ediyorlar, yağmura güveniyorlar, nasıl olsa bir şey olmaz deyip köylerin içine vurup geliyorlar. Üç arkadaşlırlar, asma köprüye geliyorlar. Siz o köprünün durumunu biliyorsunuz. Köprüden insan gece cesaret edip geçemiyor, onlar gündüz ortası vurup geçiyorlar. Askerler bunları görüyor ama ateş etmiyorlar, iyice düze inmelerini bekliyorlar. Bunlar Peri Çayı’nın kenarında tam düzlük bir yere gelince ağır makineli tüfeklerle tarıyorlar.” Adam tam burada durdu, konuşamadı. Anlatmak acı veriyordu ona. Ben durumu anladım, adama derin bir sevgi, saygı duymaya başlamıştım. Amca dedim, bu devrimci mücadeledir, şehit düşme olayları olur, ama acılara dayanmak, şehitlerin kanını yerde bırakmamak gerekir. Bizim de çok sayıda arkadaşımız şehit olmuş ama onların savaşını sürdürmek, başarıyla sonuca götürmek bize düşüyor. Acılarımız çok olacak bu süreçte, hiçbir şey bedelsiz olmaz. Fakat şuna kesinlikle inanmalıyız ki, PKK devrimi zafere götürecektir. Ben öyle deyince adam da “arkadaşlar benim davaya zafere olan inancım sonsuzdur. PKK’nin bizi zafere götüreceğine elbette ki inanıyoruz. Biz acıyı içimize gömmüşüz. Benim oğlum şehit oldu. Sizler varsınız, milyonlarca yoksul insan var, ben son nefesime kadar sizlerin yanındayım. Son olarak bir şey söyleyeyim, oğlum ve arkadaşları kendi hataları yüzünden şehit oldular, ama sizler öyle olmayın” dedi. Çekinmeden konuşuyor, bizleri oğlundan farksız gördüğünü tüm tavırlarıyla yansıtıyordu. O zaman yaşlı amcanın söylediği “Siz bu genç halinizle savaşıyor, ölüyorsunuz. Benim canım sizinkinden çok mu tatlıdır” sözleri beni çok etkilemişti. Bu kitabı okuyunca nedense bu olay ve amcanın sözleri geldi aklıma. Böylesine binlerce örnek var, bu örneklerden bir tanesini bile alırsak bundan ‘Kürdistan kazanacaktır’ çıkar. Bu örnekleri birleştirecek yüz kez bin kez zaferin garantilenmiş olduğunu göreceğiz.

Adnan, Sinan’a bakıyor, Rahime ise başını önüne eğmiş susuyordu. Baki daldığı derin düşüncelerden sıyrılarak konuşmaya başladı. Rengi biraz solgundu, yeni hastalık geçirmiş epey zayıf düşmüştü, ama kararlılığı, alçakgönüllülüğü anlatışından bakışlarından hareketlerinden okunuyordu.

-Hüseyin Durmuş yoldaşın şehit düşmesinden sonra ailesiyle görüşen arkadaşlar olmuştu. Onlar anlatıyordu. Henüz evlerine gitmeden önce yolda ailesiyle nasıl konuşacaklarını düşünüyorlar. Fakat aile oldukça soğukkanlı bir şekilde arkadaşları karşılıyor. İnançlarından, bağlılıklarından hiçbir şey kaybetmemişler. Tersine onlar arkadaşlara son ana kadar bağlı kalacaklarını belirtiyorlar ve diyorlar ki, “O bağlı olduğu bir dava uğruna şehit oldu. Parti tüm şehitlerin olduğu gibi O’nunda intikamını yerde bırakmayacak davasını zaferle taçlandırarak.” Bir tek gözyaşı bile dökmüyorlar. Tam o esnada annesinin kucağında oturan küçük çocuk annesinin kucağından yere iniyor, arkadaşlara doğru bir iki adım atıyor sonra tekrar annesine

dönerek yeni yeni konuşmaya başladığından kelimeleri zar zor bir araya getirip, “anne bana bisküvi ver ben kocaman olayım gidip babamın öcünü alayım” diyor. O anda diyordu arkadaşlar, hepimizin gözleri hafif yaşardı. Annesinin gözleri de yaşarmıştı. “Olur, oğlum bak bunlar babanın arkadaşlarıdır. Onlar tüm şehitlerin öcünü alacaklar” dedi. Arkadaşlar diyordu o esnada biz sandık ki yer yerinden oynadı. Öyle bir duyguya kapılmıştık ki düşmana karşı kinimiz öfkemiz içimize sığamaz olmuştu. İşte o çocuklar bile, öc alma ve savaşma azmiyle büyüyen o ufak çocuklar bile zaferin garantisidirler. Düşünün bir çocuk ağlamıyor artık, her şeyden habersiz büyümüyor eskisi gibi. Şimdi bakıyoruz her arkadaşın şehit olmasından sonra onların isimleri yeni doğan bebeklere takılıyor. Bebekler anneler tarafından savaşçı olarak büyütülüyor.

Ve benim ülkemde,
Böyle büyütülür Çocuklar
Yarınlar böyle doğuyor işte
Acıyla yoğrulup
Kinle büyütülerek
Ve yeni ve güzel olan her şey
Kızılıkla doğuyor
Ülkemde

Çok örnek vardı konuşabilecek yazılabilecek. Dünya özgür ülkelerinin şerefli bir üyesi olmayı çoktan hak etmişti bu halk ve bu ülke. Kendisinden birşeyler, acı, kan, ızdırap pahasına katabilmişse eğer, ölü denilen bedende yaşam filizleri doğurtabilmişse ve patlatabilmişse halkların baş belası sömürgeciliğin, emperyalizmin, gericiğin suratına bir şamar, hak etmiştir o şerefli yeri çoktan.

Konuşma bitmiş herkes oturduğu yerde derin bir düşünceye dalmıştı. Çok geçmeden teker teker kalktılar, ağaçların serin gölgeliklerine çekilerek uzandılar. Baki dürbünü aldı güneşin kızıştığı saatler, doğayı seyretmek için en güzel saatlerdi. Gözün görebildiği noktaya kadar her yer yemyeşildi. Buğdaylar filiz sürmüş toprakta. Baharın doğada yarattığı manzarayı izlemek oldukça zordu, her şeyde bir anlam vardı, hepsini izlemek bunu saatlere sığdırmak olanaksızdı. Baki uzaktan birilerinin geldiğini fark edince gözlerinin önündeki dürbünü yere indirdi yaprak açmış meşe ağaçlarının altına uzanan Sinan’a baktı, Sinan gözlerini yummuş, uyuyup uyumadığı belli değildi. Yine de seslenmesi gerekiyordu. Yavaşça “Sinan” diye seslendi. Sinan anında kafasını kaldırmıştı.

-Ne var, ne oldu?

-Birileri buraya doğru geliyor. Herhalde yanımıza gelecekler.

-Evet, olabilir, yerimizi biliyorlar. Zaten gelmeleri için haber bırakmıştık. Sinan kalkıp baktı.

-Tamam, onlardır, taraftarlardır.

Gelenlerle selamlaştıktan sonra birlikte yemyeşil çimenlerin üzerinde oturdular.

Gelenler haber üstüne haber aktarıyorlardı. Epey konuşulduktan sonra biri cebinden bir pusula çıkardı. Baki’ye uzatarak:

-Sana gönderdiler, dedi.

Pusulanın üzerinde yazılı olan isim kimin gönderdiğini sormaya gerek bırakmamıştı. Pusulayı aldı, düşünceli bir tavırla yavaşça yan cebine soktu. Pusula neden ona gelmişti, neden başkasına değil de ona? Sinan da merak etmişti ne olabilirdi ki, pusula neden Bakiye gelmişti? Evet, mutlaka özel bir durum olmalıydı, yoksa pusulanın geleceği yer belliydi. Sinan manzarayı çakmış belli belirsiz pusulanın neden gelmiş olabileceğini anlamıştı. Eh nasıl olsa Baki pusulayı okuyacaktı, merak etmenin ne anlamı vardı. Ama tahmin ettiği şeyi düşününce hafif gülümseyerek başını iki yana salladı, yerinden kalkarak dürbünü aldı uzakları seyretmeye başladı. “Her an düşman operasyonları olabilir tetikte olmak gerekir” diye düşündü. Sinan taraftarlara dönerek:

-Sizler gidebilirsiniz, gece oldu, dedi.

Taraftarlar gitmekte isteksizdiler, ama yapacak işleri vardı ve gitmeleri gerekiyordu. Sinan’la son olarak konuştuğundan sonra kalkıp gittiler. Baki halen düşünüyordu. Pusula bir bayan

sempatizandan gelmişti. Baki pusulayı gönderen bayanı çok iyi tanıyordu. Sinan hafiften gülümsedi. Baki'ye takılarak:

-Bırak şimdi düşünmeyi de pusulayı aç oku bakalım ne yazıyor, dedi.

Gülüştünden, konuşmasından ne sezinlediği anlaşıyordu. Baki yavaş yavaş isteksizce pusulayı açtı ve okudu. Baki ilk satırları okur okumaz biraz gülümsemiş, ardından yüz hatları hemen değişmiş, sinirlenerek "çok ilginç, olmaz" anlamında başını sallamaya başlamıştı. Notun bir yerinde biraz durdu güldü, "Allah belanı versin" diye dişlerini sıktı. Sinan onu süzüyordu. Baki'nin gülümseyişinden, kafasını sallayışından, arada bir mırıldanışından mektupta ilginç şeylerin yazılı olduğunu anlamıştı. Baki mektubu bitirdikten sonra Sinan ve diğer arkadaşlara dönerek:

-Sinan mektubu birde sana okumak istiyorum, dedi.

Öyle ya Baki'nin komutanı ve en yakın arkadaşı olan Sinan'dan gizleyecek özel bir şeyi olabilir miydi? Acılarda, zorluklarda, çalışmada, yaşamda ortak oldukları bir dava vardı ve bu dava her şeyden önce geliyordu. Her şey buna bağlı olduğunda, buna hizmet ettiğinde ancak bir anlam ifade edebilirdi. Bu mücadeleye atılırken bile her türlü özel şeylerini feda etmemişler miydi? Onları mücadeleden alıkoyacak, mücadelelerin önünde engel olacak veya ayak bağı olacak her türlü özel şeylerine lanet okuyup onları ellerinin tersiyle bir kenara itmemişler miydi? Sonra Baki komutanından gizlenecek hiçbir özel şeyinin olmayacağını çok iyi bilen, mücadeleyi kavramış, her şeyini bu uğurda feda etmiş değil miydi? O zaman özel bir sorun ne olabilirdi ki? Aynı dava uğruna savaştığı, aynı havayı soludukları, en çok güvendiği insanlardan, hele bu komutanı olursa gizleme gereğini bile göremezdi. Sinan da çok iyi tanıyordu Baki'yi, sonsuz güveni vardı ona. O ki alçakgönüllülüğü, arkadaşlara karşı en olumlu tavrı takınan mücadele için her şeyini feda eden, her türlü zorluğa göğüs geren birisiydi. Bu güveni çoktan hak etmişti. Sinan Baki'ye baktı onu biraz süzdü.

Bak Baki eğer istemiyorsan yani gerek görmüyorsan okumaya bilirsin. Özel bir mektup, bizlere karşı öyle bir zorunluluğun yok.

Hayır, Baki bunu yapmazdı, o pusuluya okumamanın en büyük sorumsuzluk olduğunu biliyordu. Partiden gizli hiçbir şeyi olmamalıydı, her şeyde ama her şeyde partisine açık olmalıydı. Başka türlü davranmak devrimciliğe sığmayan bir tutum olacaktı. Sinan onu incitmemek için böyle bir teklifte bulunmuş olabilirdi, ama o bunu yapmazdı. Niye o kadar zayıf mıydı ki, kendisine güveni mi yoktu, bunu açıklayamayacaktı? Sinan'a döndü:

-Hayır, benim gizlenecek, özel bir şeyim yoktur. Bunun doğru olmadığını sen de çok iyi biliyorsun.

Sinan konuşmadı. Sadece önüne bakınmakla yetinmişti.

-O zaman okuyorum.

-Sen bilirsin, nasıl doğru görüyorsan öyle yap.

-Pusula Gülten adlı bir sempatizan arkadaştan geliyor. Daha doğrusu pusula değil de bir mektup. Mektubu okuyunca içeriğini anlayacaksınız.

Sinan gülümsüyordu. Zaten bazı şeyleri başlangıçtan beri sezinlemişti. Mektubun ne anlama geldiğini tahmin ediyordu.

Baki mektubu okumaya başladı. Sıkıla, sıkıla bazen sinirlenerek bazen de utangaçlığı ifade eden hafif bir tebessümle okuyordu. Sinan halen gülümsüyor, başını önüne eğerek Baki'ye hissettirmemeye çalışıyordu. Gerçekten de ilginç bir mektuptu. Baki mektubun okunmasını bitirince, Sinan başını kaldırdı, yüz hatları ciddileşmiş olmasına rağmen, gülmemek için epey zorlandığı da belli oluyordu.

-Bu kızın sana karşı davranışlarından, bakışlarından, konuşmalarından, hatta sen olmadığın zaman sık sık seni soruşundan, sana karşı duygularını dışa yansıtmasından belli şeyler beslediğini sezmiş tahmin etmişim. Ama açık söyleyeyim sana bu kadar aşık olduğunu ilk kez yazdığı bu mektuptan anladım. Kız bizim dürüst bir sempatizanımız. Ailesini kendisini hepimiz çok iyi tanıyoruz. İş olsun diye böyle bir mektup yazması hem olanaksızdır hem de bunu yapamayacak durumdadır. Mektupta seni mücadeleden alıkoymak isteğine dair herhangi bir şeye de rastlamadım. Ama mücadeleyi tam anlamıyla kavramamış olduğu satırlarından kolaylıkla fark edilebiliyor. Örneğin ne yazmış "ben devrimcilik yapmak istiyorum, seninle

sonuna kadar, ölünceye kadar devrimcilik yapmaya hazırım. Senin devrimcilik yapmana hiçbir şekilde engel teşkil etmeyeceğim. Sonuna dek sana destek olacağım” ve ardından ne diyor, “eğer teklifimi reddedersen benim için yaşamın bir anlamı kalmayacak intihar edeceğim.” Sanırım aşağı yukarı böyle yazıyordu. Bunları yazarken kesinlikle çok ciddi yazdığı belli oluyor. Kızın durumuna bakarsak büyük olasılıkla söylediklerini yapacak birisi. Son yazdığı şey yani intihar teşebbüsünde de bulunabilir. Yine son yazdığı cümlelerden tamamen bireye yani sana bağlı bir devrimcilik yapmak istediği açıkça anlaşılıyor. Çok budalaca bir şey. Devrimciliği kavramış olmaktan uzak olduğunu yansıtıyor. Haydi diyelim sen reddettin böyle bir teklifi o zaman ne olacak. Tabi onun yazdığına göre intihar edecek. Bu kadar saçma ve budalaca bir şeyi ilk defa duyuyorum.

-Çok doğru söylüyorsun. Mektup baştan sona aptalca bir mantıkla yazılmış. Çok yanlış eğilimlerin bir ürünü, kabul edilemeyecek bir durum.

Sinan devam etti:

-Sanki her şey onun istediği gibi olacak. Açıkça seni bağlamak istiyor, ya kabul ya intihar diye bir tercih koyuyor önüne. Haydi diyelim onun söylediği gerçekleşti birlikte oldunuz. O senin devrimciliğinin önünde engel olmadı, sana yardımcı oldu. Peki, bir şehit olma veya tutuklanma olayı oldu. O zaman sen şehit oldun diye olumsuzluğa yönelebilir. Ama mutlaka böyle olacak demiyorum. Terside olabilir, yani mücadeleye daha çokta bağlanabilir. Bu olasılık da var. Bu durumda ben evlenin ya da evlenmeyin demiyorum. Bu tamamen mücadeleye ve size bağlı bir şey. Sen kızın durumunu daha iyi biliyorsun. Mücadelede sana ayak bağı olabilir mi, olamaz mı veya senin bu konudaki istemin duyguların nedir bunu ancak sen bilebilirsin. Bak koşullarımız oldukça zor bunu söyleyeyim. Kız bunlara dayanabilecek mi? Sanırım ailesi böyle bir ilişkiye, kızın gelmesine engel olmayacaktır. Öyle ya aile tümünden Parti taraftarı, biz ne dersek uyarlar.

Baki biraz düşündü fakat daha başlangıçta kararını verdiği belliydi. Kızı daha okul yıllarındayken tanımişti. Devrimci mücadele içerisindeyken ise tüm arkadaşlara ve taraftarlara karşı tavrı ne idiyse ona karşı da aynıydı. Her zaman arkadaşlara karşı içten yumuşak, alçakgönüllü, sevgi ve saygı dolu tutumlar içerisine girmiş, onlar üzerinde derin izler bırakmıştı. Bu kıza karşı da yaklaşımı aynı olmuş ve hiç bir zaman özel bir tutkusu olmamıştı. Özel bir yaklaşım da sözkonusu değildi. Bunu arkadaşları da çok iyi biliyorlardı. O zaman bu kıızı, bu tarzda etkileyen neydi? Eğer reddederse gerçekten intihar edebilir miydi? Evet olabilirdi. Ya sonra ne olacaktı. Kendisi yüzünden aktif bir sempatzanın intihar etmesi sözkonusuydu. En önemlisi de böyle bir olay gerçekleşirse bu partiye zarar vermeyecek miydi? Çevrede olayın içyüzü duyulup kızın ne amaçla intihar ettiği ortaya çıkarsa neler uydurulmayacaktı ki. Bu düşünceler Baki'nin kafasında çelişkiler yaratıyor, onu bir çözüm bulmaya zorluyordu. Daha mektubu okur okumaz kızın istemini içten içe reddetmişti. Kızıyordu, “Bu bayanın aptalca yaptığı şeye bak” diyordu. İstemiyordu böyle bir evliliği, reddediyordu. Sinan'a ve yanındaki diğer arkadaşlara baktı, onlar da düşünüyordu. Baki kararını vermişti.

-Ben böyle bir şeyi kabul etmiyorum. Ama eğer arkadaşlar böyle bir durumun gerçekleşmesini istiyorlarsa buna bir şey diyemem.

Arkadaşlarına bakarak kendi durumunu duygularını izah ediyor, böyle bir evliliğin kendisi için bir ayak bağı olacağını söylüyordu. Ama direkt reddetmekten çekiniyordu. Böyle bir tavır olumsuz sonuçlara yol açabilirdi. Kıza aşık olmadığından ona karşı özel bir sevgi beslemediğinden emindi:

-Bilemiyorum ama tek taraflı sevgiye dayalı bir evlilik...” deyip sustu. Sinan onu çok iyi anlıyordu:

-Bak Baki, bizim bu konudaki anlayışımız biliniyor. Devrimci mücadelenin önünde engel olan, devrimcilere ayak bağı olan hiçbir şey evet denilmez. Devrimci evlilik ve devrimci sevgiye de karşı değiliz. Elbette ki bu tek taraflı olacak bir şey değil, bu çok geri bir durum olur. Zararlı bir durum varsa bundan kaçınılır, zararı yoksa kız tek yanlı olarak sana aşık olmuş, hem de reddedilmesi halinde intiharı göze alabilecek kadar. Devrimcilik yapmak istemesi de hep senin yüzünden.

Sinan'ın anlatışı konuya bir başka hava veriyordu. Çevrede bir gülüşme başlamıştı. Baki de gülüyordu. Sinan gülümseyerek yeniden konuşmaya başladı:

-Ama bak, yine de açıktan açığa kıza yazıp, “senin istemini reddediyorum” diyemezsin. Böyle yaparsan onun dünyasını yıkmış olursun. Bu gerçekten, kızın söylediği gibi onu intihara da sürükleyebilir. Kız kesin cevap yazmanı istemiş şimdi uygun bir biçimde cevap vermek gerekecek. Sinan durdu biraz düşündü bir başka arkadaşın yaptığı öneriyi uygun görmüşe benziyordu.

-Bak şimdi hemen reddedemeyeceğine göre kıızı biraz oyalayalım. Bu süreç içerisinde konuşur, ikna eder vazgeçtiririz. Şöyle bir şey yapabiliriz. Örneğin sen cevap mektubu yazarken hastalığını ileri sürerek diyeceksin ki “hasta olduğumu bildiğini sanıyordum. Doktorlar hastalığın ölüme sebep olabileceğini veya uzun süreceğini söylüyorlar. Bu durumda sana kesin bir cevap veremem. Seni umutsuzluğa düşüremem. Ancak hastalığım geçtiği zaman sana kesin cevap verebileceğimi sanıyorum.” Bu arada biraz da devrimci mücadelenin zorluklarını, şehit olma olayını, nasıl davranmak gerektiğini, intiharı düşünmenin bile ne kadar yanlış olduğunu izah eder evlenme konusunda ona açık kapı bırakırsın. Bu arada biz de bayan arkadaşları gönderir veya kendimiz gider ikna etmeye çalışırız. Tabi hastalığın ne zaman sona ereceği belli olmayacağına göre zaman oldukça uzamış olacak. Ha, Baki sen ne diyorsun, ısrarla reddettiğine göre bence bu işin başka çaresi kalmıyor.

Doğrusu iyice düşünmüş bir çözümdü. Öyle ya Baki başka da ne yapabilirdi ki? Herkes de uygun görmüştü bu çözümü. Sinan gözaltından Baki’ye baktı, Baki’nin hafiften dalgın olduğunu görünce işi şakaya vurdu.

-Eh, böyle ince işlerden pek anlamayız ama gene de mantığa uygun bir plan.

Baki konuşmamış sadece çevresine bakarak gülümsemekle yetinmişti. Sinan’ın fikrini onaylayanlardan biri de Bilal idi. Bilal baştan beri sohbete fazla katılmamış olmasına rağmen Baki’nin böyle bir teklifi kabul etmesinden yana değildi. Çünkü o böyle bir ilişkinin ayak bağı olacağına inanıyordu:

-Bizim Sinan Hızır gibi yetiştii. Öyle ya kurtulmuş sayılıyorsun bu işten. Gerçi bu durumda hiçbir duygu beslemediğin üstelikte aktif devrimci olmayan bir sempatizan bayanla evlenmek zorunda kalabilirdin.

Bilal’in söyledikleri karşısında Baki,

-Evet ben de onaylıyorum bu doğru çözüm, dedi. Sinan hala işin şakasındaydı:

-Eh olur bu tür ilginçlikler, devrimci mücadelede de gündeme gelebilir. Durun bakalım daha nelerle karşılaşacağız -gülerek-, Şu mektup yazma işi pek ilginç değil de, ya intihar ruhu? Bu kız devrimci aşkı burjuva aşkıyla karıştırmış. Her şeyi karman çorman yapmış. İnsana devrimci olmadan önceki okul çağlarını hatırlatıyor. Mesela liseli genç kızın romantik aşkı gibisinden falan.

Anında bir gülme tufanı kopmuştu. Baki de kahkahaylara katılanların arasındaydı. Sinan’ın mizahi anlatım biçimine gülmek olası mıydı? Başlangıçta karmaşık gibi görünen bir sorun da çözülmüş oluyordu böylece.

Sinan yerinden kalktı, yanı başında duran silahını aldı, yavaşça omzunu asarak çevresine bakındı, çevreyi bir kontrol etmek gerekecekti. Sağ eliyle omzuna astığı silahını tutarak eğilip sol eliyle dürbünü aldı, ağır adamlarla çevrenin seyredilebileceği yüksekçe bir tepeye doğru yürüdü. Tepeden her yer, her şey görünüyordu. Doğada bir canlanma, bir hareketlilik vardı. İnsana haz veren bir güzelliğe bürünmüştü. Sinan silahını yavaşça indirerek kayaya dayadı, dürbünü gözlerinin hizasına getirerek çevresine bakınmaya başladı. Dürbün uzakları bulanık gösteriyordu. Sağ elinin işaret parmağıyla ayarı hafifçe çevirdi. Bu hareket tetiğe dokunuyormuş gibi bir duyguyu yaratmıştı onda. Sevdasıydı tetiğe basmak, özgürlük, bağımsızlık davası uğruna ne kadar çok basmıştı tetiğe. Çekinmeden cesaretle sıkıştı her defasında. Namludan çıkan sayısız mermiler özgürlük bağımsızlık düşmanlarının hayatına mal oluyordu. Tetiğe basmaktan başka çaresi de yoktu. Sonra onlar ülkemizi işgal etmeye gelirken topla, tüfekte kılıç kalkanla gelmemişler miydi? Halkımızı zorla barbarlıkla egemenlikleri altına almamışlar mıydı? O halde zorla geleni zorla kovmak gerekiyordu. Onun için tetikte sevdası, namluda hasreti vardı onun. Dürbünü göz hizasından indirerek gökyüzüne baktı. Gökyüzü oldukça duru ve berraktı. Durulan pınar suları gibi masmaviydi gökyüzü. Doğanın muhteşem güzelliği Sinan’a birşeyler

hatırlatmıştı. Böyle mi geçmişti günler, aylar? Yok, ama bu gördükleri en güzel günlerden biriydi.

Aşağıda coşkuyla akan Peri çayı soğuk ve dondurucu bir kış gününü hatırlatmıştı ona. Bu günle o gün arasında tam bir zıtlık vardı. O soğuk kış gecesinde Baki ve diğer arkadaşları hastalanmışlardı. Eylem dönüşüydü, hızlı hızlı yol yürüyor, çayı geçerek iz kaybettirmeyi ve eylem alanından uzaklaşmayı düşünüyorlardı. Geniş çay yatağından geçen sular buz gibiydi. Hafiften ama dondurucu bir rüzgâr esiyordu. Gökyüzü suratını asmış gibiydi. Sinan ‘köprüden geçmek doğru olmaz. Çünkü tutabilirler’ dedi. Baki ve Bilal da aynı görüşteydiler. Sudan geçmeyi kararlaştırdılar. Çayın kenarına vardıklarında Baki hemen soyundu ve suya girdi. Sinan ve birkaç arkadaş daha soyunmak istediler ama Baki ısrarla ‘olmaz’ diyerek vazgeçirdi onları. Arkadaşlarını teker teker sırtlayarak buz gibi sudan geçirdi. Suyu attığı her adımda kanının donduğunu, tepeden tırnağa tüm vücuduna bir ürperti yayıldığını hissediyordu. Baki nefes bile almadan hızla giyinmiş ıslak beden ve ıslak elbiseyle yola devam etmiş ama buz gibi soğuk su etkisini göstermiş, uzun süreli bir hastalığın başlangıcını oluşturmuştu. Daha sonraki günlerde Baki ve Ethem ağır hastalanmışlardı. Buna rağmen Baki neşesinden, moralinden hiçbir şey kaybetmemişti. Hastalığın ciddi tehlike yaratması onda yılgınlık ve gevşeme diye bir şey yaratamazdı elbet. O devrimci mücadelenin zorluklarını çok iyi biliyordu. Hastalanarak iş yapamaz duruma düşmek, işte onu üzen buydu biraz. Ama arkadaşlarının, taraftarların ve her şeyiyle kendisini devrime adanmış ailesinin desteği, hastalığın ciddi tehlikesini ortadan kaldırmıştı. Taraftarlar en iyi yiyeceklerini onlara veriyor onların iyileşmesi için olağanüstü çaba harcıyor arkadaşları ne gerekiyorsa onu yapıyordu. Ailesi yaşlı ana Cemile ve Rahime de onların iyileşmesi için durmadan uğraşıyorlardı. Baki’yi iyileştiren doktorun ilaçları değildi. Onu iyileştiren asıl ilaç bu olağanüstü çaba ve dayanışmaydı. Baki gülümsüyor, “hastalık bizimle baş edemez, yeneceğiz hastalığı” diyordu. Yenilmek yoktu hastalığa ve direngenliği üstün morali ona en büyük gücü veriyordu. Bu arkadaşları ve ailesinin de desteğiyle birleşince hastalık gittikçe geriliyordu. Sinan Baki’nin biraz önceki yüz ifadesini gözünün önüne getirdi, hastalığın izlerini önemli oranda atlatmıştı. Ne kadar içten, Partiye açık ve fedakâr bir arkadaş. Sinan, Baki’yle birlikte yağmur altında sabahladıkları geceyi hatırladı. Aralıksız yağın yağmurun altında ateş yakmaları olanaksızdı. Onları yağmurdan koruyacak bir şeyleri de yoktu. Baki bir ara yerinden kalkarak ıslanmış battaniyeyi almış açmıştı. Sinan “ne yapıyorsun Baki?” diye merakla sormuştu. Öyle ya zaten tepeden tırnağa sırlıslık olmuş, vücutları tir tir titriyordu. Silahlarının çalışmaz hale gelmemesi için bacakları arasına almış vücutlarıyla biraz korunmuşlardı. Baki battaniyeyi ne yapacaktı acaba? Bir şeyler düşünüyordu ama ne? Vücuduna saramazdı ya ıslak battaniyeyi. Baki battaniyeyi elinde evirip çevirdikçe Sinan daha da meraklanıyordu. Baki de bunu fark etmişti. Gülümseyerek “Çadır açacağım” dedi. Sinan şakavari bir tavırla “çadır mı açacaksın, Hani direğin peki” diye sordu. Baki o ana kadar işe koyulmuştu bile. Battaniyenin her bir ucunu bir ağaca bağlayarak gerginleştirince mükemmel bir çadır oluşmuştu. Diğer çadırlardan pek farkı yoktu doğrusu. Suyu süzüyordu ama sadece belli noktalardan süzdüğü için fazla bir zararı olmuyordu. Hemen herkes çadırın altına sığınmış yağmurdan korunmaya çalışıyordu. Yöntem başarılı olmuştu. Sabaha kadar yağın yağmurun altında uyuyamadan beklemiş, ara sıra çadırın altında birbirlerine sokularak ısınmaya çalışmış fakat bunun fazla bir yararı olmamıştı. Havadaki keskin soğukluk ıslak bedenlerine iğne gibi batıyor, soğuk titremelerine ve ürpermelerine neden oluyordu. Dakikalar bir türlü geçmek bilmiyordu. Sabah olduğunda ilk işleri gür bir ateş yakmak oldu. Ama herkes soğuk almış üşümüşü. Ateşin vücutlarında yarattığı ısı uykusuzluğu açığa vuruyor, göz kapaklarının kapanmalarına, uykunun habire bastırmasına yol açıyordu. Sıcaklığın etkisiyle meşe yapraklarında biriken yağmur damlacıkları yeniden yağın bir yağmur gibi toprağa dökülüyordu.

Islak toprakta uzanmak uykuya dalmak mümkün değildi. Uykusuz uykusuz sadece ısınarak bekliyorlardı. Sinan kafasını hafif çevirip hemen yanında oturan Baki’ye baktı, “sen bu çadır yöntemini niye baştan beri uygulamadın? Çadırını germiş olsaydın ne yatacağımız yer ne de bizler böyle ıslanmış olurduk” dedi. Baki gülerken, “ben de daha önce bilmiyordum ki, birden bire aklıma geldi” dedi. Hava oldukça bulutluydu, bir araya toplanan bulutlardan gökyüzü görünmüyordu. Arasıra hafiften çakan şimşekler yağmurun yeniden yağacağını haber veriyordu.

Yerlerin kuruyacağı yoktu. Bu havada yatılmayacağına göre gözlerinde biriken uykuyu kovmaları gerekecekti, başka yolu yoktu. Akşama kadar o vaziyette oturarak geçirmişlerdi günlerini. Akşam karanlığı çöktüğünde köye inmiş, yine aynı sevgi, aynı heyecanla karşılaşmışlardı. Yalnız bu sefer gittikleri her yerde “kendinizi koruyun” talebinde bulunuluyor, biraz üzüntülü, tedirgin acılı bakışlar ve sözlerle yolcu ediliyorlardı. Sinan derin bir iç çekti gözlerini masmavi gökyüzünde yükselen güneşe dikti. Güneş ışınlarından kamaşan gözlerini yumdu, kafasını önüne eğdi. İç çekişinde güneşe doyumsuzluk aydınlığa susamışlık, geleceğe hasret ve şehitlere özlem vardı. Bunları düşündükçe düşmana karşı kin ve öfkesinin daha bir arttığı her halinden belli oluyordu. Öyle ya her şeylerini ellerinden alan, şu cennet gibi vatani çizimleri altında kirleten halkın yaşamını zehir zemberek eden, en değerli yoldaşlarını katleden bir düşmana karşı merhamet duyacak değildi ya. Her düşünce her anı, halkın yaşamın her zerresi ülkenin ve doğanın cenneti andıran güzelliğini gördüğünde kini biraz daha artırıyor cesareti yükseliyor davaya bağlılığı habire geliyordu.

Güneşte kamaşan gözlerini kırıştırarak kafasını kaldırdı. Bakışları zıplayarak ilerleyen bir çekirgeye ilişti. Vietnam’ın Amerikan emperyalizmine karşı savaşımını, “çekirgenin bile karşı savaşımı” olarak nitelendiren benzetme için bile olsa çekirge seyredilmeye değerdi. Böylesi bir benzetme onda merak uyandırmıştı. Acaba çekirgenin hangi durumu onu böyle bir benzetmeye örnek yapmıştı. Nasıl oluyordu da bu küçük yaratık koca bir file karşı savaşabiliyordu. Çekirgeye iyice baktı, bir ota yapışmış kanca gibi dişleriyle habire kemiriyordu. Ön ayaklarıyla sıkı sıkı tuttuğu otu kemirerek parçaladıktan sonra bıraktı. Kendinden emin korkusuzca hareket ediyor, ara sıra durup çevresini dinliyor. Önündeki şeylere, kendisine göre iri ve cam gibi saydam gözlerle bakıyor, bıçkıya benzeyen ayaklarıyla yere sağlam basa basa ilerliyordu. Kendisiyle uğraşan bir hayvanı ne kadar güçlü olursa olsun çıldırtarak, kemirerek yenebilirdi. Doğada ve canlı varlıkların yaşamında mücadele vardı. Hem zıtların birliği hem karşıtların mücadelesi. Vietnamlılar nasıl kazanmışlardı o kadar dengesiz bir savaş. Teknik donanım ve sayısal üstünlüklerine rağmen Amerikalılar nasıl yenilmişlerdi Vietnam halkı karşısında mutlak doğruluk bir kez daha pratikte ispatlanmıştı. Kürdistan’da da böyle olacaktı ve Kürdistan halkı teknik donanımsızlığa rağmen bu haklı savaşımında mutlaka kazanacaktı. Geri çekilmeler darbe yemeler pahasına da olsa zafer mutlaka elde edilecekti. Buna sonsuz inancı vardı Sinan’ın. Tepenin hemen alt yamacında oturan arkadaşlardan Türkü sesleri yükselmişti. Sinan düşüncelerden sıyrıldı, seslerin geldiği yöne doğru baktı, yükselen türkü seslerine rağmen Baki hala yazı yazıyor, bazen kalemi durdurarak düşüncelerle dalıp gidiyordu. Sinan yerinden kalktı bir kez daha dürbünle çevresine bir göz gezdirdi elindeki silahı omzuna attı, arkadaşların olduğu yöne doğru yürüdü gitti.

Sinan ellerini kadife pantolonun ön iki cebine koymuş aşağı yukarı tur atıyor düşünüyordu. Bir ara sağ elini cebinden çıkardı, ufacık elini tarak şeklinde kıvrık saçları arasına soktu, tekrar elini ağır ağır ince burnu zayıf yüzü, çıkık elmacık kemikleri üzerinden kaydırarak indirdi. Ela gözleri, çevresine anlamlı anlamlı bakıyordu. Bir şeyler düşündüğü birşeyler söylemek istediği duruşundan bakışlarından okunuyordu. Nihayet arkadaşlara doğru bir iki adım atarak konuşmaya başladı.

-Akşam nereye gidelim. Sayımız çok kalabalık, arazi de elverişli değil bir kısmımız ayrılacak iyi olacak.

Baki ve Bilal da aynı görüşteydiler. O zaman gitme konusunda bir şey yok demekti. Sinan, Baki’ye döndü, göndereceği pusulayı bitirmiş, bantlamış, götürecek olan arkadaşına vermişti. Her zamanki neşeli hali tavırlarına yansıyor. Fakat yine de biraz düşünceli görünüyordu veya Sinan’a öyle geliyordu. Sinan içinden “acaba Baki’de mi o bayanı seviyor” diye düşündü. “Yoksa arkadaşlar olumsuz karşılarlar diye mi açık açık söylemiyor veya tüm arkadaşlar yanında duygularını açmak mı istemiyor ne de olsa özel bir meseleydi.” Ama hemen sonra Baki’yi iyi tanıyan biri olarak buna çok zayıf bir ihtimal verdi. En iyisi bir de kendisinin sormasıydı. Baki’den o zaman kesin bir yanıt alabilirdi. Çok zayıf bir olasılık için bile olsa sormasında herhangi bir sakınca yoktu.

Güneş gökyüzünde alçaldıkça alçalıyor ve adeta yeni bir gece yolcululuğuna hazırlanıyor diyor. Bu kaçınıcı gece yolculuğuydu, orası bilinemezdi tabi. Kaç gece geçirmişlerdi yıldızlar

ve berrak ay ışığı altında. Bir yere not etmemişlerdi bu sayısız gece yolcuklarını hafızada tutabilecek gibi de değildi hani. Düşe kalka yağmur kar soğuk demeden birlikte ne kadar yol kat etmişlerdi kim bilir? Şimdi Baki, Ethem ve Sinan neşe içinde, inançla birlik olmuş, kenetlenmiş, birlikte alt etmişlerdi soğukları, zorlukları. Ne dayanabilirdi ki kolektif birlik ve inançları karşısında. Doğa zorlukları mı aşılamazdı, inanç, yoldaşça bağlılık güven ve fedakârlık karşısında. Hiçbir şey dayanamazdı, bunlar karşısında, mutlaka aşılırdı. Ama uzun uğraşlar ama en değerli arkadaşlarını kaybetme pahasına da olsa böyle olacaktı. Her karanlığın da ardından yeni bir aydınlık olduğuna göre yenmek gerekirdi karanlığı. Onlar karanlığı da aydınlık kılıyorlardı mücadelelileriyle. Umutlarından dayanışmalarından bağlılıklarından hiçbir şey kaybetmeden yapıyorlardı bunları. Öyle ya, inançsız umutsuz her şeyini yitirmiş bunalımlı insanlar için en güneşli mutlu bir bahar günü bile kapkaranlık zindan sayılırdı. Onlar ise karanlıkları aydınlığa çeviriyorlardı. Zor ypratıcı dondurucu ve yağışlı gecelerden sonra ılık gökyüzünde yıldızların parladığı bir ilkbahar gecesinde yolculuk yapacaklardı. Güneş batıp karanlık çöktüğünde onlar çoktan hazırlanmışlardı yolculuğa.

Baki Sinan'dan taraf baktı, kalkmanın zamanıydı.

-Biz artık gitmeyelim mi Sinan?

-Gidelim tabi. Geç olmadan biraz yol alsak iyi olacak.

-Sinan kendilerinden ayrılacak olan arkadaşlara döndü.

-İyi o zaman biz gidiyoruz. Siz de hemen bizden sonra yola çıkarsınız, dedi.

Ayrılırken geride kalanlara espriler yapıyor, şakalaşıyor, gülerek ayrılıyorlardı. Sessizce yokuş aşağı inmiş alttan geçen dereyi geçip her zaman uğradıkları köyü geride bırakmışlardı. Suyun öte tarafında kalan köyün ışıkları yavaş yavaş yanmaya başlıyor, köpeklerin havlama sesleri duyuluyordu. Geride bıraktıkları suyun çıkardığı hisirtılar gece karanlığında yankılanıyor, adeta geçip gidenlere yolunuz açık olsun diyordu. Baharın ilk aylarındaki asi sudan eser kalmamıştı. Onun yerini duru ve berrak akan sakin bir su almıştı. Şimdi nice insanların kanına giren Peri Çayı da durgun akmaktaydı. O zaman köprüden geçme tehlikesi de kalmayacaktı. İlkbahar güneşinin nefis havasını ciğerlerini çekerek konuşuyor, sessiz bir tempoyla yol alıyorlardı. Uzaktan geçen ana yoldan bir araba uğultusu duyuldu, yankılar yaparak yitip gitti. Sağ kol üzeri geçen dört beş saatlik uzaklıktaki yerden durmadan arabalar geçiyor, kasaba ve yol kenarı köylerin yeni yanan ışıkları göze çarpıyordu. Uzaktan insana hoş geliyor bu yol araba ve elektrik ışıklarından oluşan manzara. Ama gelgelelim ki özünde acılı Kürdistan toprağı üzerinde bir karayılan gibi duruyordu. Yoksa uygarlık mı, taşıyordu(!). Acı ızdırap, kanlı katliamlar taşıyan yoksul Kürt insanı anlamını iyi biliyordu bu 'taşınan uygarlığın', 'vahşi Kürtleri uygarlaştırma' adına her türlü alçaklık, namussuzluk cinayet işlenmişti, dünyanın gözüne bakılarak yapılmıştı bütün bunlar. Buna alkış tutanlar olmuştu üstelik, soylu adlar altına saklanarak. Şimdi yollar son derece modern inşa edilmişlerdi. Daha iyi asimilasyon politikasını taşımak için askeri denetim ve Türk pazarının bir parçası haline getirmek için yapılan bu yollar kara bir leke gibi yapışmış duruyordu doğanın güzelliğine. Zulüm, baskı, imha taşıyordu habire. Alıp götürdükleri, talan ettikleri ise emekti, emek ürünleri, yeraltı, yerüstü zenginlik kaynakları ve tüm değerleriydi. Parlak görünen yol boyu ışıkları, özünde rahatlık mutluluk vaat etmiyordu. Orada da yaşanan aynı dramdı. Acı, gözyaşı, dert ve ızdırap sömürgeci zulüm altında sürüp gidiyordu orada da. Ne parlak ışıklar ne de vızır vızır işleyen arabalar gerçeği gizleyebilirdi. Ancak tüm bunların yanında aynı zamanda sinsi ve alçakça bir oyun daha vardı. Öyle ya oralarda asimilasyon ve yozlaştırma aracı olarak TV de sokulmuştu. Sonra oraları devrimci mücadeleden alıkoymak için yapıyorlardı tüm bunları. Cenaze merasimindekilerine "gözünüz aydın" demek ne kadar nahoş sadist ve alçakça bir şey olarak görülüyorsa görünen parlak ışıkların ve el değmemiş Toprakların sinesinde açılan yolların ve diğer araçların da 'uygarlık taşıdığını' iddia etmek de bir o kadar alçaklık olurdu.

Sinan ve arkadaşlarının ayakları altında dar patika yol kayıp gidiyordu. Gece karanlığında acayip sesler çıkarak karşılıklı ötüşen kuşlar da eşlik ediyordu onlara. Biri "guk guuuk" diye belli aralıklarla periyodik olarak sesler çıkarıyor diğeri "guuukuuuu." diye uzun bir ses çıkarıyor, karşıdakilerin sesini anında kesiyordu. Ara sıra yanı başlarında birden bire ses çıkarak iradeleri dışında irkilmelerine yol açıyor, uçup gidiyor, gece karanlığına bir başka

ahenk ve güzellik katıyordu. Bilal bunlardan öğrenmiş olmalıydı o meşhur ışlığını. Bu cins kuşların çıkardığı ses öğrenilmeye değerdi doğrusu,        tam bir parolaydı. Gece karanlığında doğaya uyum sağlayan tek sesti hemen hemen. Ay ışığı ilk aydınlığını yüksek tepelere vurmuştu. Sinan o ana kadar sessizce yürümüş ara sıra sorduğu birkaç soru dışında bir şey söylememişti. Baki Sinan'ın neler düşündüğünü sezinleyebiliyor bunun için habire konuşup gülerek Sinan'ı sohbete çekip düşüncelerinden alıkoymaya çalışıyordu. Fakat Sinan, Baki'yle o konuda bir kez daha konuşmaya karar vermişti. Nitekim sözü getirip o noktaya dayandırdı. Sinan ciddi samimi yoldaşça yumuşak ve sevgi dolu bir tarzda sormuştu sorusunu:

-Bak Baki, sana bir şey soracağım. Sana sonsuz güvenimin olduğunu biliyorsun. Yalnız ben biraz da olsa bu konuda kuşkuluyum. ř  açıdan yani kendi kendime dedim ki, Baki çok sayıda arkadaşın yanında asıl niyetini s ylemeyebilir. Doğal bir şey, herkesin yanında duygularını açmak zorunda da değildir, isteyip istememe konusunda diyorum. Aslında bizim de o kadar arkadaş içinde böyle bir meseleyi a mamız doğru değildi. Hem bayan arkadaşın tanınmaması açısından da yapmamamız gerekiyordu. Yalnız eğer gerçekten sen de o bayanı seviyorsan, niyetini açıktan s yleyebilmelisin bunda çekinecek sıkılacak bir şey yok. Ona göre bir çözüm buluruz...

Baki kendisinden emin ve kesin bir şekilde eskiden söylediği şeylerin aynısını tekrarladı.

-Benim  yle bir durumum olsaydı bunu ayrıca belirtirdim. Kaldı ki benim o bayana karşı hiçbir ilgim olmadığı gibi şunu çok iyi biliyorum ki, m cadelemde ayak bağı olacak. Mücadelenin zorluklarına katlanamayacak, öyle devrimcilik yapmak isteyen birisiye gelsin, ben olmadan yapsın devrimciliğini. Öyle şartlı koşullu devrimcilik nerede görülmüş? Gülerek, önce gelsin kendisini ispatlasın, ondan sonra böyle taleplerde bulunsun, dedi.

-Ho Chi Minh, "benim koca bir ailem var" diyordu. Bu koşullarda durum bizim açımızdan da biraz  yle.

Sinan gülümseyerek:

-Eh bizden günah gitti, diye mırıldanınca birlikte gülmeye başladılar. Sinan mutlu ve sevinçliydi, içi rahat etmişti. Baki'nin açık kesin ve düşündüğü tarzdaki tavrıydı onu sevindiren. Ve bir türkü tutturd  hafiften, Baki de katılmıştı onun mırıldandığı ezgiye. Yeni doğan ay ışığı altında yıldızlar seyrekleşmiş, Samanyolu kaybolmuş gibiydi. Ay ışığı ortalığı gündüz gibi aydınlattı. Hem tatlı bir tebessüm yaratıyor, hem de düşünmeye sevk ediyordu insanı. Yol yürümek serin ve yaz aylarını andıran havada uzakları bile görebilmek hoştu hoş olmasına ama yine de düşündüren dezavantajları vardı. Böylesi havalar köylere girişi zorlaştırıyor, d ş manın denetimi ve kuracağı pusular için avantajlı bir durum yaratıyordu. Akşam yemeğini yemeden yola çıkmış olduklarından epey acıkmışlardı. Yol üzerinde bulunan köye uğramayı hesapladıklarından yanlarına yiyecek olarak herhangi bir şey de almamışlardı. Bilgi almak amacıyla uğrayacakları köye çok az bir mesafe kalmıştı. Köye epey yaklaşmış oldukları köpeklerin havlama seslerinden bile belli oluyordu. Gidecekleri köy en iyi tanıdıkları köylerden biriydi. Kerpiçten yapılmış evleri, çoğu yoksul köylülüğün oluşturduğu insanlarıyla bu mert köy kaç kez basmıştı bağrına partizanları. Köye iyice yaklaştıklarında köpeklerin havlama sesleri daha çok yükselmişti. Köpeklerin kopardıkları şamata köyü ve çevreyi inletiyordu adeta. Bereket versin gidecekleri evin köpeği kokularından tanıyordu onları hem de sadık bir dosttu onlar için. Kaç defa peşlerinden gitmiş, yanlarında köyden köye dolaşmış, onlarla birlikte Peri  ayını bile geçmişti. Kendi sahibi Ali Bey tarafından eğitilen bu köpek diğer köpeklerden çok daha farklı özelliklere sahipmiş gibi geliyordu insana. Bir keresinde Baki onların peşine takılmış, onlar nereye gittiyse o da peşlerinden gitmiş yattıklarında nöbetlerini bile tutmuştu. Doğrusu hem avantajı hem de dezavantajı vardı. Gece karanlığında çok uzaktan gelen insanları havlayarak haber veriyor yılanlara saldırarak uzaklaştırıyor sadık bekçiliğini mükemmel yapıyordu. Ama aynı zamanda uzaktan gelen insanlar da burada insan var diyor ve peşlerinden başka köylere gitmesiyle de sahibi Ali Bey'in önemli bir ilişkimiz olduğunu açığa çıkartıyordu. Bunun  zerine Baki onu yakalayarak eve bırakmış Ali Bey de köpeği hapsetmişti. O da cezasını çektikten sonra peşlerinden gitmemişti. İşin ilginç tarafı köpeğe hiç ekmek vermemelerine ve uğraşmamalarına rağmen köpeğin peşlerinden gitmesi ve onlar gelince çok sevinmişmiş gibi havlamadan uzun uzun sesler  ıkarmasaydı. Evden ayrıldıklarında ise acıklı acıklı  ocuk ağlamasına benzer acayip

sesler çıkararak ev sahibini haberdar etmesiydi. “En sadık dost köpektir” tabirini en iyi kanıtlayan köpek de bu köpekti her halde.

Baki gülerek:

-Biz şimdi gittik mi, bakın Ali Bey’in köpeğine nasıl acayip sesler çıkararak onları çağırarak, diyor köpeğin ilginçliklerini gülerek Sinan’a anlatıyordu.

Yavaş ve dikkatli adımlarla ağaçların gölgesinde köyün ilk evlerine doğru süzülerek gidiyorlardı. Köye iyice yaklaştıklarında Baki konuşmasını kesmiş pür dikkat kesilmişti. Düşman zaman zaman köylerde sokağa çıkma yasağı koyuyor, çevrede pusu kuruyordu. Sinan tam ortada Baki önde yürüyerek köyün ilk evlerini geçmiş, taraftarın evine yönelmişlerdi. Etrafta ne köpeklerin havlama sesleri ne insanların gelişi gidişlerine dair bir belirti vardı. Ay ışığı yükselerek köyün üst evlerine vurmuş evlerin camlarından süzülen ışıklar parlak ay ışığında doruklaşmıştı. Her zamanki gibi canlı cıvı cıvı köyde baskınlar sonrası olan sessizliğe benzer bir sessizlik vardı. Ama başka bir şey de olabilirdi. Mesela ölümlerden sonra çöken sessizlik. Öyle ya ölümlerden sonra da sessizlik çökerdi köyler üstüne. İşte bu tamamen Kürdistan’da yaşanan gelişmelerin yarattığı bir şeydi. Doğal ölümler sonrası doğan bir sessizlik değildi bu. Her gün köyler basılıyor, insanlar işkenceden geçiriliyor, işkenceler sonucunda sakat bırakılıyor, alınıp bilinmeyen yerlere götürülüyorlardı. Kürdistan insanı için en kutsal sayılan namusa el atılıyor, şeref ve haysiyetleriyle oynuyorlardı. Çöken sessizlik baskınlardan sonra her türlü alçaklığa barbarlığa tanık olan insanların gömüldükleri derin kin, nefret düşmandan öç alma isteminin yaralı kalplere gömülmesiydi. Şimdilik hırs, kin, öfke ve acı içten içe kaynıyorlardı. Başlangıçta toplu halde dağlara çıktıkları, köylerden kaçtıkları, sabah saatlerine doğru köylerini terk ettikleri de olmuş savaşa azmiyle yanıp tutuşmuşlardı. Ama çaresiz tek başlarına kalınca köylerine geri dönmüşlerdi. Şimdi eskisi gibi kaçmıyor, her türlü baskına karşı yine de köylerinde kalıyorlardı.

Evin ay ışından korunan gölgeli tarafından kapıya doğru yaklaşıncı Ali Bey’in sadık köpeği her zamanki gibi hızla ama biraz da acıklı acıklı hırıltılarla onlara doğru geldi. Hafiften havlayarak ayaklarına dokunuyor, kafasını kaldırıp bakıyor, arka ayakları üzerine kalkarak ön ayaklarıyla kucaklarına doğru tırmanmaya çalışıyordu. Bir yandan ise çıkardığı tuhaf seslerle ev sahibini haberdar etmek istiyordu. Onlar da kapıya yanaşmadan kapı hafifçe aralanmış, Ali Bey kafasını uzatıp dışarıya bakmıştı. Köpeğin havlamasından hemen anlamıştı arkadaşların geldiğini. Baki “biziz” deyince Ali Bey tam emin olmuştu onlardır diye. Arkadaşları hemen içeri almış, her zamanki sevinç ve heyecanla karşılamıştı onları. Teker teker hoş geldiniz diyerek hal hatır sordu ve yanlarına oturdu. Ali Bey bakışlarını yere, döşemeye dikti, hüzünlü bir ses tonuyla:

-Arkadaşların durumu nasıl onlar da iyi midirler? İnşallah bir şey olmamıştır, dedi.

Sinan oturduğu yerde silahını bacakları arasına almış bakışlarını Ali Bey’e dikmişti. Sorulan soruya anında cevap verdi.

-Arkadaşların hepsi çok iyiler. Burada ne var ne yok? Sizlerin durumu nasıldır?

Ali Bey’in yüzünde hafif alaycı bir gülümseme belirmişti. Gülümseyişiyle hal ve hareketleriyle “eh halimiz ne olacak ki” der gibiydi. Konuşmasaydı da ne demek istediği zaten anlaşılıyordu. Bakışlarını halının deseninden ayırarak konuşmaya başladı:

-Halimiz mi? Halimiz ne olacak. Namussuz çocukları bizleri rahat bırakmıyorlar ki. Her gün bir köyü basıyorlar. Çoluk çocuk, yaşlı, genç kadın demeden herkesi dayaktan geçiriyorlar. Millette namus diye bir şey bırakmadılar. Bugün yine buraya gelmişlerdi. Sabahın şafağında gözümüzü bir açtık ki ne görelim pezevenk oğlu pezevenkler köyü sarmış her taraftan köye giriyorlar. O esnada arabaları da geldi okulun önünde durdu. Neyse ki biz evlerimizden ayrılmadık. Askerler çemberi iyice daraltınca muhtar ve bekçinin vasıtasıyla ev ev dolaşarak hepimizi okula topladılar. Ondan sonra da tüm köylülere yönelik konuşma yaptılar. Namussuz çocukları tuturdular “silahlarınız vardır, getirin teslim edin” diye. “Size bir şey yapmayacağız, silahlarınızı getirip teslim etmezseniz işkenceye alırız sizi” diye tehdit ettiler. O namussuz faşist komutan, “siz Apocuları besliyorsunuz, onlar faşisttirler, beslemeyin, destek olmayın, devlet güçlüdür”, ne bileyim buna benzer bir yığın yalan dolan sıraladı. O da o kuş beyniyle köylüleri kandıracağını sanıyordu. Ama inanan kim. Kimse silahları götürmeyince birkaç köylüyü

işkenceye aldılar. Onlardan bir şey alamayınca bu sefer de beni ve birkaç köylüyü daha götürdüler. Bizi de biraz dövdükten sonra bıraktılar. Tehditlerini savurduktan sonra çekip gittiler. Neyse bizim için önemli değil, arkadaşlara bir şey olmasın da...

Küçümstüyordu yapılan işkenceyi. Gözlerinde küçülen yitip giden sömürgecilerdi. Yüreğinde büyüyen kin, öfke ve canlarından çok sevdikleri devrimcilerdi. En zor anlarda arkadaşları düşünüyor onlara olan bağlılıklarından zerre kadar bir şey kaybetmiyorlardı. Ali bey konuşması ve davranışlarıyla yılgınlık değil direnç umutsuzluk değil, umut aşılacak istiyordu karşısındaki arkadaşlara. Düşmana bir şey söylemediği karşı durduğu için de biraz sevinçli ve mutluydu. Çünkü başı öne eğilmemişti düşman karşısında. Bakışlarını Sinan'a doğru çevirdi, bir süre düşünceli bir edayla öylece Sinan'a bakakaldı. Sonra aniden kafasında bir şimşek çakılmışçasına veya yeni bir şey keşfetmişçesine yutkundu.

-Sinan, Parti neden savaş ilan etmiyor? Milletın tahammülü kalmadı artık. Herkes savaşmak istiyor. Bir savaş ilan edilsin bak hepimiz nasıl savaşıyoruz.

Yeni karşılaştıkları bir soru değildi bu aslında, kaçınıcı kezdi böyle soruların sorulduğu. Ne kadar insan savaşma azmiyle yanıp tutuşuyordu. Ama bir süreç yaşamıyordu. Genel bir süreç kadrolarda yetmezlik daralma, ilkelik, amatörlük, savaşçı potansiyelini örgütleyememe vb sorunlar gelişmenin ortaya çıkardığı sorunlardı. Mevcut durumda halkın ısrarlı taleplerine cevap verilemiyordu. Bir yığın soru onların da kafasında dönüp dolaşıyordu. "Nasıl yapalım" sorularına karşı nedenler sıralanıyordu. Ama bir türlü yeterli ve belirgin cevaplar verilemiyordu halen. Sinan bu soru karşısında kaşlarını çatmış derin bir düşünceye dalmışım. Yanındaki arkadaşları da aynı şekilde sessizliğe gömülmüşlerdi. Yine de gerçeği en iyi Sinan biliyordu, nedenlerini de biliyordu. Gerçi yerelde yaşanan durumlara tüm arkadaşlar da tanık olmuşlardı, ama gene de bilmiyorlardı genelde meydana gelen gelişmelerin kapsamını. Bazı şeyleri ve her devrimci hareketin bu tür süreçleri yaşadığını biliyor, umutlarını, bağlılıklarını daima canlı tutuyorlardı. Her şeye rağmen onları ayakta tutan, onların ölümden korkmamalarını sağlayan Partinin hiçbir zaman kaybolmayacak varlığı ve davasıydı. Ve ne olursa olsun ama eksiklikleri ama hatalarıyla dimdik kalıyorlardı mücadele saflarında. Sinan çatık kaşlarını, sevgi saygıyla silahın namlusuna bakan gözlerini yere çevirerek konuşmaya başladı. Süreci anlatıyordu, yoğun baskı dönemlerini, Partinin geri çekilişini ilerde başlatılacak halk savaşını ve kitlelerin ayaklanmalarını anlatıyordu. Sonra gerilla savaşını, taktiklerini, gerillanın düşmanı nasıl kahrettiğini, parça parça kemirdiğini anlatmaya başladı. Sinan'ın anlattıkları ve anlatım tarzı orada bulunan herkesi coşturmuş heyecanlandırmıştı. Ali Bey biraz da kınayıcı bir ses tonuyla:

-Siz çok hata yapıyorsunuz çok. Birçok yerde gündüz hareket ediyorsunuz. Bu da düşmana cesaret veriyor üzerinize cesaretle gelmesine yol açıyor. Vurun düşmanı yaptıkları yeter artık, dedi ve sustu.

Baki gülümseyerek konuşmaya başladı:

-İnsan çalıştı mı, hata da yapar. Boşuna dememişler ki 'hatasız kul olmaz' diye. Ama bizim için önemli olan hatalarımızdan dersler çıkarmaktır. Sonra o kadar sabırsız olmayın. Şuna kesinlikle inanmalısınız ki, Parti düşmana öyle bir vuracak ki, her şeyin acısını çıkaracak. Bağımsız demokratik bir ülke yaratacak. Bu da hemen öyle birden olmaz. Bize çok zorluğa, kayba mal olacak.

Ali Bey, hafiften gülümseyerek başını salladı.

-Ne yapalım bu namussuzlar bize çok acı veriyorlar, arkadaşları katlediyorlar, bizde bunun karşısında bir şey yapamayınca acı çekiyoruz, dedi.

O zamana kadar kapıya yakın oturan uysal ama tüm dikkati ve tertemiz yüreğiyle konuşulanları dinleyen "acıların çocukları" tabirinin bile az geleceği Kürdistan çocuklarından biri, adeta donmuş ama hırsıyla bakan gözlerini, sonsuz kin ve öc almayla atan yüreğini onlara çevirmişti. Evet, "acıların çocukları" tabiri eksikti, hem de devele kulak denilebilecek kadar. Çünkü artık onlar:

Acıyla büyüyordu yalnız.

Öfke ve kinle büyüyordu.

Gözlerinde öfke

Yüreğinde aydınlık vardı artık.
Dudaklarımızda meme yok artık
Bir intikam türküsüdür çıkan,
Bize siz öğrettiniz, bize siz cellâtlar.
Çocuk yaşta savaşmayı.
Özgür büyümek isterdik
Toprakta bir gül gibi
Ama siz öğrettiniz
Acılara katlanmayı
Ve şimdi biz öğrendik yaşamayı
Ölümlerde doğduk böyle dimdik
Acımız intikamdır.
Savaşımız türkümüzdür şimdi.
İşte böyle büyürüz, işte böyle
Yürürüz cellâdın sarayına.
Orada hincımız, orada acımız,
Orada öcümüz var bizim
Acılıdır mayamız
Böyle çalınır balyoz gibi
Donuksa yüzümüz aldanmayın.
İçimiz bir tufandır çünkü
Koparırsız eski dünyamızdan
Savururuz küller gibi.
Doğurturuz kendimizde aydınlığı.
Orada umudumuz
Orada sevgimiz var bizim
Çünkü hayat biziz artık.
Kavrulmuş güneşte böyle öğrendik.
Ve böyle büyüyörüz şimdi
Savaşan diyarda.

Köşede kapının yanı başında denilebilecek yakınlıkta oturan donuk gözler ve kenetlenmiş dişlerle uysal uysal konuşulanları dinleyen çocuk dile gelmişti. Bir şeyler söyleyecekti. Ne ilk ne de son kez olacaktı arkadaşları görelî, onları tanıyalı. Yüreği beyni tümenden bağlanmıştı onlara. Onun da yüreği bir başka çarpıyordu. Minnacık yürek büyük ve soylu bir sevgiyle dolup taşıyordu. Bir kuş kadar zayıf olan o minnacık yürek neler duymuyordu ki? İntikam, acı, bağımsızlık ve özgürlük; partiyi, arkadaşları, acı ve tatlı, mutlu ve mutsuz olan her şeyi o da biliyordu artık. Birçok şeyi yapmaya hazırdı. Yaşının küçük olması buna engel miydi ki? Kurulacak gelecek onun olmayacak mıydı? O zaman, o da koşacaktı özgürlüğe doğru... Minnacık adımları zamanla büyüyerek dev adımlara dönüşecekti. Ama gene de hırsla ve sevecence konuşuyordu:

-Sinan abi, komutan konuşunca ben dayanamadım faşist dedim, çünkü o bir faşistti. Yanımdaki asker duyunca beni dövmeye başladı. Ben de ona küfür ettim kaçtım. O komutan askerleri hepsini öldürmek gerekir.

Bir an babasının yanında olduğunu unutarak:

-Anasını si... komutanı, pis faşistler. Bir silahım olsaydı, ben ateş eder komutanı vururdum. Ondan sonra da beni öldürselerdi” dedi.

İçten duyduğu öfkeyle söylüyordu bunları. Daha bu yaşta neler öğrenmişti. Düşman öğretiyordu birçok şeyi. Gün gelecek o da büyüyecekti. Ama şimdiden Kürdistan’da yazılan destanları, Partiyi, mücadeleyi bir çocuğun öğrenebileceği kadarıyla öğrenmişti. Baki pür dikkat çocuğa bakıyor, bir yandan da gülümsüyordu. Bu küçük afacana hayran olmamak elde miydi ki? Sinan da gülümseyerek:

-Hah öyle olmalı tabi, silahı çekip tümünün kökünü kurutmak gerekir, deyince herkes gülmeye başlamıştı.

Zaman ilerlemiş, kalkma vakti gelmişti. Yemeklerini yedikten sonra vedalaşarak kalktılar. Baki önde Sinan onun arkasında dışarı çıktılar. Evin kapısında duran köpek ağlamaya benzer acıklı sesler çıkararak onları uğurluyordu. Son bir kez vedalaşıp yola çıktılar. Ev sahipleri arkadaşlar gidip gözden kayboluncaya kadar kapıda beklediler ve teker teker içeriye geçerek kapılarını yavaşça kapadılar. Sinan ve arkadaşları da evlerin arasında gölgeli yerlerden yürüyerek sessizce köyün dışına çıktılar.

Dolunay yükselmiş, süzülerek evlerin sokaklarında çevrede sabahın doğuşundaki gibi bir aydınlık yaratmıştı. Köyü alttan dolanarak ana yola çıktılar. Gökyüzü duruydu. Tek tük o da en parlak yıldızlar dışında ne kor gibi parıltıyan Samanyolu ne de bulutlar adına tek bir leke vardı. Hepsi silinip gitmişti o gece. Ay ışığının aydınlatdığı doğada bazen parça parça bazen kesilmeden devam eden meşe ormanları, Peri Çayı'nın karşı tarafında M. köyünün evleri ve parlayan okul çatısı görünüyordu. Ay ışığı, camlardan okulun çatısında parıltılar yaratarak çevreye yansıyor. Geride bıraktıkları köy çoktan görünmez olmuştu. Tüm köylerde ortak olan özellikler vardı: Yoksulluk, acı, ızdırap ve aynı zamanda mertlik, yiğitlik, davaya bağlılık ortak özellikleriydi. Normal adımlarla yürüyor, ara sıra konuşuyor ve durmadan yol alıyorlardı. Betondan yapılmış şırl şırl akan çeşmenin önüne vardıklarında Sinan,

-Bir su içmeyelim mi? diyerek suya eğildi.

Fikret de susamıştı. O da eğildi, Sinan'la birlikte buz gibi sudan doya doya içtiler. Yeşillikler ortasında bulunan bu süt beyazı küçük pınar gündüz bir hoş görünüyordu insana. Pınarlar ve yeşilliklerle süslenmiş, çevresi her şeyin solduğu sarardığı zamanlarda bile capcanlı ve yemyeşil kalıyordu. İkiisi birlikte yaşamı, canlı hayatı simgeliyorlardı. Böyle acılı bir ülkede pınarlar da narin akışlarıyla acılı birer türkü tutturuyorlardı sanki. Peki, neydi o sesindeki hışıltı? Toprakla kucaklaşma, serpilmiş tohumları yeşertme, zulme inat, ölüme inat hayat türküsünü söylemek miydi? Ama sesinde farklı duran sadece burukluk değil intikam, toprağa hayata olan sevgisi de vardı. Ve yankılanıp gidiyordu durmaksızın. Çeşmeden uzaklaşarak, dozerlerin toprağın sinisini parçalayarak yarıdıkları, doğa güzelliğini lekeledikleri, ilkbaharda çamur deryasına, yazın ise toz yığınınına dönüşen yoldan ayrılmış, meşe ağaları arasında kıvrıla kıvrıla akıp giden patika yola sapmışlardı. Burasıyla araba yolu arasında bir zıtlık vardı. Adeta Kürdistan halkı ve düşmanının uyuşmayacağını gösteren bir zıtlık gibiydi. Açılan yollar halkın acılarını dindirmek için açılmamıştı ya, baskı işkence ve egemenliklerini sürdürmek amacıyla yapılmıştı. Doğanın güzelliğini de tahrip etmişlerdi. Ama şimdi ayakları altında kayıp giden toprak öyle miydi? Meşe ormanı, meyve ağaçları, topraktaki yumuşak bitki örtüsü, ay ışığında belirginleşen ve rüzgârın hafif esintisiyle oynaşan rengârenk çiçekler, geceye nefis bir koku ve muhteşem bir görünüm veriyorlardı.

Ay gökyüzünün tam 'orta'sına geldiğinde onlar Peri Çayı'nın kumlu, düz, ardıc ağaçlarını andıran ve filiz şeklinde biten ağaçların olduğu kıyıya gelmişlerdi. Çakıl taşları basıldıkça bir birbirine sürtünerek ses çıkarıyor, yumuşak ince kum yığınlarına ayakları batıyor, Peri Çayı ahenkli ve durmaksızın hışıltılı sesler çıkararak akıp gidiyordu. Düşündükleri doğruydı, baharın ilk aylarında gümbürtülü ve vahşi sesler çıkararak akan su şimdi uslanmış, sesi düşmüş yavaş yavaş akıp gidiyordu. Ay ışığında sular parlıyor, durgun yerlerde ay suya inmiş gibi geliyordu insana ve ister istemez Nasrettin Hoca'nın kuyudaki ay fıkrasını hatırlatıyordu. Bir yandan konuşuyor, diğer yandan suyu geçmek için soyunuyor, neşeyle gülüyor şakalaşıyorlardı. Berrak ay ışığında sular parlıyor, durgun yerlerde ay suya inmiş gibi geliyordu insana ve ister istemez Nasrettin Hoca'nın kuyudaki ay fıkrasını hatırlatıyordu. Berrak ay ışığında karşı taraf olduğu gibi görünüyordu, Geçmemelerini engelleyecek herhangi bir aksilik yoktu. Çay yatağını aşip karşı tarafa geçtiler. Baki bir yandan konuşuyor, bir yandan da aceleyle giyiniyordu. Hastalığı bir kış gecesinde aynı yerde başlamıştı. O zamanki dondurucu hava, buz gibi su şimdi yerini hiç de soğuk olmayan suya ve ılık havaya bırakmıştı. Soyunup o ılık suya atlamak ve yüzmek geçiyordu insanın içinden.

Sinan düşünceliydi. Bir şeyler tasarlıyordu. Mavi göğe, ay ışığına yıldızlara dikti gözlerini. Orada birşeyler arar gibiydi.

Belki de yine o çok sevdiği şiirin, “Karacadağ kulakların çınlasın/ yıldızlar düştü, düşürüldü” mısralarını hatırlıyordu. Belki geçmiş anılara, belki de Partiyle ilişkiye geçtikleri günü düşünmeye dalmıştı. Ay ışığında Kürdistan dağlarında bir hoş kabarıyordu duygular. Sinan hafiften mırıldanmaya başlamıştı içten söylediği türkülerden birini. Sesi, Peri Çayı’na katılıp gidiyordu. Direnç, müjde, azim götürüyordu dört bir yana, Baki de her zamanki gibi katılmıştı ona. “Ez xorte Kurdim, pır bı nav u deng/ Vaye mın hılgırtı bombe u tıvıng” türküsü birlikte söyleniyordu. Birlikte aynı duyguları paylaşıyorlardı. Giyinip yola devam edince de aynı türküyü birlikte söylemeye devam ettiler. Türkü bittiğinde Sinan konuşmaya başladı:

-Delil arkadaşı burada şehit verdik. Ne zaman buraya geliyorsam arkadaşla geçirdiğimiz anılar aklıma geliyor. Bu dere ne kadar berbat bir yerdir. Hatırlıyorsun değil mi? TİKKO’culardan ayrılanlar da burada şehit olmuşlardı.

-Doğru çok pis bir yer düşman kolaylıkla etkili olabiliyor burada onun için çok dikkatli olmak gerekir.

-O zaman biz de şu görünen tepeye çıkarız düşman gelirse sağa da sola da gidebiliriz. Bir de daha rahat gözetleriz olur biter.

Yavaş yavaş belirledikleri hedefe doğru ilerliyor, ara sıra konuşuyor şakalaşıyorlardı. Sinan kendi kendine yarın ne yapacaklarını tasarlıyordu. Yerlerine vardıklarında sabah yıldızı ufukta görünmeye başlamıştı. Akşamın yorgunluğu uçup gitmişti sanki. Fakat uykuları geliyordu. Nöbetleri ayarlayarak uyudular. Sinan ilk nöbetçiydi, arkadaşların yatmasını, ilk nöbetin kendisine verilmesini o istemişti. Baki son nöbeti devraldığında şafak sökmüş, ortalık tümünden aydınlanmıştı. Güneş gökyüzünde değil de sanki görünen tepelerin arkasından ağır ağır doğuyordu. Tutsaklıktan kurtuluyormuş gibi yükseliyordu. Karanlıktı onu tutan, ama o inadına doğuyordu. Karanlığın ağır prangalarını birer birer parçalıyormuş gibi tüm görkemiyle doğuyordu. Yüzü kıpkızıldı ve büyük görünüyordu. Onun güzelliği, muhteşemliği karşısında her şey canlanıyor, her şey dile geliyordu. Kaybolup giden ise karanlıklar ve karanlığın kör yarasalarıydı. Ancak onlar kaçabilirlerdir hangi güç durdurabilirdi ki? Güneş ışınları meşe ağaçlarının taze yaprakları arasından süzülerek yatmakta olan arkadaşlara vuruyordu. Güneşin sıcaklığı, baharın sabah sıcaklığı altında uyumak bir hoş geliyordu. Uyumak ama sadece direnç kazanmak için uyumak, rüyalarda bile devrimle yaşamak, orada da birşeyler duymak gerekirdi. Sabahın ilk saatleriydi. Her yerde bir canlanma başlamıştı. Her şeyde baharın yenileyici havası seziliyor, yeni bir yaşam çabası görülüyordu. Canlıların birleşerek yani bir yaşam için üreme gerçekleştirdikleri zamandır.

Doğan kızıl güneş
Dile gelen doğa
Canlanan yaşam
Vardı orada.

Her şeyde bir ses
Yeni bir yaşam
Özgürlük türküsüydü akan
Paslı prangalara inat
Karanlığa inat
Güneş doğuyordu
Ufuktan

Doğa titreşiyordu
Işık altında
Kuşlar cıvıldaşıyor
Havada oynaşarak
Keklikler vardı
Ötüşen
Ve çiçekler bitmişti

Toprakta
Rengârenk özgür
Doğa bir başkaydı,
Bahar sabahında.

Evet, doğa bir başkaydı bahar sabahında. Güneş habire yükselince doğa güzelliği, yaşama doyumsuzluk daha iyi açığa vuruyordu kendisini. Her şey karanlıktan öc alırcasına yeni doğan güne, güneşe, cennet gibi doğaya dört elle sarılıyor insan, doymak bilmezcesine. Yerden biten rengârenk çiçekler, daha çok kırmızı olanlar hoş geliyordu Baki'ye. Çünkü o biliyordu kızılığın anlamını. Doğuşu, şehitlerin kanını ve daha birçok şeyi simgeliyordu. Ne kadar da güzeldi her şey. Ama yine de sömürgeciliğin zulmü vardı. Kürdistan denilen bu cennet ülke uğruna insan neler yapmazdı ki. Görmemek için bu cennet güzelliği insanın ya kör ya da ölü olması gerekiyordu ancak. İnsan nasıl düşmezdi toprağa bu güzelim diyar uğruna. Cennetten daha güzel bir tabir yoktu ki bu güzelliği tasvir edebilsin. Muhteşem güzelliğinde 'uygarlığın beşiği'nin derin anlamı vardı. Buraları insan yaşamının en anlamlısıyla en güzeline, en zorba ve en alçakça zulüm ve barbarlığa da tanık olmuştu. Bitmez tükenmez zenginlikleriyle bu cennet vatan bin yıllarca neye tanık olmamıştı ki? Bitmez tükenmez savaflara, yıkımlara, gidip gelen yabancı barbarlara ve her defasında diş diş direnen ama hep koşulların olumsuzluğundan dolayı yenilen yiğit, gözü pek bir halka tanık olmuştu. Bu sefer yenecekti, mutlaka yenecekti. Artık bedeni çelikten bir bedene dönüşmüştü. Baki derin düşüncelere dalmış olmasına rağmen çevresini kontrol etmeye devam ediyordu. Bulundukları yer evlerinden çok az bir mesafe uzaklıktaydı. Yiğit mi yiğit, gözü pek mi gözü pek en güzel şeylerin kendisi için yazılabileceği annesi vardı bu yakın mevrada. Baki gözlerini çevrede gezdirdi. Olabilirdi ya çevrede koyun gütmeye gelen çocuklar veya düşman da dolaşıyor olabilirdi. Evet, yanılmamıştı, birileri vardı çevrede. Uzaktan kırmızı entarili, koyun ve keçilerin peşinden koşan ikide bir "yex, yex çıııı" diye sesler çıkaran bir kız çocuğu ilişti gözlerine. Baki aynı anda tanımıştı bu ceylan gibi gelen narin kız çocuğunu. Yarı beline kadar dökülmüş uzun kumral saçları sağa sola sallanıyor, rüzgârın etkisiyle dalgalar halinde uçuşuyor, yüzüne gözüne doluşarak yürümesine engel oluyordu. Yüzüne düşen saçlarını elleriyle geriye itiyor, bir ceylan gibi narin yürüyüşüyle oradan oraya koşuşturarak incecik sesiyle devrimci türküler söylüyordu. Kürtçe, serbest ve rahat söylediği bu türküler dalga dalga yayılıyor, Baki'nin yanına kadar ulaşıyordu. Baki ayağa kalktı, gelen amcasının ufak kızıydı. "Keçi gütmeye gelmiş, yanında ondan iki yaş küçük olan kız kardeşinin de olması gerekir, yoksa o tek başına baş edemez ki keçilerle." Baki bunları düşünürken gözlerini ormanın içinde gezdirdi görünürde kızıdan başkası yoktu. "Nasıl olsa gelecek, çağırma gerek yok. Bakalım evde ne var ne yok? Yiyeceğimiz de yok eve gönderir birşeyler getiririz" diye düşündü.

Keçi sürüsü gittikçe yaklaşıyor, doğa daha bir canlanmış, meşe ağaçları birbirine sürtünerek hışırtılar çıkartıyordu. Sinan ve diğer arkadaşlar hala uyuyorlardı. Keçi çobanı ufak kız, sallana sallana geliyor, gözleriyle çevresini süzüyor, durup bir yerlere dikkatlice bakıyor, bakışlarıyla adeta, "burada da yoklar. Nereye gitti bunlar acaba" dercesine hayal kırıklığını dışa vuruyordu. Yeniden hareket ediyor, yerdeki kuru dal ve taşları eğilerek alıyor, "xış bemirat" diyerek öfkeyle keçilere fırlatıyordu. Kırmızı entarisi de uzaktan gülümsüyordu çoban kızın. "Kürt kırmızıyı sever" deyişi bir kez daha onun şahsında somutlaşıyordu. Yüzyıllardır, özgürlüğe susamış topraklar ve insanlar nasıl özgürlüğün, doğuşun ve dökülen kanların simgesi haline gelen kırmızıyı sevmesin? Özgürlüğe olan tutkularını, köleliğe olan tepkilerini kızıla sarılmayla dile getiriyorlardı adeta. Bu ufacak kız çocuğu bile yeşile kırmızıya bezenmişti. Baharın renklerini bilinçlice seçmemişti şüphesiz. Fakat içgüdüsiyle de olsa bahara uyum sağlamıştı. Adım adım Baki'ye yaklaşıyordu. "En iyisi biraz uzaktayken çağırırım, yoksa birden karşısına çıksam doğru olmaz, korkabilir" diye düşündü. Meşe ağaçlarının arasından yavaşça çıkarak küçük kızı çağırdı. Çocuk daha dönmeden Baki'yi sesinden tanıyarak:

-Ha... Baki abi! diyerek sevinçle ondan taraf döndü. Baki meşe ağaçlarının yanında durmuş gülümseyerek küçük çoban kıza bakıyordu.

-Sen yalnız mı geldin keçileri gütmeye? Akşama kadar nasıl idare edeceksin yalnız başına?

Çocuk al al olmuş yanakları ve alabildiğine açtığı deniz mercanını andıran masmavi gözleriyle doymamacasına Baki'ye bakıyor, sevinç ve heyecanla sorduğu sorulara cevap veriyordu:

-Ben yalnızım şimdi, ama kardeşim de gelecek bize ekmek getirmeye gitti.

Gülümseyerek konuşuyor, hasret dolu gözlerle Baki'ye bakıyor, onun soru sormasını bekliyordu. Daha Baki konuşmadan o dayanamayarak konuşmaya başladı:

-Baki abi, ben daha önce sizi gördüğüm yerlere baktım, görmeyince dedim bu Baki abi onlar da nerede kaldı. Az daha oturup ağlayacaktım.

Baki hafif gülümseyip çok yumuşak bir sesle:

-Biz hep bir yerde kalmıyoruz ki. Bugün buradayız, yarın başka bir yerde. Onun için bizi arayıp bulamadığında sakın ağlamaya kalkışma tamam mı? Baki köyde ne var ne yok? Bizim oraları da bastılar mı sömürgeciler?

Çoban kız mavi gözlerini Baki'ye dikmiş elindeki ince uzun çubukla da yeri kazıyor, bir şeyler çizip duruyordu.

-O gün bastılar. Çok asker gelmişti. Köylülerden, tüm evlerden sizi soruyorlardı. Anneye sordular: "Senin oğlun nerededir, getir oğlunu teslim et, yoksa sizi perişan ederiz" dediler. Anne de dedi ki: "Ben ne bileyim nerededir. Oğlum çocuk değil evde otursun. Bilmediğim şeyi niye bana soruyorsunuz?" Bir polis kızdı. "Ne dilli kadınmış, seni cadı" deyince anne de onlara kızdı. Daha önce de sık sık köye gelen bir komutan vardı işte o polise dedi ki: "Uğraşmayın o kadınla. O size bir şey söylemez" deyince gece köyde kaldılar. Akşamları sizin alt odada kalıyorlardı. Bir hafta kaldılar. Anne bana dedi ki: "Arkadaşları görürsen deki eve gelmesinler, evde pusu kuruyorlar." Ben de sizi aradım ama bulamadım.

Bu konuda daha önce belli bir istihbarat elde etmişlerdi ama gelişmeleri ayrıntılarıyla bilmiyorlardı.

-Peki, şimdi köyde mi kalıyorlar.

-Yok, çoktan gittiler.

-Kimseye işkence yapmadılar mı? Ya köylülerden tutuklananlar oldu mu?

-Hayır, bu sefer hiç kimseye işkence yapmadılar. Kimseyi de tutuklamadılar. Köyden eşya falanda götürmediler.

-Anne onlar ne diyorlar?

-Anne bir şey demiyor yalnız bugün ben köyden çıkarken bana dedi ki "arkadaşları görürsen deki eve gelebilirler."

-Oldu o zaman. Şimdi kardeşin geldi mi, sen köye iner bize biraz yiyecek getirirsin oldu mu? Baki daha lafını tamamlamadan diğer ufak çoban görünmüştü bile.

-Haydi, sen zaman kaybetmeden git, gelinceye kadar biz kardeşinle keçilere göz kulak oluruz. Annen dışında kimselere burada olduğumuzu söylemeyesin sakın.

Çoban kız meşe ağaçlarının arasında koşarak uzaklaşıyor, güneşin altında parlayan saçları sağa sola sallanıyordu. Kırmızı entarili kız çok geçmeden meşe ağaçları arasında kaybolup gitti. On beş-yirmi dakika bile geçmeden tekrar koşarak geri dönmüştü. Baki gülerek karşıladı kendisini:

-Ne vardı köyde ne dediler?

-Bir şey yoktu. Anneyi gördüm, hepinize çok selamları vardı.

Baki kız çocuğunun uzattığı yiyecek paketini alıp açtı. Koşarak gidip gelmiş olmasına rağmen iyi iyi yiyeceklerden bolca alıp getirmişti. Baki o ana kadar mışıl mışıl uyuyan arkadaşlara yanaşarak, önce Sinan'ı yavaşça omzundan dürttü, sonra Ethem'e seslendi. İkisi de anında uyanmışlardı. Sıcak güneş, mis gibi kokan doğa, ötüşen çeşit çeşit kuşlar ortasında yemeklerini yediler. Çocuklar gülümseyen gözlerle alttan alta onları süzüyorlardı. Candan sevdikleri insanlarla olmak onları sevindiriyordu. Kendilerine bu çocuk yaşta böyle sevgiyle içten davranan, onlara çok şey öğreten bu insanlara nasıl bağlanmasınlar. Bu kadar içtenliği sevgiyi anne ve babalarından bile görmemişlerdi. Üstelik sömürgeci düşmanı da tanımışlardı. Ne baskı ne işkence, hatta ölüm bile koparamazdı onlardan. Birçok şeyi düşmanın yaptığı baskılardan da öğrenmişlerdi. 'Yaşam öğretir' diyorlar ya işte içerisinde bulundukları kölece yaşam daha çocuk yaşta birçok şey öğretmişti onlara. Çocukluklarını bile yaşayamamışlardı. Acılara ızdıraplara büyükler gibi katlanmayı öğrenmişlerdi. Okullarda ufacak ve taptaze beyinleri üzerinde oynanan

oyunlar boşa çıkarılmıştı artık. Ne ‘Tüküm doğruyım, çalışkanım’ ve ‘bir Türk dünyaya bedeldir’ gibisinden koyu şovenist teraneler ne de öğretmenin dayağı para ediyordu. Her şey tersine dönmüştü. Şiddet baskı sindirme yok etme inkârcılık zıddını doğurmuştu. Yani her şey olması gerektiği gibi olmuştu. Ve ‘sihirbazın değneği’, ‘kötülük meleği’ tüm planlarını yerle bir etmişti. Kürdistan’da artık Partinin doğuşuyla birlikte ‘çocuklarımız yarınlarımızdır’ denilebiliyordu.

Yemeklerini yedikten sonra geriye kalan yiyecekleri toplayarak paketlediler. Keçiler dağılmadan çevrelerinde otluyorlardı. Baki çocuklara baktı, ikisi de yan yana oturmuş onları seyrediyorlardı. Büyük kız çocuğuna dönerek:

-Siz şimdilik çevremizden fazla uzaklaşmayın, dedi. Keçileri bu yakınlarda otlatırsınız, gelen melen olursa bize haber verirsiniz. Biz uyuyabiliriz, bir tehlike sezdiğiniz mi uzaktan bağırmayın hemen koşarak gelip bizi uyandırın oldu mu?

-Oldu Baki abi, diye cevap verdi sevecen gözlerle bakan çocuklar.

-O zaman hemen gidin, keçileriniz de epey dağılmış zaten, kurt murt olursa kapar gider.

İki kardeş anında yerlerinden fırlayarak keçilere doğru koşar adım uzaklaştılar. Bağırıtı çağırıtı ve taş atmalarla keçileri toplamaya başlamışlardı bile. Sinan, arkalarından bakıyordu dalgın gözlerle:

-Bu halkı örgütledin mi, böyle kadını, erkeği, çocuğuyla her şeyi yapmaya katlanır.

Baki Sinan’a baktı. Sinan konuşmasını sürdürmeyerek tekrar dalıp gitmişti düşüncelere. Başını önüne eğdi, silahının toz bağlamış yerlerini temizlemeye başladı. Bir ara başını kaldırıp Baki’ye baktı, o da aynı işle meşguldü.

-Ha... Baki, ne diyorsun mademki annen gitmemizi istemiş gidip bir bakınız belki söyleyecek birşeyleri olur.

Baki,

-Gidelim tabi, deyince, Sinan gülümseyerek diğer arkadaşlara döndü:

-Baki çoktandır eve gitmemiş şimdi annesini epey özlemiştir, diye takılınca Baki güldü, Sinan tekrar:

-Özlenmeyecek bir anne değil doğrusu, dedi. Hepimize de özledik öyle fedakâr, öyle bağlı bir annenin değerini bilmek gerekir.

-Senin annen de az değil Sinan. O da iki oğlunu birden devrime vermiş. Şimdi kendisi tek başına kalmış olmasına rağmen yemiyor içmiyor bize yardım ediyor.

Baki bir an sustu, tekrar konuşmaya başladı. Ciddi yumuşak bir tavırla:

-Aslında Sinan sana bir şey diyeyim mi? Senin o gün annene karşı öyle davranman bence doğru değildi. Kadın günlerce peşinizden gezdi. Sizi görmek için, üstelik hiç kimseye görünmeden buralara kadar gelmişti. Kadıncağız ne yapsın yıllardır sizi görmemiş sonra ne de olsa annedir. Bir anne oğlunu görmek istemez mi? Bu onun en doğal hakkı. Onu görünce biraz daha uygun bir dille kızmadan uyurabilirdin.

-Ne yapayım kaç gündür gelmiş peşimizde gezip duruyor. Üstelik de ne diyor, “Oğlum ben yalnızım. Siz ikiniz de devrimcilik yapıyorsunuz. Bari hiç olmazsa biriniz evde kalsaydınız.” Ben de zorunlu olarak kızdım ve dedim ki, “eğer annemsen bir daha bu tür şeyler konuşma. Bak birçok arkadaşın annesi var, hiçbirisi senin gibi yapıyor mu? Kızdım, “git bir daha peşimize düşme” dedim. Bak o tarzda söylemeye bilirdim tabii, biraz daha yumuşak belirtebilirdim, fakat o biraz ters konuşunca kendimi tutamadım, öyle davrandım. Bu kadar şehit arkadaş var, bu kadar savaşıyor insan var onları düşünmüyor gelip bir beni düşünüyor. “Kötü örnek oluyorsun dedim” kendisine. Bak senin annen de var o hiçbir zaman ayırım yapıyor mu? Siz yıllarca eve gitmezseniz hiç peşinize düşer mi? özel olarak sormaz bile.”

-Ama bak, senin annenle de bu kadar ilgilenilseydi, gidilip gelinseydi o da aynen bu tarzda davranırdı.

Baki susunca, Sinan:

-Neyse yorma kafanı, bizim O. Onun gönlünü aldım bile, dedi.

Baki, Sinan’ın bu umursamaz tavrı karşısında içerenmiş, içten içe etkilenmişti. Tekrar Sinan’a dönerek tam içten yoldaşça bir tavırla aynı zamanda gülümseyerek konuşmaya başladı:

-Bazen çok sert davranıyorsun insanlara. Bu da iyi olmuyor. Devrimcilerin özellikle sıradan insanlara karşı prensip haline getirmemeleri gereken bir tavidir. Esasında işlerin daha iyi yürümesi ve kötü yapılmaması için böyle davranmaman daha iyi olacak, başka türlü iyi olmuyor.

Sinan çok olgun ve alçakgönüllü bir tavırla Baki'nin belirttiklerini kabul ediyordu.

-Söylediğin şeylere katılıyorum. Çünkü ben böyle bir özelliğimin, daha doğrusu böyle bir yetersizliğimin çoktan farkına varmışım. Senin söylediklerinin aynısını Bilal de bana söyledi. Ama olmuyor işte, sinirlerime hakim olamıyorum. Aniden sinirleniyorum, birdenbire oluyor. Her şey olup bittikten sonra farkına varıyorum. Bu durum en az karşımdaki kadar beni de üzüyor. Bunu gidereceğim, gidermek gerekiyor.

Baki kafasını öne eğmiş düşünüyordu. Sinan'ın bu durumu devrimin kazanımlarını, Parti değerlerini eksiksiz korumak istemesinden kaynaklanıyordu. İşlerin biraz da olsa yanlış yapılmasına karşı tahammülsüzlük yanlışlara karşı ise hiçbir zaman müsamaha göstermemesi vb özelliklerinden kaynaklanıyordu. Ama olumsuzluklarla mücadele yöntemi önemliydi. Baki, "birbirimize yoldaşça yardım edersek aşılmayacak bir yetersizliğim olamaz. Önemli olan Partiye ve davaya bağlılıktır" diye düşündü. Sinan da durmuş aynı şeyleri düşünüyordu. Birden doğruldu, ellerini ön ceplerine koyarak dolaşmaya başladı. Sinan derin düşüncelere daldığında çoğunlukla böyle yapardı. Gözlerinde sonsuz bir kararlılık tavırlarında sarsılmaz bir inanç, bağlılık, her hareketinde ataklık ve cesaret vardı. Tekrar geçip yerine oturdu. Baki'den taraf baktı. Baki hala aynı pozisyonda oturuyordu.

-Bilalleri çok merak ediyorum. Acaba şimdi ne yapıyorlar, nasıldılar, hiç haber alamadık.

Baki gülümseyerek:

-Bilal'e hiçbir şey olmaz, kaya gibidir bizim Bilal.

-Öyle, çok değerli bir arkadaş, çok... Diğer arkadaşlar da öyle.

Sinan bunları söylerken biraz duraksadı aklına kararsız, korkak, bencil insanlar gelmişti. İşleri hep yokuşa süren, ödle, arkadaşları küçümseyen, beceriksiz Nurettin Yıldırım gelmişti gözlerinin önüne. Doğrusu hiç mi hiç güvenmiyordu o unsura. Pratikteki tavır ve davranışlarına bakıyor, düşman karşısındaki tavrını değerlendiriyor, içinde ona karşı bir güvensizlik doğuyordu. Nurettin Yıldırım arkadaşlara hiç güven vermemiş, hatta kitlelerde bile belli bir güvensizlik yaratmıştı. Başka arkadaşların da hataları eksiklikleri vardı ama devrime sonsuz bağlılık, fedakârlık, cesaret konusunda güçlü yönleri de vardı.

Çok geçmeden her üçü de ısınmış, buram buram kokan toprak üzerinde uzandılar. Nöbeti ufak, cıvıl cıvıl kız çocuklarına bırakmışlardı. Güneş altında bu tertemiz havada daha fazla dayanamayarak uykuya dalmışlardı. Keçi sürüsü ve ufak çobanları onların emniyetlerini sağlamak için etraflarında fır dönüyorlardı. Ufak kızın gözleri uzakta bir şeye takılmıştı. Dikkatlice baktı. Evet, bu o çok iyi tanıdığı faşist Türk ordusunun boz elbiseli, eli silahlı, botla kep arasına sıkıştırılmış birer piyon olan askerleriydi. Hay aksi şeytan nasıl da görmemişti onları. Yeterince dikkat etmemişti herhalde. Meşe dalları arasından bir kuş gibi sıyrılarak,

-Baki abi... Sinan abi... Kalkın kalkın asker geldi, diye heyecanla ama yavaşça bir sesle çağırdı onları.

Her adım atışında aynı şeyleri tekrarlıyor, çağırıyor, koşuyor arkadaşları aceleyle haberdar etmeye çalışıyordu. Şimdi sözkonusu olan canından çok sevdiği, en yumuşak en içten davranışları kendilerinden gördüğü, neden yaşadığını birçok şeyle birlikte öğrendiği arkadaşları haberdar etmekte. Hafif sesle çağırıyordu, düşman duymasın diye. Yanlarına iyice yaklaşıncaya kadar

-Baki abi... Sinan abi, diye seslendi. Aynı anda her ikisi de uykudan fırlamışlardı. Çocuğun bakışlarında, çırpınışlarında heyecanlı bir şeyler gördüğünü anında sezinlemişlerdi. Baki yerinden doğruldu:

-Ne var, neden öyle acele ediyorsun?

Çocuğun soluk alış verişleri hızlanmış nefes nefese konuşmaya çalışıyor, konuşma esnasında hıçkırığa benzer sesler çıkarak boğulacakmış gibi oluyordu.

-Askerler geldi. Hemen şuradalar sayıları çok fazla.

Sinan:

-Hani neredeler? diye sorunca çocuk gözlerini askerleri gördüğü yöne doğru çevirerek parmağıyla işaret etti.

Gözlerinde nefret, arkadaşlara bir şey olacağından duyduğu korku ve heyecan vardı. Sinan işaret edilen yöne doğru baktı. Baki yerde duran dürbünü alarak, dürbünle çevreyi kontrol etmeye başladı. Salt kızın gösterdiği yerde değil araziye çember şeklinde tarayarak gelen askerler vardı. Girebilecek bir sığınak da yapmamışlardı çevrede. Başka yerlerde sığınakları vardı ama bulundukları noktadan epey uzaktaydılar. Çok dengesiz bir güç oranlamasının olduğu bir zamanda çatışmayı göze alamazlardı da. En iyisi görünmeden hızla oradan uzaklaşmaktı. Baki, Sinan ve yanındaki arkadaşına dönerek:

-Askerler tam bir yarım çember halinde araziye tarayarak geliyorlar, dedi.

Diğer iki arkadaş da oldukça soğukkanlı ve yürekliydiler, gerektiği yerde gözlerini kırpmadan ölüme gidebilecek kadar. Sinan, Baki'ye döndü:

-Bak bakayım görünmeden uzaklaşabileceğimiz bir boşluk yok mu? Zorunlu kalmadıkça çatışmayı tercih etmeyelim. Eğer görünürsek çatışmak zorunda kalacağız elbette. Helikopter hemen gelebilir. O durumda görüldüğümüz yeri mutlaka değiştirmemiz gerekir. Tek tek de düşersek öyle olmalı. Bir de helikopter tam üstümüze gelince bir ağacın altına gizlenin veya açıktan taş halini alın, üzerimizde öyle göze batacak şekilde renkli giysiler olmadığına göre bu arazide bizi görmeleri çok zordur. Helikopter gelince görüldüğümüz yerden uzaklaşmamışsak orayı bombalayarak tarar. Sinan Şikestun ve Derik olaylarını hatırlamıştı. Gözlerinde şimşekler çakıyordu adeta. Sonsuz bir direniş azmi ve cesaret belirmişti gözlerinde. Baki'den dürbünü alarak çevresine bakındı. Evet, askerler adım adım yaklaşıyorlardı. Bir açık yön vardı orada baştanbaşa dik çıplak kayalı bir yamaçtı. Baki:

-Sanırım boş bırakılan tek nokta da arkamızdaki boş yamaçtır dedi.

-O zaman dürbünle o yönü dikkatlice gözet eğer asker yoksa görünmeden oradan kaçıp kurtulabiliriz. Yok, eğer orada da asker varsa meşe ağaçları arasında iyice gizleneceğiz. Tam yanımıza gelinceye kadar ateş etmeyeceğiz. Yanımıza yaklaştıklarında önce ben ateş edeceğim. Ben ateş etmeden ateş etmek yok. Ben ateşi başlatınca siz de başlayacaksınız. O zaman bir noktaya şiddetle darbe indirerek çemberin dışına çıkarsak artık bize bir şey yapmaları mümkün değil, dedi.

Baki çevresini dikkatlice gözetledikten sonra:

-Bu tarafta bir şey yok, bu yönden uzaklaşabiliriz, dedi. Sonra amcası kızına döndü:

-Haydi, siz giden artık. Yalnız üstündeki o kırmızıyı çıkar ki uzaktan görünmeyesin. Bu alandan bir an önce uzaklaşın ne olur ne olmaz.

Onlar sinerek, çevreyi gözetleye gözetleye uzaklaşmaya çalışırken, melek yüzlü kız çocuğu da ağaçların arasından saçlarını savura savura süzülerek uzaklaşıp gitti. Sinan, Baki ve Ethem dikkatlice ve hızla yamaçtan inmeye başladılar. Her an çatışmaya hazır vaziyette yürüyor, dürbünle önlerini gözetliyorlardı. Görünmeden aşağıya inmiş karşı meşe ağaçlarına yetişişlerdi. Kendileri kurtulmuştu ama başka yerlerde de arkadaşları vardı. Akşam saatleri yaklaşıyordu. Çember alanından hızla uzaklaşarak arkadaşların bulunduğu M. köyüne doğru yaklaşıyorlardı. M. köyündeki grupla birleşmiş böylece bir operasyon daha atlatmışlardı. Güneş batınca karanlık iyice çöküp, insanlar hayvanlar köylere çekildiğinde onlar da yola çıktılar. Akşam karanlığı iyice çöktüğünde geride bıraktıkları köyün köpeklerinin sesleri duyuluyordu. Gece karanlığı renkli ve güzel olan hemen her şeyin üstünü örten bir perde gibiydi. Gözlerde bir tek renk görünüyor. Uçsuz bucaksız uzanıp giden, ama sadece yerde öyleydi. Gökyüzünde görünen yıldızlar, Samanyolu ve gece karanlığında bir de masmavi gökyüzü vardı. Yine de gece renksiz ve zevksizdir. Onlara yarayan sadece gece karanlığının gizlenmeye elverişli karanlık örtüsüydü. Yalnız diğer birçok canlı küskünmüş gibi ses sedalarını kesmişlerdi. Sanki "sen neden battın güneş sen neden çöktün gece" der gibiydi canlılar. Bir tek gece kuşuydu uzun uzun çok üzgünmüş gibi cuklayarak öten. Sesinde bir gariplik bir inilti duyuluyordu adeta. Gece kuşunun bir yarası var gibiydi. Bu topraklar üzerinde olduğu için mi böyle acı ötüyordu. Yoksa gece karanlığına tutsak edildiği için mi böyle sesler çıkarıyordu. Kürdistan topraklarında acı bir inleme, yaralı bir ses yoktu sadece. Öc alma, ayağa kalkma da vardı artık. Yalnız o vatan

topraklarının acısını, iniltisini, aydınlığa çağırışını taşıyordu. Sesinde elinden bir şey gelmediği için değil, bu yönüyle dile geldiği için ötüyordu.

Yol alıp götürüyordu partizanları. Ayaklar mübarek topraklara her değdiğinde gümbürtü çıkarıyor, atılan her yeni adımla yol biraz daha geride kalıyordu. Kaçınıcı kez olmuştu aynı yolu aştıkları? Sayısı bilinmiyordu hiçbir zamanda bilinmeyecekti. Ama anılar, olaylar, yaşam capcanlı kalacaktı. Bir meşe ağacının altında, bir yolda, bir kaya oyuğunda ve her karış toprakta kazılı kalacaktı. Oralara her adım atıldığında hatırlanacak, şehit olanlar direnişlerde anılarda yaşayacaklardı. Yalnız ölümsüzleşerek yaşayanlar onlar olacaktı. Duygulara kapılmamak olası mıydı? Duygulu olup da düşünmemenin olanağı var mıydı? Bu topraklarda şehit düşünleri, akıtılan kızıl kanları ve açan kırmızı gülleri... Yok, yok düşünmeden, duygulanmadan ve anılarına bağlı kalma yemini içmeden geçmek olanaksızdı şehitlerin kanlarının aktığı buradan... Evet, burada şehit düşmüştü değerli komutan Delil Doğan. Burada şehit olmuşlardı. Türkiye devrim şehitleri ve onların kanı birbirine karışmıştı. Şimdi Kürdistan ve PKK hareketi onları da temsil ediyordu. Yükseltilen bayrak enternasyonalizmin bayrağıydı. Dile gelen doğa mıydı, yoksa partizanın duygusu muydu? Ama ne fark eder, paylaşılan aynı duygular olduktan sonra. Vatanın acı yüreği bir parça da olsa partizan değil miydi?

Ve dile gelmiş doğa,
Coşan nehir.
Öc alın diyordu öc
Kanayan yaram
Akan gözyaşımıdır
Kızıl.
Toprağım kızgın
Güllerim kırmızıdır
Benim.
Ama eğer
Korsanız gözümde yaş
Almazsanız öcümüzü
Burada ne yer altında
Ne de yer üstünde
Yeriniz var sizin
Öfkem bir gelecek
Gözyaşım berraktır kızıl:
Yaram ağır
Yaram derin
Gözlerim nemlidir benim
Ben yine de kalırım burada
Asırlar boyu, upuzun
Kanayan yaram aydınlıktır.
Böyle defederim
Kör yarasaları
Kızıllığımla.
Dile gelmiş toprak
Böyle diyordu işte.
Nasıl aydınlanmasın yürek
Söylemesin türküsünü
Ayak sesleri yankılanmasın
Karanlıkta
Kaçışmasın yarasalar
Yıldızlar uzatmışsa kollarını
Aydınlık varsa karanlıkta
Emin yürünür emin.

Zafer kesindir.
Zafer
Zafer
Zafer!

Baki en önde, Sinan ise ortada yürüyordu. Sinan hafiften mırıldanmaya başlamıştı, “Şehitlere bağlılığımızı kanıtlayamazsak hak tarih bizi affetmeyecektir.” Sanki bir önceki konuşmasının bir devamı olarak söylemişti bu sözleri. Kendi içindeki duyguları sözlerle açığa vurmuştu oysaki. Baki ve diğer arkadaşlar da aynı anda cevap vermişlerdi. Aynı durumu hepsi yaşıyordu anlaşılan. Birkaç evden oluşan T. köyünün mezarına geldiklerinde belli bir mesafeyle en önde yürüyen Baki aniden durdu. Onun durmasıyla birlikte herkes aynı anda olduğu yerde durmuştu. Sinan ona doğru bir iki adım attı.

-Neden durduk Baki?

-Hiç, bir şey yok. Sadece çevreyi dinlemek için durdum.

Baki biraz daha bekledi. Çevreyi iyice gözden geçirdikten sonra yeniden yürümeye başladı. Eve birkaç metre kaldığında hepsi oldukları yerde durdu, ilerleyen bir tek Baki’ydi. Baki kapıya doğru yürüdü, oldukça dikkatli ve ses çıkarmadan çeperin arkasına sine sine yürüyordu. Diğer arkadaşlar da tetikte bekliyor her an bir çatışmaya müdahale edebilecek tarzda silahlarını tutuyorlardı. Baki kapıya iyice yanaşmış içeriye dinlemeye başlamıştı bile. Avludaki köpek kendisini tanıdığından havlamıyor, sessizce etrafında fır dönüyordu. ‘Askerler içerde pusu kurmuş olabilirler’ düşüncesiyle temkinli adımlarla kapıya yöneldi, kapının tokmağını çevirerek hafifçe araladı. O esnada ana ve Cemile içerde pür dikkat kesilmiş yavaş yavaş açılan kapıya bakıyorlardı. Her an faşist komutanlardan birinin çöpür suratıyla kafasını eşikten uzatmasını bekliyorlardı ama elinde silahı gülümseyen yüzüyle Baki duruyordu karşılarında. Cemile hızla koşarak Baki abisinin boynuna sarılmıştı. Uzun süreden beri görmemiş olmanın özlemineyle. Değil Baki hangi arkadaş olursa olsun aynı tarzda davranacaktı. Çünkü aynı özlem ve hasreti tüm arkadaşlara karşı duyuyordu. Öyle ya yoğun operasyonlar atlatmışlardı hepsi. Böylesi ortamlarda her an çatışmaların çıkması ve arkadaşların şehit düşmeleri ihtimali vardı. Cemile, Baki’nin boynuna doladığı kollarını bir türlü çözmek, ondan kopmak istemiyordu. Baki gülümseyerek elini kız kardeşinin koluna götürdü.

-Yeter artık Cemile. Beni bir bırak hele arkadaşlar dışarıda bekliyor onları çağırmalıyım.

Baki dışarı çıktı, arkadaşlara bekledikleri işareti verdi. Çok geçmeden hepsi birlikte içeriye girmişlerdi. Ana ve kızı, arkadaşları ayakta bekliyorlardı. Hasret dolu inançlı gözlerle tepeden tırnağa arkadaşları süzüyorlardı. Canlarından çok çok sevdikleri, uğurlarına canlarını feda ettikleri aynı zamanda yaşamı, insanlığı ve içten bağlılığı da öğrendikleri insanları, heyecanlı ve tedirgin olarak beklemenin yarattığı özlemle süzüyorlardı. Onları karşılarında görmenin sonsuz mutluluğunu yaşıyorlardı. Ana ve Cemile teker teker arkadaşların boynuna sarılıyor, özlemlerini bir türlü gideremiyorlardı. Sevinç ve heyecandan ikisinden de yanakları al al olmuş, öyle ki arkadaşlara oturacak yer göstermeyi bile unutmuşlardı.

Saçları ağarmış ana geçip oturduğu yerden soru soran bakışlarla Sinan’ı epey süzdükten sonra, ellerini göğsünün üstünde kenetledi, diğer arkadaşları da tek tek süzdükten sonra içini çekerek, okşayıcı keder ve kınama dolu bir ses tonuyla konuşmaya başladı:

-Biz haberini aldık. Bizi çok korkuttunuz çok. Çemberden kurtulmuşsunuz, biz burada meraktan çatlayacaktık az daha. Sinan bak, bu kadar eğitim gördünüz, her şeyi benden daha iyi biliyorsunuz, yalnız yine doğru olmayan şeyler yapıyorsunuz. Nöbetinizi bir çocuğa tutturuyorsunuz. Çocuktur ne de olsa dikkat etmez nöbeti önemsemez. Eğer siz kendiniz tutsaydınız böyle olur muydu hiç? Daha düşman çok uzakta iken görür ona göre tedbirinizi alırdınız. Peki, bir çatışma çıksaydı, şehit olsaydınız biz ne yapardık? Oğlum ben şehit olunmaz demiyorum, ama kendi hatanız yüzünden kendinizi düşmana ucuz kaptırmanız iyi olmuyor. Böyle bir dönemde sizin yaşamanız bile halk için büyük bir umuttur.

Yaşlı ana durdu, bir anlık bir şeylere daldı ve tekrar Sinan’a dönüp konuşmaya başladı:

-Askerler size nöbet tutan kızı uzaktan görmüşler. Kız da bir anda gözden kaybolunca onun üzerine o çevreyi aramışlar. Kız koşarak buraya geldi, hemen üzerindeki kırmızı elbiseleri

değiştirdik. Ondan sonra askerler köye geldi. Durmadan “kırmızı entarili bir kızı gördünüz mü?” diye soruyor, “o Rahime’dir” diye inat ediyorlar. Biz de “Buraya kırmızı entarili birisi gelmedi, geldiyse buyurun arayın bulun” dedik. Aradılar. Bir şey bulamayınca köpek gibi çekip gittiler.

Yaşlı kadın bir an başka şeyleri düşünerek sustu. O anda Baki başlamıştı konuşmaya:

-Peki, o gün askerler buraya gelmiş, bir hafta pusu kurmuş dediler. Doğru mu?

Ana yeniden çok rahat bir tavırla anlatmaya başladı. Anlattıkça gözleri parlıyor, dişleri sonsuz bir kin ve nefretle sıkılıyor, çıkan sözler düşmanı öldürmek hem de gözlerini kırpmadan öldürmek istemini ifade ediyordu.

-Evet doğrudur. Geldiler bir hafta kaldılar.

-Peki, ne soruyorlardı?

-Ne soracaklar? “terörist besliyorsun, sen teröristlerin annesisin. O oğlunu kızını sen terörist yaptın, getir teslim et” dediler.

Yaşlı kadın, küçük çoban kızın daha önce kendilerine anlattıkları şeylerin aynısını daha ayrıntılı ve bilinçli anlatıyordu. Sinan yaşlı kadının anlattıklarını dikkatlice dinliyor ve düşmanın muhtemel politikasının ne olabileceğini saptamaya çalışıyordu. Bir ara kafasını çevirip Cemile’ye baktı sonra tekrar yaşlı anaya dönerek:

-Size fazla işkence yaptılar mı?

Ana gözlerini sevecenlikle Sinan’a dikerek, alaycı bir yüz ifadesiyle gülümsedi. Düşmanı küçümsediği, alay ettiği her halinden belli oluyordu.

-Yok. Bu sefer bize fazla işkence yapmadılar. Herhalde artık işkenceyle bizden bir şey koparamayacaklarını çok iyi anladılar. Bu sefer daha değişik yaklaştılar. Akıllarınca bize yumuşak davranarak bizi kazanacaklardı. -Yüz hatları yeniden sertleşmişti- namussuzlar, sanki biz onların niyetlerini bilmiyoruz, yaptıklarını unutmuşuz gibi. Üstelik “anne bak biz sizin için geliyoruz, bu kadar zahmete katlanıyoruz. Bunlar bir kaç teröristtirler. Yakalatın devlete yardımcı olun. Biz de siz de kurtulmuş oluruz” diyorlardı. Ben kendi içimden “alçaklar sizin yaptıklarınızı unuttuğumuzu mu sanıyorsunuz?” diye geçirdim. Neredeyse bunların faşist yüzbaşısının suratına açıktan söyleyecektim ama kendimi zor tuttum.

Yaşlı kadın eliyle göğsüne, kalbinin üstüne vurarak:

-Oğlum ben katledilen arkadaşların şehitlerin acısını, onlara bağlılığı buramda taşıyorum. Hiçbir zaman bunu unutur muyum? Ben şunu çok iyi biliyorum ki, buradaki tüm arkadaşlar şehit olsa bile Partimiz vardır, gidenlerin yerini mutlaka yenileriyle doldurur. Parti mutlaka düşmandan hesap sorar, bizi kurtarır.

Yaşlı kadın derin bir iç çekti, daha fazla konuşmak istiyordu. Kalbi daha fazlasına dayanamayacaktı çünkü yanı başında oturan Cemile’ye baktı:

-Kızım kalk arkadaşlara yemek getir. Şimdi çok acıkmışlardır.

Emine hızla mutfığa yönelirken yaşlı ana da aklına komik şeyler gelmiş olmalı ki, neşeyle ve sempatikçe gülmeye başlamıştı. Bir yandan gülüyor, bir yandan da anlatıyordu.

-Bir hafta boyunca hep bize Türk devletinin güçlülüğünü anlatıp durdular. Sonunda baktılar boşuna anlatıyorlar vazgeçtiler. Onlar alt odada kalıyorlardı, kapılarına da nöbetçi dikiyorlardı. Gece onlar aşağı iner inmez benle Cemile gülmekten yerlere yatıyorduk. Bir görseniz hallerine gülmek elde değil. Bir yandan ne kadar güçlü olduklarını, ne kadar yiğit olduklarını anlatıyor, diğer yandan da en ufak bir sesle yüzleri muz gibi sararıyor, kokudan titriyorlardı. Her zaman siz gelirsiniz korkusuyla pusuda bekliyorlardı. Bir de gidip köprüye pusu atıyorlardı. Yalnız içlerinde iyi biri vardı. Bir gün köprüye pusu atmaya gittiler. Bir iki onbaşı gitmeye korktu, gidemediler. Dediler ki: “Komutanım bunlar her yeri iyi biliyorlar üstün silahları var. Bir çatışmada hepimizi vururlar.” Komutanın birisi gülerken, “Oğlum senin neyine gidip çatışmak. Ben sizi gönderiyorum demiyorum gidin çatışın. Maksat görevi yerine getirmek olsun, üst rütbeliler duyup bizi görevden atsınlar diye gönderiyoruz. Gidin işte bir yere uzanın yatın geldiler mi çatışmayın onlar çeksin yollarına gitsinler. Siz de kendi yolunuza.” O zaman Cemile’yle anladık ki sizden çok çok korkuyorlar, o gün doyasıya gülmüştük.

Ana konuşmasını bitirirken hala neşeyle gülüyor sempatik bakışlarla arkadaşlara bakıyordu. Sinan:

-Sanırım yiyeceklerinizi bitirdiler alçaklar, dedi. Sinan'ın bu sorusu üzerine yaşlı kadın gülümseyerek:

-Yok, Sinan yok. Bu kez yiyeceklerini, her şeylerini beraberlerinde getirmişlerdi, dedi. Herhalde bizim onları zehirleyeceğimizden korkuyorlardı. Çünkü ben bir defa bir tas yoğurt verdim. Dediler. “Sen bizi zehirlemeyesin koca karı” ben de, “Sizi niye zehirleyeyim” deyince, “ne de olsa iki teröristin annesisin” dediler. Bir hafta kaldıktan sonra defolup gittiler. Zaten bizi esas korkutan şey sizin habersiz bir şekilde gelip pusularına düşmenizdi. Ne yapıp yapıp haber gönderelim dedik. Sonunda gönderebildik. Bilmem ulaştı mı size?

Sinan “ulaştı” diye cevapladı.

Aradan beş dakika bile geçmeden Cemile yemeği hazırlamış sofrayı getirip kurmuştu bile. Anlaşılan yine yemekleri önceden hazırlayıp dolaba koymuş onların gelmelerini beklemişti. Sinan ananın içten tavırlarını ve olanları değerlendirmedeki sadeliğini düşünüyordu. Ne kadar partiye bağlı, inanç dolu bir insandı. İşte örgütlenmiş bir halkın her şeyle baş etmesi, tüm zorluklara katlanması, bu bir tek ananın ve ailenin yapısında kendisini gösteriyordu. İki evladını davaya feda etmiş, ama buna rağmen sanki kendi çocukları değil de sadece arkadaşlarıymış gibi davranıyordu. Tek bir gün tek bir defa ‘oğlum yapmayın’ veya ‘bunları hep sizin yüzünüzden çekiyoruz’ demiyor, tersine çocuklarıyla gururlanıyor, kendisi de gücü oranında mücadeleye katkıda bulunmak için çırpınıp duruyordu. Kalbi hep dava için çarpıyor beyni onun için çalışıyordu. İnanç, azim, cesaret ve fedakârlığın doruğuna ulaşmış bir insan olarak karşılarında duruyordu. Sinan tüm bunları düşünürken oldukça duygulanmış, anaya ve tüm yoldaşlarına karşı olan sevgisi artmış, davaya olan bağlılığı daha bir pekişmişti. Böyle analara saygı, sevgi beslememek, hayran olmamak olası mıydı?

Analar

Doğurun çocukları

Yarınlar için

Ağıt sesleriyle

Sarılsın silaha

Çocuklar kundakta

Bir daha duyulmasın

Ağlama sesleri

Acılı dökülmesin

Toprağa gözyaşı

Ve boynu bükük güller

Dimdik açsın

Kır çiçekleri

Bükülmesin güneşte

Sallansın özgür özgür

Analar:

Acınız üstünde

Titremeyin

Düşende toprağa

Biz

Kızıl kanlar

Bedel olur

Aydınlıklar doğursun diye

Mezar taşlarına

Dökmeyin gözyaşı

Sızlanmayın acı acı.

Unutmayın

Onlar oldular

Vatan tacı

Ve düşenler ölmez

Ölümsüzleşir sadece
Ölümsüzler için ağlanmaz
ÇÜNKÜ!

Bir gün toprağa düşerse Baki veya Sinan ağlar mı acaba, sarsılır mı bu yiğit ana? Sinan anaya baktı ve tepeden tırnağa kadar onu süzdü. “Hayır” dedi “Hayır inanmıyorum bu yiğit insan ağlasın sızlasın ve titresin. Eminim ki, o düşmana inat, vahşete inat diye çocuklarına bağlılığın bir gereği olarak dimdik duracak. Ve “evet şehit olanlar, çocuklarımdı, benim bir parçamdı. Onları vatan uğruna şehit verdim. Vatan sağ olsun, sizler hepiniz benim oğullarımsınız. Partimiz vardır. O mutlaka davayı zafere götürecektir” diyecekti Buna inancı sonsuzdu Sinan’ın. Duygularından, değerlendirmelerinden şüphe duymuyordu. Daha sonra gelişecek olaylar annenin bu tavrını kanıtlayacaktı.

Nemli hava, rutubetli zemin ve duvarlar içerisinin havasını dayanılmaz kılıyordu. Daracık zeminde zar zor sıkışarak yatıyorlardı. En başta Sinan, yanı başında sırtını Sinan’a dayayarak nemli havayı ciğerlerine soluyarak uyuyan Rahime ondan sonra Cevdet ve Adnan uzanmış yatıyorlardı. Nemli hava ve yerin darlığından dolayı Cevdet’in nefesi daralmış olacak ki, öksürmeye başladı. Öksürük şiddetle devam edince uzun süredir tek taraf üzerinde yatmakta olan Rahime hafif mırıldanarak sol yön üzerine döndü. Kafasının altındaki parkayı bir iki çevirip uyanmadan tekrar uykusuna devam etti. Sinan bir kez daha dalmış olduğu düşüncelerden, geçmiş anılardan, Ananın evinden karşısında sevecen alçak gönüllü bir edayla duran Baki ve diğer arkadaşlardan ayrılarak kaç gündür geceleri yatmadıkları gündüzleri ise akşama kadar aynı vaziyette beklemek zorunda oldukları karanlık ve rutubetli sığınağa döndü. Yanı başında uyumakta olan Rahime, Cevdet ve Adnan yoldaşları vardı. Onun uykusu ise gelmiyor ve bir türlü uyuyamıyordu. Uykusuzluktan ve nemden gözleri şişmiş, başında şiddetli bir ağrı hissetmeye başlamıştı. Ama geçmiş anılar, şehit yoldaşlar, tutuklananlar, yaptıkları ve yapamadıklarının nedenleri ve bir yağın düşünce uykusunu kaçırıyordu. Öyle ki uykusuzluktan ve nemden dolayı ağrıyan başının ağrısını bile hissetmiyor ne olursa olsun anıları, çakışmaları kafasında canlandırmak, onları olumlu ve olumsuzluklarıyla sonuca götürmek istiyordu. Geçmişte yaşadıkları, şimdi yaşamakta oldukları gerçekler geleceğe ışık tutacak, bu daracık yerde de olsa birer belge olacaklardı. Kürdistan’da yapılanlar katlanılan acılar ve yapılan fedakârlıkların bir parçası da olsa bilinmeliydi. Her şeyi belli bir amaç için sonuca götürmek istiyordu. Ama eksik ama yetersiz de olsa yapacaktı bunu. Kaç gün olmuştu tüm bu konuları düşüneli. Zaman zaman sığınağa dönüyor arkadaşlarıyla konuşuyor, yeniden geçmişe uzanıyordu. Cevdet’in öksürüğüyle başlayan hareketlilik ve sağa sola dönmeler durmuş, hüküm süren ölüm sessizliği yeniden hakim olmuştu sığınağa. Baki geldi aklına. Dar duvarlar, nemli ve boğucu havadan sırt üstü yatmış olduğu yerden hızlı, hareketli günlere uzandı. İlk Baki şehit olmamış, Bilal ve diğer arkadaşlar da yakalanmamış başka yerlere çalışmaya gitmişler gibi geldi ona. Sonra Baki’nin şehit düştüğü Bilal’in ise yaralı olarak ele geçtiği çatışma geldi aklına. Olay bir anda tüm benliğini sardı, içini ağlama öncesi ağırlığın çökmesi gibi bir duygu kapladı. Onun ağırlığını, acısını yüreğinin derinliklerinde hissetti. Ama ağlamadı. Tüm partizanlar gibi çoktan unutmuştu ağlamayı. İçini hazin bir hava sardı önce, sonra düşmana karşı dev bir öfke ve kin dalgasına dönüştü. Kararlılığı ve cesareti, dava uğruna kendisini feda etme arzusu önü alınamaz bir sel gibi coştı. Silahını alıp düşmanın üzerine yürüme azmi tüm benliğini sarmıştı. Oturduğu yerden iradesi dışında eli ağır ağır silahına gitti, anında elini geri çekti. Hayır, duygularla değil objektif gerçeklerle hareket etmeliydi. Yalnız içindeki cesaret, kararlılık yoldaşlara bağlılık inanç, inanç, inanç kalıyordu. O gün ve geceyi hatırladı.

Sonsuza dek uzanan Samanyolu parlayan yıldızlar duru ve berrak gökyüzü altında meşe ağaçları arasından kıvrıla ilerleyen yolu ve gece boyu yaptıkları yolculuğu düşünüyordu.

Her zamanki sessiz ama neşeli yumuşak içten tavırlarıyla Baki ortada, heybetli yapısı, neşeli, şakacı fedakâr, alçakgönüllü, cesaret ve moral kaynağı olan Bilal önde yürüyordu. Sinan yavaşça ufak teybin düğmesine bastı, gece karanlığında müziğin sesi hafiften yüksek çıkınca tekrar kapattı. Açık ve tehlikeli bir yere geldiklerinde bir arkadaşın “Sinan bir düğmeye bas. ‘Ay ay lı min’ türküsünü söylesin” istemi üzerine Sinan yeniden düğmeye bastı ve teybin sesi gece karanlığında hafif yankılar yaratarak yükseldi. Önde yürüyen Bilal katıldı yükselen sese. Teyp kapatılınca Bilal bu sefer de ‘Em xorte kurdin, pır bı nav u deng’ türküsün tutturdı. Tüm arkadaşlar da katılmışlardı Bilal’e. Ses yankılanıp gidiyordu, bir savaşa gidişi andırıyordu adeta. Gece karanlığında titreyen yıldızlar titreşimleriyle onlara eşlik ediyor, türkünün ritmine göre kırışıp duruyorlardı adeta. Aralıksız öten gece kuşu, “merhaba, gece arkadaşlarım. Selam olsun size karanlığı delenler” der gibi ötüyor, çevrelerinde dolanıp duruyordu. Türkü bittiğinde Bilal her zamanki neşeli haliyle “bombamız da var, tüfeklerimiz de var. Öyle ya biz gidiyoruz savaşa” deyince, Sinan gülümseyerek, “bilmedin Bilal, şu anda biz gidiyoruz gizlenmeye” deyince bir kakhaha tufanı kopmuştu. Bilal tekrar, “eh savaşımız gizlenmeden olmayacağına göre gizlenmemiz de gerekir” dedi. Durdu ve derin bir iç çekti. Bilal her zaman söylediği şeyi bir kez daha tekrarlamıştı. “Bir gün bize de nasip olsaydı Önder Apo’yu görmek, bir defacık olsun görebilseydim Önder Apo’yu ondan sonra bir günlük ömrüm bile olmasaydı.” Sanki içinin ta derinliklerinden bir parça kopuyormuş gibi ta derinliklerden çıkıp geliyordu bu sözler. Konuşan dili değil kalbiydi sanki. Bilal’in bu sözleri üzerine diğer arkadaşlardan Adnan ve Baki de sonsuz bağlılığı, sevgi ve saygıyı ifade edecek tarzda Apooo Apooo! diye uzun uzun tekrarladılar. Belli ki onlar da aynı hisleri duyuyor aynı duyguları paylaşıyorlardı. Hiç biri de Ulusal Önder büyük komünist Başka Apo’yu görmemiş, ama onun anlamını, güneş gibi doğuşunun değerini içlerine sindirmişlerdi. Sinan Önder Apo’yu anlatmaya başlayınca her zamanki gibi hayran hayran onu dinlemeye başlamışlardı. En zor koşullarda düşmanın yoğun baskılarının yaşandığı korkunç geri çekilme yıllarında onlar davaya sonsuz bağlılıklarını kanıtıyorlardı. Sinan konuşmasını bitirince derin ve çok anlamlı bir sessizlik çöktü. Sessizlik konuşmadan çok daha büyük anam ifade ediyordu. Düşmanı paramparça etmek istemi içten içe sarsılmaz bir kararlılık ve bağlılığı ifade eden bir suskunluktu. Bir çırpıda kalemle ifade edilemeyecek şeyler duyuluyordu o anda. Yıldızlar da suskun duruyorlardı. Ama onlar da suskunluklarıyla çok şey ifade ediyorlardı. Doğanın konuşacak dili yoktu, ama o ne kadar çok şeyi ifade ediyor, konuşuyordu. İçten içe konuşan partizandı. Doğanın duyduğu yaşadığı her şeyin dili olmuştu partizanlar. Bu derin sessizlik içerisinde Sinan arkadaşlarını düşünüyordu. Ne kadar kararlıca bir yürüyüşleri vardı, ne kadar derin bir bağlılıktı onlarınki. Che Guavera ne diyordu. “Biz aynı zamanda yeni bir insan yaratmak için de savaşıyoruz.” Evet, biz de yeni bir insan tipi yaratmak için savaşıyoruz. Zaten savaşımızın önemli bir yönü de bu değil miydi? Önde yürüyen sessizlik deryasında soylu düşüncelere dalan arkadaşlarını teker teker süzdü. Gözleri önce Baki’ye ilişti. İşte yeni bir insan tipi. Kürdistan halkının yeni tanık olduğu soylu değerlerin somutlaştığı sadece bir örnek önünde yürüyordu. Tüm kişisel çıkarları bırakmış en soylu tertemiz duygularla mücadeleye katılmış, annesini kardeşlerini artık devrimci mücadeleye çekmiş, alçak gönüllük ve fedakârlıkta ölçü tanımayan Baki. İşte aynı özellikleri taşıyan ailesinin önüne serdiği tüm olanakları elinin tersiyle iten, evden kovulmayı göze alan, ilişkisiz kaldığı dönemlerde bile cesaret ve bağlılığından hiçbir şey yitirmeyen Adnan. Ya Bilal? O bir başka alemde. Sanki tüm arkadaşların bir senteziydi. Tüm arkadaşlardaki en güçlü yönleri koparak kendisinde somutlaştırmıştı. Gözlerini karanlıkta çevreye uzaklara ve dimdik ayakta duran görkemli dağlara dikti. O andaki duygular içerisinde sevinçle yumruğunu sıktı. İçindeki sevgi umut heyecan bağlılık dalgası esiyordu. İçinden Kürdistan’da neler oluyor, neler doğuyor, geliyor artık diye geçirdi. Tarihin tanık olduğu en soylu insan tipi Kürdistan’da şekilleniyordu şimdi. Nerede en olumsuz şartlar yaşıyorsa orada mutlaka güçlü çıkışlar da olur. Evet, Kürdistan’da insanlığın tanık olduğu en büyük olumsuzluklar yaşanmış yaşıyordu. Sadece bunlar üzerine binlerce yazı, roman, resim çıkarılabilir ortaya. Bunlar bile yaşanan gerçekleri iade etmede yetersiz kalırlardı. Ama böyle bir ortamda en soylu insan değerleri, en güçlü direnişler de ortaya çıkmıştı. Çürümüşlük soylu direnişler karşısında ne kadar aciz kalıyordu.

Hiçbir şey bu kadar derin bir fedakârlık, cesaret, azim ve inanç karşısında dayanabilir miydi? Hayır. Belki geçici yenilgiler, darbe yemeler olabilirdi, ama sonuçta mutlaka kazanan soylu değerlerin temsilcileri olacaktı.

Bilal önde durunca, diğer arkadaşlar da durdular. Bilal

-Sinan burada biraz dinlensek iyi olur, dedi.

Sinan düşüncelerinden sıyrıldı, arkadaşlara baktı,

-Evet oturabiliriz, deyince herkes uygun bulduğu bir yere oturdu. Sinan da oturmuştu. Gözleriyle Bilal'i aradı. Sonra oturduğu yerden sakın ve yavaş bir ses tonuyla sordu:

-Buraları en iyi bilenimiz sensin. Kaç saatte yerimize ulaşabiliriz dersin?

-Fazla sürmez. İki buçuk saatte ulaşabiliriz.

Sinan saatine baktı. Gidecekleri yere üç saatte rahatlıkla varabileceklerine göre biraz fazla oturup iyice dinlenebilirlerdi. Kendi keline düşündü, "operasyonlar oldukça yoğunlaştı. Gidecekleri yerde barınmak biraz zor olacaktı. Partiyle ilişki kurma, kitleleri örgütleyebilme, kendilerini koruma vb görevlerin hepsini yerine getirmeleri gerekecekti. Fakat henüz bu sorunların hiçbirini çözümleyememişlerdi.

Ay ışığı yavaş yavaş beliriyor gece karanlığında etrafa aydınlık saçıyor, yıldızların en parlakları dışında gece gökyüzünde silik görünenler silinip gidiyor, aydınlığa dayanamıyorlardı. Ay ışığında bile gökyüzünde titreşen gülümseyerek kalanlar en parlak en direngen olanlarıydı. Yeni doğan ay ışığı, güneşin ilk doğuşunu andırıyordu. Ay ışığında hafif ve serin esen yelin etkisiyle sallanan yemyeşil otlar, hışırdayan meşe yaprakları bir türkünün ahengi gibi tempo tutuyorlardı birbirlerine. Türküler nasıl duyguları dile getiriyor, sevinçleriyle hasretleri, mutlulukları, içtenlikleri ile duygulara tercüme oluyorsa, gece karanlığında doğadaki titreşimler, hışırtılar ay ışığında bir başka biçimiyle duyguları dile getiriyordu. Bilal, "Kalkmayalım mı?" diye hatırlatınca Sinan saatine baktı, kalkmanın zamanı gelmişti. Herkes aynı anda oturduğu yerden doğruldu. Yolculuk tekrar başlamıştı. Sabahyıldızı gökte belirlediğinde onlar gidecekleri yere yaklaşmışlardı. Sabahın yaklaşan saatlerinin, şafak sökmeden önceki serin havası herkesin uykusunu kaçırmıştı. Uzaktaki köylerden önce "kalkın" diye öten horoz sesleri duyuldu. Uzun uzun çağırarak, "kalkın yeni bir gün başlıyor, yeni bir gün hepinize kutlu olsun" der gibi ötüyorlardı. Yeni bir gün nasıl başlayacaktı? Her günden değişik bir yaşam olacak mıydı? Kürdistan halkı açısından değişen bir şey olmayacaktı kuşkusuz. Yine cemselerin uğultu sesleri faşist komutanın namus ve insanlıklarını hiçe sayarak bastığı küfürler "köy meydanına" veya "okula toplanın" bağırıltılarıyla uyanacaklardı. Dipçik, tekme, jop sopa ve bin bir türlü vahşi işkence yöntemi uygulanacak. İnsanlar öldürülecek insanlar sakat bırakılacak kadın ve genç kızların ırzına geçilecekti. Sabah saatlerinde gelen düşman askerlerinin farkına varıp kaçıp kurtulanlar şanslı sayılacaklardı. Veya o gün biraz az dayak yiyen "bugünü de atlattık, yarına Allah büyüktür" diyecekti. İlginç olan nedir diye sorulmazdı böyle bir ülkede. İlginç olan bir şey yoktu çünkü olup bitenler yaşanan her günkü olaylardı. Bu halk vahşetle iç içe yaşam sürdürüyordu. Ve sonra işkenceler bitip gelen barbarlar defolup gittikten sonra geride sakatlar, ölümler, ırzına geçildiği için onuru incinen boynu bükülen kadınlar ve hepsinden de önemlisi sonsuz bir kin ve öc alma duygusu kalacaktı. Ama hayır artık cırıl çıplak soyulan, ırzına geçilen insanlar da utanmıyor boynunu büküyordu. Çoğu insan aynı şeyi yaşadığı için bu anlamsızlaşmıştı. Sonra bu direniş azmine, öfkeye kine dönüşmüştü artık. İnsanlar direndikleri, ser verip sır vermedikleri için sevinçli onurluydular. Düşman insanlarımızın onurunu, gururunu kıramamıştı. İnsanlar öldürmüş, tutuklanmış, ırza geçmiş olabilirdi, ama yürek ve beyinler zapt edilmemişti asla.

Grup ahenkli bir tempoyla yol alıyordu, sabahın müjdecileri olan kuşlar da uykudan uyanmış, yanı başlarında cıvıldaıyor, oradan oraya uçuşarak, "merhaba bizim diyara hoş geldiniz" der gibi sevinçle gökte dans ediyorlardı. Etraf aydınlanmaya başlamış, güneşin doğuş dakikaları iyice yaklaşmıştı. Hemen önlerinde büzülerek yattığı yerden yeni kalkan bir tavşan onları görür görmez kaçmaya başladı. Biraz daha ilerlediklerinde bu sefer de bir tilki kaçıştı. Baki çevresine bakınarak,

-Nedense bugün hayvanlar bize rast geliyor. Öyle ya ne de olsa bahar mevsimi ve sabah saatleridir" dedi.

Yalnız tilkinin kaçıışı oldukça kurnazdı. O tavşanın tersine zikzaklar çizerek kaçıyor. Bir sağa atlıyor bir sola atlıyor, arkadan ateş edecek insanın nişan almasını engelliyormuş gibi kaçıyor. Doğrusu bu tarzda bir kaçışa karşı sıkılan kurşunun hedefini bulması oldukça zordu. Birkaç dakika daha yürüdükten sonra uygun buldukları bir noktada konumlandılar. İlk işleri odun toplayıp ateş yakmak, bir yandan ısınırken bir yandan da çaylarını pişirmek oldu. Bilal neşeyle odun topluyor, oradan oraya koşuştururken dudakları arasına sıkıştırdığı sigarasını ara sıra parmakları arasına alarak içine çektiği dumanı havaya savuruyordu. Sinan'ın açtığı radyodan halk müziğinin güzel ezgileri yükseliyor dalgalar halinde çevreye yayılıyordu. Bilal radyoya aldırmaşızın en sevdiği Kürtçe türkülerden birini mırıldanıyor, bir yandan da durmadan odun topluyordu. Ateşin kenarında serdikleri sofranın başına geçip kahvaltılarını yapmaya başladıklarında radyoda sabah haberleri okunuyordu. TRT haberlerini dinlerken biraz torak (çökelek), kuru ekmek ve çaydan ibaret olan kahvaltılarını zevkle yapıyorlardı.

Her şey doğanın muhteşem güzelliği arasında bir başka tat bir başa zevk veriyordu onlara. İşin aslı yüce bir dava uğruna en katlanılmaz acılara bile katlanmayı bilmeleriydi. Baki gülümseyerek Sinan'la konuşuyor, diğer arkadaşlarla şakalaşiyor, hepsi birlikte gülerken sohbet ediyor, aynı zamanda herhangi bir tehlikeye karşı çevrelerini gözetliyorlardı. Konakladıkları derenin içi onlarla şenlenmiş, her şey bir başka güzelliğe bürünmüştü. Baki:

-Sinan o teybi bir aç, şöyle güzel bir türkü dinleyelim, deyince, Sinan bastı düğmeye.

Teypten yükselen türkü sesi derenin içini doldurmuştu. Söylenen sözler, çalınan sazdan yükselen ses onların duygularını kamçılıyor, türküyle birlikte uzaklara gitmelerine yol açıyordu. Çok geçmeden 'ay ay limin'in sesi yankılandı. Yanıktı, acının katliamın tam ortasından yankılanıp geliyordu. Katledilen gelinin süngünün ucundaki körpe yavrunun feryadı katliamlarda yitirilen nice Kürt insanının haykırışını getiriyordu kucak kucak. Ve tüm sözlerinde, "öc alın, kurtarın ülkeyi, kovun vahşi düşmanı kutsal topraklarımızdan" mesajı vardı. Yükselen dizeler feryatla intikamın türküsü vahşetin dile getirilişiydi. Türkü çağrışım yapıyordu. Seyit Rızalar, Alişerler, Nuri Dersimiler ve yüzlerce Kürdistan kahramanını hatırlatıyordu. Derin bir intikam tutkusunun yüreklerde canlanmaması ve sonuna kadar düşmanla çatışma isteminin doğmaması olası mıydı? Kürdistan'da geçmişten beri yaşanan ve bugün yaşanmakta olan her şey intikam, intikam diyordu adeta.

Baki başını önüne eğmiş, sonsuzluğa doğru dalıp gitmiş gibiydi. Türkü bittiğinde hafifçe başını kaldırdı, arkadaşlara bakarak konuşmaya başladı:

-Demek ki bir halk ne kadar acı çekmiş, baskı görmüş ise, bu o kadar türkülerine yansımış. Bizde de halk her şeyini kaybedince, acılı, yanık, baskı ve feryadı dile getiren türkülerle sarılmış.

Baki'nin açtığı konu arkadaşlar arasında sohbele dönüşmüş, söz gidip tarihteki katliamlara kadar dayanmıştı. Sinan sohbet esnasında bir ara saatine baktı. Nöbeti değiştirmenin zamanıydı. Ethem Sinan'ın saate baktığını fark edince yerinden doğruldu, nöbet sırası kendisinini. Sinan'a dönerek nöbet yerini sordu.

-Aynı noktada mı nöbet turalım, yoksa değiştirsek daha mı iyi olur?

-Tabi nöbet yerini değiştirmek gerekir. Bence şu tepeye çıksan daha iyi olur. Oradan çevreyi daha iyi gözetlersin, bir aksilik olursa vereceğin işareti hemen görürüz. Yalnız nöbeti çok dikkatli tutmak gerekecek sabah saatleridir ne olur ne olmaz.

Ethem "olur" diyerek nöbet tepesine doğru yürüdü gitti. Yokuşa vurduğunda geçirmiş olduğu hastalığın etkisi kendini gösteriyordu. Adımlarını atarken zorlandığı her halinden belli oluyordu. Tepeye vardığında Sinan ve Baki hala arkasından bakıyorlardı. Ethem nöbete büyük silahı götürmemiş kendi tabancasıyla gitmişti.

Sabahın erken saatleriydi. Ortalıkta olağanüstü bir durum ve doğaya yabancı herhangi bir ses yoktu. Nöbeti dikkatli tutmaları şarttı. Çünkü düşman son dönemlerde operasyonlara hız vermişti. 140-150 kişilik komando birlikleriyle kontr-gerilla taktikleri uyguluyor, bu birliklerini sürekli destekleyecek tarzda bir koordinasyon gerçekleştiriyordu. Görünürde düşmanın bu yönlü harekâtına dair herhangi bir belirti yoktu. Ehem'in nöbet tepesinin arka tarafına doğru bir iki adım atmasıyla aynı anda dönüp konuşarak gülüşmekte olan arkadaşlarına bağırması bir oldu. İki üç defa üst üste bağırarak onların bulunduğu yöne doğru koşmaya başladı.

-Hazırlanın operasyon var, askerler hızla çemberi daraltıp bu tarafa doğru geliyorlar, diye bağıyor, tepeden aşağıya arkadaşların bulunduğu yöne doğru koşuyordu.

Her şey bir anda olup bitmiş askerler onları çoktan görmüştü. Sinan bir yandan silahına sarıldı, Bilal da bir yandan. Ethem onlara yetişmişti bile. O ana kadar çatışmaya hiç girmemiş olan tecrübesiz arkadaşlar paniğe kapılarak rastgele koşmaya başlamışlardı. Gurup Sinan'ın komutasından çıkmıştı. O da dereye vurarak Ethem'le birlikte dikkatlice geri çekilmeye başladı. Yüzlerce kurşun bir anda üzerlerine yağmaya başlamıştı. Her taraftan, her noktadan kurşunlar yağıyordu. Bilal'in keskin ve öfkeli bakışları düzensiz kaçan arkadaşlarına ilişti. Düşmana karşı çatışabilecek miktarda silahları da yoktu. Bir G-1, bir kalaşnikof ve bir mavzerin dışında silahları yoktu. Diğer arkadaşların yanında ufak tabancaları vardı, ama Ehem'in yanına hiç silah yoktu. Düşmanın kurşunları kaçan arkadaşlar üzerinde yoğunlaşmıştı. Bilal yetiştiği uygun bir noktada hızla yere yatarak yüzlerce düşman silahına karşılık tek bir G-1 silahıyla cevap verdi. Çevresine bakınmasına rağmen Baki'yi göremiyordu. Yalnız epey uzaklaşan diğer arkadaşları henüz görebiliyordu. Ateş etmesiyle birlikte düşman silahlarının sesi bir anda kesilmişti. Silahını otomatige bağladığı için mermileri çarçabuk bitmiş uygunsuz bir noktada sıkışıp kalmıştı. Elini hızla kütüklükteki şarjörüne attı, orada öfkesi kini intikamı vardı. Mermileri düşmanın üzerine kusacak arkadaşlarını kurtaracaktı.

Düşman askerleri aynı anda kesilen silah sesini fark ederek kafalarını gömdükleri yerden çıkarmışlardı. Bilal'in şarjör değiştirdiğini tahmin etmiş anında ateşi yoğunlaştırmışlardı. Yine binlerce mermi onun ve arkadaşlarının üzerine yağmaya başladı.

Aynı anda tüm arkadaşlardan habersiz, alçak gönüllüğün, cesaretin, fedakârlığın, yüce erdemlerinin somutlaştığı yiğit bir partizan düşman kurşunlarına hedef oluyordu. Kahpe düşman kurşunları üst üste Baki'nin bedenine saplanmıştı. Baki önce sendeledi, sonra mavi gözlerini çevrede gezdirdi ve yere yığıldı: "Kahrolsun sömürgecilik! Yaşasın Bağımsızlık! PKK Partizanları Ölümsüzdür!" sloganları meşe ormanı ve dere boyu yankılanarak Bilal'in kulağına kadar ulaştı. Ama o bu sesin ölümden korkmayan, son nefesinde bile ölümsüzlüğü haykıran Partizanın son sözleri olduğunu bilmiyordu. Bir partizan bir yüce can, kızıl kanlar içinde yere seriliyordu. Baki son nefesini veriyordu. Yanı başında yoldaşları yürüyor teker teker dönüp ona gülümsüyorlardı. Yaşlı ana da katılmıştı onu gülümseyerek uğurlayanların arasına. "Here şoreşe here kure mın, li te helal be şire bere mın" diye sesleniyordu. "Ez xorte kurdım pır bı nav u deng/ Vaye mın hılgırtı bombe u tıvıng" türküsü yankılanıyordu kulaklarında. Son bir kez yoldaşlarını Partisini düşündü. Hafifçe sırtüstü döndü, üzgün üzgün kendisine bakan güneşi gördü, "Hayır, hayır! Öyle basit ölmek yok, son ana kadar direnmek ve yaşamak gerekir." Kızıl kan gölüne dönüşmüş toprak üzerinde elini yarasına bastırdı, yara tek değildi ki, vücudunun her tarafından yara almıştı. Kanı durdurmak olanaksızdı. Bir kez ayağa kalkmayı denedi ama yapamadı. Acı acı inleyen toprak üzerinde biraz süründü, gidemiyordu. Toprağın üzerine uzanarak öylece kaldı. Yoldaşlarından ayrılmak zor geliyordu ona, sonra ölümsüzlüğü kurtuluşu ve onun bedeli olan şehit yoldaşları düşündü. "Ölüm hoş geldi sefa geldi" şiarı acısını bastırıyordu. Bir kez daha kalan son nefesini harcayarak, "Kahrolsun Sömürgecilik!" "Yaşasın Bağımsızlık!" sloganları haykırdı. Onun sesini duyan sadece topraktı. Onun sesiyle birlikte o da haykırdı yankılar yaratarak. Çevrede açan rengârenk güllerden olaya tanık olanlar saygıyla direniş önünde eğilerek, Baki'yi selamladılar. Rüzgâr da hafif meltemler halinde sallanarak kızıl kan gölünü öptü ve Baki sonsuz ölümsüzlüğün denizi arasına katıldı. Fiziki olarak o yoktu artık. Geride kalanların arasında manevi ruhu yaşıyordu sadece. Yaşayan her savaşçı, doğan her bebe, patlayan her kurşun, yükselen her haykırış çalınan her türkü, yazılan roman ve destanda ölümsüzler kervanına yeni bir kahraman daha katılmıştı.

Sinan'ın gözleri buğulandı, yumruğu sıkıldı, dişleri kenetlendi, başındaki tüyler diken diken olmuştu. Sığınağın nemli duvarları arasında değildi o an. Orada yoldaşlarıyla yan yanaydı. Baki'nin şehit olduğunu hala kabullenmiş değildi. Onun manevi etkisiydi Sinan'ı o duygulara

iten. Bilal'i hatırladı. O yiğit savaşçıyı. Kahramanca çarpışmış yoldaşlarını kurtarmak uğruna kendi canını tehlikeye atmıştı.

Bilal şarjörünü değiştirmeye çalışırken bundan yararlanan düşman, yoğun ateşe başlamıştı. Yerden toz duman kalkıyor, meşe yaprakları kurşunların etkisiyle havada uçuşuyor, çor dengesiz bir savaş hüküm sürüyordu. Aynı anda düşmanın alçakça, vahşice sıkıldığı kurşunlardan ikisi Bilal'e isabet etmişti. Kurşunlar her iki omzunu da delerek geçmişti. Bilal'in omzundan aşağıya kızıl kanlar akıyordu. Silahına sarıldı, ama kolları ateş etmeye güç getiremedi. Cesaretini ve soğukkanlılığını kaybetmeden uzaklaşmakta olan Sinan ve Ethem'e haykırdı. Sesi gür bir şekilde yankılandı, dalga dalga yayılan heybetli ses, Sinan onların kulağına kadar gitti. İki kez üst üste gür sesiyle haykırdı.

-Sinaaaaan Sinaan, gelin ben yaralandım silahımı götürün, silahımı götürünün!

Dağ taş onunla birlikte inledi. Aynı anda Sinan'ın gözüne Bilal'in yaralı hali ilişti. Haykırırken ne demek istediğini şimdi anlamıştı. O çok sevdiği cesaret, fedakârlık, direniş neşe dolu arkadaşı yaralanmıştı. Yaralı olmasına rağmen kendisini düşünmüyordu. Silahın düşman eline geçmemesini arkadaşlarının kurtulmasını düşünüyordu. Ey insanlık, sen böylesine yiğitlik, fedakârlık, ölüme bile giderken kendisini değil arkadaşlarını düşünen kaç örnek gördün, tanık oldun? İşte sana bizden, Kürdistan diyarından binlerce örnekten biri daha. Bilal "hayır" diyordu "ben yaralanabilirim, ölebilirim. Benle birlikte şehitlerin kanıyla alınan bu silah düşmanın eline geçmemeli, onunla daha birçok insan savaşmalı. O arkadaşların elinde kalmalı, ben ölebilirim ama arkadaşlarım yaşamalı, bu silah onların işine çok yarayacak. Ölmeyen hiçbir canlı yoktur ki, insan bin kez ölmez, bir kez ölür. Ben seve seve ölüme giderim yeter ki arkadaşlarım kurtulsun. Parti var olduktan sonra zafer kesin olduktan sonra ölüm neki, işkence neki?" İşkenceyi de düşündü. Olabilir ya düşman kendisini öldürmek yerine işkenceyle bilgi almak için sağ ele geçirmek isteyebilirdi. Daha önce hep düşünmüştü böyle bir anı, "Düşmanın eline sağ geçmek yok" diyordu, bunu birkaç defa belirtmişti arkadaşlarına "ben sağ ele geçmeyeceğim. Eğer mermim biterse silahımı parçalayacağım, düşmanın üzerine yürüyeceğim." Ya şimdi düşman bilinçli olarak öldürmeyebilir, bu yaralı haliyle şehit olmayabilir, işkenceye düşebelirdi. Kendisini işkenceye göre de hazırladı. "Alçaklar benden hiçbir şey alamayacaklar." Bunları düşünürken bir kez daha haykırdı Sinan onlara. Aynı anda Bilal'in yaralı halini gözünde canlandıran Sinan, diz çökerek yere uzanan ödle ve ne için savaştığını bilmeyen barbar Türk ordusunun komandolarına yayılım ateşi açtı. Kin, öfke ve öç almayla isabetli sıkıyordu. Askerlerden "vay anam!" sesleri, bağırımları yükseldi. "Bunlar hepimizi vuracaklar" diye feryat ediyorlardı. "Koş" dedi aynı anda Sinan, "koş Ethem, Bilal'in silahını al gel" ateşi kesmeden komutu vermişti.

Ethem koşarak Bilal'e gitti. Askerler kafalarını yere gömmüş bağırma sesleri kesilmişti. Ethem'in geldiğini gören Bilal yaralı haliyle biraz süründü, acısını dişlerini sıkarak bastırmaya çalışıyordu. Derin derin soluyarak güç toplamaya çalıştı ve Ethem'e seslendi:

-Hayır, Ethem sen buraya gelme burası pistir, kurşun alırsın. Dur ben geleceğim.

Bilal yaralarına aldırmadan ifade edilmesi zor bir direngenlik ve fedakârlıkla silahı ve kütüklüğüyle birlikte sürünmeye başladı. Hissettiği, düşündüğü şey acısı değildi, düşündüğü tek şey silahı arkadaşlara yetiştirebilme. Hızlı hızlı sürünerek Ethem'in yanına ulaşmayı başardı. Anında silahı Ethem'e uzatmıştı. Tepeyi sürünerek yamaca nispetten kurşun almayacak bir yere gelmişti. Kütüklüğünün askılıklarından biri kurşunla kopmuş diğeri duruyordu. Arkadaşının çözmesine fırsat vermeden bir yandan askılığı söküyor bir yandan da acele soruyordu.

-Arkadaşlara bir şey oldu mu? Diğerleri kurtuldu mu? Ya Sinan?

Kütüklüğü aceleyle Ethem'e uzattı.

-Ben gelmiyorum siz benimle uğraşmayın, gidin çabuk gidin kurtulmanız gerekir.

Vücudundan al kanlar boşanıyor, takati gittikçe azalıyor, acısını yüreğinin derinliklerinde hissediyordu. Ona en çok acı veren şey de, "ya arkadaşlar şehit düşerse" endişesiydi.

Sinan yaylını ateşini tekrar yoğunlaştırdı. İt sürüleri kafalarını yerden kaldırmıyorlardı. Ethem koşarak Sinan'a doğru gitti. Bilal'in içi biraz rahatlamıştı, yanındaki emaneti, Partinin silahını yoldaşlarına devretmişti çünkü. "Öyle ucuz teslim olmak yok bizde, silahsız da olsam son ana kadar direnmek için kurtulup yoldaşlarıma ulaşmak için bir yol bulmalıyım" diye düşündü. Kafasında şimşek gibi bir düşünce çaktı. Gözerine biraz ötedeki meşe ağaçları ilişti. Hemen iki eliyle yaralarını bastırarak yerde yuvarlandı, meşe ağaçları arasına girdi ve saklandı. Meşe ağaçları onu sıkı sıkı sardı, gizledi. Bilal saklandığı yerde beklemeye başladı. Sinan halen tek tek ateş ediyordu. Ethem mermilerden korunmak için iki büklüm ilerleyerek Sinan'ın yanına ulaştı. Sinan hedefini gözden kaçırmadan Ethem'e seslendi:

-Uzağa git uzağa. Hemen mevzilen ve ateş et. Ben geliyorum.

Ethem söyleneni yaptı. Sinan gerisin geriye koşarak, Ethem'in yanına vardı. Hızla uzaklaştılar. Silahların menziline çıkmışlardı. Düşman tarafından görünmüyorlardı, ama her ana helikopterlerin gelmesi yeniden çembere alınmaları ihtimali vardı.

Bilal ağaçlar arasında gizlenmiş düşmanın gelişini bekliyordu. Eğer düşman kendisini görürse atlayacaktı üzerlerine onlar da mecbur kalıp vuracaklardı onu. Böylece sağ ele geçmekten kurtulmuş olacaktı.

Düşman cemselerle Sinanların peşine düşmüştü. Sinan ve Ethem derenin içinde bulunan köye varmış, düşmanın beklemediği bir noktadan vurup kurtulmayı düşünüyorlardı. Köyün hemen altına dereye inmiş dereye vurup geçmeyi tasarlıyorlardı, aynı anda peş peşe hızla köye giren askeri jipler görüldü. Yamaca vurmak olanaksızlaşmıştı. Dereden aşağıya gitmek ise hiç mümkün değildi. Düşman derenin bir tarafını tutarsa kolaylıkla vurabilirdi onları. Sinan çevresine bakındı. Köyün çeşmesinin yanı başında biten bodur otlar vardı. Fakat aksilik işte çeşmenin başı kadınlarla doluydu. Otların içine gizlenmekten başka çareleri yoktu. Ya çatışarak şereflice şehit düşecek, ya da görünmeden otların içine gizlenecek orada akşama kadar bekledikten sonra gece karanlığından yararlanıp kurtulacaklardı. Düşündükleri en önemli şey de, Partiyi son nefeslerine kadar nasıl en iyi bir şekilde temsil edebileceklerdi.

Sinan ot kümelerinden birine Ethem ise diğerinin içerisine girdi. Her tarafta kadınlar vardı. Büyük olasılıkla görmüşlerdi. Çünkü hemen hemen onların gözleri önünde saklanmışlardı. Her ikisi de silahlarını atış vaziyetine göre tutarak tetikte beklemeye başladılar. Sinan'ın komutu kesindi, "ben ateş ettim mi sen de edeceksin, son mermilerimize kadar çatışacağız, teslim olmak yok."

Askeri jipler konvoylar halinde köye girmişti. Rastgele topladığı insanlara işkence yapıyor, "söyleyin ulan eş... oğ...eş...ler, nereye sakladınız Apocuları" diye köpek gibi uluyor, sadistçe işkence yapıyorlardı. Bağırta sesleri onların kulağına kadar geliyor ama hiç kimseden "biz gördük" kelimeleri işitilmiyordu. Gerçekten görmemişler miydi, yoksa direniyor, yerlerini söylemek mi istemiyorlardı? Orası belli değildi. Yalnız onları görmemiş olmaları ihtimal dışıydı. Çünkü gündüz ortası girmişlerdi köye. Köylülerin feryatları karşısında yerlerinde durmak çıkıp taramamak için kendilerini zor tutuyorlardı. Düşman köylülerden bir şey elde edemeyeceğini anlayınca evleri aramaya başlamıştı. Askerlerin her halinden aşırı derecede korktukları belli oluyordu. Çünkü bir yeri ararken köylüleri önlerine veriyor, korka korka geri çekiliyorlardı. Köyün içini ve çevresini araya araya çeşmeye ve Sinan onlara doğru gelmeye başlamışlardı. Derken beş altı metre kadar yanlarına yaklaştılar. Sinan ve Ethem silahlarını doğrultmuş dikkatlice nişan alarak yanlarına kadar yaklaşmış on on beş kişilik asker grubunu gözetliyorlardı. Ateş etseler yanlarındaki askerleri kolaylıkla vurabilirdi ama sonra büyük olasılıkla kendileri de imha olacaktı. İçlerindeki ateş etme, öc alma istemini bastıran tek şey mantıklı ve doğru düşünmeleriydi. Askerler çevrelerinde epey gezindikten sonra biraz uzaklaştılar. O kümeler birer set olup onları korumuştı. Askerler uzaklaşmış olmalarına rağmen onlar atış vaziyetini hiç bozmadan yerlerinden deprenmeden bekliyorlardı. Sabah saatlerinden, yaklaşan akşam saatlerine kadar aynı pozisyonda beklemişlerdi. Akşam saatleri yaklaştıkça kurtulma ihtimalleri biraz daha artıyordu. Nefes kesen bekleme saatleri gittikçe uzuyor zaman bir türlü geçmek bilmiyordu. Saatler durmuş gibi geliyordu onlara.

Düşmanın yoğun operasyonu ortasında kadınlar çeşmeye gelip su götürüyorlar durmadan çalışıyorlardı. Kadınlardaki büyük değişiklik gözlerinden kaçmamıştı. Onları ilk gördükleri

zamanki sevinçli neşeli halleri uçup gitmişti. Hepsinin gözlerine yaş girmiş, yüzleri üzüntü ve acıma duygusuyla asılmıştı. Kendi aralarındaki konuşmaları Sinan onlara kadar geliyor, söyledikleri en ufak bir söz bile anlaşılıyordu. İçlerinde orta yaşlı bir kadın, “namussuzlar fidan gibi gençleri acımadan vuruyorlar. Söylediklerine göre devrimcilerle aralarında çatışma çıkmış, bir iki kişi bu tarafa doğru kaçmış, köpekler sanki görsek onlara teslim edeceğiz” deyince bir diğeri “keşke devrimcilere bir şey olmasaydı da bizi öldürselerdi, insan dayakla ölmez ki. Vursunlar bizi istedikleri kadar ama ahhh ah devrimcilerin, gencecik bedenlerine vurduklarını düşünüyorum, içim parçalanıyor” dedi. Sinan kadınların üzerine birden bire çöken matem havasının nedenini anlamıştı. Daha önce hiç gelmedikleri bir köyde görüp konuşmadıkları insanlar tarafından bile ne kadar çok seviliyorlardı. Doğru, kendileri gelememişti ama devrimci gelişme oralara da yansımış onları da etkilemişti. Onlar da devrimcilerin vurulması karşısında acı duyuyor, üzüliyorlardı. Akşam saatleri yaklaşınca düşmanın jip sesleri duyuldu. Sinan dikkatlice baktı. “Evet, alçaklar gidiyorlar” diye söylendi. Düşman askerleri çekip gidince köylülerden anında küfür sesleri yükselmeye başlamıştı. Sinan iç içe geçmiş otları hafif aralayarak çevreyi gözden geçirdi, düşman çekilirken geride asker bırakıp pusu atmış olabilirdi. Sonra köylülerin homurdanması ve küfür etmelerine bakarak böyle bir ihtimalin zayıf olduğu sonucuna vardı. Yalnız ne olursa olsun akşama kadar beklemek karanındaydılar. Dakikalar ilerledikçe güneş de kızılılaşıyor ve batmaya doğru gidiyordu. Çok geçmeden köydeki hareketlilik yerini büyük bir sessizliğe bırakmıştı. Onlar halen karanlığın tümünden çökmesini ve köyün iyice sükûnete bürünmesini bekliyorlardı.

Çağlayıp akan suyun sesinde acıklı bir ağlaşma ağıt yakma havası vardı. Pınar suyu hiç kesilmeden ahenkli ahenkli şırıldayarak durmaksızın bir şeyler söylüyor, hep aynı şeyleri tekrarlıyordu. Bir şeyler anlatmaya çalışıyordu onlara. Kadınların evlerine çekildiğini, düşmanın köyden gittiğini, etrafın güvenilir olduğunu mu yoksa şehitlerin ölümsüz olduğunu mu söylemek istiyordu? Hayır, hayır “onlar ölmedi” demek istiyordu. “Kanayan vatanın yarasıydı onlar” diye çağlayan su, etrafına hayat bereket saçarak akıyordu.

Sinan kimselerin olmadığından iyice emin oluca Ethem’e seslendi:

-Ne durumdasın Ethem, çıkmayalım mı artık?”

Ethem Sinan’ın sesini duyar duymaz yerinden doğrulmak istedi fakat bu sefer de bacakları uyuşmuş bedenini taşıyamaz ve hiç bir yeri tutamaz olmuştu. Sinan da Ethem’le aynı durumdaydı. Yürümek için tüm iradelerini zorlayarak ayağa kalkıp bacaklarını ovalamaya, hareket ettirmeye başladılar. Biraz yürüdüklerinde ayakları giderek yeri tutmaya başlamıştı. En iyi yol köyün içinden geçiyordu mecbur her şeyi göze alarak köyün içine doğru yürüdüler. Sabahtan beri yemek yememişlerdi. Hiç açlık hissetmiyorlardı, ama ne olur ne olmaz diyerek evlere doğru yürüdüler. Köyün tam ortasında hiç beklemedikleri bir anda bir köylüyle karşılaştılar. Köylü oldukça soğukkanlı ve sakin bir sesle:

-Kimsiniz? dedi.

Sinan her ihtimale karşı kimliklerini söylememeyi daha uygun buldu. Adama yavaşça yaklaştı.

-Biziz

-Siz kimsiniz?

-Polis

Köylünün gırtlaktan çıkardığı hafif sestten karanlıkta gülümsediği belli oluyordu.

-Oğlum sizin hiç polislere benzer bir tarafınız var mı? Boşuna kendinizi saklamayın. Biliyorum niçin ‘biz polisiz’ dediğinizi. Ama siz devrimcisiniz, çekinmenize gerek yok, ben kötü bir insan değilim.

Sinan bir kez daha aynı şeyde ısrar edince, adam yeniden güldü:

-Bakın arkadaşlar tavır davranışlarınızdan bile devrimci olduğunuz hemen anlaşılıyor. Biliyorum devrimcisiniz. Şimdi epey açsınızdır, buyurun gelin eve gidelim yemek yiye, ondan sonra istediğiniz yere gidersiniz. Biz namussuz insanlar değiliz ki devrimcileri ihbar edelim. Biliyorum devrimciler bizim için çalışıyor, canlarını veriyor. Yoksa bu insanlar ne diye kendilerini ölüme atıyorlar deli midirler? Bak hepiniz okumuş meslek sahibi insanlarsınız, buna rağmen her şeyinizi bırakmış bizim için çalışıyorsunuz. Şerefim üzerine yemin ederim sizi gördüğüme dair hiç kimseye bir şey söylemeyeceğim.

Sinan daha fazla anlamsız yere “polisiz” demeyi bırakarak köylüye doğruyu söyledi.

-Haklısın amca biz devrimciyiz.

Sinan daha konuşmasını bitirmeden adam her ikisine de sarıldı onları içtenlikle öptü.

-Yarabim çok şükür devrimcileri görmek bize de nasip oldu. O alçak namussuz komutanlar bize çok baskı yaptılar, çok...

Sinan aceleyle adamın sözünü keserek:

-Peki, bugünkü çatışma hakkında ne diyorlardı acaba sen bir şey duymadın mı?-

Söylentilere göre bir arkadaşınız şehit olmuş diğerleri ise hepsi kurtulmuş.

Sinan ve Ethem’in başından kaynar sular dökülmüş gibiydi. Tüyleri diken diken olmuş derin bir irkilme ve öç alma istemi tüm benliklerini sarmıştı. Anında müthiş bir sarsıntı geçirmişlerdi ama hemen kendilerini toparlayarak adama bazı şeyler anlattılar.

Bilal şehit olmuştu öyle mi? İnanamıyorlardı bir türlü. “Olamaz” da diyemiyorlardı. Çünkü gözlerinin önünde yaralanmıştı. Köylü tekrar “gelin eve gidelim” diye ısrar edince Sinan bir an “adam ihbarcı da olabilir, sırf bizi korkutmak için söylemiş olabilir böyle bir şeyi” düşüncesine kapıldı. Ama hemen bunun çok zayıf bir ihtimal olabileceğine karar verdi. Adamın bu teklifine karşılık Sinan “hayır” dedi.

-Bize biraz ekmek getirebilersen yeter. Biz gideceğiz, yolumuz epey uzun.

-Adam koşarak evden ekmek ve katacak getirip onlara verdi.

-Amca yaptığın iyiliği unutmayacağız ama bizi gördüğüne dair hiçbir yerde konuşma.

-Arkadaş, size namusum üzerine söz veriyorum ki, kimseye söylemeyeceğim.

Onlar vedalaşıp ayrılınca adam arkalarından derin bir iç çekerek, “Gidin yolunuz açık olsun” dedi ve uzaklaştı. Adam sözünde durmuş hiçbir yerde konuşmamıştı, bu daha sonra belli olacaktı.

Sinan ve Ethem’in içindeki dev öç alma istemi onları şehre doğru yöneltiyordu. Bilal’i kaybetmek onlara çok ağır gelmişti. En çok sevdikleri arkadaşlardan biriydi Bilal. “Şehre gidelim, polis arabası görürsek tarayalım. Bunun acısını pahalıya ödetelim” dedi Sinan. Bilal’in silahını omuzlarında taşıyorlardı. Bilal onların gözlerinde canlanınca ifadesi çok güç bir özlem duyuyor, onun yapısı, tavır ve davranışları, çatışma esnasındaki cesareti, akıllarına geliyor, Bilal’i konuşa konuşa yürüyerek bağlılık yeminleri içiyorlardı.

Şehre gittiklerinde polis arabasının devriye gezebileceği sokaklara baktılar. Epey dolaştılar ama bir tek devriye arabası görünmüyordu ortalıkta.

Düşman bir saldırı bekleme telaşıyla inine çekilmişti anlaşılan. Epey zamanlarını şehirde geçirmelerine rağmen tek bir polis ve askeri araba görememişlerdi. Sonra şehrin mahalleleri arasında yürüyerek şehir dışına çıkıp karanlığa karışarak uzaklaşmış, şehrin ışıklarını geride bırakarak dağa vurmuşlardı.

Gece boyu bin bir türlü düşünceler içerisinde konuşarak bir taraftarın evine gelmişlerdi. Orada üzüntü keder dolu gözlerle karşılaşmış, onlardan şehit olan arkadaşın Bilal değil, Baki olduğunu öğrenmişlerdi. Gittikleri her yerde adeta yas ve isyan havasıyla karşılaşıyorlardı. “Hep bizim hatamız hep bizim hatamız” diyordu Sinan.

-Çok düzensiz panik içerisinde sağa sola kaçtık. Karşı koyup geri çekilseydik böyle olmazdı işte. Karşı koymayınca düşman vahşice saldırıyor, cesaret alıyor, habire üzerimize geliyordu. Hafif bir karşı koyuşla düşman nasıl it gibi siniyordu. Bir de nöbete hem geç çıktık, hem de nöbet değiştirirken yanlışlık yaptık. Eğer nöbet yerinde nöbeti değiştirseydik o zaman düşmanı çok uzaktan görür ona göre tedbirimizi alırdık. Ardından tecrübesizlik eğitimsizlik olayına parmak basıyordu:

-Hatanın büyüğü benden kaynaklanıyor. Daha önce arkadaşlara çatışma esnasında takınacakları tavır hakkında eğitim vermedik. Olay esnasında herkes düzensiz ve panik içerisinde kaçtı. Böyledir işte, kurallarıyla savaşmadın mı, kaybedersin.”

O ana kadar Sinan’ı dinleyen Ethem, konuşmanın yarısında:

-Şehit düşen Baki ise peki ya Bilal’e ne oldu? diye sordu.

Ethem’in sorduğu soru karşısında bir an irkilir gibi oldu. Uzun ve derin bakışlarla Ethem’e baktıktan sonra gözlerini yere dikti.

-Bilal’e mi ne oldu?

Sinan durdu iradesi dışı derin bir iç çekti. Kelimeleri ifade etmek istemediği bir gerçeği söylemek zorunda kalmıştı.

-Evet, Bilal yaralı vaziyette düşmana esir düştü, durum öyle gösteriyor. Başka türlü olması için dua etmek faydasız.

Bilal, meşe ağaçları arasında saklandığı yerde sessizce beklemeye başlamıştı. Düşman çatışmadan sonra kaçtıkları yere bakmış Baki'nin cesedini görünce, "Herhalde vurduğumuz buydu" diyerek ciddi bir aramadan vazgeçmişti. Diğer yandan anında çatışma alanından uzaklaşan arkadaşların peşine düşmüş böylece Bilal'i görmemişti. Bilal'in, Baki'nin şehit oluşundan haberi yoktu. Kendi kendisine, "Herhalde arkadaşlar kayıp vermeden kurtuldular" diyordu. Düşman alandan epey uzaklaştıktan sonra, Bilal üzerindeki gömleği çıkardı. Elbiseleri kandan kaskatı kesilmiş, vücuduna yapışıp kalmıştı. Sonra üzerindeki elbiseleri teker teker çıkardı. Yarasına tamamen yapışan atletini çekince korkunç bir acıyla sarsıldı, "Çıkarmalıyım atleti, yaradan koparmalıyım" düşüncesi onun hızla atleti çekmesine, yaradan koparıp almasına yardımcı oldu. Atleti kopardığı anda duyduğu acıyla güçlü olan bünyesi adeta titredi, bir an düşüp bayılacakmış gibi dengesini kaybetti, başı döndü, meşe ağacına tutunarak ancak ayakta kalabildi. Yarasının üzerinde de dimdik durmayı, mücadelenin zorlukları ve düşmanın kurşunları öğretmişti ona. Gözlerinden son derece güçlü bir direnişin kıvılcımları saçılıyordu. Doğa, meşe ağaçları, güzelim orman onu bağrına basıp korumuş, onun acısını Duygularını paylaşmışlardı. Kollarında gömleği yırtacak gücü görmeyince gömleğinin kolunu ayakları altına aldı, dişleriyle yapıştığı gömleği var gücüyle çekip yırttı, birkaç ufak parçaya böldü, sağ eliyle sol omzundaki yaraya bir parça bez bastırdı. Aynı anda hem sağ hem sol kolunda bir acı hissetti, dişlerini sıktı. Bu sefer biraz bekledikten sonra sol eliyle sağ omzuna da bir bez parçası bastırdı.

Bilal, "Arkadaşlara ulaşmalıyım mücadeleye dönmeliyim" diyerek her türlü acıya dişlerini sıkıyor, tüm zorlukların üstesinden gelmek için güç toparlamaya çalışıyordu. Yarasını güçlükle sardıktan sonra ne yapacağını düşünmeye başladı: "Akşam olunca nereye gitmeliyim?" Yanı başında kendi köyü vardı, ailesi oradaydı. Ama orayı tercih etmedi. Babası kendisini görürse düşmana teslim edebilirdi. Babası olmasına rağmen kötü biriydi. Annesi ve kardeşleri oldukça iyiydiler, fakat onlar söz geçiremezlerdi babasına. Bilal eve gidince bile babasına göstermiyorlardı onu. Sonra düşmanın tüm dikkatleri köye yönelmişti. Köye girdiği an köpekler şamatayı koparacak, kimseye görünmezse bile düşman köpek sesinden anlayabilecekti. Kaldı ki köyde kalamazdı da. Aşağılara da yetişemezdi. Bulunduğu yerden dört beş saat uzaklıkta bir köy ve köyden epey uzaklıkta olan bir taraftarın evi vardı. Evet, evet oraya gidebilirdi. "Tamam, oraya gideceğim ondan sonra arkadaşlara haber gönderir beni almalarını sağlarım" diye düşündü. Bilal son kararını vermişti. Sabırsızlıkla akşamı beklemeye başladı. Oraya kadar yürümeye gücü yetebilecek miydi? Direnmek, direnmek gerekir, ne olursa olsun bu yolu yürüyecekti. Akşam saatleri iyice çöktüğünde oturduğu yerden kalktı, yürümeye başladı. Akşam serinliği yüzüne ve yaralarına çarpıyor adeta "yürü yürü arkadaş" diyordu. Zaman ilerledikçe sabahtandır çektiği açlık artıyor, açlık, aşırı susuzluk ve acı birbirine karışıyor birisi diğerinden baskın çıkıyordu. Onu yürüten iradesi, inancıydı artık. İnsan iradesinin üstesinden gelemeyeceği hiçbir şey yoktu. Bilal bunu pratiğiyle bir kez daha kanıtlıyordu.

Ara sıra oturuyor biraz dinlenince uyku bastırıyor tekrar kalkıp ağrıyan yaralarına rağmen yürüyordu. Partiyi, Başkan Apo'yu, arkadaşlarını, halkın sonsuz bağlılığını düşünerek bir adım bir adım daha atıyor, zaman akıp gidiyor, gökyüzünde durmadan yıldızlar kayıyordu. Hayvanların çıkardığı sesleri ve yaprakların hisirtisini duymuyordu bile. Ne kadar yol aldığını kaç saattir yürüdüğünü hatırlamıyordu. Yalnız yaklaşan sabah saatlerine doğru köye yaklaştığını kestirebiliyordu.

Bilal köyden ayrı olan eve yaklaşıp kapıyı çaldığında taraftarlar anında çıkmış ve onu içeriye almışlardı. Bilal içeri geçtiğinde taraftarlar hayret dolu gözlerle ona bakıyor olup bitenleri anlamaya çalışıyorlardı. Öyle ki soru sormayı bile unutmuş ne yapacaklarını şaşırıp kalmışlardı. Neyse ki erkenden kendilerine gelebilmiş ve Bilal'in koluna girerek yatağın üzerinde oturmasına

yardımcı olmuşlardı. Bilal yavaşça yatağın üzerinde oturdu, öylece yığılıp kalmıştı. Derin bir uykuya mı dalmıştı bayılmış mıydı belli değildi. Bir iki saat sonra uyandığında yatakta uzanmış olduğunu fark etti. Anlaşılan yatağa oturur oturmaz kendisinden geçmiş taraftar onu yatağa uzatarak uyuyup dinlenmesini sağlamışlardı. Bilal uyuduğu esnada taraftarlar arkadaşlara haber iletmek için çok uğraşmış fakat arkadaşlarla ilişkiye geçememişlerdi. Köyde tedavi olanağı bulunmadığından Bilal'i şehre tek tanıdıkları arkadaş olan Adnanların evine götürmeyi kararlaştırmışlardı. "Seni şehre götürüp tedavi edelim, böyle olmaz" diyerek direktmiş tekliflerini sonunda Bilal'e kabul ettirmişlerdi. Bilal, Adnan'ın ailesi aracılığıyla arkadaşlarla daha rahat ilişkiye geçebileceğini düşünerek razı olmuştu böyle bir teklife. Bilal şehre götürülür götürülmez haber babasına ulaştırılmış babasının aracılığıyla da düşmana ulaştırılmıştı. Bilal her şeyden habersiz Adnanların evinde yatıyor onlar aracılığıyla arkadaşlara gönderdiği haberin cevabını bekliyordu. Ama düşman arkadaşlardan daha erken davranmış onun o evde olduğunu haber alır almaz eve baskın düzenlemişti.

Sabahın erken saatleriydi. Önce ev sarıldı, ardından 'teslim ol' çağrısı yapıldı. Bilal yatağından kalktı, odadan çıkıp çatıya yürüdü. Hayır, teslim olmak yoktu düşmana. Kesinlikle teslim olmayacaktı. Partiden, arkadaşlarından ayrı düşmek, onlara kavuşmamak korkunç acı geliyordu ona. Böyle bir durumda kafes gibi bir evin içinde ele geçmek kahrediyordu onu. Kendisini tüm benliğiyle işkencelere karşı dayanmaya, ser verip sır vermemeye göre hazırladı. Bir kez bir hata yapmıştı, ne olursa olsun kırsal alandan şehre gelmemeliydi. Artık çok geçti, olan olmuştu bir kere. Düşmanın çelik yelekli polisleri evin içine dolmuşlardı bile. Bilal'in silahsız olduğunu ihbar esnasında öğrendiklerinden çekinmeden iz köpekleri gibi çatıya yönelmişlerdi. Bilal yakalanmadan önce çatıda son bir kez haykırdı. Çevreden yığınla insan evin etrafında toplanmış, silahsız bile düşmana karşı direnen, korkmadan haykıran bu yiğit partizana hayran hayran bakıyorlardı. Düşmanın çelik yelekli köpekleri çatıya çıkınca korkunç boğuşma başladı. Bir anlık sessizlik... Ve Bilal yakalanmıştı artık. İnsanın aklının alamayacağı işkenceler o dakikadan itibaren başlamıştı. Her türlü vahşet partizanın vücudu üzerinde deneniyordu. Sinan ve diğer arkadaşlar ise tüm bunları daha sonra öğreniyorlardı. Bilal zindanlarda da aynı kararlılığını sürdürmüş tek bir sır bile vermemişti düşmana.

Sinan ve diğer arkadaşlar çatışmadan birkaç gün sonra yaşlı ananın evine uğramışlardı. Baki'nin yiğit annesi bir tek gözyaşı bile dökmemiş, sızlanmamıştı. Sinan yaşlı anayı umduğundan da güçlü bulmuştu. "Evet" diyordu yaşlı kadın ak saçlı başını kaldırıp kader ve şefkat dolu bakışlarını Sinan'a dikerken: "Baki şehit oldu. O benim oğlumsa sizlerin de arkadaşınızdı. Bu uğurda daha çok şehit vereceğiz vatan uğruna. Benim oğlum, onun oğlu, senin kardeşin şehit olmazsa bu ülke nasıl kurtulacak. Elbette şehit olanlar ya benim oğlum ya da bir başkasının oğlu olacak. Ağlamak hiçbir şeyi geri getirmez. Vatan uğruna toprağa düşenlerin ardından yas tutulmaz. Bu onlara karşı en büyük hakaret olur." Dönüp karşısında oturan Rahime'ye baktı. Gözlerinden umut kıvılcımları uçuşuyor gibiydi. "Bak kızım kardeşin ve yoldaşın şehit oldu. Şimdi sana daha çok iş düşüyor. Arkadaşlarınla birlikte ölüme kadar yürü. Ben de varım sizlerle..." Yaşlı kadın konuşurken yüzünde öfke, kızgınlık, öc alma, acı karışımı ifadeler belirliyor, sözleri bazen sert ve öldüresiye bazen de yumuşak ve okşayıcı çıkıyordu. Ondaki analık duygusu eşsizdi. O tüm devrimcileri oğlu kızı olarak görüyordu. "Benim bir oğlum şehit oldu ama daha binlercesi yaşıyor" diyordu. Baki'nin kardeşi ve yoldaşı Rahime'nin ve yine Cemile'nin gözlerinde de aynı ifade vardı. Onlarda inançsızlık ve kararsızlık yerine kopmaz bir bağlılık ve yılmaz bir kararlılık gelişmişti. Onların fedakârlıkları bununla sınırlı kalmıyordu ve özellikle yaşlı ananın katlandığı fedakârlıklar yığınlaydı.

İlk bir sonbahar gecesi idi. Gökte yıldızlar parlıyor, etrafta büyük bir sessizlik hüküm sürüyordu. Gündüz duyulan helikopter homurtusu, cemselerin uğultusu, bağırıp çağrışmalar ve silah sesleri, yerini gecenin sükunetine bırakmıştı. Dışarıdan duyulan ses, Peri çayının akışı, ara sıra havlayan köpeklerin sesi ve ağaçların çıkardığı uğultulardı. Birkaç gün önce arkadaşlarla düşman güçleri arasında yeni bir çatışma çıkmış, uzun süren çatışma soncu bir arkadaş esir

düşmüş, diğer arkadaşlar suya vurarak karşı tarafa geçerek kurtulmuşlardı. Hemen her gün helikopterler alan üzerinde alçaktan keşif uçuşları yapıyor, şüpheli yerleri bombalıyor, bir çatışma veya bir köylünün korkup kaçması durumunda hemen asker indiriyor, en stratejik tepeleri denetimine alarak inisiyatifi ele geçiriyordu. Böyle bir günde yapılan operasyon sonucu sığınakta bulunan arkadaşlar çatışmadan ele geçirilmişlerdi. Sinan baştanbaşa olayın meydana geliş biçimini ve nedenini düşündü, aklına ilk olarak yakalanan Ali Haydar geldi. O unsurun karakterini, mücadeleye katılış nedenini düşündü. Evet, her ne kadar mücadeleye erkenden katılmışsa da çarçabuk korkuya, paniğe kapılan, arkadaşlara karşı sürekli kırıncı davranan, bencil ve olumsuz özellikleri olan birisiydi. Arkadaşlar arasında dedikoduculuk yapıyor ve geçmişine büyük bir özlem duyuyordu adeta. Tüm bunlara rağmen saflarda kalmaya devam ediyor, biçimde de olsa devrimci geçiniyordu. Nihayet bir operasyonda silahını saklamış ve düşman tarafından yakalanmıştı. Önce silahının yerini göstermiş, daha sonra tümünden çözülmüş, teslim olmuştu. Çözülmeyle birlikte tüm sığınakları ele vermiş en sonunda arkadaşları toplu olarak bir sığınakta yakalatmıştı.

Düşman akşam saatlerinde, hainin gösterdiği yerin etrafını çembere almış, sabah saatleriyle birlikte çemberi adım adım daraltmıştı. Ormanın içindekiler her şeyden habersiz olağan yaşamlarını sürdürüyorlardı. O sabah ne her günkü gibi kuşlar cıvıldaşıyor ne de havanın mis gibi serin ve hoş kokusu yayılıyormuş gibi derin bir sessizliğe gömülmüşlerdi. Düşman sadece halka ve devrimcilere karşı düşman değildi ki. Yok hayır, o canlı olan her şeye, Kürdistan'ın cennet doğasına da düşmandı. Canlı olan her şeye düşman olduğunu her günkü uygulamalarıyla kanıtlıyordu. Onların ökçeleri altında ezilen toprak, yemyeşil bitkiler bile isyan etmek istiyordu. Adım adım yaklaşmakta olan düşman askerlerini gören nöbetçi koşarak yatmakta olan arkadaşların yanına gitti.

-Kalkın etrafımız sarıldı çembere alındık.

Grup sorumlusu Mehmet'in ilk aklına gelen şey hemen yakınlarındaki sığınak oldu.

-Çabuk vakit kaybetmeden sığınağa girin.

Tüm arkadaşlar teker teker sığınağa girmişlerdi. Fakat sığınak çıkarılabilecek cinstendi. Bir de hain sığınanın yerini biliyordu. Fakat hiçbir partizanın bundan haberi yoktu. Çembere alınan orman parçasının etrafındaki halka giderek daraltılıyor düşman sığınanın yanı başına kadar sokulmuş bulunuyordu. Sığınanın içindeki arkadaşlar nefeslerini tutmuş heyecanla olacakları bekliyorlardı. Birden sığınanın ağzına kadar gelen düşman güçlerinden “dışarı çıkın yoksa sığınagi bombalarız” çağırısı yükseldi. Partizanlar o an olayın ciddiyetini anlamamışlardı. Kerem elini silahına attı.

-Ben çıkıp çatışacağım.

Mehmet, Kerem'in bileğinden tuttu:

-Hayır. Dur çatışsan da hepimiz imha oluruz. İki üç kişi olsak tavır odur. Fakat bu kadar arkadaşın sorumluluğunu alamayız en iyisi çıkalım nasıl olsa içerde de direneceğiz.

Kerem verilen emre karşı koyamadı, durdu. Bu sefer de Yılmaz directmeye başlamıştı.

-Hayır, ben bu kararda yokum. Çatışalım ne olursa olsun düşman eline sağ geçmeyelim.

Mehmet'in emri kesindi. Karşı koyamadılar. Böylece tümü sağ ele geçmişlerdi. Düşman güçleri Sevinçlerinden zil zurna olmuşlardı. Mehmet o anda haini gördü ve üzerine yürüyerek haykırdı.

-Seni alçak namussuz. Kendini beş meteliğe satmış dök.

Mehmet hainin suratına tükürüyor, ihanetin cezasız kalmayacağını haykırıyordu. Aynı anda diğer arkadaşlar da haykırmaya ve sloganlar atmaya başlamışlardı. Grup da korkudan titreyip bağırmayan bir tek kişi vardı. O da Nuro idi. O daha o anda can telaşına düşmüştü. Nuro mücadeleye katıldığı günden beri korkaklığı ve kararsızlığı bilinen bir tipti. Baki, Bilal ve diğer arkadaşlar ne kadar fedakâr, arkadaşlarına bağlı, cesaretli, alçak gönüllü idiyeler, Nuro da o kadar sahtekâr, bencil, korkak arkadaşlarına güvenmeyen birisiydi. Bu baştan beri birçok arkadaşın gözünden kaçmamıştı. Kitleler bile sahip olduğu özelliklerden dolayı ondan nefret etmeye başlamışlardı. Halkın yönelttiği eleştiriler karşısında onlara sert çıkıyor, “siz korkuyorsunuz, mücadeleye destek olmamak için bunları yapıyorsunuz” diyerek onları mücadeleden soğutuyordu. Diğer yandan ise sorumlu konumunda olan Mehmet karşısında ise

dalkavukça davranıyor, onun yanında olgun görünmeye çalışıyor, onun söylediği işlere hemen koşuyor fakat bunu içten, yoldaşça görev anlayışıyla yapmıyordu. O sorumlunun gözüne girmek ve mevki edinmek için tam bir küçük burjuva beyin, patronuna karşı gösterdiği tavrı devrimci maske altında gösteriyordu. Mehmet ise bu yapısını önemli oranda göremiyor ve bazı hallerde ona kanabiliyordu. Devrimci mücadelenin ilkelik, amatörlük dönemini yaşadığı bu süreçte Mehmet ve diğer arkadaşlar gibi kendi bünyesinde bazı yetersizlikler taşıyordu. Partiye bağlılığın olmayışından ve cesaretin azlığından kaynaklanan yetersizlikler değillerdi bunlar. Yöntemsizlik, tecrübesizlik ve bilinçsizlik faktöründen kaynaklanan yetersizliklerdi. Ama Nuro öyle miydi? Hayır, o eski dünyasına özlem duyuyordu. Ve can telaşı, korkaklık vardı onda. Devrimci mücadelenin kabardığı dönemde saflara katılmıştı. Birkaç tartışma, kavga derken aranma durumu çıkmış, böylece kendisini zorluklar ortamında bulmuştu. Nuro düşünüyordu, çevrede tanınmak, devrimci olarak bilinmek hoşuna gidiyordu. Sonra devrimci saflarda aşağılık güdülerini de gerçekleştirilmeyi tasarlıyordu. Ama bir anda kendisini illegal koşullar içerisinde buluvermişti. Ya şimdi ne olacaktı? Yakalanırsa düşman işkencesi de var buna katlanamazdı işte. Sonra yüreğinin bir köşesinde de olsa devrimciliği, halka bağlılığı yarım yamalak taşıyordu. Olayların ardından çoğu zaman sürüklenip gidiyordu. İçinden bir ses sık sık “ulan oğlum Nuro, senin neyine devrimcilik, bu işin içinde ölüm var, işkence var zorluk var. Vay kafa vay sen ne diye bu işe atıldın” diyordu. Sonra gelen devrimci ses dalgası o sesi ezip geçiyor diyor ki, “bak arkadaş, evet zorluk var, işkence var, ölüm var ama koskoca bir özgürlük ve bağımsızlık da var. Bak şu halkın ilgisini görüyor musun? Bunlar zaferin kesin garantileridirler yürü” diyordu. Ve o bu sesle yürüyordu. Bazen yine beyninde, yüreğinde, bulunan bencillik, burjuva toplumunun etkileri ona hakim oluyordu. “Oğlum” diyordu “bak sen bu kadar çalıştın ama hep aynı yerdesin. Başkalarının sırtına bas, onların altını kaz, yüksel” Böylece alçak, aşağılık duygular ile devrimci duygular kıyasıya rekabet halindeydi. En değerli arkadaşlardan bile kuşkuluyor sonra onların devrimci tavırları karşısında “ben ne kadar alçak bir insanım” diye düşünüyor ama gelişen olaylar yeniden onun içindeki burjuva dünyasının bencil ihtiraslarını kamçılıyor, onun dünyası egemen oluyor, durmaksızın devrimci yönleri kemiriyor, devrimci olan yönle olmayan yön habire çatışıyorlardı. Burjuva yönlerin ağır bastığı zamanlarda sinirleniyor, hırçınlaşıyor, mutsuzluğa, korku ve paniğe, can telaşına düşüyor, devrimci yönler ağır bastığında ise kendi kendisini kınıyor içinden “böyle olmamalıydı, böyle soylu bir dava içerisinde benim yaptıklarım çok aşağılık şeylerdir” diyordu. Böyle anlarda gelip arkadaşların yanına oturarak yaptıklarından pişmanlık duyuyormuş gibi tavırlara giriyor, özeleştiri veriyor, bambaşka bir insan olarak görünüyordu. Yalnız içten içe can telaşı, burjuva toplumun kalıntıları her adımda ona egemen oluyorlardı. Geri çekilme, zor yıllar ondaki bu aşağılık güdülerini kamçılacakça kamçılıyordu.

Mehmet ondaki bu yönü fark etmiyor, sadece bir tek yönünü görüyor, kendisine karşı takındığı tavırlara göre onu değerlendiriyordu. Fakat onunla birlikte yaşayan arkadaşlar onu iliklerine kadar tanıyorlardı. Bilal, Baki, Sinan ve tüm arkadaşlar bu unsurun iş yapamayacağını söylüyor, herhangi bir durumda hemen çözüleceğini belirtiyorlardı. Ama bu kargaşa ortamında söylediklerinin ne denli doğru ve gerçekçi olduğunu Mehmet de bilmiyordu. Daha sonra Nuro’nun sergileyeceği pratik tutumla Mehmet gerçeği anlayacaktı. Ama o zaman da her şey çoktan olup bitmiş olacaktı.

Yoğun operasyonların sürdüğü, baskıların arttığı, neredeyse her köye karakolların kurulduğu dönemde gökyüzünün berrak olduğu, yıldızların parladığı serin bir sonbahar gecesiydi. Meşe ağaçları yaprak dökmemiş halen yemyeşil duruyorlardı. Böyle bir gecede Nuro hiç beklemediği bir olayla karşılaştı. Yanında alanı tanımayan birkaç yabancı arkadaş da vardı. Hafif rampa olan bir yere çıkıyor, soluyorsak yürüyorlardı. Tam rampayı çıkacakları sırada Nuro iki karartı ardından da iki adam gördü. Önce şaşırıp kaldı sonra zorbela, “kimsiniz?” diye sordu. Karşıdakiler Nuro’nun sesini tanımış, “biziz” diye cevap vermişlerdi. Buna rağmen Nuro telaşla kaçmaya başlamış, arkadakilerin, “Nuro Nuro biziz biz” demelerine aldırmadan habire kaçıyor. Karşı taraftan bağırarak arkadaşların sesi ona: “Teslim ol teslim ol” diye asker sesi gibi gelmişti. Bir anda burjuva dünyasının bencil, hep kendisini düşünen ben “kurtulayım da diğerleri ne olursa olsun” anlayışı egemen olmuştu. Alana yabancı olan arkadaşlar Nuro’nun yaptığına hiçbir anlam verememiş, oldukları yerde donup kalmışlardı. Cevdet kahkahayla gülerken “gidenin

ödü patladı ama biz de ortalıkta kaldık, yolu da bilmiyoruz” dedi. Nuro hızını alamayarak Mehmet onların yanına kadar gelmişti. Mehmet “ne oldu Nurettin o ne bağırma sesiydi” deyince Nuro burjuva askerlerinininkine benzer bembeyaz çarşaf gibi solmuş bir yüzle “asker” deyip oturdu. Mehmet o zaman ser çıkışarak, “ne askeri, askerse arkadaşları niye bıraktın?” diyerek azarlamıştı onu. Mehmet daha sonra kalkıp dereye inmiş orada kalan arkadaşları alıp gelmişti. İşte o zaman anlamıştı Nuro’nun içinde bulunduğu ruh halini. Mehmet içinden “mikrop herif arkadaşları bırakıp kaçıyor, utanmadan da yalan söylüyor” diye geçirdi. Gerçeği anlamıştı artık. Nuro’nun ona karşı takındığı tavırların hemen hepsi sahteydi ve zor dönemlerde Nuro insanı yüzüstü bırakırdı. Partinin direnişçi ruhunun zerresini taşımıyordu. Sinan ve diğer arkadaşların bu insandan bu kadar yakınmaları boşuna değildi demek. Mehmet ilk önlemlerini almaya başladı ama nafile, Nuro çok şeyi öğrenmiş, çok şeyi biliyordu artık. Yanlış bir değerlendirme ve uygulamanın sonucu epey acı çekeceklerdi anlaşılan.

Sabahın erken saatlerinde düşmana esir düşmüşlerdi. Bir hain karşılarında duruyordu. Nuro ise ikincisi olacaktı. İlk hain pek bir şey bilmiyordu ama Nuro çok şey biliyordu. Nuro’nun telaşı o anda başlamıştı bile. O anda onun gözünde sadece ölüm ve işkence vardı, başka da bir şey düşünemiyordu. Arkadaşların kararlı tavrını görünce biraz kedisini toparladı, içindeki zerre kadar devrimci duygular ona biraz güç ve cesaret verdi. Fakat teslimiyet eğilimini başlangıçtan itibaren bünyesinde taşıyordu. Korkaklık, ödlelik, eski dünyasına sevdalanışı düşmanla karşı karşıya olduğu bir anda ona tümünden egemen olmuştu. Yine de kırıntı kabilindeki direniş öğeleri biraz direnmesini sağlayabilirdi. İşkence merkezine götürülürken herkesin yüzünde cesaret okunmasına rağmen onun yüzünde korku histerileri beliriyordu. Mehmet ve diğer arkadaşlar direniyorlardı, hepsini kelepçeleterek cemseye koyup götürdüler. Yanlarında durmadan hakaret eden, onları korkutmaya çalışan işkenceciler vardı. Nuro’nun korkusu arttıkça artarken Mehmet, Hamit, Kerem ve Yılmaz’ın cesareti artıyor, düşmana cevap veriyor, düşman onları korkutmaya çalışırken direnişleri karşısında kendisi korkuya kapılıyordu. Fakat Nuro’nun ruh hali işkenceci polislerin gözünden kaçmamıştı. Ve Nuro onları hareket ve tavırlarıyla biraz umutlandırmıştı. Bunun için hepsi birden Nuro’nun üzerine gitmeye başlamışlardı. Korkak, kararsız, daha o anda arkadaşlarından yolunu ayıran Nuro’nun yanında ise kararlı, gözü pek, ölümden korkmayan, sonuna kadar Partiye halka ve davaya bağlı kalacak olan dağ gibi devrimciler duruyordu. Partiyi temsil edecek olanlar onlardı. Sonuna kadar direnmeye karar vermişlerdi. Direnişin sadık bir izleyicisi ve devrimcisi, görevlerin başarılı yürütücüsü olan Hamit kararını vermişti. Araba şehre girdiği gibi kalkıp halka çağrı yapacak slogan atacaktı. Nihayet araba şehre girmişti. Tüm gözlerin onlara çevrildiği bir esnada Hamit birden bire cemseden fırladı “Kahrolsun sömürgecilik! Yaşasın Bağımsızlık!” diye haykırdı. Düşman askerleri alçakça üzerine çullanmış olmalarına rağmen o bir yandan bağıyor bir yandan da askerlerle boğuşuyordu. Halk bir anda galeyana gelmiş gibi çalkalandı, homurtular yükseldi. Kitle sevinç ve hayranlık dolu bakışlarla onara bakıyor, homurtular giderek yükseliyordu. Bu direniş örneği silinmez bir etki bırakmıştı orada. Daha sonraki günler ve aylarda hep bu olay konuşulmuştu halkın arasında. Bu direniş örneğinden Nuro bile etkilenmişti.

Nuro yapılan işkencelere karşı biraz direndi, ardından teslimiyet eğiliminin kolları arasına kendisini bıraktı. Alçaklık, hainlik batağına yuvarlanarak orada gırtlığına kadar pisliğe batmış biri olup çıktı. Cezaevlerinde direnişi yükselten yüzlerce insana rağmen o teslimiyet yolunu seçmişti bir kere. Bir türlü kopamadığı eski çürümüş dünyasına dönmüş orada yerini almıştı artık. Düşmanın, “oğlum sen bunlara bakma, bunlar beyinsiz insanlardır. Sen her şeyi söyle seni bırakacağız, yoksa seni mahveder, öldürürüz” tarzındaki konuşmaları ile birkaç sopa her şeyi ele vermesine yetmişti. Ondan sonra da pis bedenini kurtarmak için de her şeyi söylemişti.

Sinan, yaralarına şiş sokulmasına rağmen sonuna kadar direnerek düşmana tek bir sır vermeyen Bilal, 15 gün düşmanın dikkatini ismi üzerinde yoğunlaştırarak örgütsel çalışmalardan uzaklaştıran Aydın’ın direnişini düşündü. Aydın yakalandığı an bir tek 7.65’lik tabancayla çatışmaya girmiş, teslimiyet yolunu lanetlemiş ve soylu, yolu direniş yolunu seçmişti. Mermileri bittiğinde düşmana esir düşmüştü. Bu sefer de beyni, yüreği, yumrukları ile direnmışti. Düşman çılgına dönerek onun genç bedeni üzerinde akıl almaz işkence metotları uygulamasına rağmen o eşsiz direniş sergilemişti. Düşmanın cellâtları durmaksızın aralıksız en vahşi işkenceleri onun

genç bedeni üzerinde uyguluyor ve “ulan gerçeği söyle senin asıl ismin nedir?” diyorlardı. Aydın gülümseyerek cellâtlara bakıyor “siz çok zavallı insanlarsınız” diyerek onları çıldırtıyordu. Kızgınlıklarından ağızlarından salyalar akıtan cellâtlar kahrolarak işkence yapıyor “asıl ismini söyleyeceksin” diyorlardı. Cellâtlar asıl kimliğini öğrenmiş olmalarına rağmen o “ismim Aydın’dır” diyor başka bir şey demiyordu. İşkencecilerin tüm ısrarlarına rağmen annesinin ve babasının ismini bile söylemiyordu. “Kahredeceğim sizi faşist cellâtlar. Beni öldürebilirsiniz ama benden hiçbir şey alamazsınız. Ben davama, partime bağlı olarak öleceğim” diyordu. Aydın kendi kendisine “öyle bir direniş sergilemeliyim ki bu ihanetçiler için iyi bir örnek olsun” diyordu. Düşman sonunda çaresizlik ve aciz içinde, “peki oğlum senin annen baban yok mu? Bari onların ismini söyle.” Aydın’ın cevabı kesindi: “Benim annem babam her şeyim partimdir.” Çıldıran, zavallılaştan işkenceciler bu görkemli direniş karşısında çaresiz kalmış, günlerce işkenceye devam etmişlerdi. Aydın’ın ağzından bir kelime alabilmek için rastgele sorular sormaya başlamışlardı: Peki oğlum sen nereden ekmek alıyordun” sorusuna Aydın kinle, öfkeyle “subay evlerinden, subayların hanımlarından aldım” diye cevap veriyordu. İşkenceci cellâtlar tam anlamıyla kudurmuşlardı. Tüm işkence metotlarını denemiş, olmadık teklif ve vaatlerde bulunmuş ama Aydın’ı direnişten vazgeçirtememişlerdi. Aydın’ın gözlerinden şimşekler çakıyordu: “Alçaklar beni davamdan vazgeçireceğinizi sanıyorsanız yanılıyorsunuz” diyordu. Aynı anda öfkeden kuduran cellâtların copları Aydın’ın kafasına iniyordu. O bir anlık bayıldı ve yeniden ayıldı, gözlerini başına üşüşen yarasalara dikti: “Sizin dünyanızı yıkacağız. Siz çok zavallı insanlarsınız. Hiçbir PKK partizanının iradesi işkenceyle zapt edilemez” dedi. Aylarca süren işkencelerde yenilen, bitkin düşen cellâtlar olmuştu.

Aydın ise fiziki olarak bir deri bir kemik kalmasına rağmen kazanmıştı. Onunla birlikte kazanan direnişti. Onurunu parti bayrağını yükseklerde tutmayı başarmıştı. Gülümsüyordu. Çünkü düşmanı öldürmüştü, kahretmişti. “Teslimiyet ihanete direniş zafere götürür” şiarını kaç kez tekrarlamıştı. Sinan bu direnişi hatırlayınca tarif edilmesi olanaksız duygulara kapılmış, vücudu yay gibi gerilmişti. “Evet” diyordu, “hiçbir şey devrimci iradeyi alt edemez.” Bir kaza sonucu yaralanarak yaralı haliyle düşmana esir düşen Hayri aklına gelmişti. O da güçlü bir direniş sergilemiş, düşmana bir tek sır vermeyerek düşmanı kahretmişti. En son yaralı bacağına şişler sokulmuş, “Senin bacağını keseriz, eğer tüm bildiklerini söylemezsen” tehditlerine karşı da şöyle haykırmıştı: “Bacağımı kesebilirsiniz, bunu yapabilirsiniz ama beni asla Partime ve halkıma karış bir ihanetçi durumuna getiremezsiniz.”

Ya Kirva, o da aynı tavrı göstermişti. Bir tek 7.65 mm tabancayla çatışmaya girmiş, iki çemberden kurtulmuş, üçüncüsünde mermileri biten tabancasını fırlatarak atmış sırtında taşıdığı üç bin G3 mermisini suya serperek düşmanın eline hiçbir şey vermemişti. Ankara’dan getirilen özel işkence timleri en vahşi işkenceleri onun üzerinde uygulamış, buna rağmen bir tek şey alamamışlardı ondan. Sonunda “Bak Kirva seninle tartışalım eğer seni ikna edersek her şeyi söyleyeceksin. Yok, eğer sen bizi ikna edersen biz sana işkence yapmaktan vazgeçeceğiz” diye yalvarmış onun bilinç düzeyini yoklamak istemişlerdi. Kirva davasına sonsuz bir güvenle onların kafasını allak bullak edeceğine inanıyor ve kararını “evet” biçiminde veriyordu. Tartışma sonucunda faşist cellâtların ağzı bir karış açıkta kalmış, faşist ve sadist ruhlu olmalarına rağmen, “sen gerçekten kendi davanın adamasın. Sana saygı duymamak elde değil” diyerek pes etmiş, işkence yapmanın beyhude olduğunu anlayarak bir anlık da olsa işkence yapmaktan vazgeçmişlerdi.

Evet, bunlar soylu direniş örneklerinden sadece birkaçıydı. Bunun yanında tek tük ihanet örnekleri de görülüyordu. Sinan direniş örneklerini düşünürken ne kadar gururlanıyor, mutluluk duyuyor ve içi içine sığmaz oluyorsa ihanet örneklerini hatırladıkça da onları lanetliyor, kaynağını bulmakta zorluk çekmiyordu. Nuro’nun örneği de lanetlenen, aşağılanan alçaklık ve döneçli ifade eden bir örnekti. Ve onlar ihanet edip kurtulduklarını sanırken iyice bataklıkta batıyor ve ruhen ölüyorlardı. Nuro çözülür çözülmez düşmanın kendisinden istediği ilk şey Sinan ve diğer arkadaşları yakalatması oldu. O da sadık bir köpek edasıyla ilk olarak düşmanı Baki ve Rahimelerin evine götürmüştü. Henüz yakalanmadan önce orada bir sığınağın bulunduğunu konuşmalar esnasında öğrenmişti. Kendisi sığınağın yerini bilmemesine rağmen evin içinde bir sığınağın olduğunu kesin biliyordu. Sinanlar ise sığınağın Nuro tarafından

bilindiğinden habersizdiler. Hain aşağı yukarı tüm sığınakları ve barınabilecekleri tüm yerleri ele vermişti. Dağlarda helikopterler desteğinde yoğun bir operasyon sürdürülüyor, dağ-taş askerle dolduruluyordu. Arkadaşlar son çareyi Bakilerin evindeki sığınağı gizlemede bulmuşlardı.

Sonbaharın sessiz bir gecesinde çıldırırçasına havlayan köpek sesleri duyuldu. Bu her zaman duyulan olağan bir havlama sesi değildi. Baki'nin annesi dışarıya çıktı. Daha sabaha epey zaman kalmış olmasına rağmen köye hışımla giren düşmanın yeşil bereli köpekleriydi. Ana koşar adım içeri girdi yavaşça uyumakta olan Cemileyi dürttü:

-Cemile.. kızım kalk arkadaşları sığınağa götür askerler geliyor. Çabuk ol.

Sinan, Rahime Cevdet ve en arkada da Cemile aceleyle evin içinden ahıra inen merdivenlerden aşağıya indiler. Sinan anında sığınağın kapısını açarak içeri girdi. ardından Rahime ve Cevdet indiler. Cemile sığınağın ağzını kapatarak üzerine saman döküp buzağıyı bağladı.

Önde Nuro, arkada polis ve askerler içeri geçmişlerdi. Yaşlı ana ve Cemile hiçbir şey olmamış gibi sakin sakin oturuyorlardı. İşkenceci polisler leş görmüş kargalar gibi anında Cemile ve annesine saldırmışlardı. Faşist komutan:

-Söyle cadı kadın, nerede terörist kızın ve arkadaşları. Söyle yoksa seni öldürtürüz.

Yaşlı ana yerinden doğruldu, faşist komutanın gözlerinin içine bakarak haykırdı:

-Ne kızımдан ne da arkadaşlarından haberim var. Buyurun evi arayın. Ben bilmiyorum, her zamanki gibi sadece bilmiyorum, demişti.

-Seni cadı seni. Teröristleri sığınağa koyup beslersin sonra da bilmiyorum ha? Şimdi gösteririm sana.

Düşman alçakça tehditler savuruyor hunharca işkence yapıyordu Cemile ve yaşlı anaya. Hainin yüzü al al olmuş Cemile ve annesine bakamıyordu. Faşist ruhlu sadist bir polis Cemile'nin saçlarından tutarak kendisine doğru çekti. Yaşlı kadına bakarak namussuzluk, alçaklık vahşet dolu bir edayla it gibi uludu. Cemile'ye annesinin önünde köpek gibi bağırdı:

-Eğer konuşmazsan burada kızının ırzına geçerim.

Sadist polis ardından Cemileyi tutmaları için iki tane de asker çağırdı. Askerler nefret ve tiksintiyle polise bakıyor ve "eğer böyle bir şey yaparsan seni gebertiriz" der gibi bakışlar fırlatıyorlardı. Askerler anında dışarı çıkarıldı ve yerlerine iki polis getirildi. Yaşlı ak saçlı ananın gözleri önünde Cemile ile polis arasında korkunç bir boğuşma başladı. Cemile polisin yüzünü tırmalıyor "alçak alçak" diye haykırıyordu. Faşist cellâtlar Cemileyi zorla sedirin üzerine uzatmış her iki kolunu tutmuş durmadan tehdit savuruyorlardı. Annesine "eğer konuşmazsan kızının ırzına geçeriz" diye namussuzca insanlık dışı şeyler söylüyorlardı. Yaşlı ana üzerlerine yürüyerek bağırdı:

-Ulan köpek sen bizden ne istiyorsun? Amacım Rahime'yi yakalamaksa git dağlarda yakala Onun evde ne işi var?

Bir yandan gözünün önünde ırzına geçilmek istenen kızı Cemile, diğer yandan sığınakta bulunan kızı Rahime ve hepsi de onun bir parçası olan her şeyden çok sevdiği arkadaşlar vardı.

Hangisine tercih yapsaydı? Keşke konuşabilseydi dağ taş, dile gelebilseydi doğa, patlatabilseydi öfkesini. O zaman görülecekti vahşetin tablosu. Şimdi yaşlı bir annenin gözleri öngünde kızının ırzına geçilecekti. Bu bir örnek mi olacaktı? Hayır... Hayır, milyonlarca kez hayır. Milyonlarca genç kızın, gelinin ve hatta yaşlı kadının ırzına geçilmişti. Cennet Kürdistan ne kadar çok vahşete tanık olmuştu?

Dile gel taş

Haykır haykır

Coşan nehir

Kükre kükre toprak

Gür çıksın sesin

Sen kaç kez oldun tanık?

Kaz kez genç kızların

İrzına geçildi

Kaç kez yaşandı vahşet

Akbabalar kaz kez

Üşüştü başına

Sen mi bilmiyorsun
Ey toprak
Hafızanı mı yetirdin
Sayılmazdan
Neden, neden konuşmuyorsun
İnsanlık?
Dilini mi yuttun sen?
Gözlerin mi görmüyordu
Kulakların nerede senin?
Dinle dinle
Gör feryadı
Bir değil
Ne de bin...
Milyonlar acı çeken
Yitip gitmesin
ONUR
Kirlenmesin
NAMUS
Ve özgürce açabilsin gelecek
Diye direnen
Sabıır... Sabır...
İnşaat...
Diren vahşete.
Defolup gidecek
Bulutlar, fırtınalar.
Korkma, yüreğin yas bağlamasın
Dayansın sevdan
Onur dayansın
Güneşli onur kirlenmez
Asla.
İnanan... İnanan...
Toprağa gömülü acın
Doğurur güneşi
Sen dur ağlama
Ağlayan var senin için
Sana sabır
Sana inat
Gerek şimdi
İşte bak
Gök ağlıyor senin için,
Döküyor gözyaşı
Tel tel.
Oraya varmış
Gözlerin nemi,
Bereket olur
Gebe toprakta
Gül olur
Filiz sürer
Fidan biter orada
Böyle ana,
Böyle duyar kalbini

Toprak.
Nehir konuşur
Senin için,
Dağ haykırır
İsyana gelir.

Evet, Ana'nın gözleri önünde arkadaşlar canlanıyordu. Kızı ise feryatlar içerisinde sedire uzatılmıştı. Ana çoktan kararını vermişti. Düşmanın amacı onları korkutarak bilgi almak değil miydi? Bunu da onurlarına el atarak gerçekleştirmek istemiyorlar mıydı? Birçok yerde aynı yöntemi denememişler miydi? Yok, ne olursa olsun, istersen etlerini dilim dilim etsinler bir şey söylemeyecekti asla. Cemile hala çırpınıyor, çılglık üstüne çılgılık atıyordu. Yaşlı Ana'nın yüreği patlamaya hazır bir volkanı andırıyordu şimdi.

-Alçak köpekler size diyorum biz bir şey bilmiyoruz.

Kadının haykırmasıyla birlikte bir polis ve faşist komutan aynı anda üzerine atlamış yaşlı kadının kollarını bükerek korkunç bir acı duymasına neden olmuşlardı. Faşist komutan

-Konuşmazsan kolunu kıracağım, diye tehdit savurunca ana hırsıyla kolunu çekti:

-İsterseniz kolumu kırın bacaklarımı kesin. -Boynunu göstererek- kafamı tam şuramdan kesin. Cesedimi parça parça yapın, şu suya atın. Ben size bilmiyorum diyorum. Bilmiyorum bilmiyorum...

O esnada Cemile tüm dikkatlerini yaşlı kadına vermiş olan faşist polislerin elinden kurtuldu. Birden bire fırlayıp ayağa kalktı. Darmadağın olmuş saçlarını iki eliyle toplamaya çalışırken polislerin suratına tükürüyor haykırarak küfrediyordu:

-Namussuz köpekler... Alçaklar. Gücünüz bize mi yetiyor korkaklar?

Polisler yeniden Cemile'yi tutmuş onu etkisiz hale getirmişlerdi. Ana gözlerine haine dikti. Faşist komutan bunu fark etmişti.

-Onu tanıyorsun değil mi? bak şimdi nasıl bülbül olmuş ötüyor.

Hain başını önüne eğmiş onursuzluğun denizinde ölümünü yaşıyordu. Yaşlı kadın tiksintiyle faşist komutana döndü:

-Mademki evde sığınak olduğunu biliyor. O size göstereyim. -anında haine dönerek- tuh senin yüzüne dönek, dedi.

Faşist ve sadist cellâtlar Ana'yı tokatlamaya başlayınca, Cemile hızla yerinden fırladı, polislerin elinden kurtuldu, kapının eşiğinde duran yay gibi sopayı alarak haykırmaya başladı:

-Sizi alçak namussuzlar. Evi aramaya gelmişseniz köpek gibi arayın ve defolup gidin. Yoksa namusumuzu korumak için ölmeye hazırız.

Cemile'nin gözlerinde şimşekler çakıyordu. Faşist polis Cemile'nin üzerine yürümek istedi ama Cemile'nin kararlı olduğunu fark edince durdu. Sonra haine döndü. Hain Nuro'nun yüzü bir ölününkini andırıyordu.

-Ulan eşek oğlu eşek, mademki sığınak var diyorsun önümüze düş de göster.

Hain sendeleyerek korku ve telaşla alt kata yöneldi. Sığınağın orada olduğunu biliyordu, yalnız yerini kesin olarak bilmiyordu. Düşman daha fazla Cemile ve annesiyle uğraşmayı gereksiz bularak aşağıya inmeye karar vermişti. Sadist polisler yaşlı kadının önden inmesini istediler. Ana önce gitmemek için biraz direndi, sonra polisi kuşkuyla düşürmemek için soğukkanlılığını toparlayarak aşağıya indi. Bir yandan da arkadaşları görecekle diye kahroluyor, fakat ne olursa olsun duygularını ustaca gizlemeye çalışıyordu. Sığınaktakiler ayak seslerinden düşmanın aşağıya indiğini fark etmişlerdi. Yukarıdaki sesleri belli belirsiz duyabilmişlerdi, ama aşağıda olduğu kadarıyla değil. Şimdi tüm sesleri oldukça net bir biçimde duyabiliyorlardı. Ara sıra "burada... burada deyip konuşan yer işaret eden hainin sesini tanımışlardı. Bu ses Nuro'nun sesiydi. Sinan hemen tanımıştı. Polisler ayaklarını yere vuruyor, her tarafı karış karış arıyorlardı. Bazen, "oğlum iyice bak nerede olabilir" bazen de "ulan eşek oğlu eşek bizi kandırıysan vay haline" diyerek bir oyuncak gibi hainle oynuyorlardı.

Sinan Rahime ve Cevdet nefeslerini tutmuş olacakları bekliyorlardı. Alçaklar adım adım sığınağa doğru yaklaşıyorlardı. Cevdet elini el bombasına götürdü bombanın tellerini düzeltti ve elinde hazır beklemeye başladı. Sinan Cevdet'in kulağına eğilerek yavaşça konuştu:

-Onlar tam sığınagın kapısını açtıkları an el bombasını fırlat. El bombasını atar atmaz yana çekil. Bomba patladıktan sonra ben çıkar tararım. Hiç olmazsa şehit düşerken bari birkaç düşman gebertiriz, öyle ucuz şehit olmayalım.

Cevdet'in kararı baştan belliydi: "Sağ ele geçmek yok" diyordu. Rahime de "Sağ ele geçmeyelim" diyerek katılıyordu arkadaşlarının kararına. Havalandırma deliğinden içeri sızan ışıktaki Rahime'nin gözleri Sinan'ın gözlerini ilişti, kararlılık ve cesaret akıyordu Sinan'ın bakışlarından. Rahime geçmişi düşünüyordu, annesi ona dememiş miydi "git kızım, ağabeyinin yolunda sonuna kadar yürü, arkadaşlarına birlikte ölüme kadar git, sütüm sana helal olsun." Ve o Baki'ye, Partisine söz vermemiş miydi, son nefesine kadar bağlı kalacağına dair? İşte şimdi çatışarak şereflice şehit olma anı gelip dayanmıştı. Kararlıca gözünü kırpamadan ölümün üzerine yürümeliydi. Kafasını hafifçe kaldırıp Sinan'a baktı, mavi gözleri önce Sinan'ın ela gözlerine ilişti. Onu tepeden tırnağa kadar süzdü. Sonra Cevdet'e döndü, onun şimşek gibi parlayan siyah gözlerinin içine baktı, onu da tepeden tırnağa kadar süzdü. Onların kararlı, gözü pek tavrı onda derin bir etki uyandırdı. "Bunlarla ölüme gitmek ne ki?" Böylesi anlarda her şey ne kadar duru ve açık ortaya seriliyordu. İnsanlar nasıl kendilerini kanıtlıyorlardı. Her iki yoldaşına karşı içinde derin bir sevgi uyandı. Cevdet bir an gözlerini kapıdan ayırdı, ayak sesleri bağırtılar biraz uzaklaşmıştı. Cevdet'in kararlılığı, fedakârlığı her zaman arkadaşlarda derin bir iz bırakmıştı. Alçakgönüllülüğü, direngenliği en iyi şahsında somutlaştıran arkadaşlardan biriydi. Mücadeleye katıldığı günden beri kanatlanıp uçacakmış gibi seviniliyordu. Parti saflarında özlemlerini, gerçek kişiliğini bulduğu için derinden bağlanmıştı partiye. Ondaki derinlik o zaman ifade edilmeyecek tarzda gösteriyordu kendini. "Parti bana git şu taşın üzerine on yıl otur derse ben orada on yıl deprenmeden otururum" diyordu. Ve bunu en basit adımında dahi kanıtlıyordu.

Sinan kendilerine sevecenlikle bakan soyluluk adına ne varsa onu yansıtan Cevdet'in siyah gözlerini, esmer tenini gördü. Ayak sesleri yeniden ağırdan bulundukları yöne doğru geliyordu. Düşman kararlıydı sığınacı bulmakta. Rahime yeniden gözlerini hasret ve sevgiyle Sinan'ın gözlerine dikti. Ölüme bir karış kala Sinan'a birşeyler söylemek istiyordu. Aylardır yüreğinde sakladığı, bazen bir bakış bazen bir tavı, davranış bazen de dolaylı yollardan hissettirdiği sevgisini açıkça ifade etmek istiyordu. Cevdet'e karşı olan derin yoldaşlık sevgisi, Sinan'a karşı olan yoldaşça sevgisiyle iç içe geçen aşıkıyla biraz ayrılıyordu. Sinan da epey zamandır bunu fark etmişti fakat önemsememişti. Rahime, Sinan'ı sevgi dolu bakışlarla süzdükten sonra Cevdet'e baktı, onu da süzdü. Düşman askerleri onların bulundukları samanlık tarafına gelmişlerdi. Şimdi ölüm yanı başlarındaydı. Rahime Sinan'a doğru hafifçe eğildi böylelikle sevgisini belirtmek istiyordu. Ve ölümü böyle kucaklamak niyetindeydi.

Rahime karanlıkta elini Sinan'ın eline doğru uzattı, Sinan'ın elini tuttu, diğer elini de Cevdet'in eline götürdü yavaşça sıktı ellerini. Sinan da katılmıştı ona. Kolunu Rahime'ninkiyle birlikte yavaşça havaya kaldırdı, Cevdet bir elinde bombayı tutarak diğer elini Sinan'ınkiyle kenetleştirdi. Üçünün yumrukları elleri kenetlendi, yürekleri bir tek ses olmuş, beyinleri aynı şeyleri düşünüyordu. Sessizce bağlılık yeminleri içiyor, birlikte ölüme gitmeye hazırlanıyorlardı. Ölümleri bile birlikte ölmeliydiler. Partiye ve birbirlerine olan sonsuz bağlılıklarını ölümleri bile göstermeliydiler. Yaşadıkları müddetçe ne düşmanın kahpe kurşunları v bombaları ne de başka bir şey onları birbirinden ayırmamalıydı. Birbirlerine sıkı sıkıya sarıldılar. Belki devrimci görev onları fiziki olarak birbirinden ayırabilirdi, belki de onları ayıracak olan mezar taşları olacaktı, ona bir şey diyemezlerdi. Görev için birbirlerinden ayrıldıklarında manevi olarak hep yan yana olacaktı. Ve Rahime en uzak yerlerden Sinan'a karşı yoldaşça ve aşık olmaktan duyduğu hisleri daima duyacak, ama devrimci görevlerini her şeyin üstünde tutmasını bilecekti. Ayrılışları bile anılarda birbirlerine gösterdikleri destek, dayanışmayla her zaman birlikte olacaktı. Ya mezar taşları... Evet, mezar taşları onları fiziki olarak birbirinden ayırabilirdi. Ama yaratılan destanlarda, yaşanan efsanelerde ayrılanların birleşmeleri tarzında yine de onlar birlikte olacaktı. Romanlarda birlikte anılacaklardı. Sevgilerini de toprakta yeşerteceklerdi.

Düşmanın ve hainin yaklaşan ayak sesleri, konuşmalar sığınagın yakınında duyuldu. Cevdet bombayı sağ elinde tutarak sol elinin orta parmağını pimin halkasına getirdi. Rahime tabancasına Sinan ise kalaşnikofuna sarıldı. Üçünün gözlerinde şimşekler çaktı, dişleri kenetlendi, adaleleri çelik gibi sertleşti. Faşist polis ayağını sığınagın ağız olan ve buzağının tam bağlandığı yerde var

gücüyle yere vurdu. Ses altta Sinan onların kulağına dolduracak tarzda ulaştı. Cevdet bombayı tam atış vaziyetinde tutarken Sinan silahını sıkı sıkı tutarak bekle işareti yaptı. Son bir kez bağlılık yeminlerini içtiler.

Yukarda ise Cemile ve yaşlı Ana'nın kalbi duracak gibi hızlı hızlı atıyordu. "Arkadaşları ha buldular, ha bulacaklar" diyerek nefeslerini tutmuşlardı. Fakat buna rağmen insanüstü denilebilecek bir soğukkanlılıkla hiçbir şeyi belli ettirmemeye çalışıyorlardı. Polis ve askerler sığınaktan biraz uzaklaşınca içlerinde derin bir "oh" çektiler. Biraz rahatlamışlardı. Sığınağın dar duvarları arasında kaç saatten beri sıkışarak oturan Sinan, Cevdet ve Rahime de düşmanın uzaklaştığını fark etmişlerdi. "Haydi, gidelim bu eşek oğlu eşek bizi kandırdı" diye komut verip dışarı çıkan polis ve askerlerin seslerini duyunca birbirlerine bakarak gülümsediler. Çok geçmeden hain Nuro'nun bağırıtı sesleri duyulunca Sinan, "Ah alçak döneke, işte hainliğin bedeli" dedi. Rahime ve Cevdet sessizce gülüyorlardı. Cevdet bombanın pimlerini tekrar düzeltti, yalnız elinden bırakmadı. Dışarıdan bağırıtı ve küfür sesleri hala geliyordu. Cevdet, Rahime'nin Sinan'a gösterdiği sevgiyi düşünüyordu. Doğrusu o da günlük yaşamda Rahime'nin Sinan'a bakışlarından dolayı olarak hissettirmelerinden Rahime'nin Sinan'ı sevdiğini düşünmüştü. Ama Rahime'nin Sinan'ı bu kadar çok sevmiş olabileceğini tahmin edememişti. Ölümüne bir adım kala bunu açıkça hissettirmişti. Cevdet daha önce bu tarzda hissettirdiğine hiç tanık olmamıştı. Duygularını açıkça belirtmekten kaçınmamıştı. Devrimci mücadele önünde engel olma yerine daha fazla katkıda bulunan böylesi duygulara ne diyebilirdi ki? Rahime devrim için her şeyini feda etmiş bir ailenin kararlı bir kızıydı, bunu her adımda kanıtlıyordu.

Aradan saatler geçtikten sonra yeniden merdivenlerden aşağıya inen ayak sesleri duyuldu. Bu sefer ki düşmana küfür ede ede inen Ana'nın ayak sesleriydi. Sığınağın kapısını açmaya geliyordu. Anlaşılan düşman köyden çıkmıştı. Söylene söylene kapıya kadar geldi. Sevinçle eğilerek onlara seslendi:

-Sinan... Rahime... Cevdet nasılsınız? Öldünüz bugün o daracık yerde.

Rahime sabırsızlıkla elini yukarı kaldırarak kapıyı itti:

-Aç hele aç, aç kapıyı da buradan çıkalım, boğulduk.

Yaşlı Ana aceleyle kapıyı açtı, önce Cevdet ardından Rahime ve en son Sinan çıktı. Ana'nın gözlerinin içi gülüyordu. Sinan'a bakarak aceleyle konuşmaya başladı:

-Oğlum ödümüz koptu sizi bulacaklar diye. Hele sığınağın tam yanında polis ayağını yere vurunca neredeyse kalbim duracaktı. Ama polislerle belli ettirmemek için kendimizi zor tutuyorduk. O... o alçak hain Nuro çözülmüş. Düşmanı getiren oydu. -Ana sempatikçe gülümseyerek- ama bir şey bulamayınca Nuro'yu öyle bir dövdüler ki görmeliydiniz. Biraz durdu. Peki, Sinan, Nuro bizim evde sığınağın olduğunu nereden biliyordu ki? dedi.

-Tahmin etmiştir. Kaldı ki birçok yerdeki sığınağımızı o yapmıştı. Nasıl bilmez böyle bir yerde sığınak yapacağımızı?

Bu arada hain Nuro bir yeri ele vermekle yetinmiyor, tüm tahmin ettiği yerleri bile ele veriyordu. Yalnız gittiği her yerde halk yüzüne tükürüyor, o battıkça batıyordu. Bir kez ölme yerine bin kez ölüyordu. Onurun zerresi kalmamıştı onda. Faşist kolluk kuvvetleri halkı sindirmek için onu helikopterle getiriyor, köy köy gezdiriyorlardı. Tabii bunu yaparken bazen direnen ve halk arasında sevilen devrimcileri de köye getiriyor. "Bakın onlar da ihanet ettiler" diyorlardı. Böyle bir duruma tanık olan yerlerden biri de yediden yetmişe tüm insanlarıyla Parti taraftarı olan İ.B. köyüydü. Bu köyde de birçok insan yakalanış ve çoğu direnmişti. Düşman tüm çabalarına rağmen bu köyden bir şey elde edememişti. Bu sefer de hain Nuro'nun eliyle bir şey elde etmeye çalışıyordu. Düşman bilinçli olarak teslim olan Nuro'yla birlikte direnen arkadaşlardan biri olan Cemal'i de getirmişti. Korku ve telaş içerisinde köyü basan faşist polis ve askerler Nuro'nun gösterdiği A... ve G... adlı taraftarların evine yöneliyorlardı. Nuro orada da sığınak gösterecekti. Tüm köylüler nefretle Nuro'ya bakıyor dış biliyorlardı. Onu alıp parçalamak, boğmak geçiyordu içlerinden. İşte böyle bir anda direnen Cemal arkadaşı da arabadan çıkartmış, askerlerin namluları altında bekletiliyor ve sözüm ona çözüldüğü süsünü veriyorlardı. Nuro postunu kurtarmak uğruna meydanda duran insanlar arasında evinde sığınak bulunan taraftarlara doğru parmak uzatıyor, hepsini tek tek gösteriyordu. Yoğun işkenceler sonucu takatten kesilen ve namluların tehdidi altında zorbela ayakta durabilen Cemal var

gücüyle askerlerin arasından fırladı “ulan alçak hain, sen postu kurtarmak için, her namusuzluğu yapıp, halkı eleverirsin ha?” dedi ve var gücüyle kelepçeli ellerini yumruk yapıp hainin suratının ortasına indirdi. Nuro sendeledi. Cemal onu bırakmayarak habire bağıyor yumruğu suratına suratına indiriyordu. Bir yandan halka çağrı yapıyordu. Faşist polisler elleri kelepçeli olan Cemal’e dipçik ve coplarla vuruyor, Nuro’dan uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Cemal onlarla da boğuştu. Düşmana yönelik “faşist cellâtlar siz devrimcileri susturamazsınız” diye haykırıyor halka yönelik ise “bunar gözlerinizi korkutmak amacıyla böyle yapıyorlar korkmayın” diye konuşuyordu. Asker ve polisler döve döve Cemal’i cemseye sokmuş bayıltmışlardı. Bu sefer Cemal’i yakinen tanıyan köylüleri isyan havası sarmıştı. Sağdan soldan, “hain alçak verdiğimiz ekmek burnundan gelsin keşke ölseydin o zaman derdik ölmüş sende Cemal gibi direnseydin ölür müydün?” bağırtıları yükselmeye başlamıştı. Bu sözler karşısında daha fazla dayanamayan hain yıkılmış ağlamaya başlamıştı. Bir yandan ağlıyor bir yandan da “ben ihanet ettim ben namussuz bir insanım” diyor, hıçkırıklar arasında boğuluyordu adeta. Sömürgeciler şaşırmıştı, olup bitenler karşısında. Telaş içerisinde kimi tutacaklarını kimi susturacaklarını unutmuş afallayıp kalmışlardı, oyun geri tepmişti. “Korkutup pasifikasyondan geçiririz” düşüncesiyle geldikleri köyde korkuya, paniğe kapılan, şaşırان onlar olmuştu. Halkın direniş bir haini bile etkilemiş, hain olduğunu kendi ağızıyla halk önünde itiraf etmek zorunda kalmıştı. Sömürgeciler rüzgâr ekelim derken fırtına biçmişlerdi. Bu açıdan aceleyle haini alarak köyden uzaklaştırmışlardı.

Sinan sığınağın nemli duvarlarına baktı derin bir iç çekti. Aklına bir sigara yakmak geldi. Canı sigara istemişti. Sığınak havasız olduğundan istemini hemen bastırdı. Bir kez daha derin bir iç çekti. Onunla birlikte ah çeken bir halktı, topraktı, dağlardı. O hepsinin yerine iç çekmişti. İçinde geçmişle acımasız bir hesaplaşma istemi doğmuştu. O kadar Parti değerlerini tahrip olmasını, binlerce taraftarın işkencelerden geçirilmesini hatırladı. Bunlar içerisinde adım adım kendi yetersizliklerini gördü. Partiye, halka, davaya derinden bağlı birisi olarak bunların acısını yüreğinde duyuyordu. İlk olarak bu denli derin bir acı ve eziklik duyuyordu. Aklına Baki’nin şehit oluşu, Bilal’in yakalanması, sığınakta ele geçen arkadaşlar, “Sinan abi bizi de götürün” diyen yüzlerce genç, her şeyini Partiye feda eden taraftarlar, onların gösterdiği derin ilgi, destek, bağlılık, Delil Doğan’ın ablasının tavrı, Baki’nin annesinin direngenliği, oğlu şehit olurken bile gösterdiği yiğitlik geldi. Bir çocuğun konuşması, hasret ve sevecenlikle bakan genç kız ve onun gibi yüzlercesi. Şehit olan Hüseyin Durmuş arkadaşın hanımının takındığı tavır, parmak kadar çocuğun, “büyüyeyim, gidip babamın öcünü alacağım” deyişi, ufak çocukların gelip silaha sarılarak “Sinan abi... Sinan abi, bize de silah al asker öldürelim” deyişleri, kuş gibi cıvıldaşmaları geldi aklına. İçinde biriken ağlamaya yakın duyguları güçlükle bastırıyordu. En zor koşullarda, “oğlum siz durun, bir işiniz varsa verin pusulayı ben götürüyüm” diyen altmışlık kadını, gittikleri her yerde “Parti ne zaman savaşı başlatacak? Neden savaşı başlatmıyorsunuz?” diyen yüzlerce insanı, dağlarda dolup taşan, düşmanın eline geçmemek için yalçın kayaları seçen köylüleri hatırladı. Ya katledilen onlarca insan... Ya sakat bırakılanlar... Onlar ne kadardı? Her şey, her şey kafasında yeniden canlanıyor, onları gözünün önünde görüyordu. Ona derin bir acı veren bunların peşini örgütleyememe değil miydi? İçten içe kaynıyordu. Kendi yetersizliklerini görünce utanç ve derin bir acıyı birlikte duydu. Eksikliklerine, hatalarına, basitliklerine baktı. Birbirine karşı sert davranışlar, yok yere suçlamalar, birbirini hoş görmeme, hep hatayı karşı tarafta görme ve daha yığınla şeyi hatırlayınca bunların hepsine karşı derin bir nefret duydu. Çoğu zaman, “Sinan bak böyle olmamalı” iyen Bilal’i, Baki’yi hatırladı. Onların söylediği doğruları hatırlayınca onların kaybını derinden hissetti, yanı başında olmalarını istedi. “Keşke burada olsaydılar da birlikte hesaplaşıydık geçmişle” Son arkadaşların yakalanması olayı aklına geldi: “Evet” dedi, “hareket tarzımızla ters düşecek tarzda uzun süre bir yerde kalmanın sonucu yakalanma durumu olduğu halde tedbir alamamanın sonucuydu bütün bunlar. Yine herkes her şeyi biliyordu. Yoksa ne diye bir hain her şeyi ele versin? Bizim hatalarımızdandı; kayıplar da, yakalanmalar da, ilişkilerin ele geçirilmesi de hep bizim hatalarımız sonucu oldu.

Gündüz hareket ediyor, yeni gelen bir insanı bile alıp en önemli ilişkilerimizin hepsine götürüyorduk. Düşmanın gücünü küçümsüyor, geleceği düşünemiyorduk. ‘Hele bugün de geçsin nasıl olsa şimdi bir şey yoktur’ mantığının sonuçlarıydı. Çok acemice davranıyorduk çok... En güvenilmez insanların en önemli görevlere getirilmesi... Nuro örneğini hatırladı. Evet, buna karşı çıkmış, ama yontemsizce karşı çıkmışlardı. Diğer arkadaş da ihmalkâr davranarak kulaklarını tıkamıştı. Yakalanıp düşman işkencehanelerinde direnen arkadaşlar aklına geldi. Cemal ve Y...’yi hatırladı. Kendi kendisini sert bir biçimde kınadı.

Sinan düşündükçe aklına yeni şeyler geliyor, her iki olay yetersizliklerine bir örnek oluyordu. Bu süreci yaşayan hemen herkeste belli yetersizlikler vardı. Ama kimisinde az kimisinde çok. Bir an Mehmet’in, Ethem’in silahını elinden alıp, “git nereye gidersen git, ama parti adına konuşamazsın” tarzındaki konuşması ve karşılıklı çıkışmalarını hatırladı. Çok yanlış bir tavır takınmıştı. Dedikoduculukla, karşılıklı karalamalarla işler grupçuluğa kadar vardırılmıştı. Birbirlerine destek olma yerine birbirlerinin eksikliklerini birer koz olarak kullanma olayları da bu yoğun kargaşa ortamında doğmuştu. Kitlelerin savaşı istediği bir dönemde onlar birbirleriyle uğraşmışlardı. Sonra neydi o askeri siyasi tarzındaki gereksiz yersiz tartışmalar? “Yok, siyasi adamlar büyük silah taşımaz, yok icabında darbe yaparız” tarzındaki, başlangıçta şakavari başlayan tartışma nasıl da yanlış yöne saptırılmıştı. Bilmiyorlar mıydı siyaset silaha önderlik eder, silah siyasete değil. Dedikodu, çekişme, guruplaşma bünyeyi sarsıyor, birçok insanın üzerinde olumsuz etki yaratıyordu. Başlangıçta tertemiz duygularla mücadeleye katılan ama partinin anlayışını, çalışma tarzını bilmeyen yağınla arkadaş bu hastalıklı ortamdan etkilenmemiş miydi? Evet, evet hemen herkesi sarsmıştı o yapı. Sonuna kadar kalabilen, dayanabilenler en kararlı ve Partiye bağlı olanlardı. En utanılasi şeyler söylenmeye başlanmış, karşılıklı güven sarsılmıştı. Hiçbir yöne çekilmeyen, her iki yönlü yanlışlıklara karşı olanlar ise çok azdı. Baki, Bilal, Cevdet bunlardan birkaç arkadaştı. Onlar da öyle bir yapıya müdahale de çok yetersiz kalıyorlardı. Birçok arkadaşın kafasını kurcalamaya başlamıştı bu olaylar. Sorumsuzca, olayları halka götüren arkadaşlar da vardı. Bırakalım onu, acaba gerçekten bir ajan faaliyeti mi var, diye düşünen arkadaşlar da yok değildi. Sinan bunları düşününce kendi kendine, çıldıracakmış gibi oldu. Ama yok, devrimcilikte olamazdı bu. Yaptıkları tüm olumsuzluklar onların ortak yaptıkları şeylerdi. Bu olaylara taraf olmamış ama müdahale gücünü de gösterememiş çok az arkadaş vardı. Sinan bunların hepsine lanet okudu. İsteddiği kadar partiye bağlı olsunlar yine de içinden çıkmış oldukları toplumun kalıntılarını üzerlerinde taşıyorlardı. Mücadele karşısındaki yetersizlikleri, mücadeleye güç yetirememeleri onları, yetersizlikleri birbirine yüklemeye götürmüştü. Hepsi de olaya parti çıkarları açısından yaklaştığını sanıyor ama en kötü şeyleri de yapıyorlardı. Yani “cehenneme giden yol iyi niyetten geçer” misaliydi her şey. Çoğu konularda Mehmet’in tavrını, yaklaşımını düşündü, diğer arkadaşların yaklaşımını gözden geçirdi. Orada hem çok doğru hem çok yanlış gördü.

Bir yandan eşsiz direnişleri, fedakârlıkları, isyana kalkmaya hazır bir halkı; diğer yandan gelişmeler, sorunlar karşısında cüceleşen yapılarını gördükçe, sığınak duvarlarını parçalayıp dışarı çıkmak, tüm enerjisiyle dev gelişmeler yaratmak hırsı büyüyor, eksiklikler karşısında yüreğine utancın ağırlığı çöküyor, lanet okuyordu. Diğer taraftan tüm bunlardan olumlu dersler çıkarıyor bunu kendisinde enerjiye dönüştürüyor, sonsuz bir çalışma mücadele azmi ve cesaret doğuyordu içinde. Sonunda ortak çabayla dedikoduculuğun, çekiştirmenin önüne önemli oranda geçmiş, bu yetersizliği aşmışlardı. Ama artık Mehmet, Cevdet, Y... onlar da yoktu. Onlar düşmanın zindanlarında direniyor, dışarıya mesaj iletiyorlardı. Şimdi yoldaşlığın değerini daha iyi anlıyorlardı. Onlar içerde partiye bağlılıklarını kanıtlayarak direniyorlardı. Şimdi geride kalanlara çok daha büyük görevler düşüyordu. Sinan, “Milatana Öğütler” adlı kitaptaki o ünlü sözü hatırladı. Kitapta olduğu gibi değil kafasından geçtiği biçimiyle “Polisin en yakın dostu devrimcilerin hatasıdır” dedi. Evet, evet, bu kadar kayıp vermemizin, darbe yememizin, geri çekilmemizin nedeni düşmanın yoğun baskıları, operasyonları, güçlülüğü değildi. Hayır, kesinlikle hayır, bizlerin yanlış hareket tarzı, yetersizliği, yanlışlık ve basitlikleri kayıplarımızın temel nedeniydi. Biz böyle davranınca düşman zayıf noktamıza bindirdi, bize kayıp verdirtti, geriletti.

Hangi olaya el atıyorduydu bu doğruları söylüyordu. Şimdi halkın eleştirilerinin haklılığını daha iyi anlıyordu. Olaylar, gelişmeler, kayıplar acılar pahasına onlara adım adım doğruları öğrenmişlerdi. Çok önceden düşündüğü yığınla doğru şeyleri herkese mal etmemiş olduğundan düşündüğü doğru şeyler de uygulanmadan kalmıştı. Yaptıkları basitliklerden ne kadar utanç duymuş, ne kadar acı çekmiş ve mücadelenin sorunlarına cevap veremedikleri için kendisine ne kadar sert eleştiri yöneltilmişse, şimdi bunları eleştiri süzgecinden geçirerek doğruya ulaştığı için o kadar sevinç duyuyordu ve çıkardığı doğruları arkadaşlarıyla paylaşmak için sabırsızlanıyordu. Azim, cesaret alabildiğine çoğalmıştı onda. Her şeyi korkmadan, çekinmeden, eleştiri özeleştirisi süzgecinden geçirdiği için doğrulara ulaşmıştı. İşte onu sevindiren tek şey de bu olmuştu. Ama buna arkadaşlarını da ortak etmeliydi. Artık tüm olumsuzluklardan, yanlışlardan sıyrılmalıydılar.

Sinan'ın gözleri sevinçten parlıyordu. Yanında yatan Rahime ve Cevdet'e baktı. Onlar halen uyuyorlardı. Saatine baktık, akşam saatleri iyice yaklaşmıştı. Rahime'ye baktı eliyle hafif dokundu, Rahime hemen gözlerini açtı. Sığınağın neminden gözleri, yüzü hafif şişmiş, rengi oldukça sararmıştı. Rahime gözlerini mutlulukla Sinan'ın gözlerine dikti, sevecenlikle gülümsedi. Yavaş ve yumuşak bir sesle, "Ne var?" diyerek başını salladı. Cevdet de yan dönmüş kendiliğinden uyanmıştı. Onun da yüzü ve göz kapakları şiş şiş olmuştu. Kollarıyla geniş bir sinav hareketi yaptı. Sinan ve Rahime'ye baktı, bakışları uykunun etkisiyle hala baygındı. Rahime uzandığı yerden kalkarak oturdu. Sağa sola omuzlarına dağılmış saçlarını iki eliyle arkaya doğru düzeltti, derin bir nefes alarak saatine baktı. Sinan'a olan sevgisini gizlemiyordu artık. Sevgiyle Sinan'a baktı:

-Neden bizi kaldırdın?

Sinan, Rahime'nin sorusuna gülümseyerek cevap verdi:

-Yeter ama Rahime, çok uyudunuz. Baksana aşırı uykudan gözleriniz şişmiş.

Cevdet yerinden doğrularak oturdu, gözlerini ovaladıktan sonra Rahime'ye döndü:

-Gerçekten bu nem bizi kötü uyuşturdu. Baksana gözümüzü açamıyoruz. Bu gidişle hepimizi hasta edecek.

Konuşma seslerinden Adnan da uyanmıştı. Çevik bir hareketle yerinden kalktı ve oturdu. Gülererek arkadaşlarına baktı. Sanki hepsi bir tek insanmış gibi birbirlerine bağıydılar, aynı şeyi duyuyor aynı şeyleri hissediyorlardı. Çekişmeler çoktan unutulmuş, yoldaşça dayanışma günlük yaşamlarının her dakikasına egemen olmuştu. Mücadeleye, davaya bağlılık onları çelik gibi birleştirmişti. Zorlukları hep birlikte aşıyor, sorunları birlikte çözüyor, birisinin eksik yaptığını diğeri tamamlıyor, birbirlerinin yetersizliklerini yoldaşça gideriyorlardı. Onların acılarına mutluluklarına bağlılıklarına kuşlar da katılıyormuşçasına cıvıldaşıyor, saygıyla önlerinde eğiliyorlardı adeta. Orman onları kutlarcasına uğulduyor, "işte bakın sizin eşsiz dayanışmanızdan dolayı ben size bağırma basıp koruyorum, ama biraz yanlış hareket etseniz dayanışmanızı bozarsanız ben de sizi koruyamam, düşmana kaptırırsınız kendinizi" diyordu. Sinan gülümseyerek konuştu:

-Akşam oldu bir köyde bir ilişkimize uğrayalım mı ne dersiniz? -Biraz durdu yeniden gülümseyerek başını salladı- artık heyecanla ha düşman geldi ha gelecek deyip çatışmaya girme tedirginliğiyle akşamı beklemiyoruz. Nasıl akşam olduğunu bile fark etmiyoruz. İşte tedbirini aldın mı, düşman hiçbir şey yapamıyor, dedi.

Cevdet de gülümseyerek Sinan'a katıldı. Aldıkları tedbirlerle düşmanın yoğun operasyonlarını atlatmışlardı. Düşmanın helikopter seslerini çoktandır duyamaz olmuşlardı. Düşman acz içinde kalmış, bir şey bulamayacağını anlayınca operasyonlara son vermişti. Sadece ikinci baskında o da çok sonraları Rahimelerin evindeki sığınağı bulmuş, yaşlı annesini ve kardeşini götürmüş tekrar bırakmışlardı. Sığınak bulunduktan sonra yaşlı ana onların yüzüne haykırmıştı: "Evet sığınağı ben yaptım. Oğlumdu, ciğerimdi ben onu saklamak için yaptım, elinize geçmesin diye, işkence görmesin diye yaptım. Ben bu kadar yaşlı olmama rağmen bana bu kadar işkence yaptıktan sonra kim bilir oğlum elinize sağ geçseydi ona neler yapardınız. İşte ben bunları düşünerek yaptım. Peki, sizin bir oğlunuz olsa bu kadar işkence yapıldığını bilseniz onu teslim eder miydiniz?" Ana'nın bu konuşması karşısında cellâtlar işkenceyi durdurmuş, afallamışlardı adeta. Ana ardından, "siz insanları mecbur ediyorsunuz, bakın bana bu kadar işkence yaptınız, şimdi ben bir genç olsaydım beni bıraktıktan sonra ne yapardım? Silahı alıp savaşırmaydım?"

diye sormuştu. Cellâtlar ancak avanak avanak Ana'ya bakmış bu kadar açık bir gerçek karşısında bir şey söyleyememiş, anadan bir şey alamayınca serbest bırakmışlardı. Ana yine eski anaydı. Gözü yılmamış, zafere kesin inancını oğlunu kaybetmesine, kızını mücadeleye göndermesine ve hemen her zaman işkenceye götürülmüş olmasına rağmen kaybetmemişti. Her defasında mücadele azmi, zafere olan inancı daha da sağlamlaşarak çıkmıştı.

Adnan hazırlanmakta olan Sinan, Rahime ve Cevdet'e baktı. Nedense Rahime'nin yaşlı annesini görmek istemi doğmuştu içinde:

-Rahime gile gitmeyelim mi? Çoktandır oraya gitmedik, yaşlı anayı görsek iyi olur bakalım ne var ne yok?

Tüm arkadaşlar da katılmışlardı Adnan'ın görüşüne. Doğrusu yaşlı anayı özlemediklerini de söyleyemezlerdi. Sinan, hafiften başını salladı, o da görmek istiyordu Ana'yı:

-Yaşlı Ana'ya gidelim tabi. Kaç gündür köylere inmedik zaten. Bu arada biz de geçmiş çalışmalarını değerlendirir, yanlışları doğruları eleştiriden geçirir ondan sonra ne yapacağımızı kararlaştırırız.

Sinan'ın son söyledikleri hepsinin çoktan beridir arzuladığı bir şeydi. Hepsi sevinçle “çok iyi olur” diyerek katıldılar. Cevdet sığınağın kapısını yukarı kaldırarak açtı. silahlarını alarak teker teker dışarı çıkmaya başladılar. Gece karanlığında tek sıra halinde kıvrıla kıvrıla Rahime'lerin evine inen yolda ilerlemeye başladılar. Yaşlı anayla görüşüp son durumları öğrendikten sonra tekrar ormana döndüler. Her zamanki tavrın aynısını görmüşlerdi. Rahime'nin annesinden. O yine başı dik, yine hoş görülü, yine direngen olan aynı insandı. Onları aynı tarzda uğurlamıştı her zamanki gibi. Sinan ve diğer arkadaşlar ise durumları değerlendirerek bundan sonra nasıl bir çalışma yürüteceklerini ortaya çıkarmışlardı. Hepsi aynı basitlikleri, yetersizlikleri görmüş aynı şeyleri dile getirmiş aynı azim cesaret ve duyguları paylaşmışlardı. Aynı coşku ve azimle çalışmalara sarılarak faaliyetlerine başlamışlardı. Kırılan, darbe yiyen her şeyi onarmak, yeniden yapımını gerçekleştirmek için yeniden ama daha güçlü işe sarılmış yoldaşlara, partiye, halka bağlılığın gereği olarak içtikleri bağlılık yeminlerini yerine getiriyorlardı.

İşte böyle anlarda ispatlanırdı bağlı olanla olmayan. Cesaret fedakârlık ve gözü peklikle ödeklilik. Faaliyetler içerisinde partiye bağlarının kopuk olması biraz zor geliyordu onlara. Ama inanç, bağlılık dimdik ayakta tutuyordu onları. Şimdi kalanlar temsil edeceklerdi Partiyi. Yılmayanlar, direnenler, son nefeslerine kadar, “Yaşasın Bağımsızlık, Kahrolsun Sömürgecilik!”, “PKK Partizanları ölümsüzdür!” diye haykırarak toprağa düşenler kazanacaktı. Kürdistan'ın dört bir yanında yakılan özgürlük alevleri mutlaka zaferi yaratacaktı. Kazanan PKK, kazanan devrim, kazanan Kürdistan ve dünya ilerici insanlığı olacaktı. Vietnam kazandığı gibi Kürdistan da kazanacaktı. Onlar buna sonsuz bir inançla en zor koşullarda mücadeleye bağlı kalıyor faaliyet yürütüyorlardı. Partiden ülke dışına çıkma emri aldıklarında sonsuz bir sevinçle kabul ettiler. Ama kısa süreli de olsa ülkeden, halktan ayrılmaları onları üzmüştü. Partilerine kavuştuklarında bir kuş gibi uçmak uçmak, havalarda dalgalanmak duygusuna kapılmış, yeniden ülkeye dönüş için hazırlıklara dört elle sarılmışlardı. Partinin, yurt dışındaki faaliyetlerini, mücadele için hazırlıklarını gördüklerinde mutlulukları sonsuz olmuştu. Hazırlıkları bitip yeniden ülkeye dönüş emrini aldıklarında tüm yoldaşları gibi sonsuz bir sevinç ve heyecan duymuş, düşmanla hesaplaşmaya gidecekleri için yerlerinde duramaz olmuşlardı. Çünkü orada acıları, umutları, direnişleri, dert ve kahırlarıyla onları çağıran Kürdistan vardı. Orada hesaplaşacakları barbar düşmanları vardı. Dert ve acıların, kanlı katliamların, geri kalmışlığın sorumlusu onlardı. Onlarla hesaplaşmak, onları Kürdistan'dan söküp atmak, Bağımsız ve Özgür bir Kürdistan yaratmak uğruna verilen mücadeleye biraz da olsa katkıda bulunmak istiyorlardı. Onların yüreği orada atıyordu. Ortak bir dava uğruna sevgilerinden, duygularından bir şeyler vermekten daha soylu bir şey olabilir miydi? İnsanlık uğruna insanca yaşamının başka yolunu bilmiyorlardı.

Cevdet sınırdan ilk adımların atarken bunları duydu. Yıllarca özlemine çektiği, onun için yaşadığı Kürdistan'a geri dönmek kadar güzel bir şey var mıydı? Orada şehit yoldaşlara ve halka

verdiği sözü vardı. Sonuna kadar davaya bağlı kalacağına dair yemin içmişti. Sınırdan içeri ilk adımlarını atarken, düşman panzerleri ve askeri güçleriyle çatışmaya girdi. Bir kez daha düşman karşısında en soylu bir tavrını göstermesi gerekiyordu. Diğer arkadaşlarını, partiyi düşündü, şehit olan yoldaşlar nasıl kahramanca direnerek şehit olmuşlardıysa o da öle yapacaktı. Bir gün sığınmakta el bombasını çıkardığı gibi yine el bombasına ve silahına sarıldı, üzerine gelen düşman panzerine saldırdı. Cevdet son bir kez haykırarak son nefesinde bir mesaj iletti: “PKK Partizanları Ölümsüzdür!” haykırışı dört bir yana dalga dalga ulaştı. O toprağa, son nefesinde haykırarak, direniş mesajı ileterek düştü. Fiziki olarak yoldaşları arasından ayrıldı. Manevi olarak daima yaşayacak ölümsüzler arasına bir kahraman daha katılmıştı. Mesajı tüm yoldaşlarının kulaklarında çınladı. Binlerce örnekten biri oldu O. Orada nakış nakış Sinan’ın Rahime’nin ve Adnan’ın kalbine de işlendi. Onlar birlikte bağlılık yeminleri içmişlerdi: “Düşersek birimiz diğerimizden daha gür haykıracağız” diye. Ne Sinan, ne Rahime ne de Adnan hiç biri sarsılmadı. Düşmana karşı öç alma azimleri yükseldi, bağlılıkları daha da arttı. Ve Cevdet’in ardından bir kez daha bağlılık yeminleri içtiler. Ve bunu yıllar sonra kanıtladılar da. Sinan toprağa düştü, ardından Rahime ve Adnan. Hepsi de haykırarak ölümden yaşamı yaratarak, son kurşunlarına kadar direnerek toprağa düştüler. Onlar yüzlerce Kürdistan kahramanından birer kişi oldular.

Yok hayır. Onlar ölümü sevdikleri için değil, özgür bir Kürdistan yaratmak için kabulleniyorlardı ölümü. Bir daha olmasın, acı ızdırıp bir daha yaşanmasın vahşet, ve doğabilsin Kürdistan’da özgür güneş. Bunun için zaferin bedeli oldular. “Zaferin bedeli acıdır.” Zorluklara, acılara, dert ve kahırlara birlikte katlandı, birlikte aşılar. Aynı sevda aynı hasret ve aynı duyguları acı ve tatlı anıları da paylaştılar. Aynı direngenliği göstererek birlikte yürüdüler. Ne mezar taşları ne kutsal Parti görevi onları ayıramamıştı Çünkü toprak aynı topraktı. Cizre’den Dersim’e Bingöl’e, Kars’a Siirt’e kadar aynı dava vardı. Toprak, acılı Kürdistan toprağıydı ve şimdi direnişe kalkmıştı. Görev ortaktı, ruhları tekti: Parti ruhu O zaman ayrılık niye olsun? Fiziki olarak ayrılmışlardı ama ruhen birlikteydiler. Rahime ve Sinan’ın sevgisi toprakta yeşerecekti. Cevdet ve Adnan yüzlerce Kürdistan şehidi gibi hayat olacaklardı. Atılan her adımda Onlar, duyulan her duyguda Onlar, patlatılan her kurşunda, yaşayan ve savaşan herkeste Onlar olacaklardı. Onların dört bir yandan kalkan yumrukları alevlenen mücadeleyle bir tek yumruk olmuş yine birleşmişti. Yüzyılların kölelik, acı, katliam ve talanların unutulmuş diyarı yeniden ayağa kalkıyor, tüm dünyaya haykırıyordu.

Onlar, toprağa düşenler ölmedi, ölümsüzleştiler. Ve çağrı yapıyordu toprağa düşenler:

Biz burada
Yer altında değil,
Direniş diyarında,
Orada aranızda
Burada topraktayız.
Umut oldu, ekildik.
Toprakta fırtına, dağlarda isyan
Doğada hayatız.
Ne umut biter
Kavgada
Ne günde
Güneş
Özgür ülke
Mutlu hayat için
Bedel olduk
Bedel!
Güneşte rengimiz
Toprakta rengimiz
Toprakta sevdamız
Ve dağda havamız var bizim.

Dalga dalga
Esen yel
Her bir yana götürür
Çayımız hayat olur,
Hayat kızıl açar
Toprağımızda.
Toprak buram buram
Kokar.
Yarasalar kaçısr
Sulara.
Ama dimdik kalır
Hayat.
Yeraltı nemli,
Rutubetli duvarlar
Vız gelir karanlık
Mezarda yaşar
Ölülerimiz bizim.
Bir kitap okur
Bir silah tutar elinde
Kalem oynatır
Ak kağıda döker
Duygularını
Ve uyanır
Gündüz gibi.
Vücudumuz burada
Hayat yeşertir
Yeryüzüne
Gübre olur etimiz
Gül olur kemiklerde
Alır kandan rengini
Açılır özgür özgür
Ruhumuz kavgada
Dağlarda isyandır
Sizlerle...

Evet, onlar yaşayan, savaşılan ve direnenler arasında direnen Kürdistan toprağının her karışındadır. Onlar ölümden yaşamı yaratmayı bilen yüzlerce Kürdistan Bağımsızlık ve Özgürlük şehidinin saflarında şerefle yerlerini aldılar. Son nefeslerinde zaferi haykıran Onlar ölümsüzleştiler. Kavgada yaratılan değerlerde, destanlarda, anılarda, roman ve şiirlerde ve özgür Kürdistan'da onlar hep yaşayacaklardır. Yaşayan her şeyde bedel olanlar her yerde böyle değil mi? Zafer, her zaman zorluklar, acılar ve ızdıraplar, vahşet saçan işkenceler dökülen kanlar pahasına kazanılmıştır. Ve her şeye rağmen,
KÜRDİSTAN KAZANACAKTIR!

18 NİSAN 1986

Teman köyünü bastılar
Delil Doğan'ı vurdular
Al kanlara buladılar
Şahitsin sen Dersim dağı

Dersim dağı Dersim dağı
Derelerin kanla dolu

Anın yerde kalmayacak
Başı duman Dersim dağı

Neler gördün neler duydun
Şehitlere kefen oldun
Anıtsın sen Dersim dağı
Yücesin sen Dersim dağı

O bir önder bir yiğitti
Kurtuluş yolundan gitti
Teslim olmadı direndi
O ölmedi Dersim dağı

Selam yüce komutana
Elde silah savaşana
Savaşıp şehit olana
Selam olsun Dersim dağı

Delil Doğan